आर्थिक सर्वेक्षण - २०८०

Economic Survey - 2024

सूर्योदय नगरपालिका

नगर कार्यपालिकाको कार्यालय

कोशी प्रदेश, फिक्कल, इलाम।

कार्यकारी सारांश

क) विश्व अर्थतन्त्र

१. **सन् २०२३ चुनौतीपूर्ण वर्ष:** अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष (IMF) को प्रतिवेदन अनुसार, सन् २०२३ मा विश्व अर्थतन्त्र २.८ प्रतिशतले सङ्कुचित भएको छ, जसले वित्तीय बजार र विश्वव्यापी जीविकामा असर पारेको छ।

२. **विकसित राष्ट्रहरूको आर्थिक स्थिति:** विकसित राष्ट्रहरूले सुस्त आर्थिक विस्तारको सामना गरे। उनीहरूको आर्थिक वृद्धि दर १.३ प्रतिशतमा सीमित रह्यो, जसले विश्व अर्थतन्त्रमा अनिश्चितताको वातावरण सिर्जना गरेको छ र लगानी, रोजगारी बजार तथा उपभोक्ता विश्वासलाई प्रभावित गरेको छ।

३. **उदयमान राष्ट्रहरूको आर्थिक वृद्धि:** विश्वव्यापी मन्दीको अवस्थालाई समेत ध्यानमा राख्दै, सन् २०२३ मा एशिया र अफ्रिकाभरिका उदीयमान राष्ट्रहरूको आर्थिक वृद्धि दरलाई ३.९ प्रतिशतमा स्थिर राख्न सफल भएका छन्।

४. **सन् २०२४ को प्रक्षेपण:** IMF ले सन् २०२४ को लागि २.९ प्रतिशतको विश्वव्यापी वृद्धि दर प्रक्षेपण गरेको छ। मुद्रास्फीतिमा कमी आउन सक्ने भए पनि भू-राजनीतिक तनाव र व्यापार अवरोधहरूको सम्भावनाले विश्व अर्थतन्त्रमा ७ प्रतिशतसम्म उत्पादन गुमाउन सक्ने अनुमान गरिएको छ। विश्व अर्थतन्त्रले यसको उत्पादनको ७ प्रतिशतसम्म गुमाउन सक्ने तथा कमजोर अर्थतन्त्रहरूले यसको प्रभावको असर बेहोर्नु पर्ने अनुमान गरेको छ।

५. **ओईसीडी को प्रक्षेपण:** आर्थिक सहयोग र विकास सङ्गठन (ओईसीडी) ले विश्वव्यापी जीडीपी वृद्धि २.९ प्रतिशतसम्म सीमित हुने सामान्य सुधारको प्रक्षेपण गरेको छ। मौद्रिक नीतिहरू, ऋण उपलब्धता र भू-राजनीतिक जोखिमहरूले विश्व अर्थतन्त्रको भविष्य अनिश्चित देखिन्छ।

ख) राष्ट्रिय अर्थतन्त्र

आर्थिक वृद्धि:

६. **नेपालको आर्थिक वृद्धि:** सन् २०२३ मा नेपालको अर्थतन्त्र १.९ प्रतिशतले वृद्धि भएको अनुमान गरिएको छ भने सन् २०२४ मा ४.३ प्रतिशतले वृद्धि हुने प्रक्षेपण गरिएको छ।

७. **एसियाली विकास बैंकको प्रक्षेपण:** एसियाली विकास बैंकले सन् २०२३ मा नेपालका लागि १.९% को वृद्धि दरबाट सन् २०२४ मा ४.३% वृद्धि दर कायम हुने अनुमान गरेको छ। यस वृद्धिले मध्यम मुद्रास्फीति र सन्तोषजनक वैदेशिक मुद्राको सञ्चितिको अपेक्षा गरेको छ।

८. **नेपाल राष्ट्र बैङ्कको मौद्रिक नीति:** नेपाल राष्ट्र बैङ्कले आफ्नो मौद्रिक नीति समायोजन गरी नीति दरलाई ६.५ प्रतिशतमा झारेको छ, जसले ब्याज दर घटाउन र आर्थिक गतिविधिलाई उत्प्रेरित गर्न मद्दत गर्नेछ। यसबाट विशेष गरी घर जग्गा, थोक र खुद्रा व्यापार, र आवास र खाद्य सेवाहरूमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने अपेक्षा गरिएको छ।

९. **विश्व बैंकको प्रक्षेपण:** विश्व बैंकद्वारा प्रकाशित Nepal Development Update मा आर्थिक वर्ष २०२४ का लागि ३.९% वृद्धि दरको सुझाव दिएको छ। प्रतिवेदनले मूल्य र बाह्य क्षेत्रको स्थायित्व पुनर्स्थापनामा केही प्रगति भएतापनि वित्तीय चुनौतीहरू यथावत् रहेको उल्लेख गरेको छ। अघिल्लो वर्षको वित्तीय घाटा ६.१% रहेकोमा यस वर्ष २.४% मा झर्ने अपेक्षा गरिएको छ।

१०. **IMF को प्रक्षेपण:** अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष (IMF) ले नेपालको अर्थतन्त्र सन् २०२४ मा ५% ले वृद्धि हुने पूर्वानुमान गरेको छ। यो नेपाल सरकारको ५ देखि ६ प्रतिशत सम्मको आर्थिक वृद्धिको प्रक्षेपणसँग मेल खान्छ।

११. **समष्टिगत आर्थिक कारकहरू:** जलविद्युत् उत्पादन, पर्यटकीय क्षेत्रको पुनरुत्थान, निजी खपत र बलियो रेमिटेन्स प्रवाहलाई समष्टिगत आर्थिक कारकका रूपमा लिइएको छ। यसबाट वित्तीय घाटा कम हुने र विदेशी मुद्रा सञ्चितिले कम्तीमा ७ महिनाको आयात धान्न सक्ने अपेक्षा गरिएको छ। यी प्रक्षेपणहरूले २०२४ मा नेपालको विभिन्न क्षेत्रहरूमा अपेक्षित वृद्धिको पुनरागमनको साथ अर्थतन्त्रको लागि सकारात्मक परिवर्तनको सङ्केत गरेको छ।

मुद्रास्फीति:

१२. **मुद्रास्फीति दरमा कमी:** सन् २०२४ को सुरुमा नेपालमा मुद्रास्फीति दर घटेको देखियो। फेब्रुअरीमा मुद्रास्फीति दर ५.०१% रहेको रिपोर्ट गरिएको थियो, जुन सोही वर्षको जनवरीमा ५.२६% थियो। यो दर सन् १९६४ देखि २०२४ सम्म ८.०१% को लामो-समयको औसतको अंश हो।

१३. **उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क (CPI):** नेपालको मुद्रास्फीति दरलाई महत्त्वपूर्ण रूपमा प्रभाव पार्ने उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क (CPI) कोटिहरूमा सबैभन्दा बढी भार बोक्ने खाने कुरा र पेय पदार्थहरू र आवास र उपयोगिताहरू समावेश छन्। शिक्षा, कपडा र जुत्ता, यातायात र स्वास्थ्य जस्ता अन्य वर्गहरूले पनि समग्र मुद्रास्फीतिको आँकडामा योगदान पुर्याउँछन्।

१४. **मुद्रास्फीतिमा सुधार:** मुद्रास्फीतिमा हालैको यो मध्यस्थता अर्थतन्त्रको लागि सकारात्मक सङ्केत हो, किनकि यसले मूल्य स्थिरतालाई सङ्केत गर्छ, जसले क्रयशक्तिलाई कायम राखेर र बजारमा अनिश्चितता घटाएर उपभोक्ता र व्यवसायहरूलाई समान रूपमा फाइदा पुर्याउन सक्छ।

उपभोग:

१५. **उपभोग ढाँचामा सकारात्मक प्रवृत्ति:** नेपालमा उपभोग ढाँचामा सकारात्मक प्रवृत्ति देखिएको छ। सन् २०२४ को लागि, तथ्याङ्कले देखाउँछ कि घरपरिवारको अन्तिम उपभोग खर्च, जसमा घर परिवारद्वारा खरिद गरिएका सबै वस्तु र सेवाहरूको बजार मूल्य समावेश छ, बलियो रहेको छ। यसमा कार र गृह कम्प्युटरहरू जस्ता टिकाउ उत्पादनहरू, साथै अनुमति र इजाजतपत्रहरूका लागि सरकारहरूलाई भुक्तानी र शुल्कहरू समावेश छन्।

१६. **उपभोक्ता खर्च:** उपभोक्ता खर्च सन् २०२२ मा ३५.०१ बिलियन डलर रहेको थियो, जसले सन् २०२१ को तुलनामा ११.०५% को वृद्धिलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ। उपभोक्ता खर्चमा भएको वृद्धिले लचिलो घरेलु माग र सुधारिएको आर्थिक वातावरणलाई सङ्केत गर्दछ।

बचत:

१७. **कुल बचत दर:** नेपालमा, जुलाई २०२३ सम्मको कुल बचत दर ३१.४% मापन गरिएको थियो, जुन अघिल्लो वर्षको दरसँग समान छ। यो दरले कुल राष्ट्रिय आय (GNI) को प्रतिशतको रूपमा राष्ट्रको कुल बचतलाई प्रतिनिधित्व गर्दछ।

१८. **व्यक्तिगत बचत:** व्यक्तिगत बचतको लागि, विभिन्न बैंकहरूले बचत खाताहरूमा विभिन्न ब्याज दरहरू निर्धारण गर्दछन्। उदाहरणका लागि, १४ मार्च २०२४ सम्म नेपालमा एभरेष्ट बैंकले धेरै जसो बचत खाता प्रकारहरूमा ३.१५% को ब्याज दर प्रदान गर्दछ भने केही विशेष खाताहरूले ५% सम्मको ब्याज दर निर्धारण गरेको छ।

१९. **भारित औसत निक्षेप दर:** डिसेम्बर २०२३ को मध्यमा भारित औसत निक्षेप दर ७.६% रहेको देखिन्छ, जसले बचतकर्ताहरूले बैंकहरूमा जम्मा गरेको आफ्नो बचतबाट फिर्ताको अपेक्षा गर्न सक्ने सङ्केत गर्दछ।

लगानी:

२०. **नेपालमा लगानीको महत्त्व**: नेपालमा लगानी आर्थिक वृद्धिको केन्द्रबिन्दु रहेको छ र देशले आफ्नो लगानीको वातावरण सुधार्न धेरै कदम चालेको छ।

२१. **ब्याज दर:** आधार दर अर्थात् नेपाल राष्ट्र बैंकले ऋण दिनको लागि तोकेको न्यूनतम ब्याज दर १३ फेब्रुअरी २०२४ सम्म ९.१४% रहेको छ।

२२. **प्रत्यक्ष विदेशी लगानी (FDI):** नेपालले थप अनुकुल व्यापारिक वातावरण सिर्जना गरी एफडीआईलाई आकर्षित गर्न सक्रिय रूपमा प्रयास गरिरहेको छ।

२३. **स्वदेशी लगानी:** नेपालको आर्थिक वृद्धिका लागि स्वदेशी लगानी पनि महत्त्वपूर्ण छ। सरकारले स्वदेशी उद्यमी र लगानीकर्ताहरूलाई अर्थतन्त्रका विभिन्न क्षेत्रमा लगानी गर्न प्रोत्साहन गर्न विभिन्न सुधारहरू कार्यान्वयन गरेको छ।

२४. **पूर्वाधारमा लगानी:** पूर्वाधार विकासमा, विशेषगरी ऊर्जा क्षेत्रमा उल्लेख्य लगानी गरिएको छ। अरुण-३ जलविद्युत् केन्द्र जस्ता परियोजनाहरूले पर्याप्त प्रगति देखेका छन् र देशको ऊर्जा आत्मनिर्भरता र निर्यात क्षमतामा योगदान पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ।

२५. **लगानीको वातावरण:** नेपाललाई दक्षिण एसियामा दोस्रो सबैभन्दा अनुकुल व्यापारिक वातावरण र क्षेत्रको चौथो सबैभन्दा प्रतिस्पर्धात्मक अर्थतन्त्र मानिन्छ। देशले लगानीकर्ताहरूलाई कर छुट, जग्गा अधिग्रहण सहजीकरण, र नाफा फिर्ता लगायतका विभिन्न प्रोत्साहनहरू प्रदान गरेको छ।

२६. **चुनौतीहरू:** यी सकारात्मक पक्षहरूको बावजुद, लगानीकर्ताहरूले अझै पनि विभिन्न अवरोधहरू, राजनीतिक अस्थिरता र पूर्वाधार क्षेत्रको लगानीको लागि उचित वातावरणको अनुभूति नहुने जस्ता चुनौतीहरूको सामना गरिरहेका छन्।

२७. **समग्र लगानी परिदृश्य:** सन् २०२४ मा नेपालको लगानी परिदृश्यले आर्थिक वृद्धिलाई अघि बढाउन प्रक्रियालाई सुव्यवस्थित गर्ने र स्वदेशी र विदेशी लगानीलाई प्रोत्साहन गर्ने प्रयासका साथ प्रतिबद्धता देखाउँछ।

प्रतिव्यक्ति आय:

२८. **प्रतिव्यक्ति जीडीपी:** पछिल्लो तथ्याङ्क अनुसार सन् २०२४ को लागि नेपालको प्रतिव्यक्ति जीडीपी स्पष्ट रूपमा उल्लेख भएको नपाइएतापनि सन् २०२२ मा नेपालको प्रतिव्यक्ति जीडीपी $१,३३७ थियो, जुन २०२१ को तुलनामा ८.७२% ले वृद्धि भएको छ। यसबाट सन् २०२४ मा समेत प्रतिव्यक्ति जीडीपी वृद्धि हुँदै जाने र देशको आर्थिक विकासलाई सकारात्मक योगदान पुर्याउने अनुमान गर्न सकिन्छ।

सार्वजनिक वित्त:

२९. **वार्षिक बजेट:** नेपाल सरकारले २०८१/८२ आर्थिक वर्षको लागि १८ खर्ब ६० अर्ब ३० करोड रुपैयाँको बजेट घोषणा गरेको छ। यो बजेट चालु आर्थिक वर्षको तुलनामा ६.२% ले र संशोधित बजेटको तुलनामा २१.५६% ले वृद्धि भएको छ। अघिल्लो वर्षको बजेट १७ खर्ब ५१ अर्ब ३१ करोड रुपैयाँ थियो।

३०. **चालु विनियोजन:** नेपाल सरकारको आगामी आर्थिक बर्ष २०८१/८२ को प्रस्तावित वार्षिक बजेट मध्ये चालु खर्चको लागि रू. ११ खर्ब ४० अर्ब ६६ करोड रुपैयाँ विनियोजन गरेको छ। जुन कुल बजेटको ६१.३१% हुन आउँछ।

३१. **पुँजीगत विनियोजन:** सङ्घीय सरकारले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को कुल विनियोजन मध्ये पुँजीगत खर्चको लागि कुल ३ खर्ब ५२ अर्ब ३५ करोड रुपैयाँ अर्थात् कुल बजेटको १८.९४% विनियोजन गरेको छ।

३२. **वित्तीय प्रणाली विनियोजन:** सङ्घीय सरकारले आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि कुल ३ खर्ब ६७ अर्ब १८ करोड रुपैयाँ अर्थात् कुल बजेटको १९.७४% वित्तीय व्यवस्थाका लागि विनियोजन गरेको छ।

३३. **अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण:** नेपाल सरकारले आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रदेश र स्थानीय तहमा ४ खर्ब ८ अर्ब २७ करोड रुपैयाँ वित्तीय हस्तान्तरण गर्ने गरी बजेट प्रस्ताव गरेको छ।

३४. **राजस्व सङ्कलन लक्ष्य:** सङ्घीय सरकारले आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि रू. १२ खर्ब ६० अर्ब ३० करोड रुपैयाँको कुल राजश्व सङ्कलन गर्ने लक्ष्य राखेको छ। चालु आर्थिक वर्षमा उक्त लक्ष्य १२ खर्ब ४८ अर्ब ६२ करोड रुपैयाँ रहेको छ।

३५. **ऋण:** आगामी वर्ष नेपाल सरकारले ३ खर्ब ३० अर्ब रुपैयाँ आन्तरिक ऋण, २ खर्ब १७ अर्ब ६७ करोड रुपैयाँ वैदेशिक ऋण र ५२ अर्ब ३३ करोड रुपैयाँ वैदेशिक अनुदान प्राप्त गर्ने लक्ष्य राखेको छ।

३६. **बजेटले देखाएका प्रतिवद्धताहरू:** प्रस्तुत बजेटले विभिन्न क्षेत्रहरूमा लगानी बढाउन, वित्तीय स्थिरता सुनिश्चित गर्न, र स्थानीय स्तरलाई समर्थन गर्न सरकारको प्रतिबद्धतालाई झल्काउँछ। आन्तरिक र बाह्य स्रोतहरू मार्फत राजस्व सङ्कलनमा केन्द्रित गर्दै, राष्ट्रको आर्थिक वृद्धि र विकासलाई कायम राख्ने लक्ष्य राखेको छ।

३७. **आर्थिक विकासको प्रगति:** नेपालको २०८१/८२ आर्थिक वर्षको बजेटले समग्र आर्थिक विकास र समृद्धिको दिशामा प्रगति गर्न महत्वपूर्ण कदमहरू उठाएको छ। विभिन्न क्षेत्रहरूमा लगानी, वित्तीय प्रणालीको सुदृढीकरण, र राज्य तथा स्थानीय तहमा स्थानान्तरणले देशको दिगो विकासको मार्गप्रशस्त गर्नेछ।

३८. **उद्योग प्रवर्धन:** बजेटले प्रतिस्पर्धात्मक लाभका साथ उद्योगहरूलाई प्रवर्धन गर्ने, डिजिटल र हरित अर्थतन्त्रको विकासलाई प्रोत्साहन गर्ने र देशभित्र आर्थिक गतिविधिमा युवा संलग्नतालाई उत्प्रेरित गर्ने उद्देश्यले तयार भएको जनाइएको छ।

३९. **गरिबी न्युनीकरण:** उक्त बजेट उद्यमशीलता विकास, सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण र प्रभावकारी स्रोत परिचालनको माध्यमबाट गरिबी न्युनीकरणमा समेत केन्द्रित रहेको छ।

सारांश

४०. नेपालको आर्थिक स्थिति सन् २०२३ मा चुनौतीपूर्ण रहेको छ। विश्वव्यापी मन्दीको प्रभावले नेपाललगायत विश्वभरिका अर्थतन्त्रहरू प्रभावित भएका छन्। यद्यपि, सन् २०२४ का लागि विभिन्न सकारात्मक सङ्केतहरू देखिएका छन्। IMF, विश्व बैंक र एसियाली विकास बैंकजस्ता अन्तर्राष्ट्रिय संस्थाहरूले नेपालका लागि सकारात्मक वृद्धि प्रक्षेपण गरेका छन्।

४१. नेपाल राष्ट्र बैङ्कले मौद्रिक नीतिमा गरेको सुधार, निजी क्षेत्रको सक्रियता, र वैदेशिक रेमिटेन्स प्रवाहले नेपालको आर्थिक वृद्धि पुनः मार्गमा ल्याउन मद्दत गरेको छ। मुद्रास्फीतिमा आएको कमी, उपभोगमा भएको वृद्धि, बचतको स्थिरता, र लगानीमा भएको सुधारले आर्थिक स्थायित्व कायम राख्न सहयोग गरेको छ।

४२. सरकारी बजेटले आर्थिक विकासलाई प्रवर्धन गर्न विभिन्न क्षेत्रहरूमा लगानी बढाउने र वित्तीय स्थिरता सुनिश्चित गर्ने लक्ष्य राखेको छ। साथै, सार्वजनिक वित्त, उद्योग प्रवर्धन, र गरिबी न्युनीकरणमा ध्यान केन्द्रित गरिएको छ।

४३. समग्रमा, नेपालको आर्थिक स्थिति सुधार हुँदै गएको छ र आगामी वर्षहरूमा सकारात्मक आर्थिक वृद्धि हासिल गर्न सम्भावना रहेको देखिन्छ।

ग) प्रादेशिक अर्थतन्त्र

४४. **विश्व आर्थिक स्थिति र नेपालको समग्र अर्थतन्त्रमा सुधार:** विश्व आर्थिक अवस्था र नेपालको समग्र अर्थतन्त्रमा आएको सुधारका कारण प्रदेशको आर्थिक गतिविधिमा पनि सुधार आएको छ। चालु आर्थिक वर्षमा सबै प्रदेशको आर्थिक वृद्धि दर तुलनात्मक रूपमा बढ्ने अनुमान छ।

४५. **कोशी प्रदेशको आर्थिक वृद्धि दर:** चालु आर्थिक वर्षमा कोशी प्रदेशको आर्थिक वृद्धि दर राष्ट्रिय औसत ३.८७ प्रतिशतभन्दा कम ३.५ प्रतिशत रहने अनुमान छ। आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा यस प्रदेशको आर्थिक वृद्धि दर राष्ट्रिय औसतभन्दा माथि रहेको थियो।

४६. **विगत ६ वर्षमा औसत आर्थिक वृद्धि:** विगत ६ वर्षमा औसत आर्थिक वृद्धि दर कर्णाली प्रदेशको सबैभन्दा बढी ४.२ प्रतिशत र बागमती प्रदेशको सबैभन्दा कम २.८ प्रतिशत रहेको छ।

४७. **आर्थिक वर्ष २०८०/८१ का लागि अनुमानित वृद्धि:** आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कोशी प्रदेशको आर्थिक वृद्धि आधारभूत मूल्यमा ३.२१ प्रतिशत र उपभोक्ताको मूल्यमा ३.५१ प्रतिशत हुने अनुमान छ। कृषि र गैर कृषि क्षेत्रको आर्थिक वृद्धि दर क्रमशः २.४५ र ३.६९ प्रतिशत रहने अनुमान रहेको छ।

४८. **कोशी प्रदेशको आर्थिक योगदान:** आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को अनुमानित कुल गार्हस्थ्य उत्पादन रू. ५७ खर्ब ४ अर्ब ८४ करोडमध्ये कोशी प्रदेशको अंश १५.८ प्रतिशत (रू. १ खर्ब ३ अर्ब ५ करोड) रहने अनुमान छ। प्रदेशगत

रूपमा बागमती प्रदेशको हिस्सा सबैभन्दा बढी ३६.४ प्रतिशत र त्यसपछि कोशी प्रदेशको छ भने कर्णाली प्रदेशको सबैभन्दा कम ४.३ प्रतिशत रहने अनुमान छ।

४९. **कृषि क्षेत्रको योगदान:** आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा नेपालको कृषि क्षेत्रको कुल मूल्य अभिवृद्धिमध्ये कोशी प्रदेशको हिस्सा सबैभन्दा बढी २१.६ प्रतिशत र कर्णाली प्रदेशको हिस्सा सबैभन्दा कम ५.२ प्रतिशत रहेको छ। अघिल्लो आर्थिक वर्षमा नेपालको कृषि क्षेत्रको कुल मूल्य अभिवृद्धिमध्ये कोशी प्रदेशको हिस्सा २२ प्रतिशत रहेको थियो।

५०. **उत्पादनमूलक उद्योगको योगदान:** चालु आर्थिक वर्षमा उत्पादनमूलक उद्योगको कुल मूल्य अभिवृद्धिमा कोशी प्रदेशको हिस्सा २१.५ प्रतिशत रहेको छ। उत्पादनमूलक उद्योगको कुल मूल्य अभिवृद्धिमा बागमती प्रदेशको हिस्सा सबैभन्दा बढी र कर्णाली प्रदेशको सबैभन्दा न्यून रहेको छ। अघिल्लो आर्थिक वर्षको उत्पादनमूलक उद्योगको कुल मूल्य अभिवृद्धिमा कोशी प्रदेशको हिस्सा २१.९ प्रतिशत रहेको थियो।

५१. **क्षेत्रगत योगदान:** आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कोशी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान ३३.२ प्रतिशत रहेको छ भने सेवा र उद्योग क्षेत्रको योगदान क्रमशः ५०.९ प्रतिशत र १५.९ प्रतिशत रहने अनुमान छ। आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा उक्त हिस्सा क्रमशः ३३.१ प्रतिशत, ५०.३ प्रतिशत र १६.६ प्रतिशत रहेको थियो।

५२. **क्षेत्रगत संरचनामा परिवर्तन:** आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कोशी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको क्षेत्रगत संरचनामा केही परिवर्तन भएको छ। कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्राथमिक क्षेत्रको योगदान सीमान्त कमी आएको छ भने सेवा क्षेत्रको योगदान बढ्दा उद्योग क्षेत्रको योगदान घटेको छ।

५३. **पछिल्लो पाँच वर्षको औसत योगदान:** पछिल्लो पाँच वर्षको प्राथमिक क्षेत्र, द्वितीय क्षेत्र र सेवा क्षेत्रको औसत योगदान क्रमशः ३४.२ प्रतिशत, १६.५ प्रतिशत र ४९.३ प्रतिशत रहेको छ।

५४. **प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन:** आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कोशी प्रदेशको प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन १,३३६ अमेरिकी डलर पुग्ने अनुमान छ जुन राष्ट्रिय औसतभन्दा न्यून हो। प्रदेशगत रूपमा बागमती र गण्डकी प्रदेशको प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन राष्ट्रिय औसत १,४३४ अमेरिकी डलरभन्दा माथि रहने अनुमान छ भने अन्य प्रदेशको प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन राष्ट्रिय औसतभन्दा न्यून रहने अनुमान रहेको छ।

घ) स्थानीय वित्त

स्थानीय सञ्चित कोषको अवस्था

५५. **आर्थिक वर्ष २०७९/८० को कोष:** आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा स्थानीय सञ्चित कोषमा ८९ करोड ५६ लाख १० हजार प्राप्ति भएकोमा ९९ करोड ७९ लाख भुक्तानी भई सञ्चित कोषमा रू. १० करोड २२ लाख ८९ हजार भार परेको छ। चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्ममा रू. ५६ करोड ९१ लाख २७ हजार प्राप्ति भएकोमा ५१ करोड १३ लाख ७ हजार भुक्तानी भएको छ। यस अवधिमा प्राप्तिको तुलनामा भुक्तानी ५ करोड ७८ लाख २० हजारले घटी रहेको छ।

५६. **कोषबाट भएको खर्च:** आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सञ्चित कोषबाट भएको कुल खर्च ९९ करोड ७९ लाख मध्ये चालु खर्च तर्फ ५६.४९ प्रतिशत र पुँजीगत खर्च तर्फ ४३.५१ प्रतिशत खर्च भएको छ। चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म भएको खर्च रू. ५१ करोड १३ लाख ७ हजार मध्ये ६८.९१ प्रतिशत चालु खर्च र ३१.०९ प्रतिशत पुँजीगत शीर्षकमा खर्च भएको छ।

नगरपालिकाको खर्चको प्रवृत्ति

५७. **चालु र पुँजीगत खर्च:** आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा विनियोजित बजेटको तुलनामा यथार्थ खर्चको तुलना गर्दा चालु खर्च तर्फ विनियोजित बजेटको ७४.६९ प्रतिशत र पुँजीगत खर्च तर्फ ७०.८४ प्रतिशत खर्च भएको छ। चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म विनियोजित चालु बजेट मध्ये चालु खर्च तर्फ ४८.७५ प्रतिशत र पुँजीगत खर्चको विनियोजन मध्ये ३६.५४ प्रतिशत खर्च भएको छ।

स्रोतगत खर्चको विवरण

५८. **स्थानीय आय:** गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सूर्योदय नगरपालिकाले कर राजश्व रू. १६ करोड १ लाख ५५ हजार र गैर कर राजश्व रू. २ करोड ४ लाख ३२ हजार समेत रू. १८ करोड ५ लाख ८७ हजार असुली गरेको छ । चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म १० करोड ९६ लाख २३ हजार र गैर कर तर्फ २ करोड १ लाख ४३ हजार समेत १२ करोड ९७ लाख ६६ हजार प्राप्त गरेको छ ।

५९. **आन्तरिक राजश्व असुली:** चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म असुली भएको राजश्व रू. १२,९७,६६,८३८.४१ मध्ये रू. ८,६८,४३,०४४.५३ बाँडफाँटबाट प्राप्त राजश्व हो। जस मध्ये प्रदेश सरकारबाट रू. १२,४०,१३,४२.६५ सङ्घीय सरकारबाट रू. ६,८०,४६,४३३.८८ र स्थानीय सरकारबाट रू. ६,३९,५२,६८.०० राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त भएको छ । प्राप्त राजश्व मध्ये नगरपालिका आफैँले असुली गरेको राजश्वको हिस्सा ३३.०७ प्रतिशत र बाँडफाँटबाट प्राप्त रकमको हिस्सा ६६.९२ प्रतिशत रहेको छ ।

६०. **आन्तरिक आयको शीर्षकगत अवस्था:** गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा नगरपालिकाले आन्तरिक स्रोतबाट ६ करोड ३४ लाख ६ हजार राजश्व बाँडफाँटबाट १३ करोड ३ लाख ४७ हजार र गत वर्षको मौज्दातबाट २४ करोड ७९ लाख ०२ हजार समेत रू. ४४ करोड १६ लाख ५५ हजार आन्तरिक स्रोत प्राप्त गरी परिचालन गरेको छ । चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म आन्तरिक स्रोत तर्फ ३ करोड ९१ लाख ३२ हजार राजश्व बाँडफाँटबाट ८ करोड ६८ लाख त्रिचालिस हजार र गत वर्षको जिम्मेवारी १४ करोड ५६ लाख १३ हजार समेत २७ करोड १५ लाख ८८ हजार प्राप्त भएको छ ।

स्थानीय आय व्यवस्थापनमा चुनौतीहरू

६१. **करको दर तथा दायरा विस्तार:** करको दर तथा दायरा विस्तार गर्नु, कर असुलीमा देखिने अनिश्चितता तथा उतार-चढावलाई नियन्त्रण गर्नु, करको वैज्ञानिक प्रक्षेपण गर्नु, करदाताको पहिचान गर्नु, र आर्थिक शिथिलताको प्रभाव कम गर्नु राजस्व क्षेत्रमा चुनौतीका रूपमा रहेका छन्।

राजस्व बाँडफाँट (रोयल्टी समेत)बाट प्राप्ति

६२. **गत आर्थिक वर्षको राजस्व बाँडफाँट:** गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा राजस्व बाँडफाँटबाट कुल रू. १८ करोड ७ लाख ७३ हजार प्राप्त हुने अनुमान रहेकोमा रू. १३ करोड ३ लाख ४७ हजार ४४० प्राप्त भएको छ । चालु आर्थिक वर्षमा रू. १७ करोड ५६ लाख ६९ हजार प्राप्त हुने अनुमान मध्ये २०८० फागुन मसान्तसम्म अनुमानित रकमको ४९.४४ प्रतिशत रकम प्राप्त भएको छ । घर जग्गा कारोबारमा देखिएको शिथिलता र भूमिको वर्गीकरणमा भएको ढिलाइका कारण यस वर्षको अघिल्लो महिनाहरूमा रजिस्ट्रेसन दस्तुर असुलीमा कमी भएको छ ।

अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण

६३. **अनुदान प्राप्ति:** गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्घीय र प्रादेशिक सरकारहरूबाट वित्तीय हस्तान्तरण वापत रू. ७० करोड १८ लाख ५७ हजार अनुदान प्राप्त भएकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सङ्घीय सरकारबाट रू. ६३ करोड २ लाख ६८ हजार र प्रदेश सरकारबाट रू. ३ करोड ९४ लाख २७ हजार समेत ६६ करोड ९६ लाख ९५ हजार प्राप्त हुने गरी बजेट स्वीकृत भएको छ । चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म सङ्घीय सरकारबाट रू. ४० करोड ५१ लाख ७७ हजार र प्रदेश सरकारबाट २ करोड ४० लाख ७६ हजार अनुदान प्राप्त भएको छ ।

६४. **वित्तीय समानीकरण अनुदान :** सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान बापतको रकम गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा अनुमानको तुलनामा ९२.५ प्रतिशत मात्र प्राप्त भएको छ। गत आर्थिक वर्षको तुलनामा

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको सीमा १३.२२ प्रतिशतले कमी भई रू. १५ करोड ७६ लाख कायम भएको छ।

६५. **विशेष अनुदान:** सङ्घीय सरकारबाट आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा विशेष अनुदान बापत रू. १ करोड ३० लाख अनुदान प्राप्त भएकोमा यस वर्षको लागि रू. १ करोड ५० लाखको कार्यक्रम स्वीकृत भएको छ। २०८० फागुन सम्ममा वार्षिक अनुदानको ६५ प्रतिशत रकम प्राप्त भइसकेको छ।

६६. **समपुरक अनुदान :** गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त समपुरक अनुदान रू. १ करोड ७० लाख अनुमान भएकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा रू. २ करोड प्राप्त हुने अनुमान रहेको छ।

६७. **सशर्त अनुदान :** चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त हुने सशर्त चालु अनुदान तर्फ ४० करोड १४ लाख ६८ हजार र सशर्त पुँजीगत अनुदान तर्फ २ करोड ८९ लाख अनुमान रहेकोमा २०८० फागुनसम्म अनुमानको ६६.३ प्रतिशत अनुदान प्राप्त भएको छ। गत आर्थिक वर्षको तुलनामा सशर्त अनुदानको अनुमान ७.३ प्रतिशतले न्यून रहेको छ।

६८. **प्रदेशबाट प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरण :** आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्रदेश सरकारबाट वित्तीय हस्तान्तरण बापत रू. १० करोड ६१ लाख ७ हजार ३७६ प्राप्त भएको छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा वित्तीय हस्तान्तरण बापत प्राप्त हुने अनुमान रू. ३ करोड ९४ लाख २७ हजार मध्ये २०८० फागुन मसान्तसम्म रू. २ करोड ४० लाख ७६ हजार ३९० प्राप्त भएको छ।

नगद मौज्दात

६९. **गत आर्थिक वर्षको मौज्दात:** गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को अन्तमा सञ्चित कोषमा रू. २३ करोड ३८ लाख ६१ हजार ७ सय मौज्दात रहने अनुमान रहेकोमा रू. १४ करोड ५६ लाख १३ हजार ८२ पैसा ४६ मात्र मौज्दात रही चालु आर्थिक वर्षको लागि जिम्मेवारी सरेको छ। विगत ५ वर्षको अनुमान र यथार्थ मौज्दातको विवरणका आधारमा अनुमानको तुलनामा ४३ देखि ७९ प्रतिशत मात्र यथार्थ मौज्दात जिम्मेवारी सरेको देखिन्छ।

स्थानीय ऋणको अवस्था

७०. **आन्तरिक ऋण:** नगरपालकाले हाल सम्म आन्तरिक ऋण लिएको छैन।

स्थानीय खर्च

७१. **चालु खर्च:** चालु आर्थिक वर्षमा सार्वजनिक वित्तका सूचकहरू सन्तोषजनक रहेका छन्। बढ्दै गएको नगरपालिकाको अनिवार्य दायित्व तथा वस्तु तथा सेवाको मूल्यमा भएको वृद्धि लगायतका कारण प्रशासनिक खर्चको आधारमा वृद्धि हुँदै गएको छ।

७२. **सार्वजनिक वित्त व्यवस्थापन:** सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता, प्रभावकारीता र पारदर्शिता कायम गरी स्रोत व्यवस्थापनमा देखिएको दबाब कम गर्ने उद्देश्यले पुँजी निर्माणमा प्रत्यक्ष सहयोगी नहुने प्रकृतिका चालु खर्चमा कटौती गरी वित्त सुदृढीकरण (Fiscal Consolidation) को रणनीति अवलम्बन गरिएको छ। राजस्व अनुगमन र नयाँ करदाताको पहिचान गरी राजस्व सङ्कलन अभिवृद्धि गर्ने प्रयास गरिएको छ।

७३. **गत आर्थिक वर्षको चालु खर्च:** गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को कुल चालु खर्चको विनियोजित रकम ७५ करोड ४७ लाख मध्ये रू. ५६ करोड ३७ लाख अर्थात् विनियोजनको ७४.६९ प्रतिशतले खर्च भएको छ। चालु आर्थिक वर्षको चालु खर्चको विनियोजन ७२ करोड १२ लाख मध्ये २०८० फागुन मसान्तसम्म ३२ करोड २३ लाख अर्थात् विनियोजनको ४४ प्रतिशत रकम खर्च भएको छ। गत वर्षको विनियोजनको तुलनामा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को विनियोजन ३.२१ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ।

७४. **पुँजीगत खर्च :** गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को कुल पुँजीगत खर्चको विनियोजित रकम ६१ करोड २९ लाख मध्ये रू. ४३ करोड ४२ लाख अर्थात् विनियोजनको ७०.८४ प्रतिशतले खर्च भएको छ। चालु आर्थिक वर्षको पुँजीगत खर्चको विनियोजन ५२ करोड ८० लाख मध्ये २०८० फागुन मसान्तसम्म १४ करोड ८६ लाख अर्थात्

विनियोजनको २८.१५ प्रतिशत रकम खर्च भएको छ। गत वर्षको विनियोजनको तुलनामा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को पुँजीगत खर्चको विनियोजन १६.०८ प्रतिशतले न्यून रहेको छ।

७५. **विगत वर्षहरूको पुँजीगत खर्च:** आर्थिक वर्ष २०७६/७७ देखि २०७८/७९ सम्म पुँजीगत खर्च विनियोजित बजेटको तुलनामा करिब ५० प्रतिशतको हाराहारीमा खर्च भएको भएतापनि गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ७०.८४ प्रतिशत खर्च भएको छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन महिनासम्म कुल पुँजीगत विनियोजनको ३६.५४ प्रतिशत रकम खर्च भएको छ।

स्थानीय खर्चका चुनौतीहरू

७६. **खर्चको नियन्त्रण:** नगरपालिकाले पुँजीगत शीर्षकमा खर्च गरेको रकमको स्रोतगत विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी सङ्घीय सरकारको स्रोतको रकम खर्च भएको देखिन्छ। गत वर्ष २०७९/८० मा भएको पुँजीगत खर्च मध्ये सङ्घीय सरकारको स्रोतको ४० प्रतिशत, आन्तरिक स्रोतको ३६ प्रतिशत र प्रदेश सरकारको स्रोतको २२ प्रतिशत अंश रहेको छ।

सेवा तथा कार्यगत खर्च

७७. **गत आर्थिक वर्षको खर्च:** गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को कुल खर्चको सेवा तथा कार्यगत रूपमा वर्गीकरण गर्दा सबैभन्दा बढी आर्थिक मामिलाको क्षेत्रमा ३८.९२ प्रतिशत, शिक्षाको क्षेत्रमा ३३.०६ प्रतिशत, सामान्य सार्वजनिक सेवाको क्षेत्रमा १४.५१ प्रतिशत र स्वास्थ्यको क्षेत्रमा ७.४३ प्रतिशत खर्च भएको छ।

७८. **विगत ५ वर्षको खर्च:** विगत ५ वर्षको सेवा तथा कार्यगत वर्गीकरणका आधारमा खर्चको विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी शिक्षाको क्षेत्रमा र त्यस पछि क्रमशः आर्थिक ममिला, सामान्य सार्वजनिक सेवा, स्वास्थ्य र आवास तथा सामुदायिक सुविधाको क्षेत्रमा खर्च भएको देखिन्छ।

आर्थिक प्रतिवेदन

७९. **प्रतिवेदनको आधार:** आर्थिक प्रतिवेदन तीनै तहका सरकारहरूमा लागु रहेको एकिकृत आर्थिक सङ्केत तथा वर्गीकरण र व्याख्या २०७४ एवम् अन्तराष्ट्रिय सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (IPSAS २०१७) मा आधारित भई आन्तरिकीकरण गरिएको नगदमा आधारित नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान २०७९ को मुख्य आधार एवम् मापदण्ड बमोजिम तयार गर्ने गरिएको छ।

स्थानीय खर्चका चुनौतीहरू

८०. **राजस्व बढाउने चुनौती:** स्थानीय आय व्यवस्थापनमा करको दर तथा दायरा विस्तार गर्नु, कर असुलीमा देखिने अनिश्चितता तथा उतार-चढावलाई नियन्त्रण गर्नु, करको वैज्ञानिक प्रक्षेपण गर्नु, करदाताको पहिचान गर्नु र आर्थिक शिथिलताको प्रभाव कम गर्नु राजस्व क्षेत्रमा चुनौतीका रूपमा रहेका छन्।

ङ) आर्थिक विकास क्षेत्र

८१. **वित्तीय क्षेत्र:** सूर्योदय नगरपालिका क्षेत्रमा बैङ्किङ, बीमा, र पुँजी बजारको पहुँच विस्तार भएको छ। यस क्षेत्रमा २७ वटा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू छन् जसमा ग्लोबल आए.एम.इ. बैंक, राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक, साङ्ग्रिला डेभलपमेन्ट बैंक, नेपाल बङ्गलादेश बैंक, र सिद्धार्थ बैंक लगायतका छन्।

८२. **लघु घरेलु तथा साना उद्योग:** लघु उद्यम विकास कार्यक्रम अन्तर्गत ४४५ जनालाई उद्यमशीलता तालिम, ३५४ जनालाई सीप विकास तालिम, र ७५ जनालाई एड्भान्स सीप विकास तालिम दिइएको छ। यसबाट ४६४ जनाले सामूहिक तथा व्यक्तिगत रूपमा व्यवसाय सञ्चालन गरिरहेका छन्।

८३. **श्रम तथा रोजगारी:** सूर्योदय नगरपालिकामा श्रम तथा रोजगारीको क्षेत्रमा प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम, रोजगार प्रवर्धन कार्यक्रम (सामी), र वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्तिहरूको पुन: एकीकरण कार्यक्रम (रेमी)

परियोजनाहरू सञ्चालनमा छन्। चालु आर्थिक वर्षमा वैदेशिक रोजगारीमा जानको लागि श्रम स्वीकृति ७७ जनाले प्राप्त गरेका छन्।

८४. **कृषि क्षेत्र:** सूर्योदय नगरपालिकामा कृषि क्षेत्र आर्थिक गतिविधिको प्रमुख हिस्सा हो। यहाँ आधुनिक कृषि प्रणाली अपनाई कृषि उत्पादन वृद्धिमा जोड दिइएको छ। कृषिमा आधुनिक यान्त्रिकरण: ७% कृषकले अवलम्बन गरेका छन्। चिया उत्पादन: ३९,५०० मे.ट., दुध उत्पादन: ७०,००० लिटर प्रतिदिन र मासु उत्पादन वार्षिक ४६१ मे.ट. अनुमान गरिएको छ।

८५. **सिँचाई:** साना सिँचाई कार्यक्रम अन्तर्गत १०७२ हेक्टर खेती योग्य जमिनमा बाह्रै महिना सिँचाई सुविधा उपलब्ध गराइएको छ।

८६. **भूमि उपयोग:** सूर्योदय नगरपालिकामा भूमि उपयोगको आधारमा वर्गीकरण गरिएको छ जसमा ६५.४१% कृषि क्षेत्र, १८.८% आवासीय क्षेत्र, र ९.२२% सार्वजनिक क्षेत्र छ।

८७. **पर्यटन:** नगरपालिकामा विभिन्न पर्यटकीय स्थलहरू छन् जसमा थुम्के पर्यटन क्षेत्र, वनबाटिका पार्क, अन्तु पोखरी, कन्याम, र बुद्धपार्क प्रमुख छन्।

८८. **सहकारी:** नगर क्षेत्र भित्र जम्मा १४६ वटा सहकारी संस्थाहरू क्रियाशिल रहेका छन्। सहकारी संस्थाहरूको कुल शेयर पुँजी रू. १० करोड ३२ लाख ५० हजार ९९०, बचत रू. ३२ करोड ५ लाख ७८ हजार १६२, र ऋण लगानी रू. ५६ करोड ९३ लाख ९१ हजार ७९२ रहेको छ।

८९. **आर्थिक क्षेत्रका चुनौतीहरू:** आर्थिक गतिविधिहरूमा सुधार ल्याउन विविध आर्थिक नीति तथा योजनाहरूको आवश्यकता छ। यस क्षेत्रका चुनौतीहरूमा रोजगारी सिर्जना, वित्तीय साक्षरता, र आर्थिक विकासका लागि पूर्वाधारको निर्माण प्रमुख छन्।

च) सामाजिक विकास क्षेत्र

९०. **जनसाङ्ख्यिकी विवरण:** सूर्योदय नगरपालिकाको कुल जनसङ्ख्या ५४,७२७ छ, जसमा पुरुष २७,३८२ र महिला २७,३४५ छन्। नगरपालिकामा कुल घरधुरी सङ्ख्या १४,०३२ छ। सबैभन्दा बढी जनसङ्ख्या वडा नं.. ४ मा (५,१२७) र सबैभन्दा कम वडा नं.. १३ मा (२,५१५) रहेको छ। घर धुरी सर्वेक्षण २०७५ अनुसार यहाँ जम्मा १३,०२१ घर धुरी र ५८,१३० जनसङ्ख्या रहेको थियो।

९१. **स्वास्थ्य**: फिक्कल नगर अस्पतालको स्तरोन्नति पछि स्वास्थ्य सेवामा उल्लेखनीय सुधार भएको छ। मातृ तथा नवजात शिशु स्वास्थ्य, खोप सेवा, परिवार नियोजन, र पोषण कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा छन्। स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम मार्फत ६७१० घरपरिवारले विभिन्न स्वास्थ्य सेवाहरू प्राप्त गरिरहेका छन्। नगरपालिकामा क्षयरोग, मलेरिया, र अन्य रोगहरूको नियन्त्रण तथा उपचारका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा छन्।

९२. **खानेपानी र सरसफाइ:** नगरपालिकामा ८८% घरधुरीमा आधारभूत तहको खानेपानी सुविधा उपलब्ध छ। ९७% घरधुरीमा शौचालय रहेको छ, जसमा ९१% घरधुरीमा सेफ्टिट्याङ्क सहितको शौचालय रहेको छ। बृहत खानेपानी आयोजना कार्यान्वयनमा रहेको छ र २५ वटा खानेपानी उपभोक्ता समितिहरू दर्ता भएका छन्। यसका साथै, नियमित पानीको गुणस्तर परीक्षण गरिन्छ र विभिन्न स्रोतहरूबाट खानेपानीको नमुना सङ्कलन गरेर गुणस्तर सुनिश्चित गरिन्छ।

९३. **शिक्षा:** सूर्योदय नगरपालिकामा ६७ सामुदायिक र ३२ निजी विद्यालय सञ्चालनमा छन्, जसमा ११,५१० विद्यार्थी अध्ययनरत छन्। नगरपालिकाले दिवा खाजा, छात्रवृत्ति, र प्राविधिक व्यवसायिक शिक्षा कार्यक्रमहरू उपलब्ध गराएको छ। फिक्कल माध्यमिक विद्यालयमा इनोभेसन सेण्टरको निर्माण प्रारम्भ भएको छ, जसले विद्यार्थीहरूको विज्ञान तथा प्रविधिको क्षेत्रमा क्षमता विकास गर्ने उद्देश्य राखेको छ।

९४. **युवा तथा खेलकुद:** प्रदेश र राष्ट्रिय स्तरमा ५८ खेलाडीले प्रशिक्षण प्राप्त गरेका छन्। नगर क्षेत्रमा २० वटा वार्षिक खेल प्रतियोगिता आयोजना गरिन्छ। नगरपालिकामा १ वटा कभर्ड हल र १ वटा व्यायामशाला सञ्चालनमा छन्, जसले युवाहरूलाई खेलकुदमा सक्रिय बनाउने काम गर्दछ।

९५. **महिला विकास**: महिला विकास कार्यक्रम अन्तर्गत ६०७ समूह, ७० समिति, र ६ सहकारी संस्थाहरूमा २,८५१ महिला सदस्य परिचालित छन्। महिलाहरूलाई सीप विकास तालिम, प्रविधि हस्तान्तरण, र सेनिटरी प्याड वितरण जस्ता कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिन्छ। अपाङ्गता भएका महिलाहरूलाई सहायक सामग्री र उपचार सहयोग उपलब्ध गराइएको छ, जसले उनीहरूको जीवनस्तर सुधार्न मद्दत पुर्याएको छ।

९६. **सामाजिक सुरक्षा:** सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रममा ७,३१६ जनासँग आबद्धता रहेको छ । अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई ८०५ परिचय पत्र वितरण गरिएको छ । सामाजिक सुरक्षा वृत्ति, अपाङ्गता परिचय पत्र वितरण, र वृद्ध नागरिक सहयोग कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा छन्। नगरपालिकाले अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई लक्षित गरी विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिरहेको छ, जसले उनीहरूको स्वास्थ्य, शिक्षा, र जीविकोपार्जनमा सहयोग पुर्याउँछ ।

९७. **बाल मैत्री स्थानीय शासन:** सूर्योदय नगरपालिका बाल मैत्री स्थानीय शासन घोषणा भएको छ। ४१ वटा विद्यालय स्तरीय बाल क्लब, १४ वटा वडा स्तरीय बाल क्लब, र नगर स्तरीय बाल सञ्जाल पुनर्गठन गरिएको छ । बाल श्रमको निगरानी, जन चेतनामूलक कार्यक्रमहरू, र मनोसामाजिक सेवा प्रदान गरिन्छ। बालबालिकाहरूको बहु प्रतिभाको विकासका लागि विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिन्छ, जसले उनीहरूको भविष्यमा सकारात्मक प्रभाव पार्छ।

छ) स्थानीय पूर्वाधार विकास क्षेत्र

९८. **सडक:** सूर्योदय नगरपालिकाले नगर यातायात गुरुयोजनामा आधारित सडक विस्तार, स्तरोन्नती, र नियमित मर्मत सम्भार कार्य गरिरहेको छ । चालु आर्थिक वर्षमा २.८४ कि.मि सडक कालोपत्रे, १३.३३ किमि ग्राभल, २४.५७ कि.मि सोलिङ, र ८.६५ किमि सडकको चौडाइ वृद्धि गरिएको छ । नगरपालिकामा १८ वटा झोलुङ्गे पुल रहेका छन्, जसमा १५ वटा पुलको मर्मत सम्भारका लागि स्थानीय बासिन्दालाई जिम्मेवारी दिइएको छ ।

९९. **सहरी विकास:** सूर्योदय नगरपालिकाले विकास निर्माण मापदण्ड २०७३ लागु गरेको छ र भूगोल तथा पर्या-पर्यटनमैत्री बनाइ अद्यावधिक गर्ने तयारी गरिरहेको छ । फिक्कल र पशुपतिनगर बजारमा पार्किङ स्थलको व्यवस्थापन गरिएको छ र फिक्कल बजारमा ५०० मिटर फुटपाथ निर्माण गरिएको छ। नगरपालिकाको सहरी विकास योजना निर्माण भएको छ र एकीकृत सहरी पूर्वाधार विकास आयोजनामा १० वटा कम्पोनेन्टमा काम भइरहेको छ, जसमा नमुना गाउँ पूर्वाधार, बस पार्क, कृषि उपज सङ्कलन केन्द्र, र फिक्कल चक्रपथ निर्माण समावेश छन्।

१००. **आवास:** सूर्योदय नगरपालिकामा १४,०३२ घरधुरी छन्, जसमा विभिन्न प्रकारका जग र छानाको विवरण छ । नगरपालिकाले भूमिहीन सुकुम्बासी, भूमिहीन दलित, र अव्यवस्थित वसोबासीहरूको व्यवस्थापनका लागि कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिरहेको छ । भवन निर्माण मापदण्ड लागु गरिएको छ र नक्सा पास तथा अभिलेखीकरणको प्रक्रिया सञ्चालनमा छ ।

१०१. **सूचना प्रविधि र सञ्चार:** नगरपालिकामा सबै वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था, र सामुदायिक विद्यालयहरूमा इन्टरनेट सुविधा उपलब्ध छ । नगरपालिकाले आन्तरिक एप्लिकेसनहरूको लागि एक सर्भर राखेको छ र अधिकांश सेवाहरू अनलाइन मार्फत प्रवाह गरिरहेको छ । फिक्कल माध्यमिक विद्यालय र लक्ष्मीपुर माध्यमिक विद्यालयमा ई-कक्षा सञ्चालनमा छन्। नगर क्षेत्रमा २ वटा एफ एम स्टेसन र विभिन्न इन्टरनेट सेवा प्रदायकहरूले सेवा उपलब्ध गराइरहेका छन्।

१०२. **ऊर्जा:** सूर्योदय नगरपालिकामा कुल १४,०३२ घरधुरीमध्ये १३,५७३ घरधुरीले विद्युत् प्रयोग गर्छन् र ३३४ घरधुरीले सोलार ऊर्जा प्रयोग गर्छन्। नगरपालिकामा मट्टितेल, बायो ग्यास, र अन्य स्रोतहरूको प्रयोग नगन्य छ । प्रसारण लाइन विस्तार र नविकरणीय ऊर्जा स्रोतहरूको प्रयोगमा पनि ध्यान दिइएको छ ।

ज) वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

१०३. **फोहोरमैला व्यवस्थापन:** सूर्योदय नगरपालिकामा फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागि संस्थागत र समुदाय स्तरबाट सकारात्मक अभ्यासहरू भइरहेको छ। हाल नगर क्षेत्रका घरहरूबाट निस्कने फोहोर वडा नं. १२ को मलिममा व्यवस्थापन गरिन्छ। यसका लागि २ वटा गाडी र १० जना कर्मचारी दैनिक रूपमा परिचालन गरिएका छन्। फोहोरमैला व्यवस्थापन सुविधा नगरका सबै घरधुरीलाई उपलब्ध गराइएको छ। सार्वजनिक स्थलहरूमा एक सय भन्दा बढी डस्टवीनहरूको व्यवस्था गरिएको छ।

१०४. **वातावरणमैत्री स्थानीय शासन:** सूर्योदय नगरपालिकाले वातावरणमैत्री स्थानीय शासन घोषणा गर्ने तयारी गरिरहेको छ। स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्व मूल्याङ्कनमा वातावरण संरक्षण उपक्षेत्रमा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा ५५.५६ अङ्क प्राप्त गरेकोमा पछिल्ला दुई वर्षमा ८३ अङ्क प्राप्त गरेको छ, जसले वातावरण संरक्षणमा सुधार देखाउँछ।

१०५. **विपद् व्यवस्थापन**: सूर्योदय नगरपालिकाले विपद्को अवस्थामा उपयोगी ५४ वटा सुरक्षित र खुला क्षेत्रको पहिचान गरेको छ, जसको क्षमता २,११७ परिवार छ। नगरपालिकाले विपद् उत्थानशील योजना निर्माण गरेको छ, जसमा पहिरो, जङ्गली जनावर आतङ्क, महामारी, सडक दुर्घटना, सुक्खा खडेरी, आगलागी, भुकम्प, चट्याङ, हावाहुरी, असिना, तुसारो, र विद्युतीय दुर्घटनाहरू समावेश छन्। विगत तीन वर्षका विपद् घटनाहरूमा आत्महत्या, करेन्ट, पहिरो, हावाहुरी, र आगलागी प्रमुख छन्।

१०६. **हरियाली संरक्षण:** सूर्योदय नगरपालिकामा १९ वटा सामुदायिक वन रहेका छन्। सामुदायिक वनले ढाकेको क्षेत्रफल र उपभोक्ता घरधुरीहरूको विवरण अनुसार वनस्पति संरक्षण भइरहेको छ। नगरपालिका क्षेत्रमा १० व्यक्तिको नाममा निजी वन दर्ता भएको छ, जसले ८.६७ हेक्टर जमीन ओगटेको छ। विगत आर्थिक वर्षमा नगरपालिकाले ३५ हजार विभिन्न प्रजातिका बिरुवा रोपेको छ।

१०७. **वातावरण संरक्षण:** नगरपालिकामा ९५ वटा खोला र खोल्सीहरू छन्, जसले हरेक वर्ष जनधनको क्षति गरिरहेका छन्। नगर क्षेत्रका १,४८१ परिवार बाढीको जोखिममा छन् र १६ घरहरूलाई तत्काल स्थानान्तरण गर्नु पर्ने स्थिति छ।

१०८. **अग्नि नियन्त्रण:** आगलागी नियन्त्रणका लागि नगरपालिकाले २ वटा वारुण यन्त्रको व्यवस्था गरेको छ। आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धी सचेतना र क्षमतामा सुधार हुँदै गएको छ, जसले आगलागीको जोखिम कम गर्न मद्दत गरेको छ।

झ) सुशासन तथा संस्थागत विकास क्षेत्र

१०९. **स्थानीय तहको जनशक्ति विवरण:** नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, शाखा, उपशाखा, इकाइ, र परियोजनामा कार्यरत कर्मचारीहरूको कुल सङ्ख्या उल्लेखनीय छ। शाखा, उपशाखा, इकाइ, र परियोजनामा १२१ जना कर्मचारी, स्वास्थ्य शाखामा ८४ जना, सेवा करारमा ८२ जना, र वडामा ५४ जना कर्मचारी कार्यरत छन्। कर्मचारीहरूको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा उल्लेख गरिएको छ। नगरपालिकाले दरबन्दी र पदपूर्तिको अवस्था स्पष्ट गर्न तालिकाको माध्यमबाट जानकारी प्रदान गरेको छ।

११०. **वडा कार्यालय:** सूर्योदय नगरपालिकामा कुल १४ वटा वडा रहेका छन्, जसमा सबै वडा कार्यालय भएको स्थानमा सडक, सञ्चार, र विद्युत् सेवा उपलब्ध छ। नगरपालिकाको केन्द्रबाट ५ वटा वडा कार्यालयसम्म पक्की सडक रहेको छ, भने अन्य वडामा मिश्रित सडक सुविधा रहेको छ। १३ वडाका कार्यालयहरूमा आफ्नै पक्की भवन रहेको छ, भने वडा नं.. १० मा भाडामा भवन रहेको छ। वडामा कार्यरत जनशक्तिको अवस्था समेत स्पष्ट गरिएको छ।

१११. **क्षमता विकास:** नगरपालिकाले जन प्रतिनिधि, कर्मचारी, र अन्य सम्बन्धित पक्षहरूको क्षमता विकासका लागि विभिन्न तालिम, गोष्ठी, र सेमिनारहरू आयोजना गर्ने गरेको छ। यसले कार्यसम्पादन र सेवा प्रवाहमा सुधार ल्याउन मद्दत पुर्याएको छ।

११२. **सेवा प्रवाह:** सेवा प्रवाहको अवस्थामा नगरपालिकाले मापदण्ड सेवा प्रवाह सम्बन्धी कार्यविधि, नागरिक सहायता कक्ष, नागरिकता सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (CIMS), र विद्युतीय सेवा प्रवाहको कार्यान्वयनमा सुधार गरेको छ। यसले नागरिकहरूलाई सहज र प्रभावकारी सेवा प्रदान गर्न मद्दत गरेको छ।

११३. **स्थानीय तह संस्थागत स्वमूल्याङ्कन नतिजा:** सूर्योदय नगरपालिकाले स्थानीय तह संस्थागत स्वमूल्याङ्कनमा गत आर्थिक वर्षमा ९६.२५ प्रतिशत अङ्क हासिल गरेकोमा यस वर्ष ९६ अङ्क हासिल गरेको छ। शासकीय प्रबन्ध, सङ्गठन तथा प्रशासन, वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन, न्यायिक कार्य सम्पादन, भौतिक पूर्वाधार, र सहकार्य तथा समन्वय क्षेत्रहरूमा शतप्रतिशत अङ्क हासिल गरेको छ।

११४. **पूर्वाधार निर्माण प्रयोगशाला:** नगरपालिकाले पूर्वाधार निर्माणको गुणस्तर नियमन गर्ने उद्देश्यले पूर्वाधार निर्माण प्रयोगशाला सञ्चालनमा ल्याएको छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्म १६ प्रकारका विभिन्न ४६८ परीक्षणबाट रू. २ लाख ५६ हजार २५० राजस्व असुली भएको छ। यसले निर्माण परियोजनाहरूको गुणस्तर सुनिश्चित गर्न मद्दत गरेको छ।

११५. **वित्तीय सुशासन:** आन्तरिक नियन्त्रण र आन्तरिक लेखापरीक्षण प्रक्रियाहरू प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिएको छ। स्थानीय तह वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कनमा सूर्योदय नगरपालिकाले गत आर्थिक वर्षमा ८५.५ अङ्क प्राप्त गरेकोमा यस वर्ष ९५.५ अङ्क हासिल गरेको छ।

११६. **न्यायिक निरूपण:** नगरपालिकामा विभिन्न १३ प्रकृतिका १०४ वटा मुद्दा दर्ता भएका छन्, जसमध्ये ६६ वटा मुद्दा फछ्र्यौट भइ विवाद निरूपण गरिएको छ भने ३८ वटा मुद्दा प्रक्रियामा रहेका छन्। लेनदेन र घरेलु हिंसाका मुद्दा बढी दर्ता भएका छन्। वैकल्पिक विवाद समाधानका माध्यमबाट समाजमा सामाजिक हिंसा कम गर्न मद्दत पुगेको देखिन्छ।

११७. **सार्वजनिक जवाफदेहीता:** उजुरी र फछ्र्यौटको प्रक्रियामा नगरपालिकाले गुनासो सुनुवाई, सार्वजनिक सुनुवाई, र स्वतः प्रकाशन प्रक्रियाहरूलाई प्रभावकारी बनाएको छ। यसले नागरिकहरूलाई सरकारी प्रक्रियाहरूमा विश्वास बढाउन र पारदर्शिता सुनिश्चित गर्न मद्दत गरेको छ।

११८. **स्थानीय ऐन तथा कानुनहरूको विवरण:** नगरपालिकाले स्वीकृत कानुन, मापदण्ड, र कार्यविधिहरूको सङ्ख्या वृद्धि गरेको छ। चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्ममा स्वीकृत कानुनहरूको सङ्ख्या उल्लेखनीय रूपमा बढेको छ। नगरपालिकाले तर्जुमा गरी लागु गरेका स्थानीय कानुनहरूको विवरण अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ।

११९. **स्थानीय प्रकाशनको विवरण:** नगरपालिकाले वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम, आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना, नीति, गुरुयोजना, क्षेत्रगत योजनाहरू, वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, ऐन कानुनहरू, र स्थानीय राजपत्रहरूलाई वेबसाइट मार्फत प्रकाशन गरेको छ। यसले नगरपालिकाको कार्यहरूमा पारदर्शिता र जवाफदेहीता सुनिश्चित गर्दछ।

१२०. **दिगो विकास लक्ष्य**: सूर्योदय नगरपालिकाले दिगो विकासका लक्ष्यहरूलाई आफ्नो आवधिक तथा वार्षिक योजनामा समाहित गरी कार्यान्वयन गर्ने प्रतिबद्धता जनाएको छ। दिगो विकास लक्ष्य स्वैच्छिक पुनरावलोकन प्रतिवेदन २०७९ तयार गरेर विकास र समृद्धिका लागि महत्वपूर्ण आधार दस्तावेज तयार गरेको छ। मध्यमकालीन खर्च संरचना र वार्षिक विकास योजनालाई दिगो विकास लक्ष्यमैत्री प्रारूपमा तयार गर्ने कार्य नगरपालिकाले गरिरहेको छ।

ञ) स्थानीय अर्थतन्त्रका प्रमुख चुनैतीहरू

१२१. **रोजगार र आयका अवसरहरू:** स्थानीय अर्थतन्त्रका प्रमुख चुनौतीहरू मध्ये रोजगार र आयका अवसरहरूको कमी एक मुख्य चुनौती हो। सूर्योदय नगरपालिकामा रोजगारीको अवसरहरू सीमित छन्, जसले गर्दा स्थानीय बासिन्दाहरूलाई अन्यत्र रोजगारी खोज्न बाध्य पार्छ। यसले युवा जनसङ्ख्या बाहिरिने प्रवृत्ति बढाउँछ र स्थानीय अर्थतन्त्रलाई कमजोर बनाउँछ।

१२२. **कृषि र पशुपालन:** सूर्योदय नगरपालिका कृषि र पशुपालनमा आधारित रहेको हुँदा, यस क्षेत्रका लागि उत्पादनशीलता र बजार पहुँचमा सुधारको आवश्यकता छ। आधुनिक कृषि प्रविधिको अभाव, सिँचाइ सुविधाको

कमी, र पशु स्वास्थ्य सेवाको सीमितता जस्ता समस्याहरूले कृषि र पशुपालनको उत्पादकत्वलाई प्रभावित पारेको छ।

१२३. **उद्योग र व्यवसाय:** स्थानीय उद्योग र व्यवसायको विकासमा चुनैतीहरू छन्, जस्तै पुँजीको अभाव, आवश्यक पूर्वाधारको कमी, र बजार पहुँचको सीमितता। स्थानीय व्यवसायीहरूलाई वित्तीय स्रोतहरूको पहुँचमा कठिनाइ, नयाँ प्रविधि र ज्ञानको अभाव, र प्रतिस्पर्धात्मक बजारको कमीले स्थानीय व्यवसायलाई सशक्त बनाउन सक्दैन।

१२४. **पूर्वाधार विकास:** स्थानीय पूर्वाधार विकासमा ढिलासुस्ती र अपर्याप्तता एक अन्य प्रमुख चुनौती हो। सडक, बिजुली, खानेपानी, र सञ्चार जस्ता पूर्वाधारको अभावले स्थानीय व्यवसाय र उद्योगहरूको विकासलाई प्रभावित पार्छ। साथै, स्तरोन्नति र मर्मतसम्भारमा नियमितता नहुनुले पनि विकासमा अवरोध उत्पन्न गरिरहेको छ।

१२५. **वित्तीय स्रोतको अभाव:** स्थानीय अर्थतन्त्रलाई सुदृढ बनाउनका लागि आवश्यक वित्तीय स्रोतको अभाव एक प्रमुख समस्या हो। नगरपालिकाको सीमित बजेट र राजस्व स्रोतले विकास परियोजनाहरूलाई समुचित रूपमा अघि बढाउन कठिनाई उत्पन्न गर्दछ। सङ्घीय र प्रादेशिक सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान र सहयोग पनि सीमित हुनु अर्को चुनौती हो।

१२६. **प्राविधिक जनशक्तिको अभाव:** स्थानीय अर्थतन्त्रलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्न र विकास योजनाहरूलाई कार्यान्वयन गर्न सक्षम प्राविधिक जनशक्तिको अभावले पनि चुनौती उत्पन्न गरेको छ। योग्य र दक्ष जनशक्ति नहुँदा विकास परियोजनाहरूको गुणस्तर र समयमै सम्पन्न गर्न कठिनाइ उत्पन्न हुन्छ।

१२७. **बजार र व्यापार नीति:** स्थानीय उत्पादनको लागि बजारको अभाव र व्यापार नीतिको अस्थिरता पनि स्थानीय अर्थतन्त्रका प्रमुख चुनौतीहरूमा पर्दछ। स्थानीय उत्पादनलाई बजारमा पुर्याउनका लागि आवश्यक नीति र पूर्वाधारको अभावले उत्पादन र व्यापारमा बाधा उत्पन्न गर्दछ।

१२८. **वातावरणीय चुनौतीहरू**: पर्यावरणीय समस्याहरू, जस्तै प्राकृतिक विपद्, जलवायु परिवर्तन, र पर्यावरणीय प्रदूषणले स्थानीय अर्थतन्त्रलाई गम्भीर रूपमा प्रभावित पार्छ। विपद् व्यवस्थापन र वातावरणीय संरक्षणमा सुधारको आवश्यकता छ। यी सबै चुनौतीहरूलाई सम्बोधन गर्न स्थानीय सरकार, समुदाय, र अन्य सरोकारवालाहरूबीचको समन्वय र सहकार्य आवश्यक छ। स्थानीय अर्थतन्त्रलाई सुदृढ बनाउन दीर्घकालीन योजनाहरू र रणनीतिहरू तयार पार्न आवश्यक छ।

ट) स्थानीय अर्थतन्त्रमा निजी, सहकारी तथा गैर सरकारी क्षेत्रको भूमिका

निजी क्षेत्रको भूमिका:

१२९. सूर्योदय नगरपालिकामा निजी क्षेत्रले स्थानीय अर्थतन्त्रको विकासमा महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्दै आएको छ। स्थानीय उद्योग, व्यवसाय, र सेवा क्षेत्रका उद्यमीहरूले रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्दै, स्थानीय उत्पादन र सेवा प्रदान गर्दै, र स्थानीय बजारलाई सजीव राख्दै आएका छन्।

१३०. **रोजगारी सिर्जना:** निजी क्षेत्रले ठूला तथा साना उद्योग, होटल, रेष्टुरेन्ट, खुद्रा व्यापार, कृषि व्यवसाय आदि मार्फत स्थानीय स्तरमा रोजगारीका अवसरहरू सिर्जना गर्दै आएको छ।

१३१. **आर्थिक वृद्धिमा योगदान:** निजी क्षेत्रले स्थानीय उत्पादन र सेवा मार्फत नगरपालिकाको आर्थिक वृद्धिमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्याएको छ। स्थानीय स्तरमा उद्योगधन्दा सञ्चालनले उत्पादन वृद्धि, आय वृद्धि र आर्थिक सशक्तीकरणमा टेवा पुर्याएको छ।

१३२. **नवीनता र प्रविधि:** निजी क्षेत्रले नयाँ प्रविधि र नवाचारलाई अवलम्बन गरी उत्पादनशीलता र सेवाको गुणस्तर सुधार गर्न योगदान पुर्याएको छ। यसले स्थानीय व्यवसायिक वातावरणलाई प्रतिस्पर्धात्मक र प्रगतिशील बनाएको छ।

सहकारी क्षेत्रको भूमिका:

१३३. सहकारी क्षेत्रले पनि सूर्योदय नगरपालिकामा आर्थिक र सामाजिक विकासमा महत्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ । सहकारीहरूले समुदायमा एकता र सहभागिता अभिवृद्धि गर्दै आर्थिक क्रियाकलापहरूलाई सुदृढ पार्ने प्रयास गर्दै आएका छन्।

१३४. **आर्थिक सशक्तीकरण:** सहकारीहरूले सदस्यहरूको आर्थिक सशक्तीकरणमा योगदान पुर्याएका छन्। सदस्यहरूले सहकारीमार्फत ऋण, बचत, र लगानीका अवसरहरू प्राप्त गरेका छन्, जसले उनीहरूको आय र जीवनस्तर सुधार गरेको छ।

१३५. **कृषि र उत्पादन:** सहकारीहरूले कृषि उत्पादन र वितरणनमा महत्वपूर्ण भूमिका खेलेका छन्। कृषि सहकारीहरूले कृषकहरूलाई आवश्यक बीउ, मल, र प्रविधि उपलब्ध गराउँदै कृषि उत्पादनमा सुधार गरेका छन्। साथै, उत्पादनको समुचित बजार व्यवस्थापनमा पनि सहकारीहरूको भूमिका महत्वपूर्ण रहेको छ।

१३६. **सामाजिक विकास:** सहकारीहरूले शिक्षा, स्वास्थ्य, तथा सामाजिक सुरक्षाका क्षेत्रमा पनि योगदान पुर्याएका छन्। सहकारीहरूको माध्यमबाट समुदायका लागि विभिन्न सामाजिक सेवा र कार्यक्रमहरू सञ्चालन भएका छन्।

गैर सरकारी क्षेत्रको भूमिका:

१३७. गैर सरकारी क्षेत्र (NGOs) ले पनि सूर्योदय नगरपालिकामा विभिन्न विकास गतिविधिहरूमा सक्रिय रूपमा संलग्न रही योगदान पुर्याएका छन्। विशेष गरी, स्वास्थ्य, शिक्षा, महिला सशक्तीकरण, वातावरण संरक्षण, र विपद् व्यवस्थापनका क्षेत्रमा गैर सरकारी क्षेत्रको भूमिका उल्लेखनीय छ।

१३८. **स्वास्थ्य र शिक्षा:** गैर सरकारी क्षेत्रले स्वास्थ्य शिविर, स्वास्थ्य शिक्षा, विद्यालय निर्माण, छात्रवृत्ति कार्यक्रम आदि सञ्चालन गर्दै स्वास्थ्य र शिक्षामा सुधार ल्याएको छ।

१३९. **महिला सशक्तीकरण:** NGOs ले महिला सशक्तीकरणका लागि सीप विकास तालिम, स्वरोजगार कार्यक्रम, महिला स्वास्थ्य शिविर आदि सञ्चालन गरेका छन्। यसले महिलाहरूको आत्मनिर्भरता र आर्थिक सशक्तीकरणमा योगदान पुर्याएको छ।

१४०. **वातावरण संरक्षण:** गैर सरकारी क्षेत्रले वातावरण संरक्षणका लागि वृक्षारोपण, वातावरणीय सचेतना कार्यक्रम, फोहोर व्यवस्थापन अभियान आदि सञ्चालन गर्दै स्थानीय वातावरणीय संरक्षणमा सहयोग पुर्याएको छ।

१४१. **विपद् व्यवस्थापन:** NGOs ले विपद् व्यवस्थापन र पुनर्स्थापना कार्यमा पनि सक्रिय भूमिका खेलेका छन्। विपद् पीडितहरूको उद्धार, राहत वितरण, र पुनर्स्थापना कार्यमा गैर सरकारी क्षेत्रको योगदान महत्वपूर्ण रहेको छ।

१४२. समग्रमा, निजी, सहकारी, र गैर सरकारी क्षेत्रले सूर्योदय नगरपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा महत्वपूर्ण योगदान पुर्याएका छन्। यी क्षेत्रहरूबीचको समन्वय र सहकार्यले स्थानीय विकासलाई अझ प्रभावकारी र दिगो बनाउन सकिन्छ।

अन्तर्राष्ट्रिय, राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक आर्थिक स्थिति

क) अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक स्थिति:

१.१. सन् २०२३ विश्व अर्थतन्त्रका लागि चुनौतीपूर्ण वर्ष रह्यो। अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष (IMF) को प्रतिवेदन अनुसार यस वर्ष विश्व अर्थतन्त्रमा २.८ प्रतिशतको सङ्कुचनले वित्तीय बजार र विश्वव्यापी जीविकामा असर पारेको छ।

१.२. विकसित राष्ट्रहरूले समेत यस वर्ष सुस्त आर्थिक विस्तारको सामना गरे। तिनीहरूको आर्थिक वृद्धि दर अघिल्लो वर्षको तुलनामा उल्लेखनीय रूपमा घटेर १.३ प्रतिशतमा सीमित रह्यो। यस मन्दीले विश्व अर्थतन्त्रमा अनिश्चितताको वातावरण सिर्जना गरेको छ र लगानी, रोजगारी बजार तथा उपभोक्ता विश्वासलाई प्रभावित गरेको छ।

१.३. विश्वव्यापी मन्दीको अवस्थालाई समेत ध्यानमा राख्दै, सन् २०२३ मा एशिया र अफ्रिकाका उदीयमान राष्ट्रहरूले ३.९ प्रतिशतको आर्थिक वृद्धि दर कायम राख्न सफल भएका छन्।

१.४. सन् २०२४ मा प्रवेश गर्दा अगाडिको बाटो अनिश्चित छ तर केही सम्भावनाहरू पनि छन्। IMF ले यस वर्षको लागि २.९ प्रतिशतको विश्वव्यापी वृद्धि दर प्रक्षेपण गरेको छ। मुद्रास्फीतिमा कमी आउन सक्ने भनिए पनि भू-राजनीतिक तनाव र व्यापार अवरोधहरूको सम्भावनाले विश्व अर्थतन्त्रले ७ प्रतिशत सम्म उत्पादन गुमाउन सक्ने र कमजोर अर्थतन्त्रहरूले यसको प्रभावको असर बेहोर्नु पर्ने अनुमान गरिएको छ।

१.५. आर्थिक सहयोग र विकास सङ्गठन (ओईसीडी) ले विश्वव्यापी जीडीपी वृद्धि २.९ प्रतिशतसम्म सीमित हुने सामान्य सुधारको प्रक्षेपण गरेको छ। यद्यपि, मौद्रिक नीतिहरू, ऋण उपलब्धता र भू-राजनीतिक जोखिमहरूद्वारा विश्व अर्थतन्त्रको भविष्य अनिश्चित देखिन्छ।

तालिका 1. विश्व आर्थिक वृद्धिदर (प्रतिशतमा)

अर्थतन्त्र	२०२०	२०२१	२०२२	२०२३	२०२४ प्रक्षेपण
विश्व अर्थतन्त्र	-२.७%	६.५%	३.५%	३.२%	३.२ %
विकसित अर्थतन्त्र	-३.९%	५.७%	२.६%	१.६%	१.७०%
उदयीमान तथा विकासशील अर्थतन्त्र	-१.५%	७.०%	४.१%	४.३%	४.२०%
मध्यपूर्व तथा उत्तर अफ्रिकी मुलुक	-२.७%	४.३%	५.२%	१.९%	२.७%
उदयीमान तथा विकसित युरोप	-१.६%	७.५%	१.२%	३.२%	३.१%
युरोपियन युनियनका मुलुकहरू	-५.५%	६.१%	३.६%	०.६%	१.१%
न्यून आय भएका विकासशील अर्थतन्त्र	०.५०%	४.५%	४.२%	४.०%	४.७%

स्रोत: अन्तराष्ट्रिय मुद्रा कोष (World Economic Outlook, April २०२३)

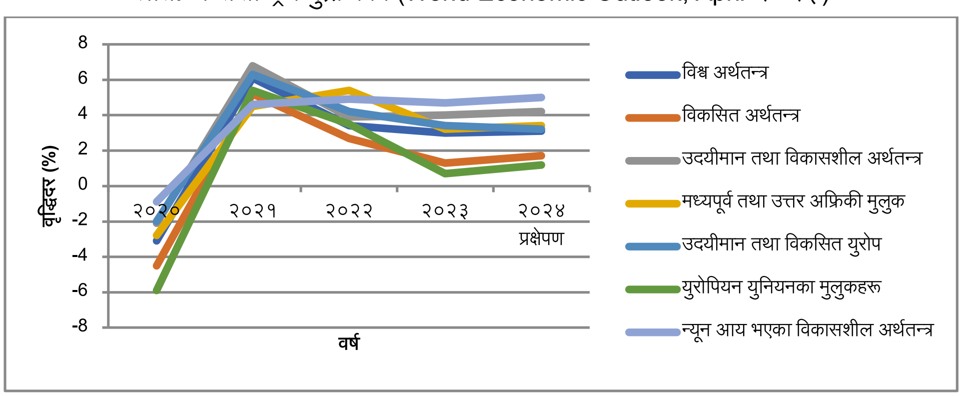

तालिका 2.दक्षिण एसियाली मुलुक तथा चीनको अर्थतन्त्र

देश	२०२०	२०२१	२०२२	२०२३	२०२४ प्रक्षेपण
बंगलादेश	३.४%	६.९%	७.१%	६%	५.७%
भूटान	-२.५%	-३.३%	४.८%	४.६%	४.३%
भारत	-५.८%	९.७%	७.०%	७.८%	६.८%
माल्दिभ्स	-३२.९%	३७.७%	१३.९%	४.४%	५.२%
नेपाल	-२.४%	४.८%	५.६%	०.८%	३.१%
पाकिस्तान	-०.९%	५.८%	६.२%	०.२%	२.०%
श्रीलंका	-४.६%	३.५%	-७.८%	२.३%	१.५%
चीन	२.२%	८.४%	३.०%	५.२%	४.६%

स्रोत: विश्व बैंक, एशीयाली विकास बैंक र अन्तरराष्ट्रिय मुद्रा कोषको प्रतिवेदनहरू)

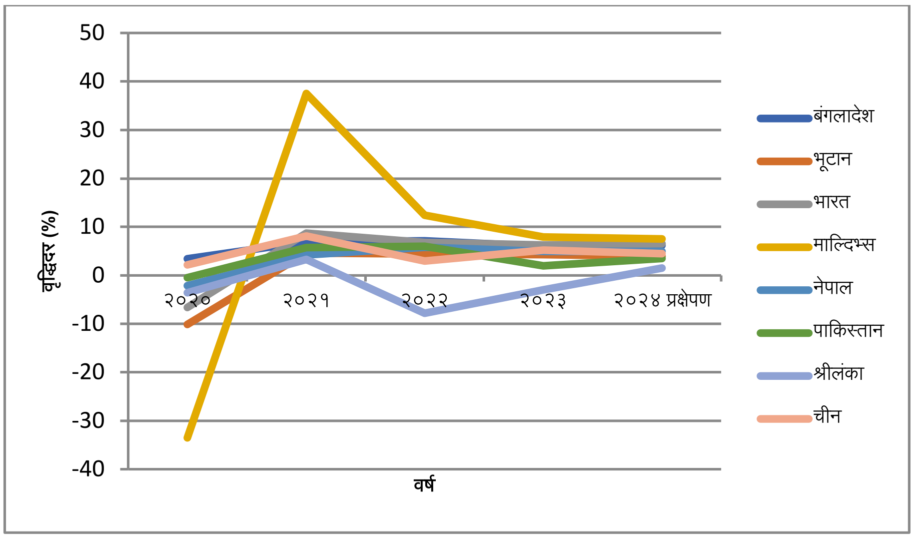

ख) राष्ट्रिय अर्थतन्त्र (नेपाल)

आर्थिक वृद्धि

१.६. नेपालको अर्थतन्त्र वर्ष २०२३ मा अनुमानित १.९ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ भने वर्ष २०२४ मा ४.३ प्रतिशतले वृद्धि हुने प्रक्षेपण गरिएको छ।

१.७. एसियाली विकास बैंकले नेपालको लागि वर्ष २०२३ मा करिब १.९% को वृद्धि दरबाट सन् २०२४ मा ४.३% वृद्धिदर कायम हुने अनुमान गरेको छ। यो वृद्धिले मध्यम मुद्रास्फीति र सन्तोषजनक वैदेशिक मुद्राको सञ्चितिको अपेक्षा गरेको छ।

१.८. नेपाल राष्ट्र बैङ्कले आफ्नो मौद्रिक नीति समायोजन गरी नीति दरलाई ६.५ प्रतिशतमा झारेको छ, जसले ब्याज दर घटाउन र आर्थिक गतिविधिलाई उत्प्रेरित गर्न मद्दत गर्नेछ। यसबाट विशेष गरी घर जग्गा, थोक र खुद्रा व्यापार, र आवास र खाद्य सेवाहरूमा सकारात्मक प्रभाव पर्ने अपेक्षा गरिएको छ।

१.९. विश्व बैंक द्वारा प्रकाशित Nepal Development Update मा आर्थिक वर्ष २०२४ को लागि ३.९% वृद्धि दरको सुझाव दिएको छ। प्रतिवेदनले मूल्य र बाह्य क्षेत्रको स्थायित्व पुनर्स्थापनामा केही प्रगति भएतापनि वित्तीय चुनौतीहरू यथावत् रहेको उल्लेख गरेको छ। अघिल्लो वर्षको वित्तीय घाटा ६.१% रहेकोमा यस वर्ष २.४% मा झर्ने अपेक्षा गरेको छ।

१.१०. अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष (IMF) ले नेपालको अर्थतन्त्र सन् २०२४ मा ५% ले वृद्धि हुने पूर्वानुमान गरेको छ। यो नेपाल सरकारको ५ देखि ६ प्रतिशत सम्मको आर्थिक वृद्धिको प्रक्षेपणसँग मेल खान्छ।

१.११. जलविद्युत् उत्पादन, पर्यटकीय क्षेत्रको पुनरुत्थान, निजी खपत र बलियो रेमिटेन्स प्रवाहलाई समष्टिगत आर्थिक कारकका रूपमा लिइएको छ। यसबाट वित्तीय घाटा कम हुने र विदेशी मुद्रा सञ्चितिले कम्तीमा ७ महिनाको आयात धान्न सक्ने अपेक्षा गरिएको छ। यी प्रक्षेपणहरूले २०२४ मा नेपालको विभिन्न क्षेत्रहरूमा अपेक्षित वृद्धिको पुनरागमनको साथ अर्थतन्त्रको लागि सकारात्मक परिवर्तनको सङ्केत गरेको छ।

मुद्रास्फीति

१.१२. सन् २०२४ को सुरुमा नेपालमा मुद्रास्फीति दर घटेको देखियो। फेब्रुअरीमा मुद्रास्फीति दर ५.०१% रहेको रिपोर्ट गरिएको थियो, जुन सोही वर्षको जनवरीमा ५.२६% थियो। यो दर सन् १९६४ देखि २०२४ सम्म ८.०१% को लामो-समयको औसतको अंश हो।

१.१३. नेपालको मुद्रास्फीति दरलाई महत्त्वपूर्ण रूपमा प्रभाव पार्ने उपभोक्ता मूल्य सूचकाङ्क (CPI) कोटिहरूमा सबैभन्दा बढी भार बोक्ने खाने कुरा र पेय पदार्थहरू र आवास र उपयोगिताहरू समावेश छन्। शिक्षा, कपडा र जुत्ता, यातायात र स्वास्थ्य जस्ता अन्य वर्गहरूले पनि समग्र मुद्रास्फीतिको आँकडामा योगदान पुर्याउँछन्।

१.१४. मुद्रास्फीतिमा हालैको यो मध्यस्थता अर्थतन्त्रको लागि सकारात्मक सङ्केत हो, किनकी यसले मूल्य स्थिरतालाई सङ्केत गर्छ, जसले क्रयशक्तिलाई कायम राखेर र बजारमा अनिश्चितता घटाएर उपभोक्ता र व्यवसायहरूलाई समान रूपमा फाइदा पुर्याउन सक्छ।

उपभोग

१.१५. नेपालमा उपभोग ढाँचामा सकारात्मक प्रवृत्ति देखिएको छ। सन् २०२४ को लागि, तथ्याङ्कले देखाउँछ कि घरपरिवारको अन्तिम उपभोग खर्च, जसमा घर परिवारद्वारा खरिद गरिएका सबै वस्तु र सेवाहरूको बजार मूल्य समावेश छ, बलियो रहेको छ। यसमा कार र गृह कम्प्युटरहरू जस्ता टिकाउ उत्पादनहरू, साथै अनुमति र इजाजतपत्रहरूका लागि सरकारहरूलाई भुक्तानी र शुल्कहरू समावेश छन्।

१.१६. उपभोक्ता खर्च सन् २०२२ मा ३५.०१ विलियन डलर रहेको थियो, जसले सन् २०२१ को तुलनामा ११.०५% को वृद्धिलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ। उपभोक्ता खर्चमा भएको वृद्धिले लचिलो घरेलु माग र सुधारिएको आर्थिक वातावरणलाई सङ्केत गर्दछ।

बचत

१.१७. नेपालमा, जुलाई २०२३ सम्मको कुल बचत दर ३१.४% मापन गरिएको थियो, जुन अघिल्लो वर्षको दरसँग समान छ। यो दरले कुल राष्ट्रिय आय (GNI) को प्रतिशतको रूपमा राष्ट्रको कुल बचतलाई प्रतिनिधित्व गर्दछ। बचत दरले उपभोग र करहरू पछि व्यक्ति र व्यवसायहरूले बचत गरिरहेको रकमको मात्रालाई प्रतिबिम्बित गर्ने भएकोले यसलाई एक महत्वपूर्ण आर्थिक सूचकको रुपमा लिइन्छ।

१.१८. व्यक्तिगत बचतको लागि, विभिन्न बैंकहरूले बचत खाताहरूमा विभिन्न ब्याज दरहरू निर्धारण गर्दछन्। उदाहरणका लागि, १४ मार्च २०२४ सम्म नेपालमा एभरेष्ट बैंकले धेरै जसो बचत खाता प्रकारहरूमा ३.१५% को ब्याज दर प्रदान गर्दछ भने केही विशेष खाताहरूले ५% सम्मको व्याज दर निर्धारण गरेको छ।

१.१९. भारित औसत निक्षेप दर अर्थात् बैंकहरूले निक्षेप कर्ताहरूलाई प्रदान गर्ने औसत ब्याज दर डिसेम्बर २०२३ को मध्यमा ७.६% रहेको देखिन्छ, जसले बचतकर्ताहरूले बैकहरूमा जम्मा गरेको आफ्नो बचतबाट फिर्ताको अपेक्षा गर्न सक्ने सङ्केत गर्दछ।

१.२०. यी तथ्याङ्कहरूले राष्ट्रिय बचत दर स्थिर रहँदा व्यक्तिगत वित्तीय वृद्धि र देशको समग्र आर्थिक स्थायित्वमा योगदान पुर्याउँदै आफ्नो बचतमा व्याज आर्जन गर्ने अवसर रहेको देखाउँछ।

लगानी

१.२१. नेपालमा लगानी आर्थिक वृद्धिको केन्द्रबिन्दु रहेको छ र देशले आफ्नो लगानीको वातावरण सुधार्न धेरै कदम चालेको छ । २०२४ को लागि नेपालमा लगानीको अवस्था देहाय अनुसार रहेको छ:

१.२२. **ब्याज दर:** आधार दर अर्थात् नेपाल राष्ट्र बैंकले ऋण दिनको लागि तोकेको न्यूनतम ब्याज दर १३ फेब्रुअरी २०२४ सम्म ९.१४% रहेको छ । यो दर कोषको औसत लागत र ब्याज स्प्रेड जस्ता अन्य कारकहरू द्वारा निर्धारण गरिन्छ, जुन माघ २०८० (मध्य फेब्रुअरी २०२४) को अन्त्यमा ३.९९% थियो।

१.२३. **प्रत्यक्ष विदेशी लगानी (FDI):** नेपालले थप अनुकुल व्यापारिक वातावरण सिर्जना गरी एफडीआईलाई आकर्षित गर्न सक्रिय रूपमा प्रयास गरिरहेको छ । ऊर्जा, पर्यटन, र लगानीका अवसरहरूका लागि पूर्वाधार जस्ता क्षेत्रहरूलाई प्रवर्धन गर्न लगानी बोर्ड नेपाल (IBN) ले यसमा महत्त्वपूर्ण भूमिका खेलेको छ ।

१.२४. **स्वदेशी लगानी:** नेपालको आर्थिक वृद्धिका लागि स्वदेशी लगानी पनि महत्त्वपूर्ण छ । सरकारले स्वदेशी उद्यमी र लगानी कर्ताहरूलाई अर्थतन्त्रका विभिन्न क्षेत्रमा लगानी गर्न प्रोत्साहन गर्न विभिन्न सुधारहरू कार्यान्वयन गरेको छ ।

१.२५. **पूर्वाधारमा लगानी:** पूर्वाधार विकासमा, विशेषगरी ऊर्जा क्षेत्रमा उल्लेख्य लगानी गरिएको छ । अरुण-३ जलविद्युत् केन्द्र जस्ता परियोजनाहरूले पर्याप्त प्रगति देखेका छन् र देशको ऊर्जा आत्मनिर्भरता र निर्यात क्षमतामा योगदान पुग्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

१.२६. **लगानीको वातावरण:** नेपाललाई दक्षिण एसियामा दोस्रो सबैभन्दा अनुकुल व्यापारिक वातावरण र क्षेत्रको चौथो सबैभन्दा प्रतिस्पर्धात्मक अर्थतन्त्र मानिन्छ। देशले लगानी कर्ताहरूलाई कर छुट, जग्गा अधिग्रहण सहजीकरण, र नाफा फिर्ता लगायतका विभिन्न प्रोत्साहनहरू प्रदान गरेको छ ।

१.२७. **चुनौतीहरू:** यी सकारात्मक पक्षहरूको बावजुद, लगानी कर्ताहरूले अझै पनि विभिन्न अवरोधहरू, राजनीतिक अस्थिरता र पूर्वाधार क्षेत्रको लगानीको लागि उचित वातावरणको अनुभूति नहुने जस्ता चुनौतीहरूको सामना गरिरहेका छन्। सरकारले लगानीका लागि थप अनुकुल वातावरण सुनिश्चित गर्न यी क्षेत्रहरूमा सुधार गर्ने काम जारी राखेको छ ।

१.२८. समग्रमा, सन् २०२४ मा नेपालको लगानी परिदृश्यले आर्थिक वृद्धिलाई अघि बढाउन प्रक्रियालाई सुव्यवस्थित गर्ने र स्वदेशी र विदेशी लगानीलाई प्रोत्साहन गर्ने प्रयासका साथ प्रतिबद्धता देखाउँछ ।

प्रतिव्यक्ति आय

१.२९. पछिल्लो तथ्याङ्क अनुसार सन् २०२४ को लागि नेपालको प्रतिव्यक्ति जीडीपी स्पष्ट रूपमा उल्लेख भएको नपाइएता पनि सन् २०२२ मा नेपालको प्रतिव्यक्ति जीडीपी $१,३३७ थियो, जुन २०२१ को तुलनामा ८.७२% ले वृद्धि भएको छ । यसबाट सन् २०२४ मा समेत प्रतिव्यक्ति जीडीपी वृद्धि हुँदै जाने र देशको आर्थिक विकासलाई सकारात्मक योगदान पुर्याउने अनुमान गर्न सकिन्छ ।

सार्वजनिक वित्त

१.३०. **वार्षिक बजेट**: नेपाल सरकारले २०८१/८२ आर्थिक वर्षको लागि १८ खर्ब ६० अर्ब ३० करोड रुपैयाँको बजेट घोषणा गरेको छ । यो बजेट चालु आर्थिक वर्षको तुलनामा ६.२% ले र संशोधित बजेटको तुलनामा २१.५६% ले वृद्धि भएको छ । अघिल्लो वर्षको बजेट १७ खर्ब ५१ अर्ब ३१ करोड रुपैयाँ थियो।

१.३१. **चालु विनियोजन :** नेपाल सरकारको आगामी आर्थिक बर्ष २०८१/८२ को प्रस्तावित वार्षिक बजेट मध्ये चालु खर्चको लागि रू. ११ खर्ब ४० अर्ब ६६ करोड रुपैयाँ विनियोजन गरेको छ । जुन कुल बजेटको ६१.३१% हुन आउँछ ।

१.३२. **पुँजीगत विनियोजन:** सङ्घीय सरकारले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को कुल विनियोजन मध्ये पुँजीगत खर्चको लागि कुल ३ खर्ब ५२ अर्ब ३५ करोड रुपैयाँ अर्थात् कुल बजेटको प्रतिशत: १८.९४% विनियोजन गरेको छ ।

१.३३. **वित्तीय प्रणाली विनियोजन:** सङ्घीय सरकारले आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि कुल ३ खर्ब ६७ अर्ब १८ करोड रुपैयाँ अर्थात् कुल बजेटको प्रतिशत: १९.७४% वित्तीय व्यवस्थाका लागि विनियोजन गरेको छ ।

१.३४. **अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण:** नेपाल सरकारले आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा प्रदेश र स्थानीय तहमा ४ खर्ब ८ अर्ब २७ करोड रुपैयाँ वित्तीय हस्तान्तरण गर्ने गरी बजेट प्रस्ताव गरेको छ।

१.३५. **राजस्व सङ्कलन लक्ष्य:** सङ्घीय सरकारले आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/८२ को लागि रू. १२ खर्ब ६० अर्ब ३० करोड रुपैयाँको कुल राजश्व सङ्कलन गर्ने लक्ष्य राखेको छ। चालु आर्थिक वर्षमा उक्त लक्ष्य १२ खर्ब ४८ अर्ब ६२ करोड रुपैयाँ रहेको छ।

१.३६. **ऋण:** आगामी वर्ष नेपाल सरकारले ३ खर्ब ३० अर्ब रुपैयाँ आन्तरिक ऋण, २ खर्ब १७ अर्ब ६७ करोड रुपैयाँ वैदेशिक ऋण र ५२ अर्ब ३३ करोड रुपैयाँ वैदेशिक अनुदान प्राप्त गर्ने लक्ष्य राखेको छ।

१.३७. प्रस्तुत बजेटले विभिन्न क्षेत्रहरूमा लगानी बढाउन, वित्तीय स्थिरता सुनिश्चित गर्न, र स्थानीय स्तरलाई समर्थन गर्न सरकारको प्रतिबद्धतालाई झल्काउँछ। आन्तरिक र बाह्य स्रोतहरू मार्फत राजस्व सङ्कलनमा केन्द्रित गर्दै, राष्ट्रको आर्थिक वृद्धि र विकासलाई कायम राख्ने लक्ष्य राखेको छ।

१.३८. नेपालको २०८१/८२ आर्थिक वर्षको बजेटले समग्र आर्थिक विकास र समृद्धिको दिशामा प्रगति गर्न महत्वपूर्ण कदमहरू उठाएको छ। विभिन्न क्षेत्रहरूमा लगानी, वित्तीय प्रणालीको सुदृढीकरण, र राज्य तथा स्थानीय तहमा स्थानान्तरणले देशको दिगो विकासको मार्गप्रशस्त गर्नेछ।

१.३९. बजेटले प्रतिस्पर्धात्मक लाभका साथ उद्योगहरूलाई प्रवर्धन गर्ने, डिजिटल र हरित अर्थतन्त्रको विकासलाई प्रोत्साहन गर्ने र देश भित्र आर्थिक गतिविधिमा युवा संलग्नतालाई उत्प्रेरित गर्ने उद्देश्यले तयार भएको जनाइएको छ। उक्त बजेट उद्यमशीलता विकास, सार्वजनिक सम्पत्तिको संरक्षण र प्रभावकारी स्रोत परिचालनको माध्यमबाट गरिबी न्युनीकरणमा समेत केन्द्रित रहेको छ।

समष्टिगत आर्थिक परिसूचक

१.४०. आर्थिक वर्ष २०७९/८० र २०८०/८१ का लागि नेपालको समष्टिगत आर्थिक परिसूचकहरूको तालिका प्रस्तुत गरिएको छ:

तालिका ३.नेपालको समष्टिगत आर्थिक परिदृष्य

सूचक	आ.व. २०७९/८०	आ.व. २०८०/८१*
प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ उत्पादन (रू.)	१८१५७	१९१८९
प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ उत्पादन वृद्धिदर (%)	६.४९	५.६८
प्रति व्यक्ति कुल राष्ट्रिय आय (रू.) (प्रचलित मूल्यमा)	१८३६९	१९४८३
प्रति व्यक्ति कुल राष्ट्रिय आय वृद्धिदर (%)	७.११	६.०७
प्रति व्यक्ति कुल खर्चयोग्य राष्ट्रिय आय (रू.) (प्रचलित मूल्यमा)	२२९४६	२४६६५
पानी आपूर्ति, फोहोरमैला व्यवस्थापन सेवा	९.३८	७.४९
थोक तथा खुद्रा व्यापार, गाडी तथा मोटरसाइकल मर्मत सेवा	१.०२	२.९२
प्रति व्यक्ति कुल राष्ट्रिय आय (स्थिर मूल्यमा)	८९७८	९२५३
प्रति व्यक्ति कुल राष्ट्रिय आय वृद्धिदर (%)	-१.५८	३.०५
प्रति व्यक्ति कुल खर्चयोग्य राष्ट्रिय आय (स्थिर मूल्यमा)	११२१६	११७१३
प्रति व्यक्ति कुल खर्चयोग्य राष्ट्रिय आय वृद्धिदर (%)	०.५०	४.४४
प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ उत्पादन (अमेरिकी डलर)	१३८९	१४३४
प्रति व्यक्ति कुल राष्ट्रिय आय (अमेरिकी डलर)	१४०५	१४५६
प्रति व्यक्ति कुल खर्चयोग्य राष्ट्रिय आय	१७५५	१८४३
कुल उपभोग खर्च (%)	९२.५९	९२.३८
कुल गार्हस्थ बचत (%)	७.४१	७.६२
कुल राष्ट्रिय बचत (%)	३३.७९	३६.१५
वस्तु तथा सेवाको आयात (%)	३४.६८	३३.७०
वस्तु तथा सेवाको निर्यात (%)	६.९६	७.९४
कुल स्थीर पुँजी निर्माण (कुल स्थिर लगानी) (%)	२५.०८	२४.४५

आयात अन्तर (कुल राष्ट्रिय बचत-कुल लगानी) (%)	-१.३५	२.७८
विनिमय दर (अमेरिकी डलर रू. १ बराबर)	१३०.७५	१३३.८२
विप्रेषण आय (%)	२२.८२	२२.९६

*२०८०/८१ का सूचकाङ्कहरू अनुमानित हुन्।   स्रोत: राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालय, २०८१

ग) प्रादेशिक आर्थिक स्थिति (कोशी प्रदेश-नेपाल)

१.४१. विश्व आर्थिक अवस्था र नेपालको समग्र अर्थतन्त्रमा आएको सुधारको कारण प्रदेशको आर्थिक गतिविधिमा पनि सुधार आएको छ। चालु आर्थिक वर्षमा सबै प्रदेशको आर्थिक वृद्धि दर तुलनात्मक रूपमा बढ्ने अनुमान छ।

१.४२. चालु आर्थिक वर्षमा कोशी प्रदेशको आर्थिक वृद्धि दर राष्ट्रिय औसत ३.८७ प्रतिशतभन्दा कम ३.५ प्रतिशत रहने अनुमान छ। आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा यस प्रदेशको आर्थिक वृद्धि दर राष्ट्रिय औसतभन्दा माथि रहेको थियो।

१.४३. विगत ६ वर्षमा औसत आर्थिक वृद्धि दर कर्णाली प्रदेशको सबैभन्दा बढी ४.२ प्रतिशत र बागमती प्रदेशको सबैभन्दा कम २.८ प्रतिशत रहेको छ।

१.४४. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कोशी प्रदेशको आर्थिक वृद्धि आधारभूत मूल्यमा ३.२१ प्रतिशत र उपभोक्ताको मूल्यमा ३.५१ प्रतिशत हुने अनुमान छ। कृषि र गैर कृषि क्षेत्रको आर्थिक वृद्धि दर क्रमशः २.४५ र ३.६९ प्रतिशत रहने अनुमान रहेको छ। विगतका ५ आर्थिक वर्षमा कोशी प्रदेशको आर्थिक वृद्धि दर आर्थिक वर्ष २०७८/७९ बाहेक सबै वर्षमा राष्ट्रिय औसतभन्दा केही माथि रहेको छ।

१.४५. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को अनुमानित कुल गार्हस्थ्य उत्पादन रू. ५७ खर्ब ४ अर्ब ८४ करोडमध्ये कोशी प्रदेशको अंश १५.८ प्रतिशत (रू. १ खर्ब ३ अर्ब ५ करोड) रहने अनुमान छ। प्रदेशगत रूपमा बागमती प्रदेशको हिस्सा सबैभन्दा बढी ३६.४ प्रतिशत र त्यसपछि कोशी प्रदेशको छ भने कर्णाली प्रदेशको सबैभन्दा कम ४.३ प्रतिशत रहने अनुमान छ।

१.४६. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा नेपालको कृषि क्षेत्रको कुल मूल्य अभिवृद्धिमध्ये कोशी प्रदेशको हिस्सा सबैभन्दा बढी २१.६ प्रतिशत र कर्णाली प्रदेशको हिस्सा सबैभन्दा कम ५.२ प्रतिशत रहेको छ। अघिल्लो आर्थिक वर्षमा नेपालको कृषि क्षेत्रको कुल मूल्य अभिवृद्धिमध्ये कोशी प्रदेशको हिस्सा २२ प्रतिशत रहेको थियो।

१.४७. चालु आर्थिक वर्षमा उत्पादनमूलक उद्योगको कुल मूल्य अभिवृद्धिमा कोशी प्रदेशको हिस्सा २१.५ प्रतिशत रहेको छ। उत्पादनमूलक उद्योगको कुल मूल्य अभिवृद्धिमा बागमती प्रदेशको हिस्सा सबैभन्दा बढी र कर्णाली प्रदेशको सबैभन्दा न्यून रहेको छ। अघिल्लो आर्थिक वर्षको उत्पादनमूलक उद्योगको कुल मूल्य अभिवृद्धिमा कोशी प्रदेशको हिस्सा २१.९ प्रतिशत रहेको थियो।

१.४८. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कोशी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा कृषि क्षेत्रको योगदान ३३.२ प्रतिशत रहेको छ भने सेवा र उद्योग क्षेत्रको योगदान क्रमशः ५०.९ प्रतिशत र १५.९ प्रतिशत रहने अनुमान छ। आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा उक्त हिस्सा क्रमशः ३३.१ प्रतिशत, ५०.३ प्रतिशत र १६.६ प्रतिशत रहेको थियो।

१.४९. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कोशी प्रदेशको कुल गार्हस्थ्य उत्पादनको क्षेत्रगत संरचनामा केही परिवर्तन भएको छ। कुल गार्हस्थ्य उत्पादनमा प्राथमिक क्षेत्रको योगदान सीमान्त कमी आएको छ भने सेवा क्षेत्रको योगदान बढ्दा उद्योग क्षेत्रको योगदान घटेको छ।

१.५०. पछिल्लो पाँच वर्षको प्राथमिक क्षेत्र, द्वितीय क्षेत्र र सेवा क्षेत्रको औसत योगदान क्रमशः ३४.२ प्रतिशत, १६.५ प्रतिशत र ४९.३ प्रतिशत रहेको छ।

१.५१. आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा कोशी प्रदेशको प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन १,३३६ अमेरिकी डलर पुग्ने अनुमान छ जुन राष्ट्रिय औसतभन्दा न्यून हो। प्रदेशगत रूपमा बागमती र गण्डकी प्रदेशको प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन राष्ट्रिय औसत १,४३४ अमेरिकी डलरभन्दा माथि रहने अनुमान छ भने अन्य प्रदेशको प्रति व्यक्ति कुल गार्हस्थ्य उत्पादन राष्ट्रिय औसतभन्दा न्यून रहने अनुमान रहेको छ।

स्थानीय वित्त

क) स्थानीय सञ्चित कोषको अवस्था

२.१. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा स्थानीय सञ्चित कोषमा ८९ करोड ५६ लाख १० हजार प्राप्ति भएकोमा ९९ करोड ७९ लाख भुक्तानी भई सञ्चित कोषमा रू. १० करोड २२ लाख ८९ हजार भार परेको छ। चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्ममा रू. ५६ करोड ९१ लाख २७ हजार प्राप्ति भएकोमा ५१ करोड १३ लाख ७ हजार भुक्तानी भएको छ। यस अवधिमा प्राप्तिको तुलनामा भुक्तानी ५ करोड ७८ लाख २० हजारले घटी रहेको छ।

तालिका 4.स्थानीय सञ्चित कोषको अवस्था

विवरण	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१ फागुन सम्म
कर	१९,७३,५१,२०४.५०	२५,६२,५६,३४३.३८	१६,०२,४६,१९४.४६	११,३८,०१,६४४.५७
अनुदान	५७,७२,७७,९६२.३३	६७,७५,११,०९६.३५	७१,४९,३२,३३६.००	४३,४२,०६,७७६.०५
अन्य राजस्व			२,०४,३२,२९९.३२	२,०१,४३,७८५.२०
विविध प्राप्ति				९,७४,७७७.०२
कुल जम्मा प्राप्ति	**७७,४६,२९,१६६.८३**	**९३,३७,६७,४३९.७३**	**८९,५६,१०,८२९.७८**	**५६,९१,२६,९८२.८४**
चालु	४७,१७,७०,९२०.३०	५२,२०,४९,८६७.६१	५६,३६,७६,५७५.७०	३५,२३,६३,०७८.७०
पुँजीगत	३३,०७,२६,७४३.८३	३३,०५,४२,०१५.९०	४३,४२,२३,६८५.४४	१५,८९,४३,५८४.०८
कुल जम्मा भुक्तानी	**८०,२४,९७,६६४.१३**	**८५,२५,९१,८८३.५१**	**९९,७९,००,२६१.१४**	**५१,१३,०६,६६२.७८**
बचत /कमी (ग = क-ख)	(२,७८,६८,४९७.३०)	८,११,७५,५५६.२२	(१०,२२,८९,४३१.३६)	५,७८,२०,३२०.०६
अघिल्लो वर्षको मौज्दात				
वर्षान्तको खुद मौज्दात				

२.२. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सञ्चित कोषबाट भएको कुल खर्च ९९ करोड ७९ लाख मध्ये चालु खर्च तर्फ ५६.४९ प्रतिशत र पुँजीगत खर्च तर्फ ४३. ५१ प्रतिशत खर्च भएको छ। चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म भएको खर्च रू. ५१ करोड १३ लाख ७ हजार मध्ये ६८.९१ प्रतिशत चालु खर्च र ३१.०९ प्रतिशत पुँजीगत शीर्षकमा खर्च भएको छ।

तालिका 5.नगरपालिकाको खर्चको प्रवृत्ति

चालु र पुँजीगत खर्च (कुल खर्चको प्रतिशतमा)

आर्थिक वर्ष	कुल खर्च रू. हजारमा	चालु खर्च		पुँजीगत खर्च	
		रकम रू. हजारमा	प्रतिशत	रकम रू. हजारमा	प्रतिशत
२०७६/७७	६७७४८३.	४६१५८७.	६८.१३	२१५८९६.	३१.८७
२०७७/७८	८०२४९८.	४७१७७१.	५८.७९	३३०७२७.	४१.२१
२०७८/७९	८५२५९२.	५२२०५०.	६१.२३	३३०५४२.	३८.७७
२०७९/८०	९९७९००.	५६३६७७.	५६.४९	४३४२२४.	४३.५१
२०८०/८१ फागुनसम्म	५११३०७.	३५२३६३.	६८.९१	१५८९४४.	३१.०९

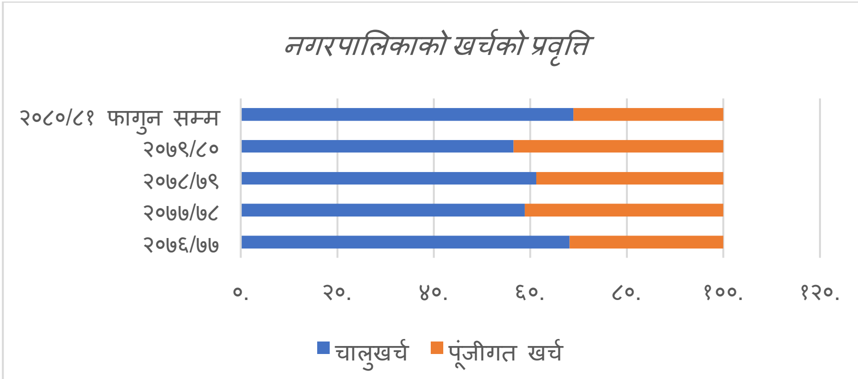

२.३. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा विनियोजित बजेटको तुलनामा यथार्थ खर्चको तुलना गर्दा चालु खर्च तर्फ विनियोजित बजेटको ७४.६९ प्रतिशत र पुँजीगत खर्च तर्फ ७०.८४ प्रतिशत खर्च भएको छ। चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म विनियोजित चालु बजेट मध्ये चालु खर्च तर्फ ४८. ७५ प्रतिशत र पुँजीगत खर्चको विनियोजन मध्ये ३६. ५४ प्रतिशत खर्च भएको छ।

तालिका 6.स्रोतगत खर्चको विवरण

रकम रू. हजारमा

आर्थिक वर्ष	शीर्षक	सङ्घीय सरकार		प्रदेश सरकार		राजस्व बाँडफाँट		अन्तरिक श्रोत		जनसहभागिता		जम्मा		
		बजेट	खर्च	बजेट	खर्च	बजेट	खर्च	बजेट	खर्च	बजेट	खर्च	बजेट	खर्च	खर्च(%)
२०८०/८१ फागुन सम्म	चालु	४६२६४६	२४६००५	१४२७०	३४०२	१३६४८६	५६८१६	१०६८९५	४५८०२	२५००	३३६	७२२७९७	३५२३६३	४८.७५
	पुँजीगत	१६७६२२	३३६३१	२५१५७	१२५६७	३९१८३	११२३३	१९३०१६	१००१११	१००००	१३९९	४३४९७८	१५८९४३	३६.५४
	जम्मा	६३०२६८	२७९६३६	३९४२७	१५९७०	१७५६६९	६८०४९	२९९९११	१४५९१४	१२५००	१७३५	११५७७७५	५११३०६	४४.१६
२०७९/८०	चालु	४५०८९४	३७४४६९	८४२७	६९७३	१६१०२८	११४४३७	१२७२५७	६६३२२	७०६२	१४७३	७५४६६९	५६३६७६	७४.६९
	पुँजीगत	२२५१६१	१७२२०८	१०७२२८	९४७८४	१९७४५	४६५२	२४४३१७	१५५५६०	१६४८२	७०१७	६१२९३५	४३४२२३	७०.८४
	जम्मा	६७६०५६	५४६६७८	११५६५५	१०१७५८	१८०७७३	११९०९०	३७१५७५	२२१८८२	२३५४५	८४९०	१३६७६०४	९९७९००	७२.९६
२०७८/७९	चालु	४४०३२४	३६५६१७	२०५०९	१२६६५	१४१६३८	११३५२०	९७२४९	३०२४६			६९९७२१	५२२०४९	७४.६१
	पुँजीगत	२०८४४३	१५८८७९	९१५९८	५५९६३	७४४८	६०४०	३७६८९८	१०९६५७			६८४३८७	३३०५४२	४८.३
	जम्मा	६४८७६७	५२४४९७	११२१०८	६८६२८	१४९०८६	११९५६०	४७४१४७	१३९९०४			१३८४१०८	८५२५९१	६१.५९
२०७७/७८	चालु	३८७१५२	३३७९४४	१४०६	१४०६	१११२२७	९१६३२	१२०५८४	४०७८८			६२०३६९	४७१७७०	७६.०४
	पुँजीगत	२०२३१०	१०३४९०	१४२४५४	२६८९६	२९५७०	१०८९८	२७६७६०	१८९४४१			६५१०९६	३३०७२६	५०.८
	जम्मा	५८९४६२	४४१४३४	१४३८६०	२८३०२	१४०७९७	१०२५३०	३९७३४५	२३०२२९			१२७१४६६	८०२४९७	६३.११
२०७६/७७	चालु	३७८५७०	३१८१०२	८९३५	५५९०	१४९७६३	१०७६०७	५३०१२	३०२८६			५९०२८१	४६१५८७	७८.२
	पुँजीगत	१२६७२१	८६३४८	९८७४३	४११८६	११३६०	५६८२	२८५६०७	८२६७८			५२२४३१	२१५८९५	४१.३२
	जम्मा	५०५२९१	४०४४५१	१०७६७९	४६७७६	१६११२३	११३२९०	३३८६१९	११२९६४			१११२७१२	६७७४८३	६०.८८

ख)स्थानीय आय:

२.४. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सूर्योदय नगरपालिकाले कर राजश्व रू. १६ करोड १ लाख ५५ हजार र गैर कर राजश्व रू. २ करोड ४ लाख ३२ हजार समेत रू. १८ करोड ५ लाख ८७ हजार असुली गरेको छ। चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म १० करोड ९६ लाख २३ हजार र गैर कर तर्फ २ करोड १ लाख ४३ हजार समेत १२ करोड ९७ लाख ६६ हजार प्राप्त गरेको छ।

तालिका 7.आन्तरिक राजश्व असुलीको अवस्था

राजस्व प्रकार	२०८०/८१ को अनुमान	२०७९/८० को असुली	२०८० फागुन सम्मको असुली
कर राजस्व	२०७८२४०००.	१६०१५५१८२.४६	१०९६२३०५३.२१
गैर कर राजस्व	२५५८००००.	२०४३२२९९.३२	२०१४३७८५.२
जम्मा	२३३४०४०००.	१८०५८७४८१.७८	१२९७६६८३८.४१

स्रोत: *SuTRA*

चित्र 1.   आन्तरिक राजश्व असुलीको अवस्था

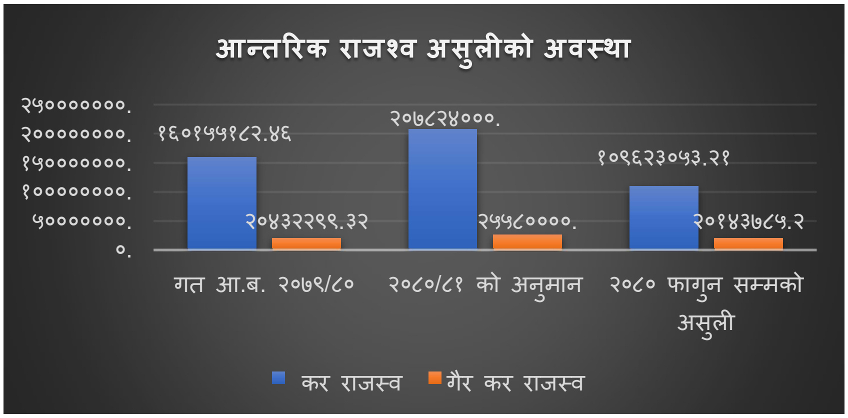

२.५. चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म असुली भएको राजश्व रू. १२९७६६८३८.४१ मध्ये रू.८६८४३०४४.५३ बाँडफाँटबाट प्राप्त राजश्व हो । जस मध्ये प्रदेश सरकारबाट रू. १२४०१३४२.६५ सङ्घीय सरकारबाट रू. ६८०४६४३३.८८ र स्थानीय सरकारबाट रू. ६३९५२६८.०० राजश्व बाँडफाँटबाट प्राप्त भएको छ ।प्राप्त राजश्व मध्ये नगरपालिका आफैंले असुली गरेको राजश्वको हिस्सा ३३.०७ प्रतिशत र बाँडफाँटबाट प्राप्त रकमको हिस्सा ६६.९२ प्रतिशत रहेको छ ।

२.६. सूर्योदय नगरपालिकाले चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्म असुली गरेको आन्तरिक आयको शीर्षकगत अवस्था देहायअनुसार रहेको छ :

तालिका 8.आन्तरिक स्रोत असुली विवरण

राजस्व उपशीर्षक	अनुमानित बजेट २०८०/८१	२०८० फागुन सम्म प्राप्त रकम रू.	गतवर्ष प्राप्ती रू.
१	२	३	४
११३१३ एकीकृत सम्पती कर	१८५००००.००	१२५७३९२.७५	२००५१७७.५०
११३१४ भूमिकर/मालपोत	२००००००००.००	७४३९७७१.२५	१६४९५२८९.८८
११३१५ घरजग्गा रजिष्ट्रेशन दस्तुर	२००००००००.००	६१९५१८३.००	१०८८९१०१.६०
११३२१ वहाल कर	१४८००००.००	१०६४२८५.०५	२५२९७८४.९६
११३२२ वहाल विटौरी कर	८५००००.००	२८५८१२.००	९१२३२५.००
११४११ बाँडफाँट भई प्राप्त हुने मूल्य अभिवृद्धि कर	१३०४६६०००.००	४४०९८४३४.२४	६९६६१३४०.५४
११४२१ बाँडफाँट भई प्राप्त हुने अन्त:शुल्क	०.००	२३०८४४११.०४	२६५४११५८३.८५
११४५१ सवारी साधन कर (साना सवारी)	३०००००.००	१७९१००.००	२४७५००.००
११४५२ पुर्वाधार सेवाको उपयोगमा लाग्ने कर	४००००००.००	२७२८३०२.००	३६७३०१०.००
११४५६ बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने सवारी साधन कर	२३८०३०००.००	१२४०१३४२.६५	२२१८१८९४.८३
११४७१ बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने मनोरञ्जन कर	५००००.००	०.००	०.००
११४७२ बाँडफाँटबाट प्राप्त हुने विज्ञापन कर	५०००००.००	२००३८५.००	३२१७८२.००
११४७९ अन्य मनोरञ्जन कर	०.००	०.००	२५.००
११६११ व्यवसायले भुक्तानी गर्ने	०.००	५७७२५.००	०.००
११६३१ कृषितथा पशुजन्य वस्तुको व्यावसायिक कारोवारमा लाग्ने कर	४५००००००.००	२४०४७०३.९७	४६९५७६१.३०
११६९१ अन्य कर	२५०००.००	८२२६२०५.२६	१६०६.००
जम्मा कर राजस्व	२०७८२४०००.००	१०९६२३०५३.२१	१६०१५५१८२.४६
१४१५१ सरकारी सम्पत्तीको वहालबाट प्राप्त आय	६००००००.००	२५१८५०.००	७३८८८३.६४
१४१५३ बाँडफाँट भई प्राप्त वन रोयल्टी	५००००.००	१९०६४.४०	२९२०५.८८

राजस्व उपशीर्षक	अनुमानित बजेट २०८०/८१	२०८० फागुन सम्म प्राप्त रकम रू.	गतवर्ष प्राप्ती रू.
१	२	३	४
१४१५६ बाँडफाँट भई प्राप्त विद्युत् सम्बन्धी रोयल्टी	८००००.००	८४४५२४.२०	७२३५३१.६९
१४२१३ अन्य बिक्रीबाट प्राप्त रकम	८००००.००	०.००	७७८०००.००
१४२१९ अन्य सेवा शुल्क तथा बिक्री	३९०००००.००	१६४७९९५.००	४४५९९३१.००
१४२२१ न्यायिक दस्तूर	५५०००.००	४२७४०.००	६१८००.००
१४२२४ परीक्षा शुल्क	३०००००.००	१३८३००.००	३५०३५०.००
१४२२९ अन्य प्रशासनिक सेवा शुल्क	५००००.००	३०५००.००	१४०१७५.००
१४२४१ पार्किङ्ग शुल्क	८०००००.००	६०३८८९.००	०.००
१४२४२ नक्सापास दस्तुर	२००००००.००	६८४२०८.२२	२३९९५०१.११
१४२४३ सिफारिस दस्तुर	३५०००००.००	१७०७२००.००	३७९९६८२.७५
१४२४४ व्यक्तिगत घटना दर्ता दस्तुर	६०००००.००	२७५७००.००	६२६२००.००
१४२४५ नाता प्रमाणित दस्तुर	२५००००.००	१५५९००.००	२६४८००.००
१४२४९ अन्य दस्तुर	६०००००.००	१६०३९१५.६२	२०६९७५.००
१४२५३ व्यावसाय रजिष्ट्रेसन दस्तुर	४३०००००.००	१३५००.००	४८७८४०५.००
१४२६५ अन्य क्षेत्रको आय	०.००	२७५५६.४६	०.००
१४३११ न्यायिक दण्ड जरिवाना र जफत	१५०००००.००	०.००	०.००
१४३१२ प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र जफत	५००००.००	०.००	७१३०६.२५
१४५११ बीमा दावी प्राप्ति	०.००	२३१००.००	०.००
१४५२९ अन्य राजस्व	२५०००.००	९१६०९५५.३०	९०३५५२.००
१४६११ व्यवसाय कर	०.००	२९१२८८७.००	०.००
जम्मा गैर कर राजस्व	२५५८००००.००	२०१४३७८५.२०	२०४३२२९९.३२
जम्मा आन्तरिक राजस्व	२३३४०४०००.००	१२९७६६८३८.४१	१८०५८७४८१.७८

गत विगतको स्थानीय आयको रकम

२.७. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा नगरपालिकाले आन्तरिक स्रोतबाट ६ करोड ३४ लाख ६ हजार राजश्व बाँडफाँटबाट १३ करोड ३ लाख ४७ हजार र गत वर्षको मौज्दातबाट २४ करोड ७९ लाख ०२ हजार समेत रू. ४४ करोड १६ लाख ५५ हजार आन्तरिक स्रोत प्राप्त गरी परिचालन गरेको छ। चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म आन्तरिक स्रोत तर्फ ३ करोड ९१ लाख ३२ हजार राजश्व बाँडफाँटबाट ८ करोड ६८ लाख त्रिचालिस हजार र गत वर्षको जिम्मेवारी १४ करोड ५६ लाख १३ हजार समेत २७ करोड १५ लाख ८८ हजार प्राप्त भएको छ।

तालिका 9.आन्तरिक स्रोत प्राप्तिको अवस्था

रकम रू. हजारमा

आर्थिक वर्ष	आन्तरिक स्रोत	राजश्व बाँडफाँट	गत वर्षको जिम्मेवारी	जम्मा
२०७६/७७	५८५८२	१०५८३८	२१२३५६	३७६७७६
२०७७/७८	५८५२०	१३८८३०	२२५५८७	४२२९३७
२०७८/७९	९९०६४	१५७१९१	१६६७२६	४२२९८१
२०७९/८०	६३४०६	१३०३४७	२४७९०२	४४१६५५
२०८०/८१ फागुन सम्म	३९१३२	८६८४३	१४५६१३	२७१५८८

चित्र 2. *आन्तरिक स्रोत प्राप्तिको अवस्था*

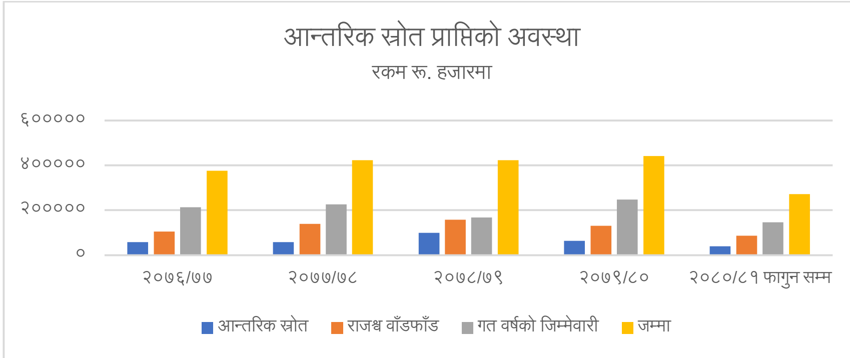

विगत ५ वर्षको आय संरचना (स्रोत अनुसार)

२.८. नगरपालिकाको विगत ५ वर्षको आयको संरचनाको विश्लेषण गर्दा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ र २०७८/७९ मा अघिल्लो वर्षको तुलनामा करिब १० प्रतिशतले आय वृद्धि भएको देखिन्छ भने आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ३.९ प्रतिशतले र चालु आर्थिक वर्षको आय अनुमान गत वर्षको तुलनामा १.३ प्रतिशतले मात्र वृद्धि भएको देखिन्छ। २०८० फागुन मसान्तसम्म चालु वर्षको अनुमान मध्ये ४१.६ प्रतिशत रकम प्राप्त हुन बाँकी देखिन्छ।

तालिका 10. स्रोत अनुसार ५ वर्षको आय संरचना

रकम रू. हजारमा

स्रोत	२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१ अनुमान	२०८० फागुन सम्म
सङ्घीय सरकार	४७३२३७.८४	५३९६७७.४७	६०४७९५.०८	५९५७४९.९२	६३०२६८.	३८२८८८.९
प्रदेश सरकार	५१११८.८३	३५०८१.९९	७२७१६.०२	१०६१०७.३८	३९४२७.	२४०७६.३९
राजस्व बाँडफाँट	१०५८३८.७७	१३८८३०.५७	१५७१९२.	१३०३४७.४४	१७५६६९.	७७८५९.६९
अन्तरिक श्रोत	५८५८८.१६	५८४७७.१३	९९०६४.३४	५४१३९.०६	६६०५०.	४३८९८.२७
बैंक मौज्दात	२१२३५६.४३	२२५५८७.३८	१६६७२६.९६	२४७९०२.५१	२३३८६१.७	१४५६१३.०८
जनसहभागिता	०.	०.	०.	९१७६.०१	१२५००.	१६१२.४१
जम्मा	**९०११४०.०३**	**९९७६५४.५५**	**११००४९४.४**	**११४३४२२.३३**	**११५७७७५.७**	**६७५९४८.७४**
वृद्धि दर		१०.७	१०.३	३.९	१.३	-४१.६

चित्र : स्रोत अनुसार ५ वर्षको आय संरचना

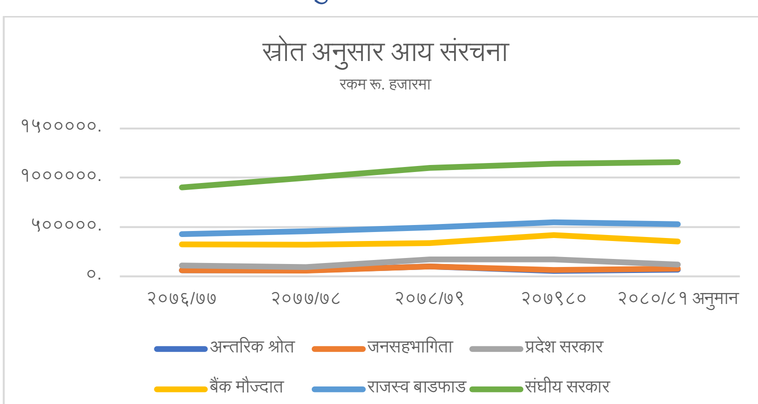

मालपोत तथा सम्पत्ति कर

२.९. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा मालपोत बापत रू. १ करोड ६४ लाख ९५ हजार २९० र सम्पत्ति कर बापत रू. २० लाख ५ हजार१७८ समेत रू. १ करोड ८५ लाख ४६७ असुली भएको छ। अघिल्लो वर्षको तुलनामा आर्थिक वर्ष २०७८/७९ र २०७९/८० क्रमशः ७.७ र २.५ प्रतिशतले असुली न्यून रहेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को यथार्थ असुलीको तुलनामा चालु वर्षको अनुमान १८.१ प्रतिशतले बढी रहेको छ। मालपोत दर यथावत् रहेको अवस्थामा अनुमान गरे बमोजिम राजस्व असुली हुने सम्भावना न्यून रहेको छ।

तालिका 11. मालपोत र सम्पत्ति कर असुली विवरण

आर्थिक वर्ष	मालपोत	सम्पत्ति कर	जम्मा	वृद्धि प्रतिशत
२०७६/७७ को असुली	१३७९५९८२	१४९२०४९	१५२८८०३१	
२०७७/७८ को असुली	१८८०७३५७	१७६०१८१	२०५६७५३८	३४.५
२०७८/७९ को असुली	१७१६२९६५	१८१४२०८	१८९७७१७२	-७.७
२०७९/८० को असुली	१६४९५२९०	२००५१७८	१८५००४६७	-२.५
२०८०/८१ को अनुमान	२०००००००	१८५००००	२१८५००००	१८.१
२०८० फागुनसम्मको असुली	७४३९७७१	१२५७३९३	८६९७१६४	-५३.०

चित्र : मालपोत र सम्पत्ति कर असुली विवरण

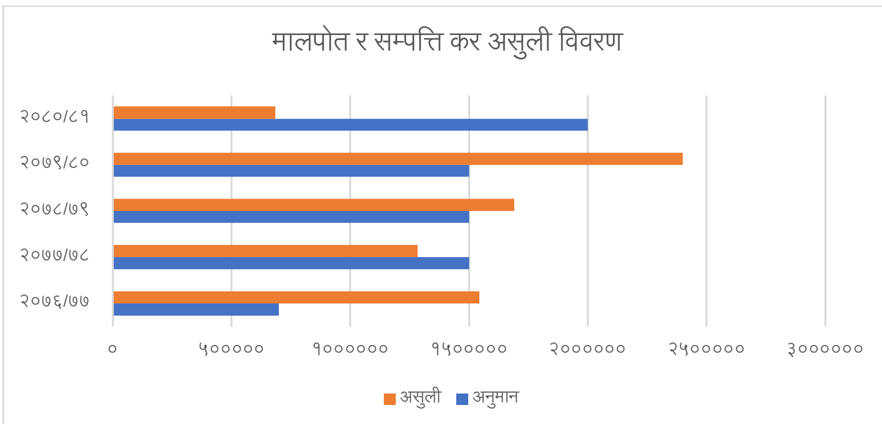

व्यवसाय कर

२.१०. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा व्यवसाय दर्ता र नवीकरण बापत रू. ४० लाख प्राप्त हुने अनुमान रहेकोमा रू. ४८ लाख ७८ हजार ४०५ अर्थात् अनुमानको तुलनामा २१.९६ प्रतिशतले बढी असुली भएको छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा ४३ लाख असुली हुने अनुमान रहेकोमा २०८० फागुन मसान्तसम्ममा रू. २९ लाख २६ हजार ३८७ असुली भएको छ।

तालिका 12. व्यवसाय कर असुली विवरण

आर्थिक वर्ष	अनुमान	असुली	वृद्धि प्रतिशत
२०७६/७७	२५०००००	२७०७२८५	
२०७७/७८	८५०००००	३७०२३१२	३६.८
२०७८/७९	८५०००००	२७७२५६४	-२५.१
२०७९/८०	४००००००	४८७८४०५	७६.०
२०८०/८१	४३०००००	२९२६३८७	-४०.०

घर बहाल कर

२.११. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा घर वहाल कर वापत रू. १३ लाख असुली हुने अनुमान रहेकोमा २५ लाख २९ हजार ७८५ असुली भएको छ। यो रकम अनुमानित आयको तुलनामा ९४.६ प्रतिशतले बढी हो। चालु आर्थिक वर्ष

२०८०/८१ मा रू. १४ लाख ८० हजार असुली हुने अनुमान रहेकोमा २०८० फागुन मसान्तसम्म १० लाख ६४ हजार २८५ अर्थात् अनुमान ७१.९१ प्रतिशत असुली भएको छ।

तालिका 13. घर बहाल कर असुली विवरण

आर्थिक वर्ष	अनुमान	असुली	असुली प्रतिशत	वृद्धि प्रतिशत
२०७६/७७	८००००	१२२६८३६	१५३.३५	
२०७७/७८	१००००००	१६८१६२२	१६८.१६	३७.१
२०७८/७९	१२०००००	२०४४९४२	१७०.४१	२१.६
२०७९/८०	१३०००००	२५२९७८५	१९४.६०	२३.७
२०८०/८१	१४८००००	१०६४२८५	७१.९१	-५७.९

सवारी साधन कर (साना सवारी)

२.१२. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा साना सवारी साधन कर बापत रू. ३ लाख असुली हुने अनुमान रहेकोमा २ लाख ४७ हजार ५ सय असुली भएको छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को अनुमानित आय रू. ३ लाख मध्ये फागुन मसान्तसम्ममा अनुमानको ५९.७ प्रतिशत अर्थात् १ लाख ७९ हजार १०० असुल भएको छ। हाल सम्म नगर क्षेत्र भित्र १३२ वटा तिन पाङ्ग्रे सवारी साधन दर्ता भएका छन्।

तालिका 14. साना सवारी कर असुली विवरण

आर्थिक वर्ष	अनुमान	असुली	असुली प्रतिशत	वृद्धि प्रतिशत
२०७६/७७	२००००	०	०.००	
२०७७/७८	१०००००	७१८००	७१.८०	
२०७८/७९	१०००००	२६०५००	२६०.५०	२६२.८
२०७९/८०	३०००००	२४७५००	८२.५०	-५.०
२०८०/८१	३०००००	१७९१००	५९.७०	-२७.६

पूर्वाधार सेवामा लाग्ने कर

२.१३. पूर्वाधार सेवामा लाग्ने कर शीर्षकमा आर्थिक वर्ष २०७९/८० को आय अनुमान रू. ४० लाख रहेकोमा रू.३६ लाख ७३ हजार १० असुली भएको छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा रू. ४० लाख असुली हुने अनुमान रहेकोमा अनुमानको ६८.२१ प्रतिशत अर्थात् २७ लाख २८ हजार ३०२ असुली भएको छ।

तालिका 15. पूर्वाधार सेवामा लाग्ने कर असुली विवरण

आर्थिक वर्ष	अनुमान	असुली	असुली प्रतिशत	वृद्धि प्रतिशत
२०७६/७७	५००००००	२२५३७०३	४५.०७	
२०७७/७८	२००००००	३७१५४१०	१८५.७७	६४.९
२०७८/७९	२००००००	४५३५५७०	२२६.७८	२२.१
२०७९/८०	४००००००	३६७३०१०	९१.८३	-१९.०
२०८०/८१	४००००००	२७२८३०२	६८.२१	-२५.७

२.१४. यस शीर्षक अन्तर्गत अन्तु डाँडा र अन्तु पोखरीमा निर्मित पूर्वाधारको उपयोग कर बापत असुली भएको रकम समावेश छ। निर्माण सम्पन्न भएको बुद्ध पार्क र निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको ग्लास वृज एवं चिया प्रवर्धन तथा अनुसन्धान केन्द्रबाट थप राजस्व असुली हुने सम्भावना रहेको छ।

कृषि तथा पशु जन्य वस्तुको व्यावसायिक कारोबारमा लाग्ने कर

२.१५. कृषि तथा पशु जन्य वस्तुको व्यावसायिक कारोबारमा लाग्ने करको लागि गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा रू. ४० लाख असुली हुने अनुमान रहेकोमा रू. ४६ लाख ९५ हजार ७६१ असुली भएको छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा यस शीर्षकमा रू. ४५ लाख असुली हुने अनुमान मध्ये २०८० फागुन सम्म अनुमानको ५३.४४ प्रतिशत अर्थात् २४ लाख ४ हजार ७०४ असुली भएको छ।

तालिका 16. कृषि तथा पशु जन्य वस्तुको व्यावसायिक कारोबारमा लाग्ने कर

आर्थिक वर्ष	अनुमान	असुली	असुली प्रतिशत	वृद्धि प्रतिशत
२०७६/७७	१००००००	०	०.००	
२०७७/७८	१००००००	३४४६०६५	३४४६.०६	
२०७८/७९	६००००००	६५९०३१२	१०९८.३९	९१.२
२०७९/८०	४०००००००	४६९५७६१	११७.३९	-२८.७
२०८०/८१	४५००००००	२४०४७०४	५३.४४	-४८.८

२.१६. रासायनिक मलको उपयोगमा नियन्त्रणबाट चिया उत्पादनमा आएको कमी तथा उत्पादित तयारी चियाको निकासीमा देखिएको कमीका कारण यस वर्ष अनुमानको तुलनामा राजस्व असुलीमा कमी हुने अनुमान गरिएको छ।

बहाल विटौरी कर

२.१७. बहाल बिटौरी कर बापत गत आ.ब. २०७९/८० मा रू. ५ लाख असुली हुने अनुमान रहेकोमा रू. ९ लाख १२ हजार ३२५ असुली भएको छ।चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा रू. ८ लाख ५० हजार असुली हुने अनुमान रहेकोमा २०८० फागुन मसान्तसम्ममा रू. २ लाख ८५ हजार ८१२ अर्थात् अनुमानको ३३.६२ प्रतिशत मात्र असुली भएको छ।

तालिका 17. बहाल बिटौरी कर असुली विवरण

आर्थिक वर्ष	अनुमान	असुली	असुली प्रतिशत	वृद्धि प्रतिशत
२०७६/७७	१००००००	१५४२२३७	१५४.२२	
२०७७/७८	१२०००००	८०८८०७	६७.४०	-४७.५६
२०७८/७९	१५००००००	६३५४९११	४२.३७	६८५.७१
२०७९/८०	५०००००	९१२३२५	१८२.४७	-८५.६४
२०८०/८१	८५००००	२८५८१२	३३.६२	-६८.६७

सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय

२.१८. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट रू. ७ लाख ३८ हजार ८८४ असुली भएको छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा यस शीर्षकबाट रू. ६ लाख प्राप्त हुने अनुमान रहेकोमा फागुन सम्म २ लाख ५१ हजार८५० अर्थात् अनुमानको ४१.९८ प्रतिशत रकम असुली भएको छ। ५ वर्षको असुलीको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ :

तालिका 18. सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय असुली विवरण

आर्थिक वर्ष	अनुमान	असुली	असुली प्रतिशत	वृद्धि प्रतिशत
२०७६/७७	३०००००	६१६००	२०.५३	
२०७७/७८	३५००००	२२९६००	६५.६०	२७२.७३
२०७८/७९	३५००००	३११६७०	८९.०५	३५.७४
२०७९/८०	३०००००	७३८८८४	२४६.२९	१३७.०७
२०८०/८१	६०००००	२५१८५०	४१.९८	-६५.९१

चित्र ..: सरकारी सम्पत्तिको बहालबाट प्राप्त आय असुली

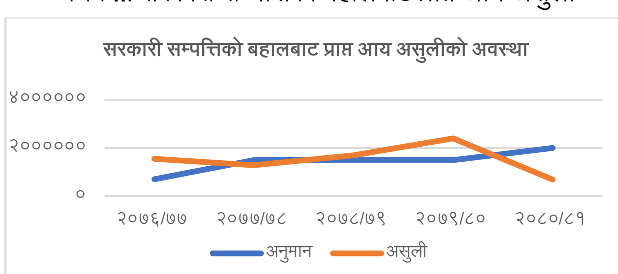

नक्सा पास

२.१९. गत आर्थिक वर्षमा नक्सा पास दस्तुर बापत २३ लाख ९९ हजार ५०१ असुली भएको छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा रू. २० लाख असुली हुने अनुमान रहेकोमा फागुन मसान्तसम्म ६ लाख ८४ हजार २०८ अर्थात् अनुमानको ३४.२१ प्रतिशत असुली भएको छ।

तालिका 19. नक्सापास दस्तुर असुली विवरण

आर्थिक वर्ष	अनुमान	असुली	असुली प्रतिशत	वृद्धि प्रतिशत
२०७६/७७	७०००００	१५४३११६	२२०.४५	
२०७७/७८	१५०००００	१२८४६६७	८५.६४	-१६.७५
२०७८/७९	१५०००００	१६८९५९०	११२.६४	३१.५२
२०७९/८०	१५०००００	२३९९५०१	१५९.९७	४२.०२
२०८०/८१	२००००００	६८४२०८	३४.२१	-७१.४९

चित्र : नक्सापास दस्तुर असुलीको अवस्था

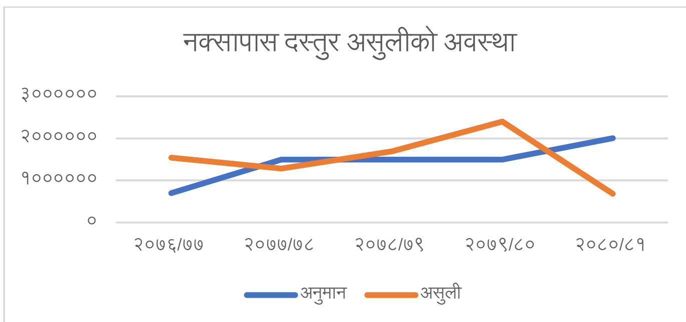

स्थानीय आय व्यवस्थापनमा चुनौतीहरू

२.२०. नगरपालिकाको आन्तरिक राजस्व व्यवस्थापनमा करको दर तथा दायरा विस्तार गर्नु कर असुलीमा देखिने अनिश्चितता तथा उतार चडावलाई नियन्त्रण गर्नु करको वैज्ञानिक प्रक्षेपण गर्नु करदाताको पहिचान गर्नु र आर्थिक शिथिलताको प्रभाव कम गर्नु राजस्व क्षेत्रमा चुनौतीका रूपमा रहेका छन्।

ग) राजस्व बाँडफाँट (रोयल्टी समेत)बाट प्राप्ति

२.२१. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा राजस्व बाँडफाँटबाट कुल रू.१८ करोड ७ लाख ७३ हजार प्राप्त हुने अनुमान रहेकोमा रू.१३ करोड ३ लाख ४७ हजार ४४० प्राप्त भएको छ। चालु आर्थिक वर्षमा रू. १७ करोड ५६लाख ६९ हजार प्राप्त हुने अनुमान मध्ये २०८० फागुन मसान्तसम्म अनुमानित रकमको ४९.४४ प्रतिशत रकम प्राप्त भएको छ। राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकमको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ:

तालिका 20. राजस्व बाँडफाँटबाट प्राप्त रकमको विवरण

शीर्षक		२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१ फागुन सम्म	
						रकम	प्राप्ति प्रतिशत
मूल्य अभिवृद्धि कर	अनुमान	९६७४३०००.	८४६४२७००.	७५९२१७००.	९६४१२०००.	८५६३७०००.	
	प्राप्ति	६४८३३७४४.३२	८०५४६३५०.८४	८२९२१३११.९९	६९६६१३४०.५४	४४०९८४३४.२४	५१.४९
अन्त शुल्क	अनुमान	२६५५७०००.	२४५०१६००.	३३९९१३००.	३६७३४०००.	४४८२९०००.	
	प्राप्ति	१७७९७८४८.२७	२३३१५७९२.३	३७१२५१४६.४४	२६५४१५८३.८५	२३०८४४११.०४	५१.४९
सवारी साधन कर	अनुमान	२७७०००००.	२०८०३०००.	२३२७३६७०.	२८१६१०००.	२३८०३०००.	
	प्राप्ति	११९५१७३४.११	२००८८१६१.२९	२१११६८३८.१६	२२१८१८९४.८३	१२४०१३४२.६५	५२.१
घर जग्गा रजिस्ट्रेसन शुल्क	अनुमान	१००००००००.	१००००००००.	१५००००००.	१८१५००००.	२००००००००.	
	प्राप्ति	१०४२३२९७.२	१३६२२५१६.४	१५४५००७२.	१०८८८१०१.६	६१९४८८३.	३०.९७

शीर्षक		२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१ फागुन सम्म	
						रकम	प्राप्ति प्रतिशत
विज्ञापन कर	अनुमान	१२००००	१०००००	१०००००	१०००००	५०००००	
	प्राप्ति	१०००००	२५०००	७२६००	३२१७८२	२००३८५	४०.०८
मनोरञ्जन कर	अनुमान	३५७५		५००००	६१०००	५००००	
	प्राप्ति	०		०	०	०	०
वन रोयल्टी	अनुमान	०	३५००००	३५००००	२९०००	५००००	
	प्राप्ति	३४१८२४	१२४२७५.६	१५७९५.४	२९२०५.८८	१९०६४.४	३८.१३
विद्युत् रोयल्टी	अनुमान	०	४०००००	४०००००	११२६०००	८०००००	
	प्राप्ति	३९०३२७	११०८४७७.२२	४९०२३५.०६	७२३५३१.६९	८४४५२४.२	१०५.५७
जम्मा प्राप्ति	**अनुमान**	**१६११२३५७५**	**१४०७९७३००**	**१४९०८६६७०**	**१८०७७३०००**	**१७५६६९०००**	
	प्राप्ति	**१०५८३८७७४.९**	**१३८८३०५७३.६५**	**१५७१९१९९९.०५**	**१३०३४७४४०.३९**	**८६८४३०४४.५३**	**४९.४४**

२.२२. घर जग्गा कारोबारमा देखिएको शिथिलता र भूमिको वर्गीकरणमा भएको ढिलाइका कारण यस वर्षको अघिल्लो महिनाहरूमा रजिस्ट्रेसन दस्तुर असुलीमा कमी भयो।

घ) अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण

२.२३. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्घीय र प्रादेशिक सरकारहरूबाट वित्तीय हस्तान्तरण वापत रू. ७० करोड १८ लाख ५७ हजार अनुदान प्राप्त भएकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सङ्घीय सरकारबाट रू. ६३ करोड २ लाख ६८ हजार र प्रदेश सरकारबाट रू. ३ करोड ९४ लाख २७ हजार समेत ६६ करोड ९६ लाख ९५ हजार प्राप्त हुने गरी बजेट स्वीकृत भएको छ। चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म सङ्घीय सरकारबाट रू. ४० करोड ५१ लाख ७७ हजार र प्रदेश सरकारबाट २ करोड ४० लाख ७६ हजार अनुदान प्राप्त भएको छ।

तालिका 21. अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरणको विवरण

रकम रू. हजारमा

सङ्केत	शीर्षक	२०७९/८० को यथार्थ प्राप्ति			२०८०/८१ को अनुमान			२०८० फागुन सम्मको यथार्थ प्राप्ति		
		सङ्घीय सरकार	प्रदेश सरकार	जम्मा प्राप्त	सङ्घीय सरकार	प्रदेश सरकार	जम्मा अनुमान	सङ्घीय सरकार	प्रदेश सरकार	जम्मा प्राप्त
१३३११	समानीकरण अनुदान	१६७९८०	८८५९	१७६८३९	१५७६००	१०१४८	१६७७४८	९१४०८	५०७४	९६४८२
१३३१२	सशर्त अनुदान चालु	३५४३६२	८७५६५	४४१९२७	४०१४६८	५७५०	४०७२१८	२७३३२०	३४७३	२७६७९३
१३३१३	सशर्त अनुदान पुँजीगत	४३४८७	०	४३४८७	२९२००	१०५२९	३९७२९	१२२३९	६९४९	१९१८८
१३३१४	विषेश अनुदान चालु	०	०	०	७०००	०	७०००	६८६०	०	६८६०
१३३१५	विषेश अनुदान पुँजीगत	१२९८८	०	१२९८८	१५०००	०	१५०००	९७५०	०	९७५०
१३३१७	समपुरक अनुदान पुँजीगत	१६९३३	९६८३	२६६१६	२००००	१३०००	३३०००	११६००	८५८०	२०१८०
जम्मा		५९५७५०	१०६१०७	७०१८५७	६३०२६८	३९४२७	६६९६९५	४०५१७७	२४०७६	४२९२५३

वित्तीय समानीकरण अनुदान

२.२४. सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त हुने वित्तीय समानीकरण अनुदान बापतको रकम गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा अनुमानको तुलनामा ९२.५ प्रतिशत मात्र प्राप्त भएको छ। गत आर्थिक वर्षको तुलनामा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा वित्तीय समानीकरण अनुदानको सीमा १३.२२ प्रतिशतले कमी भई रू. १५ करोड ७६ लाख कायम भएको छ।

तालिका 22. तालिका वित्तीय समानीकरण अनुदान प्राप्तिको अवस्था

आर्थिक वर्ष	अनुमान	यथार्थ प्राप्ति	प्राप्ति प्रतिशत	वृद्धि प्रतिशत (अनुमानमा)
२०७६/७७	१६२३०००००	१६२३०००००	१००.०	
२०७७/७८	१६०८०००००	१६०८०००००	१००.०	-०.९
२०७८/७९	१७२४०००००	१७२४०००००	१००.०	७.२
२०७९/८०	१८१६०००००	१६७९८००००	९२.५	५.३
२०८०/८१	१५७६०००००	९१४०८०००	५८.०	-१३.२

चित्र वित्तीय समानीकरण अनुदान प्राप्तिको अवस्था

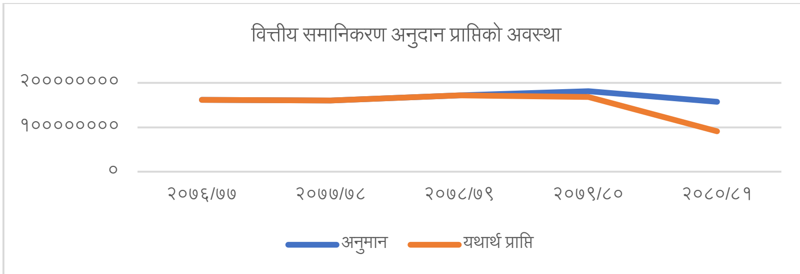

विशेष अनुदान

२.२५. सङ्घीय सरकारबाट आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा विशेष अनुदान बापत रू. १ करोड ३० लाख अनुदान प्राप्त भएकोमा यस वर्षको लागि रू. १ करोड ५० लाखको कार्यक्रम स्वीकृत भएको छ।२०८० फागुनसम्ममा वार्षिक अनुदानको ६५ प्रतिशत रकम प्राप्त भइसकेको छ। नगरपालिकाले विशेष अनुदान बापत प्राप्त रकमको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका 23. विशेष अनुदान प्राप्तिको विवरण

आर्थिक वर्ष	अनुमान	यथार्थ प्राप्ति	प्राप्ति प्रतिशत	वृद्धि प्रतिशत (अनुमानमा)
२०७६/७७	०	०		
२०७७/७८	०	०		
२०७८/७९	३११०००००	३०७१३९१६	९८.८	
२०७९/८०	१३००००००	१२९८८४४४	९९.९	-५८.२
२०८०/८१	१५००००००	९७५००००	६५.०	१५.४

समपुरक अनुदान

२.२६. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त समपुरक अनुदान रू. १ करोड ७० लाख अनुमान भएकोमा चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा रू. २ करोड प्राप्त हुने अनुमान रहेको छ। विगत ५ वर्षको समपुरक अनुदान प्राप्तिको अवस्था यस प्रकार रहेको छ।

तालिका 24. समपुरक अनुदान प्राप्तिको अवस्था

आर्थिक वर्ष	अनुमान	यथार्थ प्राप्ति	प्राप्ति प्रतिशत	वृद्धि प्रतिशत (अनुमानमा)
२०७६/७७	६८०००००	१७६३०००	२५.९	
२०७७/७८	१७०३७०००	१४५१८५००	८५.२	१५०.५
२०७८/७९	२०६०००००	१९८६१९१०	९६.४	२०.९
२०७९/८०	१७००००००	१६९३२८८८	९९.६	-१७.५
२०८०/८१	२००००००००	११६०००००	५८.०	१७.६

चित्र : समपुरक अनुदान प्राप्तिको अवस्था

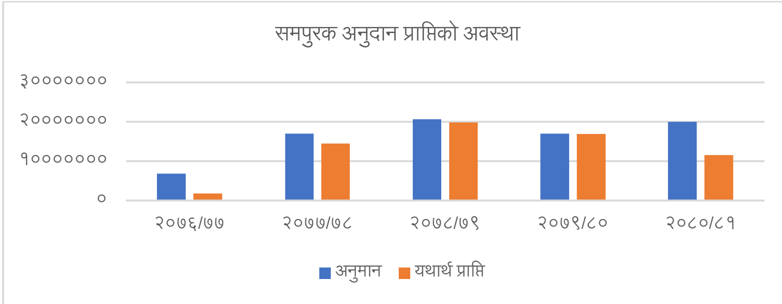

सशर्त अनुदान

२.२७. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा सङ्घीय सरकारबाट प्राप्त हुने सशर्त चालु अनुदान तर्फ ४० करोड १४ लाख ६८ हजार र सशर्त पुँजीगत अनुदान तर्फ २ करोड ९२ लाख अनुमान रहेकोमा २०८० फागुन सम्म अनुमानको ६६.३ प्रतिशत अनुदान प्राप्त भएको छ। गत आर्थिक वर्षको तुलनामा सशर्त अनुदानको अनुमान ७.३ प्रतिशतले न्यून रहेको छ। विगत ५ वर्षमा सशर्त अनुदान वापत प्राप्त रकमको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका 25. सशर्त अनुदान प्राप्तिको अवस्था

रकम रू. हजारमा

आर्थिक वर्ष	अनुमान			यथार्थ प्राप्ति			प्राप्ति प्रतिशत	वृद्धि प्रतिशत (अनुमानमा)
	चालु	पुँजीगत	जम्मा	चालु	पुँजीगत	जम्मा		
२०७६/७७	३३६१९१	०	३३६१९१	३०९१७५	०	३०९१७५		
२०७७/७८	४११६२६	०	४११६२६	३६६८७७	०	३६६८७७	८९.१	२२.४
२०७८/७९	३६४५६७	६०१००	४२४६६७	३२८३९६	५३४२३	३८१८१९	८९.९	३.२
२०७९/८०	४१६५९०	४७८६६	४६४४५६	३५४३६२	४३४८७	३९७८४९	८५.७	९.४
२०८०/८१	४०१४६८	२९२००	४३०६६८	२७३३२०	१२२३९	२८५५५९	६६.३	-७.३

प्रदेशबाट प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरण

२.२८. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा प्रदेश सरकारबाट वित्तीय हस्तान्तरण बापत रू. १० करोड ६१ लाख ७ हजार ३७६ प्राप्त भएको छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा वित्तीय हस्तान्तरण बापत प्राप्त हुने अनुमान रू. ३ करोड ९४ लाख २७ हजार मध्ये २०८० फागुन मसान्तसम्म रू. २ करोड ४० लाख ७६ हजार ३९० प्राप्त भएको छ। विगत ५ वर्षमा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरणको विवरण निम्नअनुसार छ।

तालिका 26. प्रदेश सरकारबाट प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरणको विवरण

रकम रू. हजारमा

आर्थिक वर्ष	समानीकरण	सशर्त	विशेष	समपुरक	जम्मा
२०७६/७७	७७६९०००	३३७२९८३५	१६०१८९९	७९९८०९४	५११०९८८२८
२०७७/७८	७७५१०००	२२८८३१६४		४४४७८२४	३५०८१९८८
२०७८/७९	१०१२४०००	५८१०१२६७		४४९०७५३	७२७१६०१९
२०७९/८०	८८५८५००	८७५६५४५८		९६८३४१८	१०६१०७३७६
२०८०/८१ अनुमान	१०१४८०००	१६२७९०००		१३००००००	३९४२७०००
२०८०/८१ फागुन सम्मको प्राप्ति	५०७४०००	१०४२२३९०		८५८००००	२४०७६३९०

चित्र : प्रदेश सरकारबाट प्राप्त वित्तीय हस्तान्तरणको अवस्था

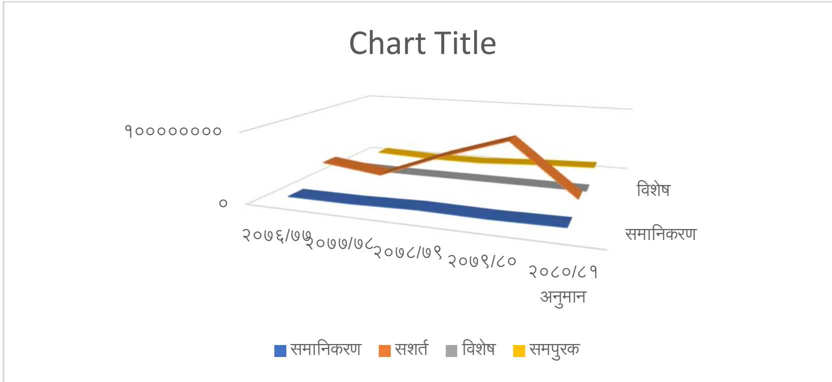

२.२९. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ र २०७९/८० मा चिया प्रवर्धन तथा अनुसन्धान केन्द्र निर्माणका लागि प्राप्त अनुदानका कारण सशर्त अनुदान तुलनात्मक रूपमा बढी देखिएको छ।

ङ) नगद मौज्दात

२.३०. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को अन्तमा सञ्चित कोषमा रू. २३ करोड ३८ लाख ६१ हजार ७ सय मौज्दात रहने अनुमान रहेकोमा रू. १४ करोड ५६ लाख १३ हजार ८२ पैसा४६ मात्र मौज्दात रही चालु आर्थिक वर्षको लागि जिम्मेवारी सरेको छ। विगत ५ वर्षको अनुमान र यथार्थ मौज्दातको विवरणका आधारमा अनुमानको तुलनामा ४३ देखि ७९ प्रतिशत मात्र यथार्थ मौज्दात जिम्मेवारी सरेको देखिन्छ।

तालिका 27. नगद मौज्दातको अनुमान र यथार्थ जिम्मेवारीको तुलना

आर्थिक वर्ष	अनुमान	यथार्थ जिम्मेवारी	प्रतिशत
२०७६/७७	२८६५३९६००	२१३३४४६१०	७४.५
२०७७/७८	३३५२०१७४७	२२५५८७३८१	६७.३
२०७८/७९	३८३७४११३०	१६६७२६९५८	४३.४
२०७९/८०	३१४०११५००	२४७९९३५२६	७९.०
२०८०/८१	२३३८६१७००	१४५६१३०८२	६२.३

चित्र : नगद मौज्दातको अनुमान र यथार्थ जिम्मेवारीको तुलना

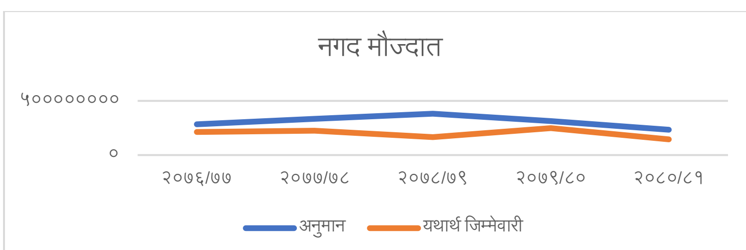

च) स्थानीय ऋणको अवस्था

२.३१. **नगरपालिकाले हाल सम्म आन्तरिक ऋण लिएको छैन ।**

छ) स्थानीय खर्च

२.३२. चालु आर्थिक वर्षमा सार्वजनिक वित्तका सूचकहरू सन्तोषजनक रहेका छन् ।बढ्दै गएको नगरपालिकाको अनिवार्य दायित्व तथा वस्तु तथा सेवाको मूल्यमा भएको वृद्धि लगायतका कारण प्रशासनिक खर्चको आधारमा वृद्धि हुँदै गएको छ।

२.३३. सार्वजनिक खर्चमा मितव्ययिता प्रभावकारीता र पारदर्शीता कायम गरी स्रोत व्यवस्थापनमा देखिएको दबाब कम गर्ने उद्देश्यले पुँजी निर्माणमा प्रत्यक्ष सहयोगी नहुने प्रकृतिका चालु खर्चमा कटौती गरी वित्त सुदृढीकरण (Fiscal Consolidation) को रणनीति अवलम्बन गरिएको छ ।राजस्व अनुगमन र नयाँ करदाताको पहिचान गरी राजस्व सङ्कलन अभिवृद्धि गर्ने प्रयास गरिएको छ।

चालु खर्च

२.३४. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को कुल चालु खर्चको विनियोजित रकम ७५ करोड ४७ लाख मध्ये रू. ५६ करोड ३७ लाख अर्थात् विनियोजनको ७४.६९ प्रतिशतले खर्च भएको छ ।चालु आर्थिक वर्षको चालु खर्चको विनियोजन ७२ करोड १२ लाख मध्ये २०८० फागुन मसान्तसम्म ३२ करोड २३ लाख अर्थात् विनियोजनको ४४ प्रतिशत रकम खर्च भएको छ। गत वर्षको विनियोजनको तुलनामा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को विनियोजन ३.२१ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ।

तालिका 28. चालु खर्चको सारांश

		चालु आ.ब.			गत आ.ब.		
सङ्केत	शीर्षक	सुरु बजेट	अन्तिम कायम बजेट	यथार्थ खर्च २०८० फागुन सम्म	सुरु बजेट	अन्तिम कायम बजेट	यथार्थ खर्च
१	२	३	४	५	६	७	८
२१०००	पारिश्रमिक / सुविधा	३४४६००००.००	३५४३५०००.००	४०६१३५३२.४९	४२४९८७००.००	८१०९२७००.००	१५५८९१७११.९६
२२०००	मालसामान तथा सेवाको उपयोग	३५१८६०००.००	४०४७१०००.००	६०९६१८५३.२१	५१२५६०००.००	७९४६१७२०.००	१४५७८०६१३.५६
२५०००	सहायता (Subsidy)	३९१९३०००.००	३९१९३०००.००	१८३४५६०६.००	७६२८७०००.००	७४२८७०००.००	२४८४४४९८७.१८
२६०००	अनुदान	०.००	०.००	०.००	०.००	६०००००.००	५९९९७३.००
२७०००	सामाजिक सुरक्षा	१२२१६०००.००	१२२१६०००.००	१२३०१२१.००	१२४४००००.००	१२४४००००.००	१०७६११६८.००
२८०००	अन्य खर्च	६४१९०००.००	३९१९०००.००	१२०१२३७.००	९२०००००.००	६७८८०००.००	२१९८१२२.००
जम्मा		२७४७४०००.००	३१२३४०००.००	२२३५२३४९.७०	९१६८१७००.००	५४६६९४२०.००	५६३६७६५७५.७०

पुँजीगत खर्च

२.३५. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को कुल पुँजीगत खर्चको विनियोजित रकम ६१ करोड २९ लाख मध्ये रू. ४३ करोड ४२ लाख अर्थात् विनियोजनको ७०.८४ प्रतिशतले खर्च भएको छ। चालु आर्थिक वर्षको पुँजीगत खर्चको विनियोजन ५२ करोड ८० लाख मध्ये २०८० फागुन मसान्तसम्म १४ करोड ८६ लाख अर्थात् विनियोजनको २८.१५ प्रतिशत रकम खर्च भएको छ। गत वर्षको विनियोजनको तुलनामा आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को पुँजीगत खर्चको विनियोजन १६.०८ प्रतिशतले न्यून रहेको छ।

तालिका 29. पुँजीगत खर्चको खर्च शीर्षकगत विवरण

		चालु आ.ब.			गत आ.ब.		
सङ्केत	शीर्षक	सुरु बजेट	अन्तिम कायम बजेट	यथार्थ खर्च २०८० फागुन सम्म	सुरु बजेट	अन्तिम कायम बजेट	यथार्थ खर्च
१	२	३	४	५	६	७	८
३११११	आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१०००००.००	१०००००.००	०.००	५००००००.००	०.००	०.००
३१११२	गैर आवासीय भवन निर्माण/खरिद	१५३०००००.००	१५३०००००.००	३९४१४४.००	८२६९००००.००	२४६१९०००.००	२२३९५१४७.००

		चालु आ.ब.			गत आ.ब.		
सङ्केत	शीर्षक	सुरु बजेट	अन्तिम कायम बजेट	यथार्थ खर्च २०८० फागुन सम्म	सुरु बजेट	अन्तिम कायम बजेट	यथार्थ खर्च
१	२	३	४	५	६	७	८
३१११३	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	९४०००००.००	९४०००००.००	५३७२५७२.००	२०००००.००	२०००००.००	१८५६२०.००
३१११४	जग्गा विकास कार्य	५०००००.००	५०००००.००	०.००	२०००००.००	२०००००.००	२५०००.००
३११२१	सवारी साधन	५००००००.००	५००००००.००	२९९९००.००	८५०००००.००	३१०००००.००	२६०७९०५.००
३११२२	मेशिनरी तथा औजार	५६१३०००.००	५६१३०००.००	४१९८९९.००	२१४५००००.००	१९५०५०००.००	१२९९३६६३.००
३११२३	फर्निचर तथा फिक्चर्स	४९३९०००.००	४९३९०००.००	१९९२६०.००	२५०००००.००	३०२५७८०.००	२७१७१७०.९०
३११३१	पशुधन तथा बागवानी विकास खर्च	४०००००.००	७४००००.००	६८००००.००	२०००००.००	२०००००.००	९८१०६.००
३११३२	अनुसन्धान तथा विकास सम्बन्धी खर्च	०.००	०.००	०.००	०.००	१३०००००.००	११६२५४४.००
३११३४	कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	५०००००.००	५०००००.००	०.००	२५०००००.००	२५०००००.००	९१४१७५.००
३११३५	पुँजीगत परामर्श खर्च	२००००००.००	२००००००.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३११५१	सडक तथा पूल निर्माण	९०५११६०००.००	००१७६०००.००	१२७७१८८१.४०	१५०१५०५०.००	१३४९००५०.००	२०५६४५४५१.९९
३११५३	विद्युत् संरचना निर्माण	२२२०००.००	२२२०००.००	०.००	०.००	०.००	०.००
३११५५	सिँचाई संरचना निर्माण	४३८५८०००.००	४३८५८०००.००	११०३६९२९.००	२८५८७५००.००	३०४७५०००.००	२२९०८४९५.९८
३११५६	खानेपानी संरचना निर्माण	९९०००००.००	९९०००००.००	६२३५०७.६८	१०५९३७५०.००	८१०६२५०.००	१९४५३५०.००
३११५७	वन तथा वातावरण संरक्षण	१५००००.००	१५००००.००	०.००	५६२५००.००	५६२५००.००	५४०२५०.००
३११५८	सरसफाइ संरचना निर्माण	३१०००००.००	३१०००००.००	६७१५४.००	२५०००००.००	४०६२५००.००	१०५४७५०.००
३११५९	अन्य सार्वजनिक निर्माण	२२४०७०००.००	२२४०७०००.००	१५१०३२६९.००	७०४७५०००.००	८५८७२८३०.००	१५८९१७५५६.५७
३११६१	निर्मित भवनको संरचनात्मक सुधार खर्च	२१०००००.००	२१०००००.००	३८८०००.००	२५००००.००	१२५०००.००	११२५००.००
३१४११	जग्गाप्राप्ति खर्च	१५०००००.००	१५०००००.००	१२७६०७८.००	२७०००००.००	३२०००००.००	०.००
३१४४१	करार लिज तथा लाईसेन्स खरिद प्राप्ति खर्च	५०००००.००	५०००००.००	०.००	५०००००.००	५०००००.००	०.००
३१५११	भैपरी आउने पुँजीगत	१००००००००.००	०.००	०.००	११८९१५००.००	११८९१५००.००	०.००
जम्मा		२८००५०००.००	२८००५०००.००	४८६३२५९४.०८	६६३१५३००.००	१२९३५४१०.००	४३४२२३६८५.४४

२.३६. आर्थिक वर्ष २०७६/७७ देखि २०७८/७९ सम्म पुँजीगत खर्च विनियोजित बजेटको तुलनामा करिब ५० प्रतिशतको हाराहारीमा खर्च भएको भएतापनि गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ७०.८४ प्रतिशत खर्च भएको छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन महिनासम्म कुल पुँजीगत विनियोजनको ३६.५४ प्रतिशत रकम खर्च भएको छ।

तालिका 30. पुँजीगत खर्चको स्थिति विश्लेषण

रकम रू. हजारमा

आर्थिक वर्ष	पुँजीगत खर्च		
	बजेट	खर्च	खर्च(%)
२०८०/८१ फागुनसम्म	४३,४९,७८	१५,८९,४३	३६.५४
२०७९/८०	६१,२९,३५	४३,४२,२३	७०.८४
२०७८/७९	६८,४३,८७	३३,०५,४२	४८.३०
२०७७/७८	६५,१०,९६	३३,०७,२६	५०.८०
२०७६/७७	५२,२४,३१	२१,५८,९५	४१.३२

२.३७. नगरपालिकाको कुल खर्च र पुँजीगत खर्चको अनुपातको तुलना गर्दा आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ४३.५१ प्रतिशत पुँजीगत खर्च भएको देखिन्छ ।चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म भएको कुल खर्च मध्ये पुँजीगत खर्चको हिस्सा ३१.०९ प्रतिशत रहेको छ ।

तालिका 31. कुल खर्च मध्ये पुँजीगत खर्च

रकम रू. हजारमा

आर्थिक वर्ष		२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१ फागुन सम्म
कुल खर्च		६७७४८३.	८०२४९८.	८५२५९२.	९९७९००.	५११३०७.
पुँजीगत खर्च	रकम रू. हजारमा	२१५८९६.	३३०७२७.	३३०५४२.	४३४२२४.	१५८९४४.
	प्रतिशत	३१.८७	४१.२१	३८.७७	४३.५१	३१.०९

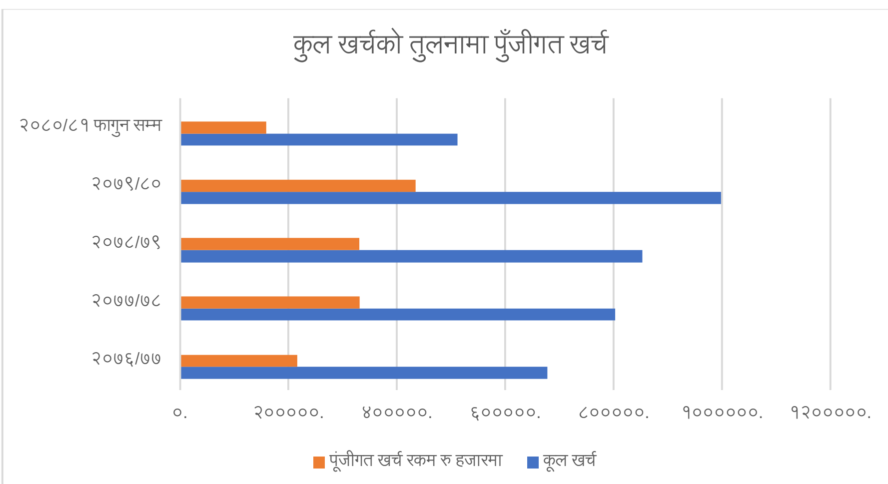

२.३८. गत आर्थिक वर्ष २०७९/ ८० मा कुल विनियोजित पुँजीगत बजेटको ७०.८६ प्रतिशत रकम खर्च भएकोमा पहिलो चौमासिक अवधिमा ३. ७९ प्रतिशत, दोस्रो चौमासिक अवधिमा १७.२६ प्रतिशत र तेस्रो चौमासिक अवधिमा ४९.८० प्रतिशत खर्च भएको छ । त्यसैगरी चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म विनियोजित पुँजीगत बजेटको ३४.१५ प्रतिशत खर्च मध्ये पहिलो चौमासिक अवधिमा १४.३४ र दोस्रो चौमासिक अवधिमा १९.८० प्रतिशत खर्च भएको छ। विगत ४ वर्षदेखि विनियोजित पुँजीगत बजेट खर्चको प्रवृत्तिलाई हेर्ने हो भने अधिकांश खर्च तेस्रो चौमासिक अवधिमा हुने गरेको देखिएको छ।

तालिका 32. पुँजीगत खर्चको भुक्तानी प्रवृत्ति (पुँजीगत विनियोजनको तुलनामा)

आर्थिक वर्ष	प्रथम चौमासिक	दोश्रो चौमासिक	तेस्रो चौमासिक	जम्मा
२०७६/७७	५.२५२०७८	८.६४११७३	२७.४३१९२	४१.३२५१७
२०७७/७८	४.५३००५७	११.५८०४७	३४.६८४७९	५०.७९५३२
२०७८/७९	११.१८९४१	१४.०९५४५	३६.३१३७६	६१.५९८६२
२०७९/८०	३.७९०४६	१७.२५९९	४९.८०९२६	७०.८५९६२
२०८०/८१	१४.३४२३१	१९.८०५४६	०	३४.१४७७७

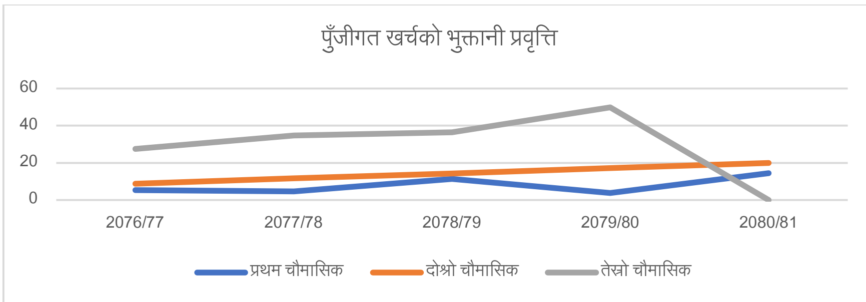

२.३९. नगरपालिकाले पुंजीगत शीर्षकमा खर्च गरेको रकमको स्रोतगत विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी सङ्घीय सरकारको स्रोतको रकम खर्च भएको देखिन्छ। गत वर्ष २०७९/८० मा भएको पुँजीगत खर्च मध्ये सङ्घीय सरकारको स्रोतको ४० प्रतिशत, आन्तरिक स्रोतको ३६ प्रतिशत र प्रदेश सरकारको स्रोतको २२ प्रतिशत अंश रहेको छ।

तालिका 33. स्रोत गत रूपमा पुँजीगत खर्चको अवस्था

रकम रू. हजारमा

स्रोत	२०७६/७७		२०७७/७८		२०७८/७९		२०७९/८०		२०८०/८१ फागुन सम्म	
	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
सङ्घीय सरकार	८६३४८	४०	१०३४९०	३१	१५८८७९	४८	१७२२०८	४०	३३६३१	२१
प्रदेश सरकार	४११८६	१९	२६८९६	८	५५९६३	१७	९४७८४	२२	१२५६७	८
राजस्व बाँडफाँट	५६८२	३	१०८९८	३	६०४०	२	४६५२	१	११२३३	७
आन्तरिक श्रोत	८२६७८	३८	१८९४४१	५७	१०९६५७	३३	१५५५६०	३६	१००१११	६३
जनसहभागिता		०		०		०	७०१७	२	१३९९	१
	२१५८९४	१००	३३०७२५	१००	३३०५३९	१००	४३४२२१	१००	१५८९४१	१००

सेवा तथा कार्य गत खर्चको विवरण

२.४०. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को कुल खर्चको सेवा तथा कार्यगत रूपमा वर्गीकरण गर्दा सबैभन्दा बढी आर्थिक मामिलाको क्षेत्रमा ३८.९२ प्रतिशत, शिक्षाको क्षेत्रमा ३३.०६ प्रतिशत, सामान्य सार्वजनिक सेवाको क्षेत्रमा १४.५१ प्रतिशत र स्वास्थ्यको क्षेत्रमा ७.४३ प्रतिशत खर्च भएको छ। विगत ४ वर्षमा सूर्योदय नगरपालिकाको विनियोजन र खर्चको सेवा तथ कार्यगत खर्चको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका 34. कार्य गत खर्च अनुसार कुल बजेट र खर्च

रकम रू. हजारमा

सङ्केत	क्षेत्र		२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१ फागुनसम्म
७०१	सामान्य सार्वजनिक सेवा	बजेट	३१०६७५	३२७८०३	२२३१८६	२१७५१३	१८६८३७
		खर्च	१७९४५५	१५५७८३	१५३५०५	१४४८४८	७९९२५
७०२	सार्वजनिक शान्ति सुरक्षा	बजेट	१०६८५	१२१००	१३२६	२७००	५८११

सङ्केत	क्षेत्र		२०७६/७७	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१ फागुनसम्म
		खर्च	२३१	८३३८	५९१	१४८३	१०५९
७०३	आर्थिक मामिला	बजेट	३४९९०१	३७२०२०	५०७७८३	५७८५६२	४२१२९६
		खर्च	१६८४७१	२१४३८३	२४३१२६	३८८३९२	१४६९५०
७०४	वातावरण संरक्षण	बजेट	१२३९५	१३३०४	२१९९	३१६८७	१६४५०
		खर्च	६४४१	८८६९	१०७९	८८१२	३५००
७०५	आवास तथा सामुदायिक सुविधा	बजेट	७१२९३	११२४३२	१२२५१०	४५७०६	३०५००
		खर्च	२०९०४	५४२०९	२०२३२	२९५७२	२०१३
७०६	स्वास्थ्य	बजेट	३४५०७	७९६०१	९४०४८	८६९६५	८७८१०
		खर्च	२३५९४	५९०५७	६४६०७	७४१४८	४३६३१
७०७	मनोरञ्जन संस्कृति तथा धर्म	बजेट	४४३८	३८०४	२७१६१	३९१०	२५२५
		खर्च	२४९२	१०९८	१३४०५	२९६८	२९७
७०८	शिक्षा	बजेट	२८५९९४	३०२३५३	३६६०६२	३७२३८४	३७६६०३
		खर्च	२५८१६४	२७१३८७	३३०७३८	३२९९७४	१८५०९२
७०९	सामाजिक सुरक्षा	बजेट	३२८२३	४८०४७	३९८३१	२८१७५	२९९४३
		खर्च	१७७२७	२९३६८	२५३०५	१७६९९	८२३४
	जम्मा	बजेट	१११२७१२	१२७१४६६	१३८४१०८	१३६७६०४	११५७७७५
		खर्च	६७७४८३	८०२४९७	८५२५९१	९९७९००	४७०७०४

२.४१. विगत ५ वर्षको सेवा तथा कार्यगत वर्गीकरणका आधारमा खर्चको विश्लेषण गर्दा सबैभन्दा बढी शिक्षाको क्षेत्रमा र त्यस पछि क्रमश आर्थिक ममिला, सामान्य सार्वजनिक सेवा, स्वास्थ्य र आवास तथा सामुदायिक सुविधाको क्षेत्रमा खर्च भएको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७६/७७ देखि हाल सम्मको कुल खर्चको विश्लेषण देहायको चित्र मार्फत प्रस्तुत गरिएको छ।

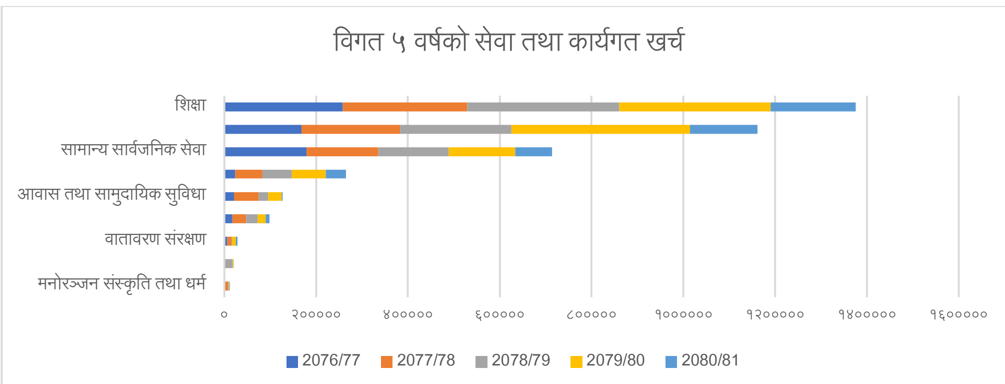

आर्थिक प्रतिवेदन

२.४२. आर्थिक प्रतिवेदन तीनै तहका सरकारहरूमा लागु रहेको एकिकृत आर्थिक सङ्केत तथा वर्गीकरण र व्याख्या २०७४ एवम् अन्तराष्ट्रिय सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान (IPSAS २०१७) मा आधारित भई आन्तरिकीकरण गरिएको नगदमा आधारित नेपाल सार्वजनिक क्षेत्र लेखामान २०७९ को मुख्य आधार एवम् मापदण्ड बमोजिम तयार गर्ने गरिएको छ।

स्थानीय खर्चका चुनौतीहरू :

२.४३. **बजेट व्यवस्थापन र प्रभावकारिता:** विनियोजित बजेटको तुलना गर्दा यथार्थ खर्च अक्सर कम हुन्छ, जसले गर्दा बजेटको प्रभावकारिता घट्छ। खर्चको योजना र कार्यान्वयनमा समन्वयको अभावले विनियोजन र खर्चमा असन्तुलन देखिन्छ। धेरै विकास योजना र परियोजनाहरूका लागि आवश्यक निधिहरूको कमी, जसले गर्दा परियोजनाहरू समयमै पूरा गर्न चुनौती हुन्छ।

२.४४. **खर्चको प्राथमिकता निर्धारण:** खर्चको प्राथमिकता निर्धारणमा स्पष्ट नीतिको अभावले गर्दा स्रोतहरू कुशलतापूर्वक प्रयोग हुँदैन। विशेष गरी ग्रामीण र शहरी क्षेत्रमा स्रोतको वितरणमा असमानता देखिन्छ। स्वास्थ्य, शिक्षा, र आधारभूत पूर्वाधारमा खर्चको प्राथमिकता दिन कठिनाई हुन्छ, जसले गर्दा समग्र विकासमा अवरोध हुन्छ।

२.४५. **प्रशासनिक चुनौतीहरू:** दक्ष जनशक्ति र प्राविधिक क्षमताको अभावले गर्दा बजेटको कार्यान्वयन र खर्चको अनुगमनमा कठिनाई हुन्छ। यसले परियोजनाहरूको गुणस्तरमा असर पार्छ। सरकारी प्रक्रियाहरूमा ढिलाइ र जटिलताले गर्दा खर्चको गति सुस्त हुन्छ। परियोजनाहरूको समयमै कार्यान्वयन नहुनाले लागतमा वृद्धि हुन्छ।

२.४६. **पारदर्शिता र जवाफदेहीताको कमी:** खर्चको अनुगमन र मूल्याङ्कनमा पारदर्शिता र जवाफदेहीताको कमीले भ्रष्टाचार र वित्तीय अपचलनको सम्भावना बढाउँछ । समुदायको सहभागिता र निगरानी अभावले खर्चको प्राथमिकता र प्रभावकारितामा असर पार्छ।

२.४७. **आर्थिक चुनौतीहरू:** स्थानीय राजस्व स्रोतहरू सीमित हुनु र राजस्व सङ्कलनमा चुनौतीहरूले खर्चको क्षमता घटाउँछ । सङ्घीय र प्रादेशिक अनुदानमा निर्भरता धेरै छ । वस्तु तथा सेवाको मूल्य वृद्धि र महँगीले खर्चको योजना र कार्यान्वयनमा थप चुनौती उत्पन्न गर्दछ ।

२.४८. **नीति र योजनामा कमजोरी:** दीर्घकालीन दृष्टिकोणमा आधारित योजनाको अभावले खर्चको स्थायित्वमा असर पार्छ। अल्पकालीन योजना र तदर्थ निर्णयहरूले दीर्घकालीन विकासमा अवरोध पुर्याउँछ । खर्चको प्रभावकारिता मूल्याङ्कन र नियमित अनुगमनको अभावले गर्दा खर्चको परिणाम मापन गर्न कठिनाई हुन्छ।

२.४९. **निष्कर्ष:** स्थानीय खर्चका यी चुनौतीहरूको समाधान गर्न, प्रभावकारी नीति, योजना, र कार्यान्वयनमा सुधार गर्न आवश्यक छ । समन्वय, पारदर्शिता, र जवाफदेहीता बढाउँदै, समुदाय सहभागिता र स्थानीय स्रोतको अधिकतम प्रयोग गरी खर्चको प्रभावकारिता र समग्र विकासमा सुधार गर्न सकिन्छ।

आर्थिक विकास क्षेत्र

क) वित्तीय क्षेत्र :

बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू

३.१. वित्तीय क्षेत्रको विकास र विस्तारसँगै बैङ्किङ बीमा तथा पुँजी बजारमा नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि हुँदै गएको छ। हाल सूर्योदय नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका बैंक तथा वित्तीय संस्थाको उपस्थिति देहाय अनुसार रहेको छ।

क्र.सं.	वित्तीय संस्थाको नाम	वडा नं..	टोल	फोन नं.
१	ग्लोबल आए.एम.इ. बैंक	२	पशुपतिनगर बजार	२७५५००२६
२	विवेक मनिट्रान्सफर	२	पशुपतिनगर बजार	२७५५०१९७
३	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक पशुपतिनगर	२	पसुपतिनगर बजार	२७५५००४१
४	छिमेक लघुवित्त विकास बैंक	५	झुल्के घाम	-
५	फरवार्ड कम्युनिटि माइक्रोफाइनान्स वित्तीय संस्था लि.	९	बरबोटे	२७५४०४८४
६	निर्धन उत्थान बैंक लि.	९	बरबोटे	२७५४०४५७
७	साङ्ग्रिला डेभलप्मेन्ट बैंक	१०	फिक्कल	२७५४०७२२
८	नेपाल बङ्गलादेश बैंक	१०	फिक्कल	२७५४०५९५
९	नेशनल माइक्रो फाइनान्स	१०	तल्लो फिक्कल	२७५४०६५२
१०	नेरुडे लघुवित्त वित्तीय संस्था	१०	तल्लो फिक्कल	-
११	एक्सल डेभलपमेन्ट बैंक लि.	१०	फिक्कल	२७५४०४५८
१२	सिएसइ मनि ट्रान्सफर	१०	फिक्कल	२७५४०४९३
१३	क्यामब्रिज मनि ट्रान्सफर	१०	फिक्कल	२७५४०५१२
१४	सनराइज मनि ट्रान्सफर	१०	फिक्कल	२७५४०४३०
१५	एभरेस्ट बैंक	१०	फिक्कल	२७५४०५४६
१६	ग्लोबल आएमइ बैंक	१०	फिक्कल	२७५४०४७२
१७	सिद्धार्थ बैंक लि.	१०	फिक्कल	२७५४०३५३
१८	स्वावलम्बी लघुवित्त वित्तीय संस्था	१०	तल्लो फिक्कल	२७५४०४४६
१९	राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक (फिक्कल)	१०	फिक्कल	२७५४०२११
२०	कृषि विकाश बैंक लि.	१०	फिक्कल	२७५४०१६६
२१	नागबेली लघुवित्त वित्तीय सस्था लि.	१०	फिक्कल	२७५४०४६५
२२	श्री कल्याण काटी कृषि सहकारी लि.	११	केराबारी	-
२३	छिमेक लघुवित्त संस्था	११	केराबारी	२७५५५२१५
२४	स्वदेशी लघुवित्त बैंक	११	तिनघरे	
२५	जीवन विकास समाज	११	आइतबारे	९८०२७९३७३९
२६	प्राइम बैंक लि.	११	तिनघरे	२७५५५२५१
२७	एन.एम.बि माइक्रोफाइनान्स वित्तीय संस्था लि.	१२	तिनघरे	

३.२. बैङ्किङ क्षेत्रमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गर्दै मोबाइल बैंङ्किङ, इन्टरनेट बैंङ्किङ लगायतका विद्युतीय भुक्तानीका विभिन्न उपकरणहरू प्रयोग गर्ने ग्राहकको सङ्ख्यामा वृद्धि भइरहेको छ। नगर क्षेत्र भित्र ..... वटा बैङ्कहरूले .... एटिएम काउन्टरको स्थापना गरि सेवा उपलब्ध गराइरहेका छन्।

ख) लघु, घरेलु तथा साना उद्योग

३.३. आर्थिक वर्ष २०७७/७८ देखि सञ्चालित लघु उद्यम विकास कार्यक्रमबाट नगर क्षेत्र भित्र हाल सम्म ४४५ जनालाई उद्यमशीलता तालिम ३५४ जनालाई सीप विकास तालिम ७५ जनालाई एड्भान्स सीप विकास तालिम उपलब्ध

गराइएको छ। ५७ जनालाई व्यवसाय अनुदान र २७७ जना सदस्यहरूलाई प्रविधि हस्तान्तरण गरिएको छ।हालसम्म कार्यक्रम लागु भएका ८ वटा वडाहरूमा ३४ वटा लघु उद्यमी समूह गठन भई ४५३ जना उद्यमी समूहमा आबद्ध भएका छन् ।सीप विकास तालिम पश्चात् ४६४ जनाले सामूहिक तथा व्यक्तिगत रूपमा व्यवसाय सञ्चालन गरिरहेका छन् ।कार्यक्रमबाट गठन भएका लघु उद्यमी समूहको विवरण देहाय अनुसार छ:

तालिका 35. लघु उद्यम विकास कार्यक्रमबाट गठित उद्यमी समूहको विवरण

वडा नं.	लघु उद्यमी समूह सङ्ख्या	आबद्ध सदस्य सङ्ख्या
१	२	२१
३	५	७२
५	४	४०
६	२	३१
७	३	२६
८	५	६२
९	४	४१
१०	१	१०
११	४	७१
१२	१	२२
१४	२	२७
८, ९, १०	१	३०
जम्मा	**३४**	**४५३**

३.४. लघु तथा घरेलु उद्योग, चिया उद्योग, डेरी उद्योग, अन्य उद्योग, घ वर्गको निर्माण व्यवसायीहरूको विवरण अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ।

ग) गरिबी निवारण

३.५. नेपालको संविधानले निर्दिष्ट गरे बमोजिम सामाजिक सुरक्षा र सामाजिक न्याय प्रदान गर्न गरिबी निवारण तथा रोजगार लक्षित कार्यक्रम गर्न आवश्यक छ। दिगो समावेशी आर्थिक विकास तथा दिगो पनाको दीर्घकालीन सोच हासिल गर्न नगरवासीलाई गरिबीको चक्रबाट मुक्त गराउने उद्देश्यका साथ नगरपालिकाले गरिबी निवारण सम्बन्धी कार्यक्रमहरू तय गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ।

३.६. सहकारी तथा निजी स्तरबाट सञ्चालित कार्यक्रमबाट निरपेक्ष गरिबीको रेखामुनि रहेको जनसङ्ख्या घट्दै गएको छ। जनसाङ्ख्यीक लाभको अवसर विद्यमान रहे पनि आन्तरिक रोजगारीको पर्याप्त अवसर उपलब्ध हुन नसक्दा उचित अवसरको खोजीमा युवा शक्ति वैदेशिक रोजगारीमा जाने प्रवृत्ति बढ्दो छ।

घ) श्रम तथा रोजगारी

३.७. सूर्योदय नगरपालिकामा श्रम तथा रोजगारीको क्षेत्रमा प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम रोजगार प्रवर्धन कार्यक्रम (सामी) र वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्तिहरूको पुन: एकीकरण कार्यक्रम (रेमी) परियोजनाहरू सञ्चालनमा रहेका छन्। श्रम तथा रोजगारी क्षेत्रसँग सम्बन्धित आधारभूत तथ्याङ्क देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका 36. श्रम तथा रोजगारी क्षेत्रको आधारभूत सूचकहरू

क्र.सं.	सूचक	०७९/०८०	०८० फागुन मसान्तसम्म
१	दर्ता भएका कुल बेरोजगार सङ्ख्या	१०९८	६३०
२	न्यूनतम रोजगारी प्राप्त सूचीकृत बेरोजगार सङ्ख्या	१०५	६९
३	सञ्चालित आयोजना सङ्ख्या	९	९
४	सिर्जित रोजगारी दिन सङ्ख्या	१००३४	४१४०

क्र.सं.	सूचक	०७९/०८०	०८० फागुन मसान्तसम्म
५	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत आयोजनाहरूबाट रोजगारी प्राप्त जनसङ्ख्या	१६०६	
६	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालित सीप विकास तालिममा सहभागी सङ्ख्या	९३६	
७	सीप विकास तालिम प्राप्त गरी रोजगारी/ स्व रोजगारीमा आबद्ध व्यक्तिको सङ्ख्या	४५८	
८	हाल सम्म सूचीकृत जम्मा बेरोजगार सङ्ख्या	५७४१	
९	हाल सम्म रोजगारी प्राप्त जम्मा बेरोजगार सङ्ख्या प्र.म.रो.का.	१०३९	
१०	हाल सम्मको जम्मा रोजगारी दिन सङ्ख्या प्र.म.रो.का.	८२१४०	
११	रोजगार दाताहरूको प्रारम्भिक तथ्याङ्क सङ्कलन - वडा नं.. ४ ९ १० १२ र १४	४६५	
१२	वैदेशिक रोजगारमा गएका व्यक्तिहरूको सङ्ख्या		
१३	वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएकाहरूको तथ्याङ्क सङ्कलन वडा नं.. ४ र १४	३५२	
	रोजगार विनिमय सेवा प्रदान गर्न सामाजिक विकास मन्त्रालय कोशी प्रदेशबाट सञ्चालित जब पोर्टल "श्रम संसार" मा आबद्ध		

३.८. राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजा बमोजिम सूर्योदय नगरपालिकामा आर्थिक रूपमा सक्रिय रोजगार जनसङ्ख्या ६२.९५ प्रतिशत र आर्थिक रूपमा सक्रिय बेरोजगार १.४१ प्रतिशत रहेको छ। सामान्य सक्रिय जनसङ्ख्या ११. ७६ प्रतिशत रहेको छ भने आर्थिक रूपमा निस्क्रिय जनसङ्ख्या २३.७७ प्रतिशत रहेको छ। उमेर समूह अनुसार आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसङ्ख्याको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका 37. सूर्योदय नगर क्षेत्रका आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसङ्ख्या विवरण

उमेर समूह	जनसङ्ख्या		आर्थिक रूपमा सक्रिय जनसङ्ख्या						आर्थिक रूपमा निष्क्रिय		थाहा छैन	
			सामान्यतया सक्रिय				सामान्य सक्रिय					
			रोजगार		बेरोजगार							
	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला	पुरुष	महिला
१०-१४ बर्ष	१८९५	१८१८	९३	८२	२०	१०	४२२	३८२	१३६०	१३४४	०	०
१५-१९ बर्ष	२३२९	२३०४	४७२	४१२	४२	३३	५२३	४७८	१२९१	१३८१	१	०
२०-२४ बर्ष	२२३०	२३६१	१४४७	११४१	८९	९१	२९०	४३३	४०१	६९६	३	०
२५-२९ बर्ष	२२८५	२५७२	१९४९	१८१५	७४	९०	१३५	२९४	१२२	३६७	५	६
३०-३४ बर्ष	२१९७	२२४१	२००४	१७३०	२७	३५	९७	२१०	६३	२६३	६	३
३५-३९ बर्ष	२२११	२३०५	२०७०	१८३१	२६	२५	५९	२१३	५६	२३१	०	५
४०-४४ बर्ष	१९१६	२१९२	१८१५	१७४९	१२	२४	४९	२१८	३८	१९६	२	५
४५-४९ बर्ष	१६१०	१६७४	१५११	१३५०	७	९	५२	१४९	३९	१६४	१	२
५०-५४ बर्ष	१७८०	१७५७	१६५१	१२७३	५	८	६८	२१५	५४	२५९	२	२
५५-५९ बर्ष	१४९५	१४२२	१३२९	९३४	७	७	७६	२१०	८३	२७०	०	१
६०-६४ बर्ष	१३०६	११९९	१०६६	६३७	८	४	९५	१९८	१३७	३५९	०	१
६५-६९ बर्ष	१०६३	९७१	७३५	३९४	४	७	९८	१८५	२२५	३८३	१	२
७०-७४ बर्ष	७२७	६३०	३३२	१३८	६	२	११९	१२६	२६९	३६३	१	१
७५±	८८२	६६२	२०१	७८	३	३	१४२	११५	५३६	४६६	०	०
जम्मा	**२३९२६**	**२४१०८**	**१६६७५**	**१३५६४**	**३३०**	**३४८**	**२२२५**	**३४२६**	**४६७४**	**६७४२**	**२२**	**२८**

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

चित्र आर्थिक रूपमा सक्रिय र निष्कृय जनसङ्ख्या

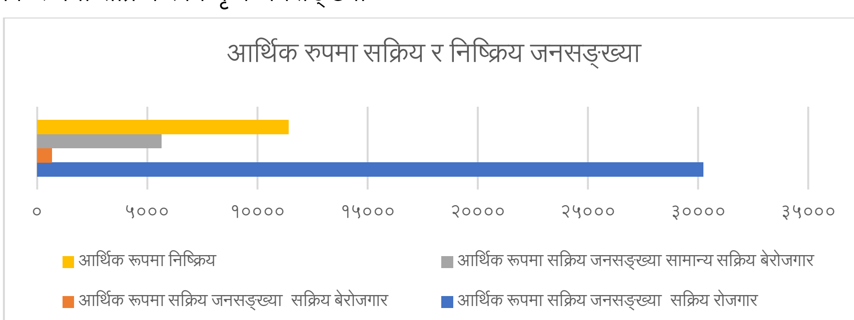

३.९. चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा हाल सम्म वैदेशिक रोजगारीमा जानको लागि श्रम स्वीकृति र पुन श्रम स्वीकृति ७७ जनाले प्राप्त गरेका छन्।

३.१०. वित्तीय साक्षरता तथा मनोसामाजिक परामर्श कक्षा सञ्चालनका लागि चालु आर्थिक वर्षमा छनौट भएका वडाहरू (वडा नं. ९ १० र १२) मा १०० जना महिलाहरूलाई सहभागी गराई कक्षा सञ्चालन भएको छ। जम्मा ११ जनालाई व्यक्तिगत मन परामर्श सेवा प्रदान गरिएको छ। मानसिक स्वास्थ्य र आत्महत्या जोखिम न्युनीकरण सम्बन्धी विद्यालय स्तरका विद्यार्थीहरू र महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरूलाई सहभागी गराई कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको छ।

३.११. सूर्योदय नगरपालिकामा आप्रवासी स्रोत उप केन्द्र स्थापना भए पश्चात् वैदेशिक रोजगारीका लागि नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउने निःशुल्क सीप तालिम लिन १७ महिला र २३ पुरुष गरी २३ जनालाई सिफारिस गरिएको छ। वैदेशिक रोजगारीका सिलसिलामा ज्यान गुमाउने २ जनालाई मुत्यु पश्चात् उद्धार गरि आर्थिक क्षतिपूर्ति र बीमा दाबीका लागि आवश्यक समन्वय गरिएको छ। वैदेशिक रोजगारीमा समस्या भएका व्यक्तिहरू मध्ये २ जनालाई उद्धार गरिएको छ भने २ जनाको उद्धारको प्रक्रियामा रहेको एवं १ जनालाई पुन रोजगारको लागि समन्वय गरी रोजगार उपलब्ध गराइएको छ। वैदेशिक रोजगारमा गएका व्यक्ति र तीनका परिवारले पाउने स्वास्थ्य उपचार सुविधा बापत ११ जनालाई वैदेशिक रोजगार वोर्ड मार्फत हाल सम्म ४ लाख ८० हजार ६०० आर्थिक सहायता उपलब्ध गराइएको छ भने वैदेशिक रोजगारमा गएका व्यक्तिको सन्तति १३ जनालाई सन्तति छात्रवृत्ति उपलब्ध गराइएको छ।

ङ) व्यवसाय दर्ता

३.१२. आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा नगर क्षेत्र भित्र १२५९ जना व्यवसायीले आफ्नो व्यवसाय नवीकरण गराएका छन् भने १८१ व्यवसायीले नयाँ व्यवसाय दर्ता गराएका छन्। आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा नगरपालिकाले व्यवसाय दर्ता तथा नवीकरण शुल्क बापत रू. ४८७८४०५.०० प्राप्त गरेको छ। वडा अनुसार व्यवसाय दर्ता र नवीकरणको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका 38. वडा गत व्यवसाय दर्ता र नवीकरणको सङ्ख्यात्मक विवरण

वडा नं.	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	जम्मा
व्यवसाय नवीकरण	८४	१३२	३८	१०९	९४	६३	१४९	१०४	६५	२१९	९२	६३	१९	२८	**१२५९**
व्यवसाय दर्ता	७	२०	५	१६	११	१५	४	२९	१०	४९	५	४	४	२	**१८१**
सक्रिय व्यवसाय सङ्ख्या	९१	१५२	४३	१२५	१०५	७८	१५३	१३३	७५	२६८	९७	६७	२३	३०	**१४४०**

च) वाणिज्य र बजार अनुगमन

३.१३. चालु आर्थिक वर्षमा सूर्योदय नगरपालिका भित्रका विभिन्न बजार क्षेत्रहरूमा ८ पटक बजार अनुगमन गरिएको छ।अनुगमनका क्रममा नियम वितरित कार्य गरेको देखिएका ८२ वटा व्यवसायीहरूलाई सचेत गराइएको छ। अनुगमनका क्रममा २०८ प्रकारका रू. १ लाख ९४ हजार २७० मूल्य बराबरको अखाद्य वस्तु बरामद गरी नष्ट गरिएको छ।

छ) कृषि क्षेत्र

३.१४. कृषि क्षेत्र आय रोजगारी र जीवन निर्वाहको दृष्टिले अर्थतन्त्रको मेरुदण्डको रुपमा रहेको छ। सूर्योदय नगरपालिकाको कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित आधारभूत सूचकहरू देहाय अनुसार रहेका छन:

तालिका 39. कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धित आधारभूत सूचकहरू

सूचक	एकाइ	गत वर्ष सम्मको उपलब्धि	०८०/८१ को प्रक्षेपण	२०८० फागुनको अवस्था
कृषिमा आधुनिक यान्त्रिकरणलाई अवलम्बन कृषक	प्रतिशत	७	९	
व्यावसायिक कृषि फर्म	सङ्ख्या	३५०	३९०	
आधुनिक कृषि प्रणालीमा दक्षता हासिल गरेका कृषक	प्रतिशत	१८	२०	
खाद्यान्न उत्पादन वृद्धिदर	प्रतिशत	८	१०	
माटोको गुणस्तर परीक्षण गराउने घरधुरी	सङ्ख्या	१२००	१६००	
पकेट क्षेत्र निर्धारण	सङ्ख्या	७	९	
कृषक समूहमा आबद्ध कृषक	सङ्ख्या	१४१६	१५४२	
चिया उत्पादन	मे.ट.	३८०००	३९५००	
सिँचित क्षेत्रफल	हेक्टर	१७८२५०	१७८२५५	
स्कुस उत्पादन	मे.ट	५९२६	५९३१	

ज) पशुपक्षी विकास

३.१५. पशुपक्षी विकास क्षेत्रसँग सम्बन्धित आधारभूत सूचकहरू देहाय अनुसार छन् :

तालिका 40. पशुपक्षी विकास क्षेत्रसँग सम्बन्धित आधारभूत सूचकहरू

सूचक	एकाइ	गत वर्ष सम्मको उपलब्धि	०८०/८१ को प्रक्षेपण	२०८० फागुनको अवस्था
दैनिक सरदर दुध उत्पादन	लिटर	३८०००	५५०००	७००००
डेरी उद्योग सङ्ख्या	सङ्ख्या	६२		६२
दुध सङ्कलन केन्द्र	सङ्ख्या	६४		६४
मासु उत्पादन वार्षिक	मे टन	४६१	४६१	४६१
पशुपालक समूह	सङ्ख्या	१९		१९
गोठ सुधार भएका पशुपालक कृषक	सङ्ख्या	१५००	१६००	१५२२
सेक्सेड सिमेन मार्फत कृत्रिम गर्भाधान	सङ्ख्या	५००	१५००	१२००
कृत्रिम गर्भाधान सेवा पुगेका कृषक घरपरिवार	प्रतिशत	६५	७०	७०
कृतिम गर्भाधान सफलता	प्रतिशत	६२		६५
तालिम प्राप्त पशुसेवा प्राविधिक परिचालन	सङ्ख्या	१५	१६	१६
गाईपालन फर्म	सङ्ख्या	३९		३९
बाख्रापालन फर्म	सङ्ख्या	४३		४३
खोप लगाएका पशु चौपाया				
खोरेत	प्रतिशत	४५	१००	९५
पि. पि. आर.	प्रतिशत	४५	६०	५०
स्वाइन फिवर	प्रतिशत	२०	२५	२२
लम्पी स्कीन डिजीज	प्रतिशत	२५	१००	३३

३.१६. सूर्योदय नगरपालिकाले नगर क्षेत्र भित्रबाट प्रतिदिन सरदर २ लाख लिटर दुध उत्पादन गर्ने लक्ष्यका साथ विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ । गत वर्ष सम्म प्रतिदिन सरदर ३८ हजार लिटर दुध उत्पादन भइरहेकोमा २०८० फागुन सम्ममा दैनिक उत्पादन ७० हजार लिटर पुगेको छ । यस वर्ष सेक्सेड सिमेन मार्फत कृत्रिम गर्भाधानको सङ्ख्या १२०० पुगेको छ ।

३.१७. वडा नं. ८ र १० मा २१० पशुपालक कृषक लाभान्वित हुने गरी गाई पकेट कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ । कार्यक्रमबाट दैनिक ३०० लिटर दुध उत्पादन वृद्धि भएको पशुपालनलाई हरियो घाँसमा आधारित बनाइएको तथा पशुपालनमा यान्त्रिकीकरण र गोठ सुधार हुँदै गएको छ ।

३.१८. छुर्पी प्रवर्धन कार्यक्रम अन्तर्गत वडा नं. ३ ५ र ११ का १/१ वटा उद्योगहरूको प्रवर्धनका लागि अनुदान उपलब्ध गराइ प्रविधि सुधार गरिएको छ ।

३.१९. माछा प्रवर्धन कार्यक्रम अन्तर्गत ७ वटा माछा फर्मलाई अनुदान उपलब्ध गराइएको छ। कार्यक्रमबाट १६ वटा नयाँ पक्की पोखरी निर्माण पुराना पोखरीको स्तरोन्नती भएको छ भने गत वर्षको तुलनामा वार्षिक ५ टन माछा उत्पादन वृद्धि भएको छ।

३.२०. लम्फि स्किन डिजिजको नियन्त्रण र रोकथामका लागि हरेक वडामा १/१ जना पशु प्राविधिक परिचालन गरिएको छ। लम्फि स्किन डिजिजबाट मुत्यु भएका ५२२ पशुधनजीहरू मध्ये माउ गाई रू. २० हजार कोरली रू. १० हजार र जोत्ने गोरुको हकमा रू. ५ हजारका दरले राहत उपलब्ध गराउने कार्य भएको छ।

झ)राष्ट्रिय कृषि गणना २०७८ को नतिजा

३.२१. राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले राष्ट्रिय कृषि गणना२०७८ को पालिका स्तरका प्रमुख नतिजाहरूलाई प्रकाशन गरेको छ। उक्त प्रकाशनमा कृषि क्षेत्रका प्रमुख सूचकहरूलाई देहाय अनुसार उल्लेख गरेको छ :

तालिका 41. कृषि क्षेत्रका प्रमुख सूचकहरू

सूचक	एकाइ	परिमाण
जम्मा कृषक परिवार	सङ्ख्या	११९५९
महिला	सङ्ख्या	१३००
पुरुष	सङ्ख्या	१०६५९
कृषक परिवारको जनसङ्ख्या	सङ्ख्या	४६९८७
महिला	सङ्ख्या	२२४०७
पुरुष	सङ्ख्या	२४५८०
कृषक परिवारले चलन गरेको जग्गाको जम्मा क्षेत्रफल	हेक्टर	९८३४.४
जम्मा कित्ता सङ्ख्या	सङ्ख्या	२०९६४
औसत कित्ता सङ्ख्या	सङ्ख्या	१.८
सिँचाई सुविधा प्रयोग गर्ने कृषक परिवारको सङ्ख्या	सङ्ख्या	१०२८१
सिँचित क्षेत्रफल	हेक्टर	२९५६.८

३.२२. नगर क्षेत्र भित्रका ९७.६३ प्रतिशत कृषक परिवारले आफ्नै स्वामित्वमा रहेको जमिनमा खेती गर्ने गरेका छन्। ०.२०% कृषक परिवारले अर्काको स्वामित्वमा रहेको जमिनमा खेती गर्छन् भने २.१७% ले अन्य प्रकारको स्वामित्व रहेको जमिनमा खेती गर्ने गरेका छन् ।क्षेत्रफलको हिसाबले ९६.३५% जमिन खेती गर्ने किसानको स्वामित्वमा र बाँकी जमिनको स्वामित्व अन्यमा रहेको छ।

तालिका 42. जग्गाको स्वामित्व अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या

सूचक	एकाइ	परिमाण
परिवारको हकको जग्गा मात्र कमाउने परिवार सङ्ख्या	सङ्ख्या	११६७६
परिवारको हकको जग्गा मात्र कमाएको क्षेत्रफल	हेक्टर	९४७६.६
अरुको हकको जग्गा मात्र कमाउने परिवार सङ्ख्या	सङ्ख्या	२४
अरुको हकको जग्गा मात्र कमाएको क्षेत्रफल	हेक्टर	७.८
एक भन्दा बढी प्रकारको स्वामित्वमा कमाउने परिवार सङ्ख्या	सङ्ख्या	२६०
एक भन्दा बढी प्रकारको स्वामित्वमा कमाएको क्षेत्रफल	हेक्टर	३५०

३.२३. नगर क्षेत्र भित्र रहेको कुल खेती योग्य २४२०.१० हेक्टर जमिन मध्ये ६६.७७% जमिनमा स्थायी बाली २८.४१ प्रतिशत जमिनमा अस्थायी बाली लगाएको छ भने ४.७५ प्रतिशत अन्य खेती योग्य जमिन रहेको छ। अस्थायी बालीमा तरकारी र कन्दमूल बालीको प्रधानता रहेको छ भने अन्न बालीमा सबैभन्दा बढी जमिनमा मकै खेती गर्ने गरिएको छ।

तालिका 43. कृषि चलन अनुसार जग्गाको उपयोग

कृषिले चलन गरेको जग्गाको उपयोग	एकाइ	परिमाण
जम्मा खेती योग्य जग्गा	हेक्टर	२४२०.१०
अस्थायी बाली लागेको जग्गा	हेक्टर	२०७३
स्थायी बाली लागेको जग्गा	हेक्टर	४८७९.५
अन्य खेती योग्य जग्गा	हेक्टर	३४७.१

कृषिले चलन गरेको जग्गाको उपयोग	एकाइ	परिमाण
अन्य जग्गा	हेक्टर	२५३४.८
अस्थायी बाली लगाउने परिवार सङ्ख्या	सङ्ख्या	११६०५
स्थायी बाली लगाउने परिवार सङ्ख्या	सङ्ख्या	१११५६
अन्य खेती योग्य जग्गा उपयोग गर्ने परिवार सङ्ख्या	सङ्ख्या	१७४९
अन्य जग्गा उपभोग गर्ने परिवार सङ्ख्या	सङ्ख्या	११९५९

३.२४. सूर्योदय नगरपालिकामा विभिन्न बालीहरूको खेती हुँदै आएको छ। खाद्यान्न बालीमा ९६१९ परिवारले ८०० हेक्टर, कोसे/दाल बालीमा ४४६७ परिवारले ११०.६ हेक्टर, र कन्दमूल बालीमा १००९२ परिवारले ८१४.५ हेक्टरमा खेती गर्छन्। तेल बाली ५६७ परिवारले ४३.४ हेक्टरमा, तरकारी बाली १११७९ परिवारले १०८३.४ हेक्टरमा, र अन्य स्थायी बाली ९७६१ परिवारले ५८७.८ हेक्टरमा लगाएका छन्। मुख्य अस्थायी बालीमा धान बाली २३६ परिवारले ४६.२ हेक्टर, गहुँ बाली २१३ परिवारले १३.२ हेक्टर, मकै बाली ९५४८ परिवारले ७०१.७ हेक्टर, र कोदो बाली ४०२ परिवारले ३८.८ हेक्टरमा खेती गर्छन्।

तालिका 44. अस्थायी बालीको क्षेत्रफल र कृषक परिवार सङ्ख्या

बालीको प्रकार	बाली लगाउने परिवार सङ्ख्या	बाली लगाएको क्षेत्रफल (हेक्टर)
खाद्यान्न बाली	९६१९	८००
कोसे/दाल बाली	४४६७	११०.६
कन्दमूल बाली	१००९२	८१४.५
तेल बाली	५६७	४३.४
तरकारी बाली	१११७९	१०८३.४
अन्य स्थायी बाली	९७६१	५८७.८
मुख्य अस्थायी बाली		
धान बाली	२३६	४६.२
गहुँ बाली	२१३	१३.२
मकै बाली	९५४८	७०१.७
कोदो बाली	४०२	३८.८

३.२५. स्थायी बालीको रूपमा नगर क्षेत्र भित्र बगैँचा बनाई ७.४ हेक्टर जमिनमा सुन्तला खेती गरिएको छ। बगानमा २८८३ बोट र नगर क्षेत्र भित्र अन्यत्र छरिए रहेका १६१०७ वटा सुन्तला बोट रहेका छन्। १ हेक्टर जमिनमा कागती र १.४ हेक्टर जमिनमा केरा खेती गरिएको छ।

तालिका 45. स्थायी रूपमा लगाइएको बालीको विवरण

स्थायी बाली	कृषक परिवार सङ्ख्या	बगैँचाको क्षेत्रफल (हेक्टर)	बगैँचामा रहेका बोट सङ्ख्या	छरिएर रहेका बोट सङ्ख्या
सुन्तला	२८४	७.४	२८८३	१६१०७
कागती	९५	१	२३६	२१३
आँप	९५	०	०	११८
केरा	११८	१.४	१४२	१८९

३.२६. अन्न बालीमा तुलनात्मक रूपमा मकै बालीको प्रधानता रहेको छ। कुल ९५४८ कृषक परिवारले मकै बाली लगाउने गरेकोमा ८६९७ कृषक परिवारले स्थानीय बीउ बिजन प्रयोग गर्ने गरेका छन्। अन्त बाली लगाउने कृषक परिवार मध्ये ९७.८८% ले स्थानीय जैविक मल ०.२४% ले रासायनिक मल र १.८९% ले दुवै प्रकारका मल प्रयोग गर्ने गरेका छन्।

तालिका 46. कृषि सामाग्री (बीउ बिजन विषादी मल) को प्रयोग

सूचक	एकाइ	धान बाली	मकै बाली	गहुँ बाली
बाली लगाउने कृषक परिवार सङ्ख्या	सङ्ख्या	२३६	९५४८	२१३
स्थानीय बीउ बिजन प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या	सङ्ख्या	२३६	८६९७	१८९
उन्नत बीउ बिजन प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या	सङ्ख्या		३७८	२४

वर्णसङ्कर (हाइब्रिड) बीउ बिजन प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या	सङ्ख्या		४७२	०
कीटनाशक विषादीको प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या	सङ्ख्या		१८९	२१३
स्थानीय जैविक मल प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या	सङ्ख्या	२३६	९३३५	०
खनिज रासायनिक मल प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या	सङ्ख्या		२४	०
दुवै प्रकारको मल प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या	सङ्ख्या		१८९	

३.२७. नगर क्षेत्रभित्रका ११९५९ कृषक परिवार मध्ये १०७३० जनाले चौपाया तथा पशुपक्षी पालन गर्ने गरेका छन्। नगर क्षेत्र भित्र पाल्तु चौपायाको सङ्ख्या १८८७८ र पक्षीको सङ्ख्या ७८६९० रहेको छ।

तालिका 47. पाल्तु चौपाया र पशुपक्षीको विवरण

चौपाया/पशुपक्षी	कृषक परिवार सङ्ख्या	पाल्तु चौपाया पशुपक्षीको सङ्ख्या
गाई/गोरु	८७४५	२१२७०
राँगा/भैँसी	२८४	४७३
बाख्रा/च्याङ्ग्रा	६००४	३५६४९
भेडा/भेडी	१४२	३७८
सुँगुर/बङ्गुर	१३२४	४२५६
अन्य पशु	३७९	५२०
कुखुरा	७०४४	७८६९०
अन्य पक्षी	२६०	१६५४

३.२८. कुल ११९५९ कृषक परिवार मध्ये ९४३१ कृषक परिवारले थप कामदार प्रयोग गर्ने गरेका छन्। १ प्रतिशत कृषक परिवारले स्थायी कामदार ७६.९५ प्रतिशत कृषक परिवारले अस्थायी कामदार २०.७९ प्रतिशत कृषक परिवारले पर्म र १.२५ प्रतिशत कृषक परिवारले ठेक्कामा कामदार लगाउने गरेका छन्।

तालिका 48. कृषि कार्यमा प्रयोग हुने कामदारको सङ्ख्या

कामदारको प्रकार	कामदार प्रयोग गर्ने कृषक सङ्ख्या	कामदार सङ्ख्या		
		पुरुष	महिला	जम्मा
स्थायी कामदार	९५	१६६	२४	१८९
अस्थायी कामदार	७२५६	३३१२३४	२९८७९८	६३००३२
पर्ममा लगाएका कामदार	१९६२	४२८८९	४८०७६	९०९६५
ठेक्कामा लगाएका कामदार	११८	२५५०	३५५	२९०५
जम्मा	९४३१	३७६८३९	३४७२५३	७२४०९१

३.२९. नगर क्षेत्र भित्रका कृषक परिवार मध्ये ६६१ जनाले कृषि ऋण लिएका छन् भने २८३ जनाले सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका छन्। कृषि ऋण तथा थप ऋण आवश्यक पर्ने कृषक परिवारको सङ्ख्या ३८५४ रहेको छ।३०७ कृषि परिवारले कृषि क्रियाकलापका लागि बिमा गरेका गरेका छन्।

तालिका 49. कृषि ऋण बिमा तथा अनुदान प्राप्त गर्ने कृषक परिवार

सूचक	एकाइ	परिमाण
जम्मा कृषक परिवार	सङ्ख्या	११९५९
कृषि ऋण लिएका परिवार सङ्ख्या	सङ्ख्या	६६१
कृषि ऋण/थप ऋण आवश्यकता उल्लेख गर्ने कृषक परिवार सङ्ख्या	सङ्ख्या	३८५४
कृषि क्रियाकलापको लागि बिमा गरेका कृषक परिवार सङ्ख्या	सङ्ख्या	३०७
कृषि कार्यका लागि सरकारी अनुदान प्राप्त गरेका कृषक	सङ्ख्या	२८३

३.३०. ८५८१ कृषक परिवारलाई जलवायु परिवर्तनको बारेका जानकारी रहेको र ७५८८ कृषक परिवारले कृषि कार्यमा जलवायु परिवर्तनको प्रभाव महसुस गरेका छन्। किसानहरूले कृषि गणना २०७८ मा जलवायु परिवर्तनको प्रभाव देहाय अनुसार उल्लेख गरेका छन्:

तालिका 50. कृषि कार्यमा जलवायु परिवर्तनले पुर्याएको प्रभाव

सूचक	एकाइ	परिमाण
जम्मा कृषक	परिवार सङ्ख्या	११९५९
जलवायु परिवर्तन बारे थाहा पाउने कृषक परिवार	परिवार सङ्ख्या	८५८१
कृषि कार्यमा जलवायु परिवर्तनले पुर्याएको प्रभाव उल्लेख गर्ने कृषक परिवार	परिवार सङ्ख्या	७५८८
उत्पादनमा कमी	परिवार सङ्ख्या	५७९२
उत्पादनमा वृद्धि	परिवार सङ्ख्या	१४२
फल/फसलको आकारमा परिवर्तन	परिवार सङ्ख्या	१७४९
स्वादमा परिवर्तन	परिवार सङ्ख्या	१२७७
बाली लगाउने समयमा फरक	परिवार सङ्ख्या	२७१८
धेरै वा कम वर्षा	परिवार सङ्ख्या	३५७०
रोग/किराको प्रकोपमा वृद्धि	परिवार सङ्ख्या	४६१०
ब्रिडिङ समयमा परिवर्तन	परिवार सङ्ख्या	२४
प्रजातिको लोप/उत्थान	परिवार सङ्ख्या	७३३
अन्य	परिवार सङ्ख्या	०

३.३१. कृषि कार्यबाट उत्पादन भएको फोहोर मध्ये २९.९५ प्रतिशत कृषक परिवारले गाडेर २१.६४ प्रतिशतले जलाएर ९.५६ प्रतिशतले कप्पोष्ट बनाएर १.२५ प्रतिशतले इन्धनको रूपमा प्रयोग गरेर र बाँकीले अन्य तरिकाले व्यवस्थापन गर्ने गरेका छन्।

तालिका 51. कृषि चलनबाट निस्किएको फोहोर व्यवस्थापन गर्ने परिवार सङ्ख्या

सूचक	एकाइ	परिमाण
जम्मा कृषक परिवार	परिवार सङ्ख्या	११९५९
गाडेर	परिवार सङ्ख्या	६२१६
जलाएर	परिवार सङ्ख्या	४४९२
फोहोर व्यवस्थापकलाई पठाएर	परिवार सङ्ख्या	१९८४
कम्पोस्ट बनाएर	परिवार सङ्ख्या	५६४९
इन्धनको रूपमा प्रयोग गरेर	परिवार सङ्ख्या	२६०
अन्य तरिकाले व्यवस्थापन गरेर	परिवार सङ्ख्या	२०५५
कुनै व्यवस्थापन नगरेको	परिवार सङ्ख्या	९४

३.३२. कृषि गतिविधिहरूमा बिताउने समयको अनुसार लैङ्गिक आधारमा असमानता देखिन्छ। तालिम तथा प्रशिक्षण कार्यक्रमहरूमा पुरुषको अनुपात बढी रहेको छ भने कृषि कार्यसँग सम्बन्धित निर्णय प्रक्रियाहरूमा तुलनात्मक रूपमा सन्तुलित रहेको छ।

तालिका 52. क्रियाकलाप (तालिम निर्णय र कृषि क्रियाकलाप) मा लिङ्ग अनुसार सरदर दिएको समय

सूचक	एकाइ	पुरुष	महिला
औपचारिक कृषि तालिम लिएका परिवारको जनसङ्ख्या	जनसङ्ख्या	५०५९	२००९
कृषि कार्य सम्बन्धी निर्णयमा सहभागिता जनाउने कृषक परिवारको जनसङ्ख्या	जनसङ्ख्या	१५४१०	११७९३
कृषि क्रियाकलापमा सरदर दिएको समय अनुसार जनसङ्ख्या			
कम (<४०%)	जनसङ्ख्या	२८८३	२४५०
करिब आधा (४०%- ५९%)	जनसङ्ख्या	२०५६	३८५३
धेरै (६०%- ९९%)	जनसङ्ख्या	७३५१	५९३२
सबै (१००%)	जनसङ्ख्या	५१२९	२८१३
समय नै नदिएको	जनसङ्ख्या	४०१८	४२५५

३.३३. कुल ११९५९ कृषक परिवारको सर्वेक्षणमा ११८१७ परिवारमा परिवार मूली स्वयम् मुख्य कृषक रहेको देखिन्छ। ११८८८ कृषक परिवार एक-चलन र ७१ परिवार बहु-चलन रहेको छ।

तालिका 53. कृषि चलनमा परिवार मूली र कृषि चलनको स्थिति

सूचक	एकाइ	परिमाण
जम्मा कृषक परिवार सङ्ख्या	परिवार सङ्ख्या	११९५९
मुख्य कृषक परिवार मूली आफैँ रहेको	परिवार सङ्ख्या	११८१७
अन्य व्यक्ति परिवार मूली रहेको	परिवार सङ्ख्या	१४२
एक-चलन परिवार	परिवार सङ्ख्या	११८८८
बहु-चलन परिवार	परिवार सङ्ख्या	७१
साझा-चलन परिवार	परिवार सङ्ख्या	०

३.३४. कुल कृषक परिवार मध्ये ६०७५ परिवारको मुख्यतया तरकारी बाली खेती गर्छन् भने ४३०१ कृषक परिवारको मुख्य बाली नगदे बाली रहेको छ। खाद्य बाली लगाउने कृषक परिवार सङ्ख्या १२२८ रहेको छ भने १६६ कृषक परिवार पशुपालनमा केन्द्रित रहेका छन्। फलफूल खेतीलाई मुख्य बालीको रूपमा खेती गर्ने कृषक परिवारको सङ्ख्या २४ मात्र रहेको छ।

तालिका 54. प्रमुख उत्पादन अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या

सूचक	एकाइ	परिमाण
जम्मा कृषक परिवार सङ्ख्या	परिवार सङ्ख्या	११९५९
खाद्यान्न बाली	परिवार सङ्ख्या	१२२८
तरकारी बाली	परिवार सङ्ख्या	६०७५
फलफूल बाली	परिवार सङ्ख्या	२४
नगदे बाली	परिवार सङ्ख्या	४३०१
पशुपालन	परिवार सङ्ख्या	१६६
पक्षी पालन	परिवार सङ्ख्या	०
अन्य	परिवार सङ्ख्या	१६५

३.३५. कुल कृषक परिवार मध्ये ११.०५ प्रतिशत परिवारले आफ्नो उत्पादन घरायसी उपभोगमा खर्च गर्छन्। ४३.४९ प्रतिशतले घरायसी उपभोगबाट बचत गरी केही मात्रामा बिक्री गर्छन् भने २३.३० प्रतिशतको उत्पादनमा बिक्रीको मात्रा अधिक रहेको छ।२२.१६ प्रतिशत कृषक परिवारले आफ्नो सम्पूर्ण उत्पादन बिक्री गर्ने गरेका छन्।

तालिका 55. कृषि उत्पादनको मुख्य प्रयोग अनुसार कृषक परिवार सङ्ख्या

सूचक	इकाइ	परिमाण
जम्मा कृषक परिवार सङ्ख्या	परिवार सङ्ख्या	११९५९
सबै घरायसी उपयोग	परिवार सङ्ख्या	१३२३
मुख्य घरायसी उपभोग र केही बिक्री	परिवार सङ्ख्या	५२००
मुख्य बिक्री र केही घरायसी उपभोग	परिवार सङ्ख्या	२७८८
सबै बिक्री	परिवार सङ्ख्या	२६४८

३.३६. कुल कृषक परिवार मध्ये ८८.१३ प्रतिशत परिवारको आम्दानीको मुख्य स्रोत कृषि रहेको छ। आफ्नो उत्पादनले वर्षभरि खान नपुर्याउने परिवार ४८.२२ प्रतिशत रहेको छ।आफ्नो उत्पादनले १०.०८ प्रतिशत कृषक परिवारलाई १ देखि ३ महिना ३०.४४ प्रतिशतलाई ४ देखि ६ महिना ५.३३ प्रतिशतलाई ७ देखि ९ महिना र २.३७ प्रतिशतलाई १० देखि १२ महिनासम्म खान पुग्ने कृषि गणना २०७८ को नतिजाले देखाएको छ।

तालिका 56. आफ्नो उत्पादनले परिवारलाई खान पुग्ने अवधिका आधारमा परिवार सङ्ख्या

सूचक	इकाइ	परिमाण
जम्मा कृषक परिवार सङ्ख्या	परिवार सङ्ख्या	११९५९
आम्दानीको मुख्य स्रोत कृषि भएका परिवार	परिवार सङ्ख्या	१०५४१
आम्दानीको मुख्य स्रोत कृषि भएका परिवार	परिवार सङ्ख्या	१४१८
कृषि उत्पादनबाट भएको आम्दानीले मात्र वर्षभरी परिवारलाई खान नपुग्ने कृषक परिवार सङ्ख्या	परिवार सङ्ख्या	५७६७
आफ्नो उत्पादनले १ देखि ३ महिना खान पुग्ने	परिवार सङ्ख्या	१२०६
आफ्नो उत्पादनले ४ देखि ६ महिना खान पुग्ने	परिवार सङ्ख्या	३६४०

सूचक	इकाइ	परिमाण
आफ्नो उत्पादनले ७ देखि ९ महिना खान पुग्ने	परिवार सङ्ख्या	६३८
आफ्नो उत्पादनले १० देखि १२ महिना खान पुग्ने	परिवार सङ्ख्या	२८४

ञ) सिँचाइको अवस्था

३.३७. सूर्योदय नगरपालिकामा स्विजरल्याण्ड सरकारको सहयोगमा साना सिँचाइ कार्यक्रम सञ्चालनमा रहेको छ। सो कार्यक्रम र स्थानीय सरकारको पहलमा हाल सम्म कुल १०७२ हेक्टर खेती योग्य जमिनमा बाह्रै महिना सिँचाइ सुविधा उपलब्ध रहेको छ। यस क्षेत्रमा हाल सम्म पहिचान गरिएका ५७ वटा आयोजनाहरू मध्ये २७ वटा आयोजनाहरू सञ्चालनमा रहेका ७ वटा निर्माणाधीन अवस्थामा रहेका छन् भने १३ वटा आयोजनाहरूको सम्भाव्यता अध्ययन गरिएको छ।

तालिका 57. सिँचाइ क्षेत्रको आधारभूत सूचकहरू

सूचक	एकाइ	गत वर्षको उपलब्धि	चालु वर्षको लक्ष्य	फागुन सम्मको उपलब्धि
कुल खेती योग्य भूमिमध्ये वर्षभरि सिँचाइ सुविधा उपलब्ध भूमि	हेक्टर	१०४३	११९५	१०७२
बाह्रै महिना सञ्चालनमा रहेका सिँचाइ आयोजना	सङ्ख्या	२५	३७	३०
सिञ्चित क्षेत्रभित्र बाली सघनता	प्रतिशत	१६८	१८५	१८५

३.३८. सिञ्चित क्षेत्र भित्र वालि सघनताको प्रतिशत गत वर्ष सम्म १६८ प्रतिशत रहेकोमा हाल १८५ प्रतिशत पुगेको छ।

ट) भू-उपयोग

३.३९. नगरपालिकाले नगरको भूमि मध्ये २१८.०८९९९१५ वर्ग कि.मि भूमिलाई उपयोगको आधारमा वर्गीकरण गरेको छ। जस अनुसार ६५.४१ प्रतिशत भूमि कृषि क्षेत्रमा १८.८ प्रतिशत भूमि आवासीय क्षेत्रमा र ९.२२ प्रतिशत भूमि सार्वजनिक क्षेत्रमा प्रयोग भएको देखिएको छ। क्षेत्रगत रूपमा भूमिको उपयोगको अवस्था देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका 58. भूमिको उपभोगको आधारमा क्षेत्रगत वर्गीकरण

सि.न.	विवरण	क्षेत्रफल/ वर्ग कि.मि.	प्रतिशत
१	कृषि क्षेत्र	१९२.९३	८५.९९
२	वन तथा चरण क्षेत्र	१७.०९	७.६२
३	आवास क्षेत्र	६.१४	२.७४
४	नदी तथा ताल क्षेत्र	२.३९	१.०७
५	व्यावसायिक क्षेत्र	०.०९	०.०४
६	औद्योगिक क्षेत्र	०.१०	०.०४
७	सार्वजानिक उपयोग क्षेत्र	५.३०	२.३६
८	खानी तथा खानिज	०.०७	०.०३
९	सास्कृतिक तथा पुरातात्विक क्षेत्र	०.०२	०.०१
१०	अन्य	०.२४	०.११
जम्मा		२२५.५३	१००.००

स्रोत : सूर्योदय नगरपालिका भू-उपयोग वर्गीकरण तथा योजना प्रतिवेदन २०८०

ठ) बजार केन्द्रहरू

३.४०. नगरपालिका क्षेत्र भित्र सञ्चालन हुने साप्ताहिक हाटबजारको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका 59. साप्ताहिक हाटबजारको विवरण

बार	हाटबजार लाग्ने स्थान	वडा नं.
आइतबार	तीनघरे बजार	११
सोमबार	पशुपतिनगर बजार	२

बार	हाटबजार लाग्ने स्थान	वडा नं.
मगलबार	हकंटे बजार	६
बुधबार		
बिहिबार	फिक्कल बजार	१०
शुक्रबार		
शनिबार	कटुसे बजार	१४

ड) पर्यटन सम्बन्धी

३.४१. पर्यटकीय गन्तव्यहरू: सूर्योदय नगरपालिकाका प्रत्येक वडामा विविध पर्यटकीय स्थलहरू रहेका छन्, जसले स्थानीय समुदायलाई आर्थिक लाभ, रोजगार सिर्जना, र स्थानीय उपजको बजारीकरणमा सहयोग पुर्याउँछन्। यी पर्यटकीय स्थलहरूमा थुम्के पर्यटन क्षेत्र, वनबाटिका पार्क, बुद्धपार्क, अन्तु पोखरी, कन्याम, र फिक्कल बजार लगायतका स्थलहरू रहेका छन्, जसले व्यापार व्यवसाय र पर्यटनको प्रवर्धनमा महत्वपूर्ण भूमिका खेल्छन्।

तालिका 60. पर्यटकीय स्थल र सामुदायिक लाभको क्षेत्र

वडा नं.	पर्यटकीय स्थलहरूको नाम	टोल वस्तीको नाम	समुदायको लाभको क्षेत्र
१	थुम्के पर्यटन क्षेत्र	लालिगुराँस टोल	आर्थिक लाभ
	करिअप्पा क्षेत्र	हिमाली टोल	रोजगारी सिर्जना
	मानेभञ्ज्याङ चित्रे गुम्बा	सुनाखरी टोल	स्थानीय उपजको बजारीकरण
२	वनबाटिका पार्क	परिवर्तन टोल	व्यापार व्यवसाय र अर्थोपार्जन
	जरायोटार सिमसार	देउराली टोल	व्यापार व्यवसाय र अर्थोपार्जन
	पशुपतिनगर बजार	समृद्धि, देउराली र परिवर्तन टोल	व्यापार व्यवसाय र अर्थोपार्जन
	सीमाना क्षेत्र	मखमली र सुनाखरी टोल	
	साततले झरना	मानेडाँडा टोल	व्यापार व्यवसाय र अर्थोपार्जन
३	बुद्धपार्क	बुद्धपार्क, बौद्धधाम	होटेल व्यवसाय
	तीन तल्ले झर्ना	प्रगति, कालीदेवि	पर्यटन
	सात तल्ले झर्ना	कट्वुङ	पर्यटन
	कृष्ण मन्दिर		पूर्वकै सवैभन्दा ठूलो प्रणामी मन्दिर
	कौडे दह	सिमसार क्षेत्र	
४	अन्तु पोखरी	अन्तु पोखरी	होटेल व्यवसाय, मनोरञ्जन
	गुफापातल	छविसे गुफापातल	पार्क, भ्युटावर, सिमा क्षेत्रमा
	देवघाट संरक्षणक्षेत्र		४० फिटको गुफा, चमेरे गुफा
	पहरे पर्यटन	आदर्श टोल	
५	अन्तुडाँडा	झुल्केघाम टोल	होमस्टे, होटल
	मेची सिद्धि दोभान	रोङ टोल	व्यवसाय सञ्चालन
६	कन्याम	चालिसे गुम्बाटोल	होटेल ,होमस्टे ,
	थलथले पोखरी	थलथले टोल	पानीको स्रोत संरक्षण
	गुगल पोइण्ट	उत्तरे टोल	सूर्योदयको दृश्यावलोकन
	सिद्धिखोला तटीय क्षेत्र		पिकनिक, क्याम्प फायर, माछा
७	कन्याम	चियाबारी टोल	आर्थिक लाभ रोजगारको सिर्जना
	क्युवा गुफा	गुप्ती सुकेपोखरी	हालसम्म पहिचान मात्र भएको
८	जगदिश्वर शिवालय मन्दिर		आय आर्जन
	सहिद पार्क		
	माने		
	ग्लास क्रिज		
	जिपलाइन		
९	सुन्दरगैरी, सुदुङ र काजीफाटक	सुन्दर गैरी, सुदुङ, काजी फाटक टोल	होटेल व्यवसाय र चिया पसलहरू छन्
	माइली पाथिभारा		आय आर्जन
१०	फिक्कल बजार	साई प्रशान्ति	व्यापार वृद्धि
	सिम्पानी	नयाँचोक	ब्यापार वृद्धि
	स्वामी पार्क	स्वामी डाँडागाउँ	व्यापार वृद्धि

वडा नं.	पर्यटकीय स्थलहरूको नाम	टोल वस्तीको नाम	समुदायको लाभको क्षेत्र
	फेन्सोङ गुम्बा पार्क	गुम्वापथ	आय आर्जन
११	पञ्चकन्या मन्दिर	पञ्चकन्या टोल	व्यवसाय
१२	मूर्तिडाँडा		
१३	वोझोघारी		सिमसार
१४	जिमिराजा जिमिरानी	जिमिखाँद	पुजा, जीविकोपार्जन
	मसैले डाँडा	वतासे	सूर्योदय अवलोकन
	होइसेर ने क्षेलिङ गुम्वा	ठुलो वर्दु	जेष्ठ नागरिक मनोरञ्जन
	कटुवाल भन्ज्याङ डाँडा	हजुरे कटुसे	प्राकृतिक दृश्यावलोकन

३.४२. नगरपालिका भित्र सञ्चालित होटल र होमस्टेहरूले पर्यटकहरूलाई सेवा उपलब्ध गराइरहेका छन्।

३.४३. पर्यटन सूचना केन्द्रको अभिलेख अनुसार पशुपतिनगर नाकाबाट प्रवेश गरेका भारतीय पर्यटकको सङ्ख्या देहाय अनुसार छ।

तालिका 61. पशुपतिनगर नाकाबाट प्रवेश गरेका पर्यटकको विवरण

महिना	भारतीय पर्यटक सङ्ख्या
साउन २०८०-४-७ देखि २०८०-४-३२ सम्म	६१९
भदौ २०८०-५-१ देखि २०८०-५-३१ सम्म	१०९५
असोज २०८०-६-१ देखि २०८०-६-३० सम्म	११६५
कात्तिक २०८०-७-१ देखि २०८०-७-३० सम्म	१०५४७
मंसीर २०८०-८-१ देखि २०९८०-८-३० सम्म	७५५५
पुस २०८०-९-१ देखि २०८०-९-२९ सम्म	६१८४
माघ २०८०-१०-१ देखि २०८०-१०-२९ सम्म	१६३०
फागुन २०८०-१०-१ देखि २०८०-१०-३० सम्म	२८२६
२०८० फागुन सम्मको जम्मा	३१६२१

ढ) सहकारी

३.४४. नगर क्षेत्र भित्र जम्मा १४६ वटा सहकारी संस्थाहरू क्रियाशिल रहेका छन्। जस मध्ये प्रदेश सरकारले नियमन गर्ने २० वटा र नगरपालिकाले नियमन गर्ने सहकारीको सङ्ख्या १२६ रहेको छ। उत्पादनमूलक सहकारीहरूको सङ्ख्या १०० रहेको छ जसमध्ये अलैंची सहकारी २ कफी सहकारी १ कृषि सहकारी ३३ चिया सहकारी १४ र दुग्ध उत्पादक सहकारीको सङ्ख्या ५० रहेको छ। नगरपालिकाको नियमन क्षेत्र भित्र रहेका सहकारी संस्थाहरूको विवरण देहायअनुसार रहेको छ :

तालिका 62. सहकारी संस्थाहरूको सङ्ख्यात्मक विवरण

विषय	सहकारी संस्थाको सङ्ख्या	आबद्ध सदस्य सङ्ख्या			कैफियत
		महिला	पुरुष	जम्मा	
अलैंची	२	४	२९	३३	
कफी	१	-	-	-	
कृषि	३३	१२११	१२०१	२४१२	
चिया	१४	१९२	४५८	६५०	
दुग्ध	५०	३७७	१४१५	१७९२	
बचत	९	७८५	७७९	१५६४	
बहुउद्देश्यीय	१३	२६६४	२५६	२९२०	
साना किसान	५	३१६१	४६५	३६२६	
जम्मा	**१२७**	**८३९४**	**४६०३**	**१२९९७**	

३.४५. नगर क्षेत्र भित्र सञ्चालित सहकारी संस्थाहरूले ६८ पुरुष र ४० महिला गरी १०८ जनालाई रोजगारी प्रदान गरेको छ।

३.४६. गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० को तथ्याङ्क अनुसार सहकारी संस्थाहरूको कुल शेयर पुँजी १० करोड ३२ लाख ५० हजार ९९० बचत रू. ३२ करोड ५ लाख ७८ हजार १६२ र ऋण लगानी रू. ५६ करोड ९३ लाख ९१ हजार ७९२ रहेको छ। सहकारीको किसिम अनुसार शेयर पुँजी बचत र ऋण लगानीको अवस्था देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका 63. सहकारी संस्थाहरूको वित्तीय स्थिति विवरण

विषय	सहकारी संस्थाको सङ्ख्या	कुल शेयर सङ्ख्या	शेयर पुँजी रू.	बचत रू.	ऋण लगानी रू.	कैफियत
अलैंची	२					तथ्याङ्क उपलब्ध नभएको
कफी	१					
कृषि	३३		१०८६३१००	३१६६०३३१	३४६४९४६६	
चिया	१४		१९२७७१००	२२९८२५९०	२०९९२३१६	
दुग्ध	५०		४५२३५६०	३४८६९६८	४४१०३०२	
बचत	९		२६६२७९००	६९३०७०६८	८३४०७२३१	
बहुउद्देश्यीय	१३		१८२६८९००	७६५८६१९०	८८६१६५४७	
साना किसान	५		२३६९०४३०	११६५५५०१६	३३७३१५९३०	
जम्मा	**१२७**		**१०३२५०९९०**	**३२०५७८१६३**	**५६९३९१७९२**	

३.४७. सहकारी गतिविधिलाई विश्वसनीय र पारदर्शी तुल्याउन एवम् एकीकृत तथ्याङ्कको लागि कास गरिएको अनलाईन प्रविधिमा आधारित सहकारी तथा गरिबी सूचक व्यवस्थापन प्रणाली (COPOMIS) मा ८७ सहकारी संस्थाहरूलाई आबद्ध गरिएको छ।

ण) निजी क्षेत्र

३.४८. उत्पादन र रोजगारीको लागि निजी क्षेत्रको अग्रणी भूमिका रहन्छ। अन्तरराष्ट्रिय श्रम सङ्गठन (ILO) का अनुसार विकासोन्मुख मुलुकमा कुल रोजगारीको ९०.० प्रतिशत रोजगारी निजी क्षेत्रले सिर्जना गर्ने अनुमान रहेको छ। राष्ट्रिय तथ्याङ्क कार्यालयले गरेको राष्ट्रिय आर्थिक सर्वेक्षण २०७५ का अनुसार नेपालको कुल रोजगारीको ८०.० प्रतिशत हिस्सा निजी क्षेत्रको रहेको छ। सूर्योदय नगरपालिका क्षेत्र भित्र समेत उत्पादन रोजगारी र आर्थिक क्रियाकलापमा निजी क्षेत्रको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको छ।

त) स्थानीय आर्थिक विकास सूचकको लेखाजोखा

३.४९. स्थानीय आर्थिक विकास मूल्याङ्कन कार्यविधि २०७९ बमोजिम २०८० पौष महिनामा भएको मूल्याङ्कनका आधारमा सूर्योदय नगरपालिकाले ८२.५ अङ्क प्राप्त गरेको छ। मूल्याङ्कनको क्षेत्रगत नतिजा देहाय अनुसार रहेको छ:

तालिका 64. स्थानीय आर्थिक विकास मूल्याङ्कन नतिजा

विषय क्षेत्र	सूचक सङ्ख्या	पूर्णाङ्क	नतिजा	
			प्राप्ताङ्क	प्रतिशत
स्थानीय आर्थिक नीति तथा योजना	१२	२४	१७	७०.८३
आर्थिक विकास पूर्वाधार	१३	२६	१९.५	७५
आर्थिक सशक्तीकरण	१२	२४	२३	९५.८३
उद्यमशीलता तथा औद्योगिक प्रवर्धन	१३	२६	२३	८८.४६
समग्र	**५०**	**१००**	**८२.५**	**८२.५**

थ) आर्थिक क्षेत्रका चुनौतीहरू:

३.५०. **वित्तीय स्रोतको अभाव**: नगरपालिकाको अधिकांश योजना र कार्यक्रमहरू आर्थिक स्रोतको अभावका कारण प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन हुन सकेका छैनन्। कर सङ्कलन र आन्तरिक राजस्व असुलीमा पनि विभिन्न बाधा र चुनैतीहरू छन्, जसका कारण आवश्यक विकास योजनाहरू कार्यान्वयन गर्न कठिनाई हुन्छ।

३.५१. **अविकसित पूर्वाधार**: यातायात, विद्युत्, स्वास्थ्य, शिक्षा, र अन्य आधारभूत पूर्वाधारको अभावले नगरपालिकाको आर्थिक विकासलाई अवरोध पुर्याएको छ । ग्रामीण क्षेत्रहरूमा विशेष गरी सडक र यातायातको सुविधा कमजोर रहेको छ, जसका कारण उत्पादन र सेवा वितरणमा समस्या उत्पन्न भएको छ ।

३.५२. **सक्षम जनशक्तिको अभाव**: नगरपालिकामा आवश्यक मात्रामा दक्ष र योग्य जनशक्ति उपलब्ध नहुँदा योजनाहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा कठिनाई हुन सक्दछ । नवीन प्रविधिको उपयोग गर्न कर्मचारीको क्षमता विकासमा विशेष ध्यान पुर्याउन जरुरी हुन्छ । दक्ष कर्मचारीको अभावले प्रशासनिक कामकारबाहीमा ढिलासुस्ती हुने गर्दछ ।

३.५३. **प्राकृतिक प्रकोप**: सूर्योदय नगरपालिका विभिन्न प्राकृतिक प्रकोपहरू, जस्तै पहिरो, बाढी, भूकम्प, र हावाहुरीको जोखिममा रहेको क्षेत्र हो। यी प्रकोपहरूले नगरपालिकाको आर्थिक गतिविधिलाई प्रभावित पार्ने गर्छन् र आर्थिक क्षति पुर्याउँछन्।

३.५४. **व्यापारिक गतिविधिमा कमी**: स्थानीय व्यवसायीहरूलाई आवश्यक सहजीकरण र सहयोगको अभावले गर्दा व्यापारिक गतिविधिमा वृद्धि हुन सकेको छैन। साथै, बजार पहुँचमा कमीका कारण स्थानीय उत्पादित वस्तुहरूको बजारीकरणमा समस्या उत्पन्न भएको छ ।

३.५५. **सहकारी र निजी क्षेत्रको सहभागिता कमी**: सहकारी र निजी क्षेत्रको अपेक्षित सहभागिता नहुँदा आर्थिक विकासमा गति प्राप्त गर्न कठिनाई हुँदै आएको छ । सहकारीहरू र निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन र सहयोग पुर्याउने नीतिहरूको अभावले गर्दा उनीहरूको योगदान न्यून रहेको छ ।

३.५६. नगरपालिकाको समग्र आर्थिक विकासलाई टेवा पुर्याउन यी चुनौतीहरूलाई सम्बोधन गर्दै प्रभावकारी योजनाहरू निर्माण गरी कार्यान्वयनमा जोड दिनु आवश्यक छ ।

सामाजिक विकास क्षेत्र

क) जनसाङ्ख्यिकी विवरण

४.१. राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजा अनुसार नेपालमा २ करोड ९१ लाख ६४ हजार ५ सय ७८ जनसङ्ख्या नेपालमा अक्सर बसोबास गरेको पाइएको छ। जसमध्ये पुरुषको सङ्ख्या १ करोड ४२ लाख ५३ हजार ५ सय ५१ -४८.८७ प्रतिशत) छ। महिलाको जनसङ्ख्या १ करोड ४९ लाख ११ हजार २७ -५१.१३ प्रतिशत) छ। सोही नतिजाअनुसार यस सूर्योदय नगरपालिकाको कुल घर धुरी सङ्ख्या र जनसङ्ख्या क्रमशः १४०३२ र ५४७२७ रहेको छ। वडा अनुसार सबैभन्दा बढी जनसङ्ख्या वडा नं.. ४ मा ५१२७ रहेको छ भने सबै भन्दा कम वडा नं.. १३ मा २५१५ रहेको छ। घर धुरी सर्वेक्षण २०७५ अनुसार यहाँ जम्मा १३,०२१ घर धुरी र ५८,१३० जनसङ्ख्या रहेको थियो। राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार वडा गत जनसङ्ख्या, महिला, पुरुष र घर धुरी विवरण तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका 65. सूर्योदय नगरपालिकाको जनसङ्ख्या विवरण

वडा नं.	घरधुरी सङ्ख्या	जम्मा जनसङ्ख्या			औसत परिवार सङ्ख्या	लैङ्गिक अनुपात
		जम्मा	पुरुष	महिला		
१	१२६८	४९०९	२४८०	२४२९	३.८७	१०२.१०
२	८९०	३५२२	१७४२	१७८०	३.९६	९७.८७
३	९६२	३९०३	१९८१	१९२२	४.०६	१०३.०७
४	१३२३	५१२७	२५८६	२५४१	३.८८	१०१.७७
५	१०७०	४२९७	२१८६	२१११	४.०२	१०३.५५
६	७६१	२८४३	१४२०	१४२३	३.७४	९९.७९
७	५७३	२१७७	११११२	१०६५	३.८०	१०४.४१
८	११०२	४२५८	२१६१	२०९७	३.८६	१०३.०५
९	११९६	४७६४	२३५९	२४०५	३.९८	९८.०९
१०	१२९९	४९६१	२४३१	२५३०	३.८२	९६.०९
११	१०६६	४१५३	२०६८	२०८५	३.९०	९९.१८
१२	१०२५	३९३०	१९५४	१९७६	३.८३	९८.८९
१३	६१२	२५१५	१२५७	१२५८	४.११	९९.९२
१४	८८५	३३६८	१६४५	१७२३	३.८१	९५.४७
जम्मा	१४०३२	५४७२७	२७३८२	२७३४५	५५	

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना २०७८

४.२. राष्ट्रिय जनगणना अनुसार सूर्योदय नगरपालिकाको जनसङ्ख्यालाई हेर्दा पालिका भरिको जम्मा १४०३२ मा ५४७२७ (पुरुष २७३८२ र महिला२७३४२) रहेको छ। जसमा ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाको सङ्ख्या ३०३५ अर्थात् ५.५४ रहेको छ। राष्ट्रिय जनगणना २०६८ अनुसार ७० वर्षदेखि माथिका जेष्ठ नागरिकको जनसङ्ख्या २५२० थियो २०७८ को जनगणनाअनुसार जम्मा २९०१ अर्थात् ५.३० प्रतिशत रहेको छ। सूर्योदय नगरपालिकाको उमेर अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण निम्न अनुसार रहेको छ।

तालिका 66. उमेर अनुसारको जनसङ्ख्या विवरण

उमेर समूह	पुरुष	महिला	जम्मा जनसङ्ख्या	प्रतिशत
०–४	१५४७	१४६८	३०१५	५.५१
५–९	१९०९	१७६९	३६७८	६.७२
१०–१४	१८९५	१८१८	३७१३	६.७८
१५–१९	२३२९	२३०४	४६३३	८.४७
२०–२४	२२३०	२३६१	४५९१	८.३९
२५–२९	२२८५	२५७२	४८५७	८.८७
३०–३४	२१९७	२२४१	४४३८	८.११
३५–३९	२२११	२३०५	४५१६	८.२५
४०–४४	१९१६	२१९२	४१०८	७.५१
४५–४९	१६१०	१६७४	३२८४	६.००
५०–५४	१७८०	१७५७	३५३७	६.४६
५५–५९	१४९५	१४२२	२९१७	५.३३

उमेर समूह	पुरुष	महिला	जम्मा जनसङ्ख्या	प्रतिशत
६०–६४	१३०६	११९९	२५०५	४.५८
६५–६९	१०६३	९७१	२०३४	३.७२
७०–७४	७२७	६३०	१३५७	२.४८
७५–७९	४६१	३५६	८१७	१.४९
८०–८४	२४६	१८९	४३५	०.७९
८५–८९	१२१	८९	२१०	०.३८
९०–९४	४५	२२	६७	०.१२
९५±	९	६	१५	०.०३
जम्मा	२७३८२	२७३४५	५४७२७	१००.००

स्रोत राष्ट्रिय जनगणना २०७८

ख)मानव विकास सूचकाङ्क

४.३. मानव विकास सूचकाङ्क, लैङ्गिक विकास सूचकाङ्क र लैङ्गिक असमानताका सूचकाङ्कका आधारमा नेपाल तथा कोशी प्रदेशको अवस्था देहाय अनुसार छ।

तालिका 67. मानव विकास सूचकाङ्कहरू

सूचकाङ्क	नेपाल	कोशी प्रदेश	पहाड (नेपाल)	सहरी क्षेत्र (नेपाल)	ग्रामीण क्षेत्र (नेपाल)	इलाम जिल्ला
मानव विकास सूचकाङ्क (Human Development Index - HDI)		०.५८				
लैङ्गिक विकास सूचकाङ्क (Gender Development Index - GDI)	०.८८६ ०.८९७*	०.९०१	०.९२७	०.८८३	०.८८९	
लैङ्गिक असमानता सूचकाङ्क (Gender Inequality Index - GII)	०.४७९ ०.४७६*	०.४५९	०.४७५			

* Global Human Development Report २०१९ अनुसार

४.४. *राष्ट्रिय योजना आयोग- नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०२० बमोजिम नेपाल र कोशी प्रदेशकी साक्षरताको अवस्था देहायअनुसार रहेको छ।*

तालिका 68. साक्षरता दर (नेपाल र कोशी प्रदेश)

	पुरुष	महिला	जम्मा
कोशी प्रदेश	७९.२७	६३.९४	७१.२२
राष्ट्रिय	७५.१५	५७.३९	६५.९४

स्रोत : राष्ट्रिय योजना आयोग- नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०२०

ग) स्वास्थ्य

४.५. स्वास्थ्य क्षेत्रमा हासिल गरेका उपलब्धिहरू र मापन गरिएका सूचकहरू तपसिल बमोजिम छन्।

तालिका 69. स्वास्थ्य क्षेत्रका आधारभूत सूचकहरू

क्र.स	पूर्ण खोप प्राप्त गर्ने लक्षित वर्गका बालबालिका	प्रतिशत	गत आ.व.को वास्तविक उपलब्धि	चालु आ.व. फागुन सम्मको उपलब्धि
१	दुई वर्ष मुनिका कम तौल भएका बालबालिका सङ्ख्या	प्रतिशत	०.३	०.२
२	पाँच वर्षमुनिका बालबालिकाको स्वास प्रस्वास रोगको सङ्क्रमण दर	प्रति हजार	८०७.६	३६५.३
३	पाँच वर्षमुनिका बालबालिकामा निमोनिया सङ्क्रमण दर	प्रति हजार	१८०.	५७.९
४	पाँच बर्ष मुनिका बालबालिकामा झाडा पखाला सङ्क्रमण दर	प्रति हजार	८२.५	४६.९
५	परिवार नियोजन आधुनिक साधन प्रयोगकर्ता दर	प्रतिशत	२३.८	२४.९
६	प्रोटोकल अनुसार ४ पटकको गर्भवती जाँच गर्ने महिलाहरू	प्रतिशत	६४.१	३७.२
७	गर्भवती अवस्थामा १८० चक्की आइरन चक्की खाने महिलाहरू	प्रतिशत	५९.४	३७.२

क्र.स	पूर्ण खोप प्राप्त गर्ने लक्षित वर्गका बालबालिका	प्रतिशत	गत आ.व.को वास्तविक उपलब्धि	चालु आ.व. फागुन सम्मको उपलब्धि
८	सुत्केरी पछिको ४५ दिन सम्म आइरन चक्की खाने महिलाहरू	प्रतिशत	५४.७	४१.५
९	प्रोटोकल अनुसार ३ पटकको सुत्केरी जाँच गर्ने महिलाहरू	प्रतिशत	४६	३७
१०	घरमै सुत्केरी हुने महिलाहरूको सङ्ख्या	प्रतिशत	३.६	१.१
११	Penta भ्याक्सिनको तीन मात्रा लगाउने बच्चाहरूको सङ्ख्या	प्रतिशत	९६.४	५६.३
१२	राष्ट्रिय खोप तालिका अनुसार सबै खोपद्वारा समेटिएका बालबालिका सङ्ख्या	प्रतिशत	९५.९	६१
१३	गर्भवती महिलाहरूले TD२ and TD२+ खोप लगाउँने महिलाहरूको सङ्ख्या	प्रतिशत	६६.७	२६.८
१४	क्षयरोग सङ्क्रमण दर (प्रति लाखमा) (Incidence Rate)	प्रतिलाख	३२	४०

४.६. नगरपालिका भित्र रहेका स्वास्थ्य संस्थाको सेवा प्रवन्धको अवस्था देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका 70. सरकारी स्वास्थ्य संस्थाको सेवा प्रबन्ध सम्बन्धी विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको नाम र ठेगाना	शैया सङ्ख्या	प्रसूति सेवा	ल्याब	उपलब्ध सेवा तथा सुविधा				रक्त सञ्चार सेवा	कोभिड बेड	जम्मा कार्यरत कर्मचारी सङ्ख्या
				गाउँघर क्लिनिक	एक्स-रे सेवा	परिवार नियोजन	खोप सेवा क्लिनिक			
स्वास्थ्य चौकी गोर्खे ,सू.न.पा.१		☑	☑	☑		☑	☑			७
प्रा.स्वा.के.पशुपतिनगर,सू.न.पा.२		☑	☑	☑	☑	☑	☑		☑	१२
आ.स्वा.से.के तिनखुट्टे,सू.न.पा.३				☑		☑	☑			२
स्वास्थ्य चौकी श्रीअन्तु ,सू.न.पा.४		☑	☑	☑		☑	☑			७
स्वास्थ्य चौकी सामल्बुङ ,सू.न.पा.५			☑	☑		☑	☑			७
आ.स्वा.से.के तारागाउँ, सू.न.पा.६				☑		☑	☑			३
स्वास्थ्य चौकी कन्याम,सू.न.पा.७		☑		☑		☑	☑			५
आ.स्वा.से.के सिद्धिगाउ,सू.न.पा.८				☑		☑	☑			३
आ.स्वा.से.के रम्फोक,सू.न.पा.९				☑	☑	☑	☑			२
फिक्कल अस्पताल ,सू.न.पा१०	१५	☑	☑	☑		☑	☑		☑	३१
स्वास्थ्य चौकी पञ्चकन्या,सू.न.पा.११				☑		☑	☑			४
श.स्वा.से.के मलिम, सू.न.पा.१२				☑		☑	☑			३
आ.स्वा.से.के सुकेपोखरी, सू.न.पा.१३				☑		☑	☑			२
स्वास्थ्य चौकी लक्ष्मीपुर, सू.न.पा.१४			☑	☑		☑	☑			६

४.७. नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुको सङ्ख्यात्मक विवरण देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका 71. स्वास्थ्य संस्थाहरूको सङ्ख्यात्मक विवरण

स्वास्थ्य संस्थाको किसिम	सङ्ख्या		कैफियत
	सरकारी	नीजी	
अस्पताल	१		
प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र	१		
स्वास्थ्य चौकी	६		
आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र	५		
गाउँघर क्लिनिक	३५		
खोप केन्द्र	३५		
हेल्थ डेक्स	१		
सहरी स्वास्थ्य केन्द्र	१		
बर्थिङ सेण्टर	५		
पोली क्लिनिक	०		
औषधी पसल	०		
आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	१		
नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र	१		

४.८. नगरपालिका भित्र स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी जनशक्तिको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका 72. स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत सरकारी जनशक्ति

विवरण	दरबन्दी	पदपूर्ति	रिक्त	कैफियत
चिकित्सक				
नर्सिङ्				
पारामेडिक्स				
प्रयोगशालाकर्मी				
महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका				

४.९. प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र फिक्कल नगर अस्पतालको रुपमा स्तरोन्ती भए सँगै अस्पतालको सेवा प्राप्त गर्ने लाभान्वित सङ्ख्यामा वृद्धि भएको छ। अस्पतालमा विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध नभएका कारण रिफरल आउटको सङ्ख्या समेत उल्लेख्य देखिएको छ।

तालिका 73. अस्पतालको सेवाबाट लाभान्वित

		२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१ फागुन सम्म
अन्तरंग (पटक)	फिक्कल अस्पताल	-	-	६२
बहिरंग (पटक)	फिक्कल अस्पताल	२८६२०	६७७१२	३६४२५
	प्रा स्वा के फिक्कल	२४७०	२०७५	२७२५
आकस्मिक(पटक)	फिक्कल अस्पताल	-	५०६	१५८३
रिफरल सेवा (प्रेषण)	फिक्कल अस्पताल	-	१७९२	३८८०

खोप सेवा

४.१०. खोपको किसिम अनुसार खोप सेवाको विगत तीन वर्षको कभरेज देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका 74. खोप कभरेजको अवस्था

Vaccine	२०७८/०७९	२०७९/०८०	२०८०/०८१
BCG	८७.३%	७२.४%	४४.७%
DPT-HepB-Hib1	९९.६%	९३.७%	५५.८%
DPT-HepB-Hib3	९३.३%	९६.४%	५६.३%
Measles/Rubella 1	८९.४%	१००.१%	६१.७%
JE	९६.८%	९८.५%	६३.०%
Measles/Rubella 2	९६.८%	९५.९%	६१.०%
TCV	९.४%	९७.४%	६०.०%
Fully immunized (NIP schedule)	०.५८%	९५.९%	६०.७%
Pregnant women (TD completed dose)	७०.८%	६६.७%	२६.८%
Pregnant women (TD2)	५१.२%	५१.३%	१९.५%
Pregnant women (TD2+)	१९.५%	१५.४%	७.४%
Rota vaccine 1	९५.६%	९४.०%	५५.३%
Rota vaccine 2	९३.०%	९७.५%	५६.१%
OPV 1	९८.४%	९३.७%	५५.७%
OPV 3	९२.८%	९६.४%	५५.८%
FIPV 1	१००.१६%	९०.२२%	५५.२६%
FIPV 2	९३.०%	८२.८%	६२.३%
PCV 1	९६.७%	९१.२%	५५.३%
PCV 3	८८.१%	१०२.८%	६१.७%

मातृ तथा नवजात शिशु

४.११. विगत ३ वर्षको अवधिको गर्भवती र सुत्केरी महिलाको स्वास्थ्यमा पहुँचको अवस्थाको विश्लेषण कम्तिमा एक प्रसवपूर्व हेरचाह (एएनसी) जाँच गराउने गर्भवती महिलाहरूको प्रतिशतमा प्रारम्भिक वृद्धि पछि गिरावट आएको पाइन्छ। यसको

विपरीत, सामान्य योनि प्रसवको अनुपात लगातार उच्च रहेको छ ।घरमै बच्चा जन्माउने र मिसोप्रोस्टोल प्रयोग गर्ने गर्भवती महिलाको प्रतिशतमा उल्लेख्य कमी आएको छ। सुत्केरी भएको २४ घन्टा भित्रमा प्रसवपछिको हेरचाह सुरुमा बढेको देखिए पनि पछिल्लो वर्षमा ह्रास आएको छ। प्रोटोकल अनुसार प्रसवपछिको जाँच गराउने महिलाको प्रतिशत र गर्भावस्थामा आइरन फोलिक एसिडको सप्लिमेन्ट लिने प्रतिशतमा सुधार आएको छ। कम तौल र पूर्व जन्मको बढ्दो दर चिन्ताका विषय हुन्। दक्ष स्वास्थ्यकर्मीको उपस्थितिमा संस्थागत सुत्केरी र जन्मको प्रतिशतमा कमी आएको छ। समग्रमा, केही क्षेत्रहरूमा सुधार देखिए पनि, मातृ र नवजात शिशु स्वास्थ्य सेवा वितरणसँग सम्बन्धित चुनौतीहरू सम्बोधन गर्न निरन्तर प्रयासहरू आवश्यक देखिन्छ।

तालिका 75. मातृ तथा नवजात शिशुसँग सम्बन्धित सूचकहरू

Indicator	२०७८/०७९	२०७९/०८०	२०८०/०८१
% of pregnant women who had at least one ANC checkup	८५%	८७.४%	६२.९%
% of normal vaginal deliveries among reported deliveries	९९.७%	१००%	१००%
% of pregnant women who gave birth at home and used misoprostol	७२.५%	४९.३%	४१.७%
% of women who received a PNC within 24 hours of delivery	८.७%	११.६%	६.५%
% of women who had four postnatal check-ups as per protocol	०%	२८.७%	२९%
% of postpartum mothers receiving two PNC home visits	-	५०८.५	७१६.२
% of postpartum mothers who received 45 days' supply of iron folic acid supplement	२८९.९	५२८.२	७६७.६
% of pregnant women who had at least eight ANC visits as per protocol	०%	२५%	३२.८%
% of women who received a 180-day supply of Iron Folic Acid during pregnancy	५५.२%	५९.४%	३७.२%
% of newborns with low birth weight (<2.5KG)	३.७९%	१६.१८%	१८.७५%
% of preterm birth	०%	७.४%	३.१%
% of neonates with birth asphyxia	०%	०%	६.३%
% of newborns who had CHX applied immediately after birth	६६.५%	७७.७%	७८.६%
% of pregnant women who received anthelminthics	६७.५%	७४.१%	३७.२%
% of neonates who received four checkups as per PNC protocol	०%	२८.४%	२९.१%
% of still births	०.४३%	०.३%	०.४३%
% of women who received contraceptives after abortion	-	८९.८%	७२.४%
Percentage of women who had first ANC checkup as per protocol	०.५७%	६५.९%	३५.४%
% of women who received 180 calcium tablets during pregnancy	०.५७%	२७५.७%	१६५.८%
% of institutional deliveries	११.३%	१०%	४.५%
% of births attended by a skilled birth attendant (SBA trained ANMs)	०%	९.५%	४.३%
% of births attended by a skilled health personnel (SHP)	०%	०.४५%	०.१४%
% of pregnant women who had four ANC checkups as per protocol	६६.३%	६४.१%	३७.२%

स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम :

४.१२. नगर भित्र फिक्कल नगर अस्पताल र प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र पशुपतिनगरमा स्वास्थ्य बीमा मार्फत विभिन्न स्वास्थ्य सेवाहरू उपलब्ध भइरहेका छन्। हाल सम्म नगरपालिकाका ६७१० घर परिवार स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रममा आबद्ध भएका छन् भने ३०९३६ अर्थात् कुल जनसङ्ख्याको ५७.१० प्रतिशत नगरवासीले बीमा सुविधा प्राप्त गरेका छन्। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा विपन्न नागरिक, अपाङ्गता भएका व्यक्तिका परिवार तथा एकल महिला समेत परिवारको स्वास्थ्य बिमाको लागि नगरपालिकाले साझेदारीमा प्रिमियम रकम भुक्तानी गरेको छ।

परिवार नियोजन सेवा

४.१३. परिवार नियोजन साधन प्रयोगकर्ता अवस्था विश्लेषण गर्दा विगत ३ वर्षको अवधिमा प्रजनन उमेरका महिलाहरू (WRA) मा गर्भनिरोधक प्रचलन दर बिस्तारै २२.२% बाट २४.९% सम्म वृद्धि भएको छ, जसले गर्भनिरोधक प्रयोगमा बढ्दो प्रवृत्तिलाई सङ्केत गर्दछ । आधुनिक गर्भनिरोधक विधिहरू प्रयोग गर्ने सुत्केरी आमाहरूको प्रतिशतमा उल्लेखनीय वृद्धि भई १.३% बाट ५६.८% पुगेको छ। यद्यपि, प्रजनन उमेरका महिलाहरूमा आधुनिक गर्भनिरोधक

नयाँ स्वीकारकर्ताहरूको प्रतिशत २०७९/०८० मा ८.७% रहेकोमा २०८०/०८१ मा ४% मा झरेको छ। त्यसैगरी, चक्की र इन्जेक्टेबल जस्ता आधुनिक द्रुत गर्भनिरोधकहरू छनौट गर्ने नयाँ स्वीकारकर्ताहरूको अनुपात क्रमश ५, ६.३ र २.५ रहेको छ।

तालिका 76. परिवार नियोजन सेवासँग सम्बन्धित सूचकहरू

Indicator	२०७८/०७९	२०७९/०८०	२०८०/०८१
Contraceptive prevalence rate (unadjusted) among women of reproductive age (WRA)	२२.२	२३.८	२४.९
% of modern contraceptives new acceptors among WRA	६.७	८.७	४
% of postpartum mothers using a modern contraceptive method	१.३	८८.७	५६.८
Percent of modern short-acting contraceptives new acceptors among WRA (pills, injectables)	५	६.३	२.५

क्षयरोग

४.१४. विगत तीन वर्षको सूचकाङ्कका आधारमा क्षयरोग (TB) केस सूचना दर, उपचार परिणाम, र सम्बन्धित सूचकहरूको अवस्था देहाय अनुसार रहेको छ।

तालिका 77. क्षयरोग सम्बन्धी सूचकहरू

Indicator	२०७८/०७९	२०७९/०८०	२०८०/०८१
Case notification rate (All forms of TB cases - New and Relapse)	४१.४	३३.८	४०.६
Case notification rate (all forms of TB cases)	४१.४	३३.८	४०.६
Loss to follow up rate (%)	३.७	९.१	०
TB Case Fatality Rate (%)	०	९.१	०
Treatment Success Rate	९२.६	८६.४	१००
Slide Positivity Rate of TB	१.१	०	०.९८
TB Cases documented as HIV Status Known (%)	१७.४	६३.२	८६.४
TB cases of all forms (PBC, PCD and EP) of TB cases with DST status known (%)	१३	१०.५	५९.१

औलो कालाजार

४.१५. विगत ३ वर्षको अवधिमा औलो कालाजारका लागि स्लाइड सङ्कलन र परीक्षणमा वृद्धि भए तापनि सकारात्मक मलेरियाका केसहरूको अनुपस्थितिले यस अवधिमा मलेरिया नियन्त्रणका सफल प्रयास वा यस क्षेत्रमा औलोको न्यून सङ्क्रमण भएको सङ्केत गर्छ। यी उपलब्धिहरूलाई कायम राख्न र सम्भावित पुनरुत्थान रोक्नको लागि मलेरिया निगरानी र नियन्त्रण प्रयासहरूमा निरन्तर सतर्कता आवश्यक हुन्छ।

तालिका 78. औलो सम्बन्धी सूचकहरू

Indicator	२०७८/०७९	२०७९/०८०	२०८०/०८१
Total malaria Slide collection	१००	३५६	१५०
Total malaria cases	०	०	०
Total malaria positive	०	०	०
Total malaria slide examination	१००	३५६	१५०

पोषण

४.१६. नगरपालिकाले सूर्योदय नगरपालिकालाई पोषण मैत्री स्थानीय तह घोषणा गर्ने तयारीका साथ कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिरहेको छ। गत आर्थिक वर्षमा वडा नं. ८ र ९ को पोषण प्रोफाइल तयार गरेको छ भने यो वर्ष बाँकी वडाहरूको घर धुरी सर्वेक्षण कार्य सम्पन्न गरेको छ।

४.१७. विगत तीन वर्षको पोषण सुचकहरूको विश्लेषण गर्दा वृद्धि अनुगमनका लागि नयाँ दर्ता भएका बालबालिकाको प्रतिशत प्रारम्भमा उच्च रहेतापनि २०८०/८१ मा उल्लेखनीय रूपमा घटेको देखिन्छ। त्यसैगरी, ६-२३ महिनाका

बालबालिका र आइरन फोलिक एसिड (आईएफए) सप्लिमेन्ट प्राप्त गर्ने किशोरकिशोरीहरूका बीचमा सूक्ष्म पोषक तत्वको पूरकको कभरेजमा कमी देखिएकोछ।

४.१८. महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेवीहरू (FCHVs) द्वारा कभरेजमा वृद्धि भएको छ। ६-५९ महिना उमेरका बालबालिकाहरूमा कुपोषणको लागि स्क्रीनिंगमा उल्लेखनीय सुधारहरू देखिएका छन्। यद्यपि, वृद्धि अनुगमनका लागि दर्ता भएका बालबालिकाहरू बीचको भ्रमणको औसत सङ्ख्यामा सुधार गर्नुपर्ने अवस्था देखिएको छ।

४.१९. एन्थेलमिन्थिक वितरणमा कक्षा १-१२ मा विद्यार्थीहरूको उल्लेखनीय वृद्धि देखाएको छ, ०-२३ महिना उमेरका बालबालिकाको स्तनपान गर्ने र पूरक आहार प्राप्त गर्ने, शिशुको दुध खुवाउने अभ्यासमा सुधार भएको छ। यद्यपि, ६-५९ महिनाका बालबालिकामा भिटामिन ए पूरक र एन्थेलमिन्थिक उपचारको कभरेजमा देखिएका असमानताले सेवा वितरण र पहुँचमा सम्भावित अन्तरलाई सङ्केत गरेको छ।

तालिका 79. पोषण सँग सम्बन्धित सूचकहरू

Indicator	२०७८/०७९	२०७९/०८०	२०८०/०८१
% of children aged 0-11 months newly registered for growth monitoring	९६.३%	९८.२%	७२.१%
% of children aged 6-23 months who received 3 cycle (180 Sachets) Baal Vita (MNP) in the last १८ months	०%	४.५६%	९.०७%
% of adolescent girls aged 10-19 years who received IFA supplement for 13 weeks	०%	५८%	४८.८%
% of adolescent girls aged 10-19 years who received IFA supplement for 26 weeks	०%	३६.३%	११.६%
% of children aged 6-59 months screened for malnutrition by FCHV	०.१६%	८१.२%	११९.७%
% of children aged 12-23 months newly registered for growth monitoring	१७८%	११४.४%	३१.४%
Average number of visits among children aged 0-23 months registered for growth monitoring	३	४.५	८.८
Number of students in grade 1-12 who received anthelminthic	१९७	८९८६	८८१०
% of children aged 0-23 months registered and visited for growth monitoring who were underweight	०.४८%	०.२८%	०.१७%
% of children below 6 months exclusively breastfed among registered for growth monitoring	०.६%	५६.५%	८०.१%
% of children aged 6-8 months registered for growth monitoring who received complementary food	-	-	१६५.२%
% of children aged 6-59 months who received vitamin A supplementation in the last six months	२३९.६%	२२१%	११३.८%
% of children 12-59 months who received anthelminthic in last six months	२३७.८%	२२१.३%	११५.४%
% of children aged 6-23 months who received at least one cycle (60 Sachets) Baal Vita (MNP)	०%	५३.५%	४६.९१%
% of children aged 12-59 months who received anthelminthic in last six months	११८.८८%	११०.६५%	५७.७१%
Percentage of children aged 0-23 months registered for growth monitoring	१३७.८%	१०६.४%	५१.५%

बालरोगको एकीकृत व्यवस्थापन

४.२०. २०७८/०७९ देखि २०८०/०८१ सम्मको तीन वर्षको अवधिमा बाल्यकालका रोग र स्वास्थ्य व्यवस्थापन सम्बन्धी विभिन्न सूचकहरूमा उल्लेखनीय सुधार भएको छ। पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकामा झाडापखाला हुने दरमा उल्लेखनीय कमी आएको छ, जसले रोकथामका उपायहरूको सम्भावित प्रभावकारितालाई जनाउँछ। एन्टिबायोटिक्स (एमोक्सिसिलिन) मार्फत निमोनियाको उपचार कभरेज पछिल्ला वर्षहरूमा शत प्रतिशत पुगेको छ, जसले आवश्यक औषधीहरूमा सुधारिएको पहुँचलाई सङ्केत गर्दछ।

४.२१. स्वास्थ्य संस्थाहरूमा सेवा लिने तीव्र श्वासप्रश्वास सङ्क्रमण (एआरआई) भएका बालबालिकाको प्रतिशत निरन्तर बढेको छ, जसले स्वास्थ्य सेवा खोज्ने व्यवहारलाई झल्काउँछ। ५ वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूमा एआरआई र निमोनियाको घटना दरमा उल्लेखनीय कमी आएबाट रोकथाम र व्यवस्थापन रणनीतिमा सुधार भएको सङ्केत गरेको छ।

४.२२. झाडापखालाको कारण निर्जलीकरणबाट पीडित बालबालिकाको प्रतिशत र स्थानीय ब्याक्टेरिया सङ्क्रमण भएका शिशुहरूको घटना कायमै देखिन्छ। खुवाउने समस्याहरू अनुभव गर्ने नवजात शिशुहरूको प्रतिशतमा वृद्धि देखिएको छ। समग्रमा, बाल्यकालका रोगहरूको व्यवस्थापनमा सकारात्मक प्रवृतिहरू भए तापनि बाँकी रहेका चुनौतीहरूलाई सम्बोधन गर्न र पाँच वर्ष मुनिका बालबालिकाहरूलाई व्यापक स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित गर्न निरन्तर प्रयासहरू आवश्यक छन्।

तालिका 80. बालरोगको एकीकृत व्यवस्थापन सँग सम्बन्धित सूचकहरू

Indicator	२०७८/०७९	२०७९/०८०	२०८०/०८१
Diarrhoea incidence rate among children under five years	१००.५	८२.५	४६.९
% of children U5 years with Pneumonia treated with antibiotics (Amoxicillin)	३१.२	१००.६	१००
% of children under five years with ARI managed at Health Facility	८६.१	९१.७	९६.८
% of multiple illness classification cases reported in IMNCI	२८८९.६	१००.४	१००.५
% of children under five years with diarrhea suffering from dehydration	७.४	८	९.४
% of infants aged 0-2 months with Local Bacterial Infection	५०.७	८६.५	५४.३
% of newborns (0-2 months) who had feeding problems	०	६.७	३०.४
% of children under five years enrolled in IMNCI program	५	१३३	८३.९
% of children under five years with diarrhea treated with zinc and ORS	८४.३	९३.८	९३.४
ARI incidence rate among children under five years (per 1000)	८५५.४	८०७.६	३६५.३
Incidence of pneumonia among children under five years (per 1000)	१९२.४	१८०	५७.९
Incidence of children under five years with ARI suffering pneumonia	२२४.९	२२२.७	१५८.१

४.२३. निर्दिष्ट रोगहरूको लागि जोखिमयुक्त नागरिक सहयोग कार्यक्रम अन्तर्गत स्वास्थ्य सेवाहरूको लागि गत वर्ष ५७ जना र चालु वर्षको फागुनसम्म ४१ जनालाई सङ्घीय सरकारमार्फत उपचार सहयोगका लागि सिफारिस गरिएको छ।

तालिका 81. जोखिम युक्त नागरिक सहयोग कार्यक्रम अन्तर्गत सङ्घीय सरकारमा गरिएको सिफारिस सङ्ख्या

Diseases	२०७९/८०			२०८०/८१		
	Female	Male	Total	Female	Male	Total
Heart	३	४	७	२	०	२
Kidney	७	३	१०	३	७	१०
Cancer	२१	१९	४०	१५	१४	२९
Head Injury	०	०	०	०	०	०
Spinal Injury	०	०	०	०	०	०
Parkinson's Disease	०	०	०	०	०	०
Alzheimer's Disease	०	०	०	०	०	०
Sickle cell anemia	०	०	०	०	०	०
Total	**३१**	**२६**	**५७**	**२०**	**२१**	**४१**

४.२४. निर्दिष्ट रोगहरूको लागि जोखिमयुक्त नागरिक सहायता कार्यक्रम अन्तर्गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ६ जना र चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म ४८ जनालाई आर्थिक सहायताको लागि प्रदेश सरकारलाई सिफारिस गरिएको छ।

तालिका 82. जोखिम युक्त नागरिक सहायता कार्यक्रम अन्तर्गत आर्थिक सहायताका लागि सिफारिस गरिएको विवरण

Diseases	२०७९/८०			२०८०/८१		
	Female	Male	Total	Female	Male	Total
Heart	०	०	०	०	३	३
Kidney	१	३	४	७	६	१३
Cancer	०	२	२	१९	१३	३२
Total	**१**	**५**	**६**	**२६**	**२२**	**४८**

४.२५. निर्दिष्ट रोगहरूको लागि जोखिम युक्त नागरिक सहयोग कार्यक्रम अन्तर्गत नगरपालिकाबाट आर्थिक सहायता प्राप्त गर्ने बिरामीहरूको सङ्ख्या आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा ५१ जना रहेको थियो भने चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म १३ जनाले आर्थिक सहायता प्राप्त गरेका छन् ।

तालिका 83. तोकिएका रोगहरूको उपचारका लागि आर्थिक सहायता प्राप्त गर्ने लाभ ग्राहीको सङ्ख्या

Diseases	२०७९/८०			२०८०/८१		
	Female	Male	Total	Female	Male	Total
Heart	६	९	१५	२	३	५
Kidney	४	०	४	२	१	३
Cancer	८	१३	२१	२	०	२
Others	५	६	११	२	१	३
Total	**२३**	**२८**	**५१**	**८**	**५**	**१३**

४.२६. छिमेकी मुलुक भारतबाट नेपाल प्रवेश गर्ने प्रवेश द्वारको रूपमा रहेको पशुपतिनगर नाकामा हेल्थ डेक्स सञ्चालनमा रहेको छ । पशुपतिनगर हेल्थ डेक्सबाट गत आर्थिक वर्षमा १८३६९ पुरुष र १८९९६ महिलाले सेवा प्राप्त गरेका थिए भने चालु आर्थिक वर्षको फागुन सम्मको तथ्याङ्क अनुसार त्यस्तो सङ्ख्यामा वृद्धि भई पुरुष २९७५८ र महिला ३३८८६ ले सेवा प्राप्त गरेका छन् । हेल्थ डेक्सबाट नेपाल प्रवेश गर्ने व्यक्तिहरूमा कोभिड, मलेरिया, एचआईभी, क्षयरोग परीक्षण गर्ने गरिएको र आवश्यकताअनुसार प्राथमिक उपचारको सुविधा उपलब्ध गराउने गरिएको छ ।

तालिका 84. पशुपतिनगर हेल्थडेक्सबाट उपलब्ध गराइएको सेवाको विवरण

description			२०७९/८०	२०८०/८१
Total Client	Female		१८३६९	२९७५८
	Male		१८९९६	३३८८६
Service Details	Covid19		३४२४	२२५
	Malaria		३५६	७०
	HIV Test		९	११
	Tuberculosis		१	२
	First Aid		१५१	१२१

४.२७. फिक्कल नगर अस्पताल निर्माणको अन्तिम चरणमा पुगेको छ । १४ वटै वडामा स्वास्थ्य संस्था स्थापना र सञ्चालन, आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्रमा थप १ जना स्वास्थ्यकर्मीको दरबन्दी प्रस्ताव गरि सङ्गठन व्यवस्थापन सर्वेक्षण गरिएकोछ । कन्याम वर्थिङ सेण्टर यसै वर्षदेखि सञ्चालनमा आएको छ । स्वास्थ्य चौकीहरूमा ल्याव सेवा विस्तार गरिएको छ । निशुल्क वितरणको औषधी नियमित आपुर्ति भइरहेको छ । सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूले DHIS प्रणालीको उपयोग गरी स्वास्थ्य सूचना प्रतिवेदन गर्ने गरिएको छ ।

घ) खानेपानी र सरसफाइ

खानेपानी

४.२८. यस क्षेत्रमा सङ्घीय सरकारको सहयोगमा बृहत खानेपानी आयोजना कार्यान्वयनमा रहेको छ । खानेपानी आयोजनाको नियमित मर्मत सम्भार कार्यलाई व्यवस्थित गरिँदै लगिएको छ । खानेपानी आयोजनाको मर्मत सम्भार तथा व्यवस्थापनका लागि कर्मचारीको व्यवस्था र आवश्यक तालिम उपलब्ध गराइएको छ । बृहत खानेपानी आयोजनामार्फत खानेपानी सेवा उपलब्ध हुन नसकेका क्षेत्रहरूमा खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूमार्फत विभिन्न खानेपानी आयोजनाहरू सञ्चालनमा रहेका छन् । नगरपालिकामा हाल सम्म २५ वटा खानेपानी उपभोक्ता समितिहरू दर्ता भएका छन् । दर्ता भएका खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूको विवरण अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ ।

४.२९. औसतमा खानेपानी सङ्कलनको लागि १५ मिनेट सम्म समय खर्चनु पर्ने देखिएको छ। नगर भित्र रहेको कुल घर धुरीको ८८ प्रतिशत घर धुरीमा आधारभूत तहको खानेपानी सुविधा उपलब्ध रहेको छ। स्वच्छ खानेपानी रहेको घर परिवार सङ्ख्या ५२ प्रतिशत मात्र रहेको छ। नगरपालिकाले यस वर्ष सञ्चालनमा रहेका खानेपानी आयोजनामध्ये विभिन्न ९ वटा स्किमहरूको खानेपानीको गुणस्तर परीक्षण गरेको छ। गुणस्तर परीक्षणको नतिजा अनुसूचीमा समावेश छ।

तालिका 85. खानेपानीको मुख्य श्रोतको विवरण

वडा	जम्मा घरधुरी	खानेपानीको मुख्य श्रोत								
		घर कम्पाउण्ड भित्र धारा	घर कम्पाउण्ड वाहिर धारा	ट्युबवेल	ढक्न लगाएको कुवा	ढक्न नलगाएको कुवा	सार्वजानिक धारा	नदी खोल्सा	जार वोत्तलको पानी	अन्य
१	१२६८	५५६	६३२	४	५	४५	१७	४	२	३
२	८९०	६८७	१९४	१	०	३	३	०	०	२
३	९६२	६२९	३१०	१	०	१९	०	०	१	२
४	१३२३	१०४७	२११	१	०	२२	२	२	३८	०
५	१०७०	७२८	३०५	२	०	५	२०	२	५	३
६	७६१	५०४	१२८	०	४३	८२	३	१	०	०
७	५७३	५२८	३१	१	०	७	०	१	०	५
८	११०२	९१३	१५२	४	७	११	१५	०	०	०
९	११९६	७५७	३७५	३	७	४८	४	१	०	१
१०	१२९९	७९५	४६१	०	५	२२	४	१०	१	१
११	१०६६	४३२	४४२	९	२	१५	१४६	१८	०	२
१२	१०२५	२१२	६६१	४	३	६०	६८	१५	०	२
१३	६१२	२७	५२४	०	१	४९	३	७	०	१
१४	८८५	६०	७५९	३	१३	३८	३	२	०	७
जम्मा	१४०३२	७८७५	५१८५	३३	८६	४२६	२८८	६३	४७	२९
स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८										

४.३०. यस वर्ष नगर क्षेत्र भित्रका विभिन्न खानेपानीका स्रोत र धाराहरूबाट लिइएको पानीको १७ वटा नमुना नेपाल खानेपानी गुणस्तर मापदण्ड (NDWQS) २०७९ का आधारमा गुणस्तर परीक्षण गरिएको छ। परीक्षणबाट सामान्यतया पिउने पानीको मापदण्डहरू पूरा गरेको देखाएको छ। सबै नमुनाहरूमा टर्बिडिटी स्तरहरू स्वीकार्य सीमा भित्र रही कण मुक्त अवस्था देखिएको छ। पानीको अम्लीय/क्षारीयता को स्तरले उपभोगको लागि उपयुक्त सङ्केत गरेको छ। सबै नमुनाहरूमा फेकल कोलिफर्म (E.coli) र गैर-आपत्तिजनक स्वाद र गन्धको अनुपस्थितिले माइक्रोबायोलोजिकल सुरक्षालाई सङ्केत गरेको छ। आइरन म्यागनिज अमोनिया नाइट्रेट क्लोराइड र कडापनाको स्तरहरू सीमा भित्र देखिएबाट न्यूनतम प्रदूषण र उपभोगको लागि उपयुक्त गुणस्तर सङ्केत गरेको छ। परीक्षणको सारांश देहाय अनुसार रहेको छ:

Parameter	Unit	NDWQS 2079 BS	Findings (Max/Min/Remarks)
Field Test			
pH		6.5-8.5	Max: 7.6 Min: 6.2
Turbidity	NTU	≤ 5	Max: 4 Min: 0.1 Remarks: All samples meet standards.
E.C	µmhos/cm	≤ 1500	Max: 126 Min: 9
TDS	mg/L	≤ 1000	Max: 126 Min: 9
Taste and Odour		Non-objectionable	No objectionable taste or odour in all samples.
FRC	mg/L	0.1-0.2	Not applicable (FRC not detected in field tests).
Faecal Coliform (E. coli)	CFU/100ml	0	Not detected in all samples.
Lab Test			
Iron	mg/L	≤ 0.3 (3)	Max: <0.2 Min: <0.2 Remarks: All samples meet standards.
Manganese	mg/L	≤ 0.2	Max: <0.2 Min: <0.2 Remarks: All samples meet standards.
Ammonia	mg/L	≤ 1.5	Max: <0.2 Min: <0.2 Remarks: All samples meet standards.

Parameter	Unit	NDWQS 2079 BS	Findings (Max/Min/Remarks)
Nitrate	mg/L	≤ 50	Max: <0.5 Min: <0.5 Remarks: All samples meet standards.
Chloride	mg/L	≤ 250	Max: <5 Min: <5 Remarks: All samples meet standards.
Total Hardness $CaCO_3$	mg/L	≤ 500	Max: <10 Min: <10 Remarks: All samples meet standards.

४.३१. आधारभूत खानेपानी सुविधा उपलब्ध घर परिवार सङ्ख्या गत वर्षमा ८६ प्रतिशत रहेकोमा चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्ममा ८८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। स्वच्छ खानेपानीमा पहुँच हुने घर परिवार सङ्ख्या गत आर्थिक वर्षमा ५२ प्रतिशत रहेकोमा चालु आ.ब.को फागुन मसान्तसम्ममा ५४ प्रतिशत पुगेको छ।

सरसफाइ

४.३२. सरसफाइको क्षेत्रमा गुणात्मक सुधार हुँदै गएको यस नगरपालिका खुला दिसा मुक्त क्षेत्र घोषणा भइसकेको छ। यस क्षेत्रमा कुल १० वटा सार्वजनिक शौचालयहरू सञ्चालनमा रहेका छन्। कुल ९७ प्रतिशत घर धुरीमा शौचालय रहेकोमा ९१ प्रतिशत घर धुरीमा सेफ्टिट्याङ्क सहितको शौचालय रहेको छ। व्यवस्थित वाटरशील शौचालय हुने घर परिवार सङ्ख्या गत वर्ष ७५ प्रतिशत रहेकोमा चालु आर्थिक वर्षको फागुन सम्ममा ७९ प्रतिशत पुगेको छ।

तालिका 86. सरसफाइ तथा स्वच्छताको विवरण

वडा	जम्मा घरधुरी	शौचालय प्रयोगको प्रकार				शौचालयको सुविधा नभएको
		फ्लस शौचालय (सार्वजनिक ढल)	फ्लस शौचालय (सेप्टिक ट्याङ्की)	पिट शौचालय	सार्वजनिक शौचालय	
१	१२६८	४३	११५२	५९	२	१२
२	८९०	४	७३५	१४९	१	१
३	९६२	८	८३०	११७	०	७
४	१३२३	४	१०२८	२७७	५	९
५	१०७०	१५	९५६	८५	०	१४
६	७६१	१४	५७३	१७०	०	४
७	५७३	५	४५९	९७	२	१०
८	११०२	६१	८६६	१६७	०	८
९	११९६	२६	१०७८	८४	१	७
१०	१२९९	१४	१०४७	२२६	१	११
११	१०६६	१५	९८६	५९	३	३
१२	१०२५	१७	८३०	१६१	०	१७
१३	६१२	३	४५०	१५३	०	६
१४	८८५	६	८१३	५७	२	७
जम्मा	१४०३२	२३५	११८०३	१८६१	१७	११६
स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८						

ङ) युवा तथा खेलकुद

४.३३. युवा तथा खेलकुद क्षेत्रको आधारभूत सूचकहरू

तालिका 87. युवा तथा खेलकुद क्षेत्रको अवस्था

सूचक	एकाइ	गत वर्ष सम्मको उपलब्धि	२०८० फागुनसम्मको उपलब्धि
प्रदेश/राष्ट्रिय स्तरीय प्रशिक्षण प्राप्त खेलाडी	सङ्ख्या	५८	
खेल प्रशिक्षक	सङ्ख्या	३०	
नगरमा आयोजना हुने वार्षिक खेल	सङ्ख्या	२०	
खेल मैदान	सङ्ख्या	१५	
कभर्ड हल	सङ्ख्या	१	
व्यायामशाला	सङ्ख्या	१	
वार्षिक युवा स्व रोजगार तालिम	सङ्ख्या	१४०	

४.३४. नगर युवा परिषदको गठन भई कार्य सञ्चालन भइरहेको छ। वडा तथा नगर स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता सञ्चालन गरिएका छन् भने बाह्य प्रतियोगिताहरूमा नगरको तर्फबाट सहभागिता हुने गरेको छ। नियमित रुपमा खेल प्रशिक्षण कार्यक्रमहरू सञ्चालन भइरहेका छन्। खेल मैदान र पूर्वाधारहरूको स्तरोन्नती गर्ने कार्य भइरहेको छ।

च) भाषा कला र संस्कृति

४.३५. नगर साहित्य संगीत कला प्रतिष्ठानको गठन गरी नगर क्षेत्र भित्र भाषा, कला, साहित्य, संगीत तथा संस्कृतिको संरक्षण र प्रवर्धन गर्ने कार्य भईरहेको छ।

छ) महिला विकास कार्यक्रम

४.३६. महिला विकास कार्यक्रम अन्तर्गत नगर क्षेत्र भित्र ६०७ वटा समूह ७० वटा समिति र ६ वटा सहकारी संस्था मार्फत २८५१ महिला सदस्य परिचालन भएको छ।

तालिका 88. महिला विकास कार्यक्रमद्वारा गठित महिला समूह समिति र संस्थाहरूको विवरण

क्र.सं.	संस्था/समितिको नाम	ठेगाना	समूह सङ्ख्या	समिति सङ्ख्या	सहकारी सङ्ख्या	सदस्य सङ्ख्या
१	महिला सृजना बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था	फिक्कल	११२	११	१	५६२
२	महिला एञ्जलिया कृषि सहकारी संस्था	गोर्खे	४३	८	१	२२६
३	महिला मनोकामना बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था	पञ्चकन्या	१०५	१०	१	४०८
४	सूर्योदय महिला बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था	कन्याम	१२१	११	१	४९७
५	महिला पशुपति कृषि सहकारी संस्था पशुपतिनगर	पशुपतिनगर	९०	९	१	४५३
६	महिला धर्ती माता कृषि सहकारी संस्था लि	लक्ष्मीपुर	४०	८	१	२००
७	आदर्श महिला विकास टोल समिति	श्रीअन्तु	१४	१		७१
८	प्रगतिशील महिला विकास टोल समिति	श्रीअन्तु	१०	१		६४
९	आकाश महिला विकास टोल समिति	श्रीअन्तु	४	१		२१
१०	तकपत महिला विकास टोल समिति	श्रीअन्तु	७	१		३५
११	अजम्बरी महिला विकास टोल समिति	श्रीअन्तु	९	१		५१
१२	देउराली महिला विकास टोल समिति	श्रीअन्तु	५	१		२५
१३	निप्सुङ महिला विकास टोल समिति	श्रीअन्तु	४	१		२१
१४	प्रार्थना महिला विकास टोल समिति	श्रीअन्तु	६	१		३०
१५	आकाश महिला विकास टोल समिति	श्रीअन्तु	९	१		४१
१६	उन्यूटार महिला विकास टोल समिति	समालबुङ	७	१		३९
१७	कञ्चनजङ्घा महिला विकास टोल समिति	समालबुङ	१०	१		५०
१८	गोरख महिला विकास टोल समिति	समालबुङ	६	१		३०
१९	उत्पादनशील महिला विकास टोल समिति	समालबुङ	५	१		२७
	जम्मा		**६०७**	**७०**	**६**	**२८५१**

ज) व्यक्तिगत घटना दर्ता

४.३७. नगरपालिकाका वडाहरूमा व्यक्तिगत घटना दर्तालाई विद्युतीय माध्यमबाट दर्ता गर्ने गरिएको छ। वि.सं. २०७९ मा ११९७ जन्म ४४० मुत्यु ६५ सम्बन्ध विच्छेद विवाह ५१८ र बसाईँसराइ भई आउने र जाने क्रमश: १४३ र १४४ समेत कुल २५०७ घटना दर्ता भएको छ। यस वर्ष वैशाख देखि फागुन सम्म जन्म ८६५ मृत्यु ३९९ सम्बन्ध विच्छेद ५२ विवाह ४२९ तथा बसाईँसरी आउने र जाने क्रमश: ८५ र ९३ गरी कुल १९२३ घटना दर्ता भएका छन्। वि.सं. २०७७ देखिको वडा अनुसारको घटना दर्ता विवरण अनुसूचीमा समावेश छ।

तालिका 89. व्यक्तिगत घटना दर्ताको सङ्क्षिप्त विवरण

घटनाको विवरण		वर्ष				
		२०७६	२०७७	२०७८	२०७९	२०८० फागुनसम्म
जन्म	पुरुष	३७२	३८४	५९९	६०१	४५०
	महिला	३६९	३७१	५९४	५९६	४१५
	जम्मा	७४१	७५५	११९३	११९७	८६५
मृत्यु	पुरुष	२००	२१८	३५८	२५८	२४०
	महिला	१३५	१७०	२७८	१८२	१५९
	जम्मा	३३५	३८८	६३६	४४०	३९९
सम्बन्ध बिच्छेद	जम्मा	१९	१४	४५	६५	५२
विवाह	जम्मा	४२४	३५६	७९६	५१८	४२९
बसाईँसरी आएको	दर्ता सङ्ख्या	७१	७९	२२९	१४३	८५
	सदस्यको सङ्ख्या	२१०	२५४	६९२	४६४	२२८
बसाईँसरी जाने	दर्ता सङ्ख्या	७८	११८	१६०	१४४	९३
	सदस्यको सङ्ख्या	२१९	३७८	४८९	४३७	२४९
जम्मा		**१६६८**	**१७१०**	**३०५९**	**२५०७**	**१९२३**

झ) राष्ट्रिय परिचयपत्र

४.३८. आर्थिक वर्ष २०७८/७९ मा नगरपालिकाका वडाहरूमा सञ्चालित शिविरबाट नगर क्षेत्र भित्र २९३५६ र जिल्ला प्रशासन कार्यालय इलामबाट ५००० समेत हाल सम्म ३४३५६ जनाको राष्ट्रिय परिचयपत्रको आवेदन इनरोलमेण्ट भएको छ। स्वीकृत आवेदन मध्ये जिल्ला प्रशासन कार्यालय इलाममार्फत प्राप्त भएका परिचयपत्र वितरण कार्य भइरहेको छ। हाल राष्ट्रिय परिचयपत्र तथा पञ्जीकरण विभागले व्यक्तिगत घटना दर्ता सँगसँगै राष्ट्रिय परिचयपत्र नम्बरलाई समेत आबद्ध गरे सँगै राष्ट्रिय परिचय पत्र प्राप्त गर्ने नागरिकको सङ्ख्यामा उल्लेख्य वृद्धि हुने अनुमान गरिएको छ।

ञ) सामाजिक सुरक्षा

४.३९. सामाजिक सुरक्षालाई प्रभावकारी गराउन अन्तर-सरकार साझेदारीमा कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा रहेका छन्। जन्म दर्तालाई सहज तुल्याउन जन्म दर्ता शिविर सञ्चालन गरिएको छ। केही वडाहरूले घर दैलोबाट नै जन्म दर्ता सेवा प्रवाह गर्ने कार्य प्रारम्भ गरेका छन्।

४.४०. चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्ममा ८०५ जना अपाङ्गता भएका व्यक्तिलाई परिचय पत्र वितरण गरिएको छ। अपाङ्गता को किसिम अनुसार परिचय पत्र प्राप्त गर्ने नागरिकको विवरण अनुसूचीमा समावेश छ।

४.४१. गत आर्थिक वर्षमा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रममा आबद्ध जनसङ्ख्या ७३८२ रहेकोमा चालु आर्थिक वर्षमा त्यस्तो सङ्ख्या ७३१६ रहेको छ। गत वर्ष २०७९/८० मा सामाजिक सुरक्षा वृत्ति भुक्तानीमा कुल ३१ करोड ११ लाख २ हजार खर्च भएको देखिन्छ। लाभग्राही प्रकार अनुसार सामाजिक सुरक्षा वृत्ति प्राप्त गर्ने लाभ ग्राहीको सङ्ख्या देहाय अनुसार रहेको छ।त्रैमासिक रूपमा लाभ ग्राहीले प्राप्त गर्ने रकम विद्युतीय फण्ड ट्रान्स्फर (EFT) मार्फत सोझै लाभ ग्राहीको खातामा पठाउने गरिएको छ।

तालिका 90. सामाजिक सुरक्षा वृत्ति पाउने लाभग्राही सङ्ख्या

लाभग्राही प्रकार	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१
अति अशक्त अपाङ्गता भत्ता	२३१	२४२	२४९	२४८
अन्य जेष्ठ नागरिक भत्ता	२९९५	३०३९	३९५६	३९५८
जेष्ठ नागरिक एकल महिला	६११	६४२	५३५	५०९
जेष्ठ नागरिक भत्ता (दलित)	१२७	१४०	१०७	१०९
दलित बालबालिका	९२	९२	१०३	१०१
पूर्ण अपाङ्गता भत्ता	१०३	९९	१०५	१०२
लोपोन्मुख जाति	१६७७	१६८६	१६३७	१६०५

लाभग्राही प्रकार	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८०/८१
लोपोन्मुख बालबालिका	३	९	१६	१९
विधवा	६०८	६५७	६७४	६६५
जम्मा	६४४७	६६०६	७३८२	७३१६

४.४२. हाल सम्म ४०६८ जना जेष्ठ नागरिकलाई परिचय पत्र उपलब्ध गराइएको छ। नगर क्षेत्र भित्र रहेका जेष्ठ नागरिकहरूको नगर स्तरीय समिति गठन गरिएको छ। जेष्ठ नागरिकहरूको विभिन्न सीपको प्रदर्शनी तथा पुस्ता हस्तान्तरण कार्यक्रम सञ्चालन गरी जेष्ठ नागरिकको सीपको कदरका साथै मूल्य समेत पाउने गरी जेष्ठ नागरिकले उत्पादन गरेको सीप प्रदर्शनीबाट वडा कार्यालयहरूले बजारीकरण र बेचविखनको जिम्मेवारी समेत लिएका छन्।

४.४३. नगरपालिकाले अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई लक्षित गरी विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिरहेको छ। गत आर्थिक वर्ष २०७९/८० मा अपाङ्गता भएका व्यक्तिको परिवार सदस्यहरूमध्ये सीप विकास तालिम १९६ जनालाई प्रविधि हस्तान्तरण १८ जनालाई अपाङ्गता भएका ८८२ जना महिलालाई सेनिटरी प्याड वितरण अपाङ्गता भएका ३३८ जनालाई सहायक सामग्री वितरण र ४०६ जनालाई उपचार सहयोग उपलब्ध गराइएको छ। चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्म २७ जनालाई सीप विकास तालिम २७ जनालाई प्रविधि हस्तान्तरण १४६ जनालाई सेनिटरी प्याड वितरण ४६ जनालाई सहायक सामाग्री वितरण र १० जनालाई उपचार सहयोग उपलब्ध गराइएको छ।

४.४४. इलाका प्रहरी कार्यालय पशुपतिनगरबाट प्राप्त विवरणका आधारमा महिला तथा बालवालिका विरुद्ध भएको अपराध र हराएका तथा फेला परेका महिला तथा बालबालिकाको विवरण देहाय अनुसार रहेको छ:

तालिका 91. महिला तथा वालवालिका विरुद्ध भएको अपराध सम्बन्धी विवरण

विवरण	२०७८/८९	२०७९/८०
जवरजस्ती करणी	१	२
जवरजस्ती करणी उद्योग	३	१
बहु विवाह	३	१
बल विवाह	१	०
हाडनाता करणी	१	०
बाल यौन दुराचार	३	१
घरेलु हिंसा सम्बन्धी	३	३
मादक पदार्थ सेवन गरी झै-झगडा	११	४

तालिका 92. महिला तथा बालवालिका हराएको फेला परेको विवरण

विवरण	२०७८/७९		२०७९/८०	
	हराएको	फेला परेको	हराएको	फेला परेको
महिला	४७	३४	१०	३
पुरुष	१५	१०	६	१
बालक	५	५	३	३
वालिका	६	५	२	२
जम्मा	**७३**	**५४**	**२१**	**९**

४.४५. नगरपालिकाले बेवारिसे महिला तथा बालबालिकाको उद्धार तथा पुनर्स्थापनाको क्षेत्रमा समेत कार्य गरिरहेको छ।चालु आर्थिक वर्षमा मानसिक रूपमा अस्वस्थ २ जना महिलालाई माया घर इटहरीमा पुनर्स्थापनाका लागि पठाएकोमा १ जना सुधार भई घर परिवारसँग मिलन भए छ। २ जना बालबालिकालाई वाल हेल्प लाइन नेपाल १०९८ द्वारा सञ्चालित वाल गृहमा पुर्स्थापनाका लागि पठाइएको छ। नगरपालिकाको महिला तथा वालवालिका शाखामा गत वर्ष ४ वटा हिंसाको उजुरी दर्ता भएकोमा यस वर्ष ६ वटा उजुरी दर्ता भएका छन्। गत आर्थिक वर्षमा ७ महिला २ पुरुष गरि ९ जना बालबालिकालाई बाल मनोपरामर्श सेवा प्रदान गरिएको छ।

४.४६. सूर्योदय नगरपालिकाको चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को विनियोजित बजेटलाई लैङ्गिक उत्तरदायी आधारमा वर्गीकरण गर्दा कुल बजेटको १.५९ प्रतिशत बजेट महिला तथा बालबालिकाको क्षेत्रमा प्रत्यक्ष योगदान पुर्याउने, ३.४४ प्रतिशत अप्रत्यक्ष योगदान पुर्याउने र ९४.९७ प्रतिशत बजेट तटस्थ रहेको देखिन्छ।

तालिका 93. लैङ्गिक उत्तरदायी बजेट – आर्थिक वर्ष २०८०/८१ (प्रतिशतमा)

प्रत्यक्ष योगदान		अप्रत्यक्ष योगदान		तटस्थ बजेट		जम्मा
चालु	पुँजीगत तथा वित्तीय	चालु	पुँजीगत तथा वित्तीय	चालु	पुँजीगत तथा वित्तीय	
१.५७	०.०२	१.७८	१.६६	६०.९१	३४.०६	१००.००

४.४७. नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७९/८० को लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण गरी सो को प्रतिवेदन सार्वजनिक गरेको छ। परीक्षणले समेटेको विभिन्न ५ विषय क्षेत्रमा निर्धारित १०० पूर्णाङ्क मध्ये नगरपालिकाले ८७ अङ्क प्राप्त गरेको छ।

तालिका 94. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण (JESI Audit) को नतिजा

क्र. सं.	विषय क्षेत्र	पूर्णाङ्क	प्राप्ताङ्क
१	नीति कानुन योजना	२०	१९.५
२	संस्थागत व्यवस्था	२०	१५.५
३	मानव संसाधन तथा क्षमता विकास	२०	१८
४	सेवा प्रवाह	२०	१६
५	सुशासन	२०	१८
	जम्मा	**१००**	**८७**

ट) बाल मैत्री स्थानीय शासन

४.४८. सूर्योदय नगरपालिका बाल मैत्री स्थानीय शासन युक्त नगरपालिका घोषणा भएको छ। नगरपालिकाले आ. ब. २०७८/७९ -२०८२/८३ सम्मको बाल मैत्री रणनीतिक तथा लगानी योजना तर्जुमा गरी सोही बमोजिम बाल मैत्री स्थानीय शासनलाई व्यवहारिक रूपमा कार्यान्वयन गर्न बाल बचाउ, बाल संरक्षण, बाल विकास र बाल सहभागिताका क्षेत्रमा आवश्यक क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्दै आएको छ।

४.४९. बाल मैत्री स्थानीय शासनको दिगो पनाको लागि ४१ वटा विद्यालय स्तरीय बाल क्लबहरू १४ वटै वडाहरूमा वडा स्तरीय बाल क्लबहरू र नगर स्तरीय afn सञ्जालको पुनर्गठन भएको छ। वडा स्तरका बाल क्लब तथा नगर स्तरीय बाल सञ्जालमा आबद्ध बालबालिकाहरूलाई ५ दिवशीय उद्घोषण तालिम दिइएको छ।बाल श्रमको प्रयोगको निगरानीका लागि विद्यालय होटेल र चिया फ्याक्ट्रिहरूमा नियमित रूपमा अनुगमन गर्ने गरिएको छ। नगर बाल सञ्जालको अगुवाइमा लागु औषध दुर्व्यसनी नियन्त्रणका लागि जन चेतना मूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएका छन् । बालबालिकाहरूको बहु प्रतिभाको प्रस्फुटनका लागि प्रतिभाहरूको खोजी र प्रोत्साहन गरिएको छ। मनोसामाजिक समस्यामा रहेका बालबालिकाहरूलाई बाल मनोपरामर्शकर्ता द्वारा निरन्तर रूपमा दूर-मनोपरामर्श सेवा प्रदान गर्ने गरिएको छ।

ठ) समाज परिचालन

४.५०. हाल सम्म नगर क्षेत्र भित्र २७ वटा धार्मिक ३१ सामाजिक २४ सिँचाई उपभोक्ता ५१ खानेपानी उपभोक्ता १६ अन्य उपभोक्ता र १० अन्य गरी कुल १५९ वटा उपभोक्ता समिति तथा अन्य संघ संस्थाहरू दर्ता भई क्रियाशिल रहेका छन्। दर्ता भएका संघ संस्थाको विवरण अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ।

४.५१. नगर क्षेत्र भित्र कुल २३६ वटा टोल विकास संस्थाहरू गठन भएका छन्। टोल विकास संस्थाहरूले विकास निर्माण सँग सम्बन्धित योजना छनौट वृक्षारोपण सरसफाइ सामाजिक कार्य सूचना आदान प्रदान टोल तथा वडा स्तरमा

देखिएका कठिनाइहरूमा सहजीकरण तथा विपद् उद्धार कार्यमा सहयोग पुर्याउँदै आएका छन् । हाल रहेका टोल विकास संस्थाहरूको विवरण अनुसूचीमा समावेश गरिएको छ ।

तालिका 95. टोल विकास संस्थाहरूको विवरण

वडा नं.	टोल विकास संस्थाको सङ्ख्या	आबद्ध घर धुरी सङ्ख्या
१		
२		
३		
४		
५		
६		
७		
८		
९		
१०		
११		
१२		
१३		
१४		
जम्मा		

ड) शिक्षा

४.५२. सूर्योदय नगरपालिकाले शिक्षा क्षेत्रलाई अगाडी बढाउन विभिन्न पहलहरू गरि रहेको छ । शिक्षा क्षेत्र सँग सम्बन्धित निम्न आधारभूत तथ्याङ्कले वर्ष २०७९ र २०८० को शैक्षिक पहुँच, पूर्वाधार, र उपलब्धि अभिवृद्धि गर्न नगरपालिकाको प्रयासलाई प्रतिबिम्बित गर्दछ ।

तालिका 96. शिक्षा क्षेत्रका आधारभूत सूचकहरू

सूचक		एकाइ	२०७९	२०८०
शिक्षामा पहुँच र भर्ना				
साक्षरता दर	५ वर्ष भन्दा माथि	प्रतिशत	९०	९२
	१५ वर्ष भन्दा माथि	प्रतिशत	९३	९३.७
	युवा (१५-२४)	प्रतिशत	९७	९७.५
प्रवेश दर	प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र प्रवेश दर	प्रतिशत	९७.१	१००
	कक्षा १ को नयाँ प्रवेशीहरूमध्ये पूर्व प्राथमिक शिक्षा अनुभव (%)	प्रतिशत	९८.२	९९
भर्ना दर	खुद भर्ना दर आधारभूत स्तर	प्रतिशत	९२	९२.२
	खुद भर्ना दर माध्यमिक स्तर	प्रतिशत	७५	८०
	उच्च शिक्षा को भर्ना दर (%)	प्रतिशत	३३	३९
लैङ्गिक समानता	लैङ्गिक समानता (विद्यालय शिक्षाको भर्ना दरमा) – आधारभूत तह	सुचकाङ्क	०.९२	०.९४
	लैङ्गिक समानता (विद्यालय शिक्षा भर्ना दरमा) – माध्यमिक तह	सूचकाङ्क	०.८७	०.९
शैक्षिक पूर्वाधार र सुविधाहरू				
बाल विकास केन्द्र	बाल कक्षा सञ्चालन गर्ने विद्यालय	सङ्ख्या	९६	९७
	समुदायमा आधारित बाल विकास केन्द्र	सङ्ख्या	५	४
	विद्यालयमा आधारित बाल विकास केन्द्र	सङ्ख्या	९६	९७
स्वच्छ पानी को सुविधा	स्वच्छ पिउने पानीको सुविधा भएका विद्यालयहरूको सङ्ख्या	सङ्ख्या	४५	५०
अपांगता सुविधा	अपाङ्गता मैत्री विद्यालको सङ्ख्या	सङ्ख्या	३०	३३
सेनेटरी सुविधा	स्यानिटरी सुविधा भएको शौचालय भएका विद्यालयको प्रतिशत	प्रतिशत	८५	८७
इन्टरनेट पहुँच	इन्टरनेटको पहुँच भएका विद्यालयको प्रतिशत	प्रतिशत	४५	१००
विद्युत् पहुँच	बिजुलीको पहुँच भएका विद्यालयको प्रतिशत	प्रतिशत	८५	१००

सूचक		एकाइ	२०७९	२०८०
धुलोमुक्त कक्षाकोठा	धुलोमुक्त कक्षाकोठा भएका विद्यालयको सङ्ख्या	सङ्ख्या	-	-
इलेक्ट्रोनिक लेखा	विद्युतीय लेखा प्रणाली भएका विद्यालयको सङ्ख्या	सङ्ख्या	०	०
ई-उपस्थिति	ई-हाजिरी लागु गर्ने विद्यालय - सामुदायिक	सङ्ख्या	२४	४०
भौतिक सम्पत्ति अद्यावधिक	भौतिक सम्पत्ति विवरण अद्यावधिक भएका विद्यालयको सङ्ख्या अद्यावधिक	सङ्ख्या	६६	६६
विज्ञान प्रयोगशाला	विज्ञान प्रयोगशालाहरू भएका माध्यमिक विद्यालयहरूको सङ्ख्या	सङ्ख्या	८	१०
आईसीटी सक्षम विद्यालयहरू	आईसीटी सक्षम विद्यालयहरूको सङ्ख्या	सङ्ख्या	१४	२०
अनलाइन कक्षा	अनलाइन कक्षा सञ्चालन गर्ने विद्यालयको सङ्ख्या	सङ्ख्या	१०	१५
मातृभाषा शिक्षा	मातृभाषा शिक्षण भएका विद्यालयहरूको सङ्ख्या	सङ्ख्या	१	१
सामुदायिक सिकाइ केन्द्र	सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको सङ्ख्या	सङ्ख्या	३	३
शैक्षिक उपलब्धि				
कक्षा ५ को सिकाइ उपलब्धि	कक्षा ५ को सिकाइ उपलब्धिको औशतप्रतिशत	प्रतिशत	६३.५४	६१
	नेपाली विषय	प्रतिशत	६३.३३	६२.५७
	अङ्ग्रेजी विषय	प्रतिशत	६०.९२	६१.७६
	गणित विषय	प्रतिशत	५४.७२	५७.७२
	विज्ञान विषय	प्रतिशत	५७.९	६०.५५
	सामाजिक अध्ययन विषय	प्रतिशत	५९.६३	६१.४९
कक्षा ८ को सिकाइ उपलब्धि	समग्र	प्रतिशत	५३	५३.३४
	अङ्ग्रेजी विषय	प्रतिशत	५७	५६
	गणित विषय	प्रतिशत	३८	४३.८२
	नेपाली विषय	प्रतिशत	५४	६०
	विज्ञान विषय	प्रतिशत	६३	५५
कक्षा १० को सिकाइ उपलब्धि	औसत सिकाइ उपलब्धि एसईई जीपीए	जीपीए	२.४	२.५
	नेपाली विषय	जीपीए	२.८	२.८
	अङ्ग्रेजी विषय	जीपीए	२.८	२.८
	गणित विषय	जीपीए	१.२	१.६
	सामाजिक अध्ययन विषय	जीपीए	२.४	२.८
	विज्ञान विषय जीपीए	जीपीए	२.४	२.४

४.५३. नगरपालिकाका ६७ सामुदायिक र ३२ निजी विद्यालयहरूले ECD कक्षा सञ्चालन गरेका छन् । नगर क्षेत्र भित्र ७ वटा समुदयमा आधारित प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्रहरू सञ्चालनमा रहेका छन् । कुल ११३६ छात्रा र ९३८ छात्र समेत २०८४ जना बालबालिका पूर्व प्राथमिक अनुभव हासिल गरिरहेका छन् ।

तालिका 97. पूर्व प्राथमिक तहमा रहेका बालबालिकाको सङ्ख्यात्मक विवरण

विवरण	सङ्ख्या	छात्रा	छात्र	जम्मा
सामुदायिक विद्यालयमा आधारित वाल विकास केन्द्र	६७	५६७	४५०	१०१७
निजी विद्यालयमा आधारित बाल विकास केन्द्र	३२	५५९	४७७	१०३६
समुदायमा आधारित बाल विकास केन्द्र	७	२०	११	३१
जम्मा	**१०६**	**११४६**	**९३८**	**२०८४**

४.५४. नग क्षेत्र भित्रका विद्यालयहरूमा कुल ११५१० जना विद्यार्थी अध्ययनरत छन् । ती मध्ये६६०१ जना सामुदायिक विद्यालयमा र ४९०९ जना निजी विद्यालयमा अध्ययन रहेका छन्। कुल विद्यार्थी मध्ये ५५३६ छात्रा र ५९७४ छात्र रहेका छन्। तह गत विद्यार्थीको सङ्ख्या देहाय अनुसार रहेको छ ।

तालिका 98. तह गत विद्यार्थी सङ्ख्याको विवरण

तह	किसिम	छात्रा	छात्र	जम्मा
आधारभूत १-५	सामुदायिक	९९०	११५१	२१४१
	निजी	१०२७	१२११	२२३८
	जम्मा	२०१७	२३६२	४३७९

आधारभूत ६-८	सामुदायिक	७६५	६९६	१४६१
	निजी	४१८	५२३	९४१
	जम्मा	११८३	१२१९	२४०२
माध्यमिक ९-१०	सामुदायिक	४९०	४३३	९२३
	निजी	२६२	२९३	५५५
	जम्मा	७५२	७२६	१४७८
माध्यमिक ११-१२	सामुदायिक	५७२	४५७	१०२९
	निजी	६५	७३	१३८
	जम्मा	६३७	५३०	११६७
कुल (पूर्व प्राथमिक समेत)	सामुदायिक	३२८६	३३१५	६६०१
	निजी	२२५०	२६५९	४९०९
	जम्मा	५५३६	५९७४	११५१०

४.५५. नगर भित्रका बालवालिकालाई विज्ञान तथा प्रविधिको विकास र नवप्रवर्तनमा क्षमता विकास गर्दै नगरको उच्च आर्थिक वृद्धि हाँसिल गर्न र नगरबासीको जीवन पद्धतिलाई सरल र सहज बनाउने उद्देश्यका साथ फिक्कल माध्यमिक विद्यालयमा इनोभेसन सेण्टरको निर्माण प्रारम्भ भएको छ।

४.५६. करफोक विद्या मन्दिरमा वाली विज्ञान विषयमा प्राविधिक कक्षा सञ्चालनमा रहेको छ। करफोक बहुमुखी क्याम्पसमा स्नातक तहमा अध्यापन भइरहेको छ।

स्थानीय पूर्वाधार विकास क्षेत्र

क) सडक

५.१. नगर यातायात गुरुयोजनामा आधारित भई सडक विस्तार, स्तरोन्नति तथा नियमित मर्मत सम्भार कार्य भई रहेको छ। यस वर्ष नगरपालिकाले नगर यातायात गुरुयोजनालाई अध्यावधिक र परिमार्जन गर्ने कार्य गरिरहेको छ। सडकको नियमित मर्मत सम्भार तथा स्तरोन्नतिको लागि नगरपालिकाले एक्साभेटर खरिद गरी सञ्चालनमा ल्याएको छ भने रोलर तथा लोडर खरिद गर्ने योजना बनाएको छ।

५.२. चालु आर्थिक वर्षको फागुन मसान्तसम्ममा थप २.८४ कि.मि सडक कालोपत्रे, १३.३३ किमि ग्राभल, २४.५७ कि मि सोलिङ र ८.६५ किमि सडकको चौडाइ वृद्धि भएको छ।

५.३. नगर क्षेत्र भित्र १८ वटा झोलुङ्गे पुल रहेका छन्। ती मध्ये १५ वटा झोलुङ्गे पुलको नियमित मर्मत सम्भारका लागि स्थानीय बासिन्दालाई पुल संरक्षकको जिम्मेवारी प्रदान गरिएको छ। झोलुङ्गे पुलहरूको विवरण अनुसूचीमा राखिएको छ।

चित्र नं. सूर्योदय नगरपालिकाको सडक सञ्जाल चित्र

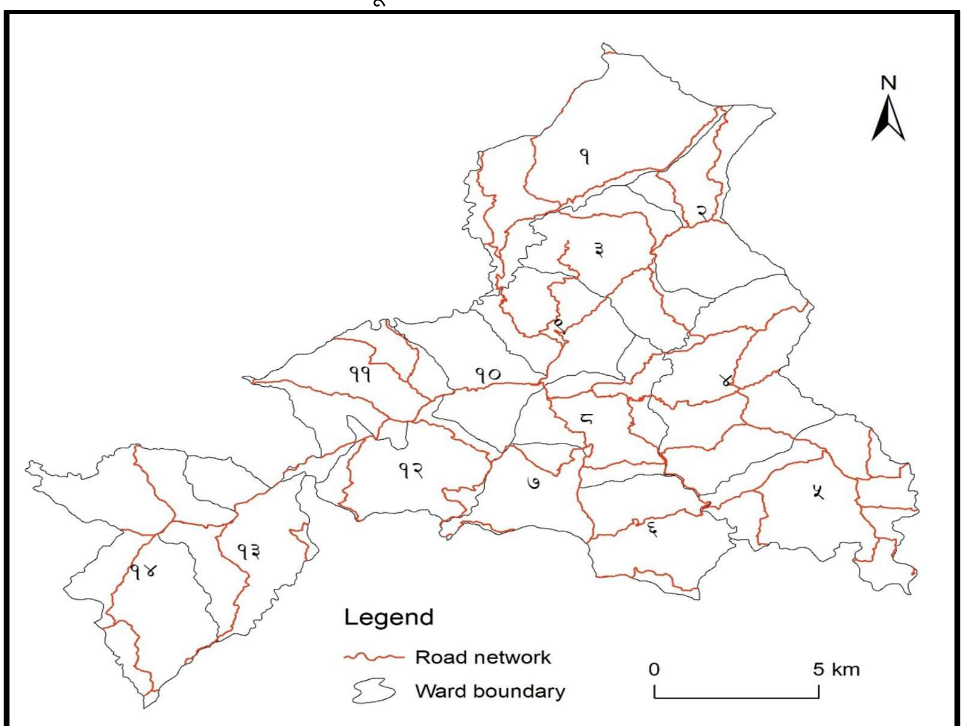

श्रोत : सूर्योदय नगरपालिकाको भू-उपयोग वर्गीकरण तथा योजना प्रतिवेदन २०८०

५.४. सडक सञ्जालको अवस्था

उपलब्धि सूचक	इकाइ	२०७८/७९ सम्मको अवस्था	यस वर्ष २०७९।०८० को अवस्था	हालसम्मको अवस्था
पक्की सडक निर्माण (कालोपत्रे/ढलान)	कि.मि.	६.७३	११.३०	
बाह्रमासे सडक	कि.मि.	१६३.५४	१९९.८८	
धुले सडक	कि.मि.	६१६.३	५८१.०	
ग्राभल	कि.मि.	११२.८७	१२५.६७	

५.५. हाल सम्म १३२ वटा तीन पाङ्ग्रे सवारी साधन नगरपालिकामा सूचीकृत भएका छन् । नगरपालिकाले नगर यातायात गुरुयोजनामा समावेश भएका सडकहरूको नामकरण गरेको छ ।

ख)सहरी विकास

५.६. सूर्योदय नगरपालिकाले विकास निर्माण मापदण्ड २०७३ लागु गरेको छ । मापदण्डलाई भूगोल र पर्या-पर्यटन मैत्री बनाइ अद्यावधिक गर्ने तयारी भइरहेको छ ।

५.७. फिक्कल र पशुपतिनगर बजारमा पार्किङ स्थलको व्यवस्थापन भएको छ । फिक्कल बजार भित्र मेची राजमार्गमा गत वर्ष ५०० मिटर फुटपाथ निर्माण भएको छ भने यस वर्ष थप ३०० मिटर फुटपाथ निर्माणको चरणमा रहेको छ ।

५.८. सूर्योदय नगरपालिकाको सहरी विकास योजना निर्माण भएको छ । एकीकृत सहरी पूर्वाधार विकास आयोजना अन्तर्गत सङ्घीय सरकारबाट विभिन्न १० वटा कम्पोनेन्टमा कार्य भई रहेको छ ।जस अन्तर्गत २ किलोमिटर सडक सहितको नमुना गाउँ पूर्वाधार, पशुपतिनगरमा बस पार्क निर्माण, कृषि उपज सङ्कलन केन्द्र, फिक्कल चक्रपथ निर्माण, ऋषिमोड मानेभञ्ज्याङ कृषि सडक तथा कन्याम पार्क निर्माण लगायतका पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धी क्रियाकलाप समावेश छन् ।

५.९. कन्याममा निर्माण भएको चिया परीक्षण अनुसन्धान तथा प्रवर्धन केन्द्रमा म्यूजियम, सेमिनार हल, तथा गेष्ट हाउस सञ्चालन गर्ने पूर्वाधार तयार भएको छ भने सोही स्थानमा सार्वजनिक शौचालय निर्माणको तयारी भएको छ ।

५.१०. तीनघरे बजारमा पशु वधशालालाई व्यवस्थित गरिएको छ । नगर क्षेत्र भित्रका हाटबजारलाई क्रमश: व्यवस्थित गर्ने तयारी भएको छ ।

ग) आवास

५.११. **नगरपालिका क्षेत्र भित्र निर्माण भएका घरहरुको जगको प्रकृतिको आधारको सङ्ख्यात्मक विवरण देहाय अनुसार रहेको छ ।**

तालिका 99. सूर्योदय नगरपालिकामा बनेका घरको जगको प्रकारको विवरण

वडा	जम्मा	जगको प्रकार				
		माटोले वनेको इटा	सिमेन्ट इटा र ढुङ्गा	आ.सि.सि पिलर	काठको खम्बा	अन्य
१	१२६८	१०२०	२०५	२५	१७	१
२	८९०	२९८	३४२	१६१	८६	३
३	९६२	६६३	२०७	६५	२७	०
४	१३२३	४९६	६३६	११६	७४	१
५	१०७०	५२६	४७७	२७	३८	२
६	७६१	५२६	१५१	७०	१४	०
७	५७३	४०४	१०३	४८	१६	२
८	११०२	७०२	२३१	१३२	३५	२
९	११९६	५८१	५१६	५५	४३	१
१०	१२९९	५५६	४२८	२२२	८९	४
११	१०६६	६६७	२८३	४६	५८	१२
१२	१०२५	६००	२६१	५८	१०५	१
१३	६१२	४२०	७३	१५	१०३	१
१४	८८५	४८८	१००	९६	२००	१
जम्मा	१४०३२	७९४७	४०१३	११३६	९०५	३१

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

तालिका 100. घरको छाना एवं बनोटको प्रकार सम्बन्धी विवरण

वडा	जम्मा घर धुरी	छानाको प्रकार						
		कर्कटपाता	ढलान	खरको छाना	टायल	झिँगटी	काठ	माटो	अन्य
१	१२६८	११४९	७५	१६	५	४	१९	०	०
२	८९०	६६९	२११	३	२	२	२	०	१
३	९६२	८३७	१०७	१	१	१०	५	०	१
४	१३२३	११३६	१६६	५	१	५	५	०	५
५	१०७०	९५४	१०३	५	२	१	५	०	०
६	७६१	६७६	७६	२	०	३	४	०	०

वडा	जम्मा घर धुरी	छानाको प्रकार							
		कर्कटपाता	ढलान	खरको छाना	टायल	झिँगटी	काठ	माटो	अन्य
७	५७३	५००	६३	२	१	२	५	०	०
८	११०२	९०३	१८९	४	२	२	२	०	०
९	११९६	९६६	१६१	४	१	५२	११	०	१
१०	१२९९	९३१	३३६	१२	१	११	७	०	१
११	१०६६	९६१	८१	६	३	९	६	०	०
१२	१०२५	९०६	९५	४	०	८	११	०	१
१३	६१२	५६७	४१	०	०	१	१	०	२
१४	८८५	८३१	३६	८	१	१	८	०	०
जम्मा	१४०३२	११९८६	१७४०	७२	२०	१११	९१	०	१२

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

घ) सूचना प्रविधि र सञ्चार

५.१२. नगरपालिका क्षेत्र भित्र इन्टरनेट सेवा पहुँचको अवस्था देहाय अनुसार रहेको छ ।

तालिका 101. इन्टरनेटको पहुँच

	जम्मा सङ्ख्या	इन्टरनेट सुविधा पुगेको सङ्ख्या	कैफियत
वडा कार्यालयहरू	१४	१४	
स्वास्थ्य संस्थाहरू	१७	१७	
सामुदायिक विद्यालयहरू	६६	६६	
सेवा केन्द्रहरू			

ङ) ऊर्जा

५.१३. यस नगरपालिकामा बत्तीको लागि बिजुली पछि सोलार बत्तीको सेवा उपलब्ध छ १४०३२ कुल घर परिवार सङ्ख्यामा १३५७३ घर परिवार बिजुलीको प्रयोग गर्ने गरेका भने ३३४ घर परिवार सोलारको प्रयोग गरेका छन्। यस्तै यस नगरपालिकामा टुकी तथा गोबरग्याँसको प्रयोग गर्ने घर परिवारको सङ्ख्या नगन्य रहेको छ। यस नगरपालिकामा प्रयोग गरिरहेका बत्तीको मुख्य स्रोत घर धुरी अनुसार निम्न रहेको छ।

तालिका 102. परीवारले प्रयोग गर्ने बत्तीको मुख्य स्रोत

वार्ड	जम्मा घरधुरी	परिवारको बत्तिको स्रोत				
		विद्युत्	सोलार	मट्टितेल	बायो ग्यास	अन्य
१	१२६८	१२४९	११	७	१	०
२	८९०	८८२	८	०	०	०
३	९६२	९२९	३०	२	०	१
४	१३२३	१३०२	१७	३	०	१
५	१०७०	१०२२	३५	८	२	३
६	७६१	७३७	१९	१	१	३
७	५७३	५५५	११	३	०	४
८	११०२	१०३७	६२	३	०	०
९	११९६	११७५	१६	४	०	१
१०	१२९९	१२७६	२१	२	०	०
११	१०६६	१०२७	२७	१०	०	२
१२	१०२५	९८५	१७	१९	०	४
१३	६१२	५४८	४४	१०	०	१०
१४	८८५	८४९	१६	१०	०	१०
जम्मा	१४०३२	१३५७३	३३४	८२	४	३९

स्रोत : राष्ट्रिय जनगणना २०७८

वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

क) फोहोरमैला व्यवस्थापन

६.१. नगर क्षेत्रमा फोहर व्यवस्थापनका लागि संस्थागत एवं समुदाय स्तरबाट सकारात्मक अभ्यासहरू भएका छन्। हाल यस क्षेत्रका घरबाट निस्कने फोहोरमैला सङ्कलन गरी वडा नं. १२ को मलिममा व्यवस्थापन गर्ने गरिएको छ। यस प्रयोजनका लागि नगरपालिकाले २ वटा गाडी र १० जना कर्मचारीहरू दैनिक रूपमा परिचालन गर्ने गरेको छ। फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धी सुविधा बजार क्षेत्र र पक्की सडकका आसपासका घर धुरीलाई उपलब्ध छ। अन्य स्थानमा घरमा नै फोहोरमैला व्यवस्थापनको अभ्यास रहेको छ। सार्वजनिक स्थलमा मागका आधारमा एक सय भन्दा बढी डस्टविनको व्यवस्था गरिएको छ।

ख) वातावरणमैत्री स्थानीय शासन

६.२. नगरपालिकाले वातावरणमैत्री स्थानीय शासन युक्त नगरपालिका घोषणाका लागि आवश्यक तयारी गरिरहेको छ। स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्व मूल्याङ्कनमा वातावरण संरक्षण उपक्षेत्रमा आर्थिक वर्ष २०७७/७८ मा ५५.५६ अङ्क प्राप्त गरेकोमा यस क्षेत्रमा सुधार गरी पछिल्ला २ वर्षहरूमा ८३ अङ्क प्राप्त गरेको छ।

ग) विपद् व्यवस्थापन

६.३. नगरपालिकाले विपदको अवस्थामा उपयोगी ५४ वटा सुरक्षित तथा खुला क्षेत्रको पहिचान गरेको छ। पहिचान गरिएका क्षेत्रहरूको क्षमता २११७ परिवार सङ्ख्या रहेको छ। सुरक्षित खुला क्षेत्रको विवरण अनुसूचीमा समावेश छ।

६.४. नगरपालिकाले विपद् उत्थानशील योजना निर्माण गरेको छ। पहिरो, जङ्गली जनावर आतङ्क, महामारी, सडक दुर्घटना, सुक्खा खडेरी, आगलागी, भुकम्प, पहिरो, चट्याङ, हावाहुरी, असिना, तुसारो, विद्युतीय दुर्घटना लगायतका प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको छ।

तालिका 103. विगत ३ वर्षका विपद्का घटनाको सङ्ख्यात्मक विवरण

विपद्को किसिम	०७८/७९	०७९/८०	०८०/८१
असिना पानी		१	
आत्महत्या		१	
करेन्ट		१	
पहिरो		५	१
वर्षा	२		
हावाहुरी	१	२	
आगजनी	४	७	७
कुल जम्मा	**७**	**१७**	**८**

तालिका 104. पालीका क्षेत्रमा गठित र परिचालित RAPID RESPONSE TEAM -RRT को विवरण

वडा नं.	स्वास्थ संस्थाको नाम	जनशक्ति		
		पुरुष	मांहिला	जम्मा
१	स्वास्थ्य चौकी गोखे	२	५	७
२	प्रा.स्वा.के.पशुपतिनगर	५	७	१२
३	आ.स्वा.से.के तिनखुट्टे	०	२	२
४	स्वास्थ्य चौकी श्रीअन्तु	२	५	७
५	स्वास्थ्य चौकी सामल्बुङ	२	५	७
६	आ.स्वा.से.के तारागाउ	१	२	३
७	स्वास्थ्य चौकी कन्याम	०	५	५
८	आ.स्वा.से.के सिद्धिगाउ	१	२	३

वडा नं.	स्वास्थ संस्थाको नाम	जनशक्ति		
		पुरुष	महिला	जम्मा
९	आ.स्वा.से.के रम्फोक	१	१	२
१०	फिक्कल अस्पताल	७	२४	३१
११	स्वास्थ्य चौकी पञ्चकन्या	१	३	४
१२	श.स्वा.से.के मलिम	१	२	३
१३	आ.स्वा.से.के सुकेपोखरी	२	०	२
१४	स्वास्थ्य चौकी लक्ष्मीपुर	४	२	६

घ) हरियाली संरक्षण

६.५. नगर क्षेत्र भित्र १९ वटा सामुदायिक वन रहेका छन् । सामुदायिक वनको उपभोक्ता घरधुरी र वनले ढाकेको क्षेत्रफल देहाय अनुसार रहेको छ ।

तालिका 105. सूर्योदय नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सामुदायिक वनहरूको विवरण

क्र. सं.	सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको नाम	वडा नम्बर	साबिकको वडा नम्बर	समेटेको घर धुरी सङ्ख्या	क्षेत्रफल	पाइने वनस्पति
१	सिह देवी थुम्के सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति	१	गोर्खे ४	१६४	२०६.३	चाँप,कटुस,धुपी,लोडसल्ला
२	चित्रेहिले लामिधुरा सा.वन.उ.स.	१	गोर्खे ७	११५	२२२	चाँप,कटुस,धुपी,लोडसल्ला
३	देउराली मौवाटार सा.वन.उ.स.	१	गोर्खे १/२	१७९	२४	
४	दिपकमल सा.वन.उ.स.	२र४	पशुपितनगर ३ र अन्तु ७	५१	२८.१२	
५	ओजले सा.वन.उ.स.	३	पशुपतिनगर ६	९३	२.५६	साल,सिमल,करम,सिरिस, चिलाउने,कटुस
६	रानी सा.वन.उ.स.	२	पशुपतिनगर ५ र७	२७७	६८.९९	दुदिलो,सिरिस, चिलाउने,कटुस
७	राजा सा.वन.उ.स.	२	पशुपतिनगर५	१२५	५०.९१	
८	बुद्धआर्दआ सा.वन.उ.स.	४	श्रीअन्तु १र२	१२३	१५.१२	साल, सिमल, करम, सिरिस, कटुस, चिलाउने, चौधपाते
९	श्रीअन्तु सा.वन.उ.स.	४	समालबुङ १,२र८	१३८	२४.७६	
१०	अन्तुडाडा सा.वन.उ.स.	५				
११	सिहदेवी सा.वन.उ.स.	६				
१२	सुनाखरी सा.वन.उ.स.	६				
१३	उर्लु सा.वन.उ.स.	१०	फिक्कल ७	८८	५५.८४	
१४	आँपे सा.वन.उ.स.	१३	लक्ष्मीपुर ३	५८	९.८३	
१५	सिस्ने ओदाने सा.वन.उ.स.	१३	लक्ष्मीपुर३	४४	७	
१६	कोप्चे सा.वन.उ.स.	१४	लक्ष्मीपुर २	५८	१४१.३७१	
१७	प्रगतीशील सा.वन.उ.स.	१३	लक्ष्मीपुर ६	१००	१४१.१४	
१८	ठूलोबर्दु सा.वन.उ.स.	१४	लक्ष्मीपुर २	१८०	१९२.९	१९
१९	जिमिखाद सा.वन.उ.स.	१४				

श्रोत नगरपालिकाको भू वर्गिकरण प्रतिवेदन २०८०

६.६. सूर्योदय नगरपालिका क्षेत्र भित्र विभिन्न १० व्यक्तिको नाममा निजी वन दर्ता भएको छ । निजी वनले ८.६७ हेक्टर जमिन ओगटेको छ ।

तालिका 106. नगरपालिका भित्र रहेका निजी वनको विवरण

सि.नं..	निजी वन धनीको नाम	ठेगाना	वनले ओगटेको क्षेत्रफल (हेक्टर)	रुख सङ्ख्या
१	डालिमकान्त तिम्सिना	सू.न.पा.१२	१.३७	२४४
२	रघुनाथ तिम्सिना	सू.न.पा.१२	१.६२	२५६
३	लेखनाथ भट्टराई	सू.न.पा.४	०.६१	१७५
४	हिरादेवी भट्टराई	सू.न.पा.४	०.२५	५६
५	भवकुमारी लुइटेल	सू.न.पा. ६	०.५६	७४९
६	गिरिराज लुइटेल	सू.न.पा. ६	१.८८	१४७१
८	लाल ब. राई	सू.न.पा. १	१.२७	७२७
९	थिर कुमारी खड्का	सू.न.पा. २	०.६१	११०४
१०	लाल ब. बस्नेत	सू.न.पा. १	०.५	७२७
	जम्मा		८.६७	५५०९

ङ) वातावरण संरक्षण

६.७. यस नगरपालिकामा रहेका उल्लेखित खोला तथा खोल्सीहरू ९५ रहेका छन् तर जोखिम वस्ती र घरहरू पालिकाले स्थानान्तरण गरेको हुँदा धैरै खोला तथा खोल्सीहरूले वस्ती भेट्दैन तापनि विगतमा आएको बाढी, यसले पुर्याएको क्षति र प्रभावित घरधुरी सङ्ख्यालाइ विश्लेषण गर्दा नगर क्षेत्रका करिब १४८१ परिवार बाढीको जोखिममा रहेको देखिन्छ भने खोलाबाट जोखिमको कारण १६ घरलाइ तत्काल स्थानान्तरण गर्नु पर्ने अवस्था छ ।खोला खोल्साको विवरण अनुसूचीमा समावेश छ ।

च) अग्नि नियन्त्रण

६.८. आगलागी नियन्त्रण सम्बन्धी सचेतना तथा क्षमतामा सुधार हुँदै गएको छ । अग्नी नियन्त्रणका लागि नगरपालिकाले २ वटा वारुण यन्त्रको व्यवस्था गरेको छ ।

सुशासन तथा संस्थागत विकास क्षेत्र

क) स्थानीय तहको जनशक्ति विवरण

७.१. नगर कार्यपालिकाको कार्यालय, शाखा, उपशाखा, इकाइ र परियोजना/कार्यक्रममा कार्यरत कर्मचारीमध्ये शाखा/उपशाखा/इकाइ/परियोजना/कार्यक्रममा कार्यरत कर्मचारीहरूको सङ्ख्या १२१ जना, स्वास्थ्य शाखा मातहतका कर्मचारी सङ्ख्या ८४ जना, सेवा करार कर्मचारी सङ्ख्या ८२ जना र वडामा कार्यरत कर्मचारी ५४ जना रहेको देखिन्छ।

तालिका 107. कर्मचारी दरबन्दी र पदपूर्तिको अवस्था

क्र.सं.	पद	श्रेणी/ तह	दरबन्दी			पदपूर्ति (२०८० आषाढ मसान्तसम्मको)		
			स्थायी	करार	जम्मा	स्थायी	करार	जम्मा
१	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	रा.प.द्बितीय	१	०	१	१	०	१
२	प्रशासकीय अधिकृत	सातौँ/आठौँ	१	०	१	०	०	०
३	लेखा अधिकृत	सातौँ	१	०	१	१	०	१
४	इञ्जिनियर	छैटौँ/सातौँ/आठौँ	५	०	५	१	३	४
५	अधिकृत	छैटौँ	५	०	५	४	०	४
६	सहायक	पाँचौँ	१४	०	१४	१	०	१
७	सहायक	चौँथो	८	०	८	०	१	१
८	महिला विकास अधिकृत	छैटौँ	१	०	१	१	०	१
९	म.वि.नि./ स.म.वि.नि.	पाँचौँ	२	०	२	१	०	१
१०	लेखापाल	पाँचौँ	१	०	१	१	०	१
११	आ.ले.प.	छैटौँ/सातौँ	१	०	१	१	०	१
१२	आलेप सहायक	पाँचौँ	१	०	१	०	०	०
१३	सब इञ्जिनियर	पाँचौँ	९	०	९	८	०	८
१४	ल्याब टेक्निसियन सहायक	पाँचौँ	१	०	१	०	१	१
१५	असिस्टेन्ट सब इञ्जिनियर	चौँथो	४	०	४	३	१	४
१६	सर्भेक्षक	पाँचौँ	१	०	१	०	१	१
१७	अमिन	चौँथो	२	०	२	१	१	२
१८	सह लेखापाल	चौँथो	१	०	१	१	०	१
१९	कम्प्युटर अपरेटर	पाँचौँ	१	०	१	१	०	१
२०	सहायक कम्प्युटर अपरेटर	चौँथो	६	०	६	०	५	५
२१	सूचना प्रविधि अधिकृत	छैटौँ	१	०	१	०	१	१
२२	सूचना प्रविधि सहायक	पाँचौँ	१	०	१	०	०	०
२३	नगर शिक्षा अधिकारी	सातौँ/आठौँ	१	०	१	१	०	१
२४	प्राविधिक सहायक	पाँचौँ	१	०	१	१	०	१
२५	खेलकुद प्रशिक्षक	पाँचौँ	१	०	१	०	१	१
२६	कृषि अधिकृत	छैटौँ	१	०	१	१	०	१
२७	कृषि प्राविधिक	पाँचौँ	२	०	२	२	०	२
२८	ल्याब टेक्निसियन कृषि सहायक	पाँचौँ	१	०	१	०	०	०
२९	कृषि प्राविधिक	चौँथो/पाँचौँ	४	०	४	०	४	४
३०	कार्यालय सहयोगी	प्रथम	२	०	२	०	०	०
३१	पशु चिकित्सक	सातौँ/आठौँ	१	०	१	१	०	१
३२	पशु स्वास्थ्य प्राविधिक	पाँचौँ	१	०	१	१	०	१
३३	पशु स्वास्थ्य प्राविधिक	चौँथो/पाँचौँ	४	०	४	०	४	४
३४	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहीन	४	०	४	१	०	१
३५	इलेक्ट्रिसियन सहायक	चौँथो	१	०	१	०	०	०
३६	रेञ्जर सहायक	पाँचौँ	१	०	१	०	०	०
३७	अग्नी नियन्त्रक सुपरभाइजर	चौँथो	१	०	१	०	०	०
३८	अग्नी नियन्त्रक	श्रेणीविहीन	२	०	२	०	२	२
३९	दमकल चालक	श्रेणीविहीन	२	०	२	०	१	१
४०	नगर प्रहरी	श्रेणीविहीन	१०	०	१०	०	९	९

क्र.सं.	पद	श्रेणी/ तह	दरबन्दी			पदपूर्ति (२०८० आषाढ मसान्तसम्मको)		
			स्थायी	करार	जम्मा	स्थायी	करार	जम्मा
४१	सुपरभाइजर सहायक	पाँचौं	१	०	१	०	०	०
४२	सरसफाइ सङ्कलक	श्रेणीविहीन	८	०	८	०	८	८
४३	स्विपर श्रेणीविहीन	श्रेणीविहीन	२	०	२	०	२	२
४४	सवारी चालक	श्रेणीविहीन	५	०	५	०	४	४
४५	कर सङ्कलक	श्रेणीविहीन	४	०	४	०	४	४
४६	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहीन	१०	०	१०	०	४	४
पालिकाको जम्मा			**१३८**	**०**	**१३८**	**३४**	**५७**	**९१**

ख)वडा कार्यालय

७.२. सूर्योदय नगरपालिकामा कुल १४ वटा वडा रहेका छन्। सबै वडा कार्यालय भएको स्थानमा सडक, सञ्चार र विद्युत् सेवा उपलब्ध रहेको छ। नगरपालिकाको केन्द्रबाट कुल ५ वटा वडा कार्यालयसम्म पुग्नका लागि पक्की सडक रहेको छ भने अन्य वडामा पुग्नका लागि पक्की तथा कच्ची गरी मिश्रित सडक रहेको देखिन्छ। वडा नं. १० बाहेक सबै वडा कार्यालयको आफ्नै पक्की भवन रहेको छ। वडा कार्यालयहरूको विवरणलाई तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका 108. वडा कार्यालयहरूमा विद्यमान भौतिक पूर्वाधारको अवस्था

वडा नं.	वडा कार्यालयको केन्द्र रहेको स्थान	गत आ.व.सम्मको अवस्था						चालु आ.व.को चैत्र मसान्तसम्मको अवस्था			
		भवनको अवस्था	सडक पहुँच	विद्युत् सुविधा	खानेपानी	इन्टरनेट	ब्याक अप	सडक पहुँच	विद्युत् विस्तार	इन्टरनेट	ब्याक अप
१	गोर्खे बजार	पक्की	कच्ची/पक्की	भएको	भएको	भएको	भएको	कच्ची/पक्की	भएको	भएको	भएको
२	पशुपतिनग	पक्की	पक्की	भएको	भएको	भएको	भएको	पक्की	भएको	भएको	भएको
३	बौद्धधाम	पक्की	पक्की	भएको	भएको	भएको	भएको	पक्की	भएको	भएको	भएको
४	तकपत	पक्की	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको	भएको	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको
५	शान्तिबजार	पक्की	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको	भएको	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको
६	फाजिगाउँ	पक्की	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको	भएको	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको
७	कन्याम	पक्की	पक्की	भएको	भएको	भएको	भएको	पक्की	भएको	भएको	भएको
८	छिपिटार	पक्की	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको	भएको	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको
९	बरबोटे	पक्की	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको	भएको	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको
१०	फिक्कल	भाडामा	पक्की	भएको	भएको	भएको	भएको	पक्की	भएको	भएको	भएको
११	पञ्चकन्या	पक्की	पक्की	भएको	भएको	भएको	भएको	पक्की	भएको	भएको	भएको
१२	तिनघरे	पक्की	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको	भएको	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको
१३	लक्ष्मीपुर	पक्की	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको	भएको	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको
१४	कटुसे	पक्की	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको	भएको	पक्की/कच्ची	भएको	भएको	भएको

७.३. वडा कार्यालयको कुल दरबन्दी सङ्ख्या ५६ मध्ये २०८० आषाढ मसान्तमा ४९ जना कर्मचारी कार्यरत देखिएको छ। प्रत्येक वडामा १/१ जना कम्प्युटर अपरेटरको दरबन्दी रहेकोमा ८ वटा वडामा मात्र कम्प्युटर अपरेटरको पदपूर्ति भएको र बाँकी ६ वटा वडामा कम्प्युटर अपरेटर रिक्त रहेको छ।

तालिका 109. वडा कार्यालयमा कार्यरत जनशक्तिको अवस्था

क्र.सं.	पद	श्रेणी/ तह	दरबन्दी			पदपूर्ति (आषाढ मसान्तसम्मको स्थिति)		
			स्थायी	करार	जम्मा	स्थायी	करार	जम्मा
१	वडा सचिव	पाँचौं/चौथो	१४	०	१४	१४	०	१४
२	लेखा तथा प्रशासन सहायक	चौँथो	१४	०	१४	०	१४	१४
३	कम्प्युटर अपरेटर	चौँथो	१४	०	१४	०	८	८
४	कार्यालय सहयोगी	श्रेणीविहीन	१४	०	१४	३	१०	१३
वडाको जम्मा सङ्ख्या			**५६**	**०**	**५६**	**१७**	**३२**	**४९**

ग) सेवा प्रवाह

७.४. सेवा प्रवाहको अवस्था

७.५. मापदण्ड सेवा प्रवाह सम्बन्धी कार्यविधि नागरिक सहायता कक्ष

७.६. नागरिकता सूचना व्यवस्थापन प्रणाली CIMS को कार्यान्वयन

७.७. विद्युतीय सेवा प्रवाह

घ) स्थानीय तह संस्थागत स्व मूल्याङ्कन नतिजा

७.८. सूर्योदय नगरपालिकाले स्थानीय तह संस्थागत स्व मूल्याङ्कनमा गत आर्थिक वर्षमा ९६.२५ प्रतिशत अङ्क हासिल गरेकोमा यस वर्ष ९६ अङ्क हासिल गरेको छ । शासकीय प्रबन्ध सङ्गठन तथा प्रशासन वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन न्यायिक कार्य सम्पादन भौतिक पूर्वाधार तथा सहकार्य र समन्वय क्षेत्रहरूमा शतप्रतिशत अङ्क हासिल गरेको छ भने अन्य क्षेत्रहरूमा ८० प्रतिशत भन्दा बढी अङ्क प्राप्त गरेको छ। क्षेत्रगत उपलब्धि देहाय अनुसार रहेको छ :

तालिका 110. स्थानीय तह संस्थागत स्व मूल्याङ्कन नतिजा

विषय क्षेत्र	उपलब्धि प्रतिशत		
	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०
शासकीय प्रबन्ध	८३.३३	१००	१००
सङ्गठन तथा प्रशासन	७५	१००	१००
वार्षिक बजेट तथा योजना व्यवस्थापन	८१.८२	१००	१००
वित्तीय एवम् आर्थिक व्यवस्थापन	८१.८२	८९	९५
सेवा प्रवाह	७५.५	१००	९४
न्यायिक कार्य सम्पादन	१००	१००	१००
भौतिक पूर्वाधार	८०.७७	१००	१००
सामाजिक समावेशीकरण	९०	९०	९०
वातावरण संरक्षण तथा विपद्	५५.५६	८३	८३
सहकार्य र समन्वय	७०.८३	१००	१००
समग्र	**८१.२५**	**९६.२५**	**९६**

ङ) पूर्वाधार निर्माण प्रयोगशाला :

७.९. नगरपालिकाले पूर्वाधार निर्माणको गुणस्तर नियमन गर्ने उद्वेश्यले पूर्वाधार निर्माण प्रयोगशाला सञ्चालनमा ल्याएको छ। चालु आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को फागुन मसान्तसम्म १६ प्रकारका विभिन्न ४६८ परीक्षणबाट रू. २ लाख ५६ हजार २५० राजस्व असुली भएको छ । उल्लिखित परीक्षण मध्ये १३८ वटा परीक्षण नगरपालिका आफैँले सञ्चालन गरेका भन्दा बाहिरका पूर्वाधार निर्माणसँग सम्बन्धित छन्। यस वर्ष गरिएको परीक्षणको विवरण देहायअनुसार छ:

तालिका 111. पूर्वाधार निर्माण प्रयोगशालाको कार्यसम्पादन अवस्था

S. N.	Items	Number	Rate	Amount	Remarks
A	SOIL & AGGREGATE				
१	Aggregated Impact value test	५१	४००	२०४००	
२	Flakiness Index	३	६००	१८००	
३	Field Density Test	७	१०००	७०००	
४	Liquid & Plastic Limit	३	८००	२४००	
५	Los Angeles Abrasion Test	५१	८५०	४३३५०	
६	Proctor Compaction (Modified)	६	२०५०	१२३००	
७	Sieve Analysis	५१	१०००	५१०००	
८	Sampling From Site	२१	७५०	१५७५०	
B	CEMENT & CONCRETE				

S. N.	Items	Number	Rate	Amount	Remarks
९	Compressive Strength of concrete Cube	२०४	२५०	५१०००	(१३८ external)
१०	Normal consistency of cement	२८	६००	१६८००	
११	Setting Time Of cement	२८	८५०	२३८००	
C	**BITUMEN**				
१२	Ductility test	३	१०००	३०००	
१३	Flash & fire point	३	४५०	१३५०	
१४	Penetration Test	३	५५०	१६५०	
१५	Solubility Test	३	८५०	२५५०	
१६	Softening Test	३	७००	२१००	
	TOTAL	**४६८**		**२५६२५०**	

च) वित्तीय सुशासन :

स्थानीय तह वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कन

७.१०. स्थानीय तह वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कनमा सूर्योदय नगरपालिकाले आर्थिक वर्ष २०७८/७९ को मूल्याङ्कनमा ८५.५ अङ्क प्राप्त गरेकोमा आर्थिक वर्ष २०७९/८० को मूल्याङ्कनमा ९५.५ अङ्क हासिल गरेको छ। मूल्याङ्कनको क्षेत्रगत नतिजा देहायअनुसार रहेको छ :

तालिका 112. स्थानीय तह वित्तीय सुशासन जोखिम मूल्याङ्कन

विषय क्षेत्र	पूर्णाङ्क	नतिजा	
		२०७८/७९	२०७९/८०
योजना बजेट तथा कार्यक्रम व्यवस्थापन	२१	२०	२०
कार्यान्वयन क्षमता तथा व्यवस्थापन	२९	२६.५	२९
लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन	१७	१६	१६
अनुगमन मूल्याङ्कन तथा लेखापरीक्षण	१६	९.५	१५
राजस्व व्यवस्थापन	१७	१३.५	१५.५
समग्र	१००	८५.५	९५.५

छ) न्यायिक निरूपण

७.११. यस नगरपालिकामा आर्थिक वर्ष २०७९।०८० मा विभिन्न १३ प्रकृतिका जम्मा १०४ वटा मुद्दा दर्ता भएको देखिन्छ। जसमध्ये ६६ वटा मुद्दा फछ्यौंट भइ विवाद निरूपण गरिएको र ३८ वटा मुद्दा प्रक्रियामा रहेको देखिन्छ। दर्ता भएका मुद्दामध्ये लेनदेन र घरेलु हिंसाका मुद्दा बढी दर्ता हुन आएको देखिन्छ। यस नगरपालिकामा गत आर्थिक वर्ष २०७८।०७९ मा ४ प्रकृतिका ५९ वटा मुद्दा दर्ता भएको थियो। स्थानीय स्तर वडा तहमै मेलमिलाप कर्ताहरूको व्यवस्था भएका कारण समाजमा उत्पन्न हुने सानोतिनो झैझगडा, मनोमालिन्य र विवादहरू स्थानीय स्तरमै समाधान हुने भएको कारण पनि अधिक रूपमा मुद्दाहरू दर्ता हुन आउँदैनन्। जसले वैकल्पिक विवाद समाधानको माध्यमबाट समेत समाजमा सामाजिक हिंसा कम गर्न मद्दत पुगेको देखिन्छ।

ज) स्थानीय ऐन तथा कानुनहरूको विवरण

७.१२. नगरपालिकाले तर्जुमा गरी लागु गरेका स्थानीय कानुनहरूको विवरण अनुसूचीमा समावेश छ।

झ) स्थानीय प्रकाशनको विवरण

७.१३. वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम, आवधिक योजना, मध्यमकालीन खर्च संरचना, नीति, गुरुयोजना तथा क्षेत्रगत योजनाहरू, वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन, ऐन कानुनहरू तथा स्थानीय राजपत्र, नगरपालिकाको वस्तुगत विवरण लगायतका सबै महत्वपूर्ण र सार्वजनिक चासोका दस्ताबेजहरूलाई नगरपालिकाले वेबसाइट मार्फत प्रकाशन गर्ने गरेको छ।

दिगो विकास लक्ष्य

क) लक्ष्यको आन्तरिकीकरण

८.१. सूर्योदय नगरपालिकाले दिगो विकासका लक्ष्यहरूलाई आफ्नो देशको आवधिक तथा वार्षिक योजनामा समाहित गरी कार्यान्वयन गर्ने प्रतिबद्धता जनाए बमोजिम संयुक्त राष्ट्र सङ्घीय विकास कार्यक्रमको प्राविधिक ता आर्थिक सहयोगमा दिगो विकास लक्ष्य स्वैच्छिक पुनरावलोकन प्रतिवेदन २०७९ तयार गरेको छ। यसबाट विकास र समृद्धिका लागि राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय लक्ष्य एवं प्रतिबद्धतालाई कार्यान्वयन गर्ने सन्दर्भमा एउटा महत्वपूर्ण आधार दस्ताबेज तयार भएको छ।

८.२. दिगो विकास लक्ष्य हासिल गर्ने दिशामा टेवा पुग्ने गरी मध्यमकालीन खर्च संरचना र वार्षिक विकास योजनालाई दिगोविकास लक्ष्य मैत्री प्रारूपमा तयार गर्ने गरिएको छ।

ख) लक्ष्य प्राप्तिको मार्ग चित्र

८.३. सूर्योदय नगरपालकाको दिगो विकास लक्ष्य स्वैच्छिक पुनरावलोकन प्रतिवेदन २०७९ लाई आधार दस्ताबेजको रूपमा लिई अल्पविकसित अवस्थाबाट माथि उक्लने अपेक्षाकृत वर्ष २०२२ लाई आधारवर्षको रूपमा लिई सन् २०३० सम्मका लागि मार्गचित्र प्रक्षेपण गरेको छ। निर्धारित सूचकहरू र उपलब्धि सूचकाङ्कले सूर्योदय नगरपालिकाको वर्तमान अवस्थालाई प्रकाश पार्दछन् भने दिगो विकास लक्ष्यहरू हासिल गर्ने क्रममा यस नगरपालिकाले सामना गर्नुपर्ने महत्वपूर्ण मुद्दा तथा चुनैतीबारे सङ्केत समेत गर्दछन्।

अनुसूचीहरू

नगरपालिकामा दर्ता भएका 'घ' वर्गका निर्माण व्यवसायीको विवरण

सि. नं..	'घ' वर्गका निर्माण व्यवसाय/ फर्मको नाम	ठेगाना	प्रोप्राइटरको नाम	कैफियत
१	डुप्छु निर्माण सेवा	गोर्खे ७	निम रिन्जी शेर्पा	
२	इलाम कन्स्ट्रकशन	सू.न.पा. ९	पूण्य कुमार मुखिया	
३	सन्देश कन्स्ट्रकशन	इ.न.पा.२	उद्धम चौहान	
४	श्री सुन्दर कन्स्ट्रकशन	सू.न.पा. ९	दिपेश प्रधान	
५	जय हलेसी निर्माण सेवा	सू.न.पा. १०	रोहित खडका	
६	सिद्धिथुम्का निर्माण सेवा	सू.न.पा. ८	याम बहादुर सुवेदी	
७	के. के. कन्स्ट्रकशन	सू.न.पा. १०	राजेन्द्र बराल	
८	ए.डि.सि. कन्स्ट्रकशन	सू.न.पा. ९	यशोदा प्रधान	
९	श्री ऊँ साई कन्स्ट्रकशन	सू.न.पा. ११	विजय ताम्रकार	
१०	दुर्गालक्ष्मी निर्माण सेवा	सू.न.पा. १०	डम्बर सिंह गदाल	
११	सोहिना कन्स्ट्रकशन सेवा	सू.न.पा. ०३	क्रसाङ्ग प्रधान	
१२	समृद्धि निर्माण सेवा	सू.न.पा. ०५	भौरव प्रधान	
१३	अजय सदिक्षा निर्माण सेवा	सू.न.पा. १०	अजय बराल	
१४	प्रतिक्षा निर्माण सेवा	सू.न.पा. ९	खोम बहादुर खालिङ्ग	
१५	माईजोगमाई कन्सट्रक्सन	जोगमाई २	तेज बहादुर राई	
१६	उत्तम प्रगति निर्माण सेवा	सू.न.पा. ९	उत्तमकुमार श्रेष्ठ र कुमार कार्की	
१७	अन्नपूर्ण निर्माण सेवा	सू.न.पा. ३	प्रकाश चन्द्र आचार्य	
१८	पञ्चकन्या निर्माणसेवा	सू.न.पा. ९	राज कुमार मुखिया	
१९	जलकन्यादेवी कन्सक्रक्सन प्रा.लि.	सू.न.पा. १०	युवराज प्रधान	
२०	दुर्गादेवी निर्माण कम्पनी प्रा.लि.	सू.न.पा. ०८	भुपेन्द्र अर्याल	
२१	गोले एसके इलाम कन्ट्रक्सन प्रा.लि.	सू.न.पा.३	सुरेन्द्र गोले	
२२	एन्जेस कन्ट्रक्सन	सू.न.पा.१०	पदम बहादुर खत्री	
२३	कुन्वोसाङ्ग निमार्ण सेवा प्रा.लि.	सू.न.पा.८	मोहन दोर्जे कागते	
२४	कञ्चनजंघा निर्माणसेवा एंण्डसप्लायर्स प्रा.लि	सू.न.पा.११	विरमान राई	
२५	श्री देवी दुर्गा निर्माण सेवा	सू.न.पा.१०	राम कुमार राई	

नगर क्षेत्र भित्र सञ्चालित डेरी उद्योगहरूको विवरण

सि.नं..	उद्योगको नाम	ठेगाना	सञ्चालकको नाम	सम्पर्क नं.
१	पाथिभरा दुध डेरी	सु.न.पा.	दल ब. तामाङ	
२	निमा डेरी उधोग	सु.न.पा.– १	पासाङ तामाङ	
३	अविस्मा डेरी उधोग	सु.न.पा.– १	अमृता राई	९८०४९७२३३२
४	जिम्बा डेरी फर्म	सु.न.पा.– १	दल ब. तामाङ	९८६६४२०७९५
५	जे.के. डेरी उधोग	सु.न.पा.– १	जगनाथ कटुवाल	९८१६९६६०९१
६	सागर सुलभ डेरी उधोग	सु.न.पा.– १	धन कुमार प्रधान	९८४२६२७३२९
७	अविनय अमिसा डेरी	सु.न.पा.– १	विना कुमारी बाँडा प्रधान	
८	प्रवेश डेरी	सु.न.पा.– १	पिताम्बर खड्का	
९	महादेप पशुपालन तथा डेरी उधोग	सु.न.पा.– १	तिर्थ बहादुर वुढाथोकी	
१०	पाथीभारा दुध डेरी	सु.न.पा.– १	दावा टुन्डु शेर्पा	
११	दुध सङ्कलन केन्द्र	सु.न.पा.– १	याम ब. कटुवाल	
१२	छवी भण्डार दुध डेरी उधोग	सु.न.पा.– १	हेम कुमार सुवेदी	
१३	बाङ्गीन दुध डेरी	सु.न.पा.– १	जुद्ध ब. कटुवाल	९८१७९३११७८
१४	शेर्पा डेरी	सु.न.पा.– १	गान्धी कुमारी शेर्पा	
१५	लक्ष्मी दुध डेरी	सु.न.पा.– १	खड्ग ब. थामी	
१६	सुमी दुध डेरी	सु.न.पा.– १	चन्द्र ब. थामी	९८४२७४९५८८
१७	सनराइज दुध डेरी उधोग	सु.न.पा.– १	तेज ब. पाण्डे	९८५२६७९०४८
१८	दुध जन्य पदार्थको उत्पादन तथा खरिद बिक्री केन्द्र	सु.न.पा.– १	जनक ब. वुढाथोकी	

सि.नं..	उद्योगको नाम	ठेगाना	सञ्चालकको नाम	सम्पर्क नं.
१९	कुनसाङ्ग दुध डेरी	सु.न.पा.– १	दावा तामाङ्ग	
२०	मिकिफुङ्ग दुध डेरी	सु.न.पा.– १	सोम ब. लिम्बु	९८१७९०८७७७
२१	प्रधान डेरी	सु.न.पा.– १	विवस प्रधान	९८६३६१२६१७
२२	साइला डेरी	सु.न.पा.– १	याम कुमारी राई	
२३	अमिसा अविनास डेरी उधोग	सु.न.पा.– १	बिना कुमारी बाँडा प्रधान	
२४	विजय डेरी	सु.न.पा.– १	भोज ब. कटुवाल	
२५	दुध सङ्कलन तथा बिक्री केन्द्र	सु.न.पा.– १	मुना तामाङ्ग	
२६	इलाम चिज उधोग	सु.न.पा.– २	अमृत कुमारी लिम्बु शेर्पा (वाङगेल शेर्पा)	९८६२१५४५१३
२७	टोलङ डेरी उधोग	सु.न.पा.– २	चन्द्र गुरुङ	९८१५०८९४६६
२८	विनायक डेरी उधोग	सु.न.पा.– ३	महेन्द्र प्रधान	९७४६४४९०८८
२९	कोसेली ललीपप उधोग	सु.न.पा.– ३	शिवलाल प्रधान(सारिका प्रधान)	९८१६००१४१२ ९८५२६८०७०६
३०	कंचन ललिपप उधोग	सु.न.पा.– ३	कुञ्जी लामा वम्जन	९८६०५२८३४३
३१	श्री पञ्चामृत डेरी उधोग	सु.न.पा.– ३	चन्द्र ब. राई	९८६३१६८६६८
३२	अनमोल चिज उत्पादन प्रा.लि.	सु.न.पा.– ३	गोविन खड्का	९८४४६३१८२२
३३	सागर दुग्ध सङ्कलन केन्द्र	सु.न.पा.–३	सागर योल्मो	९८४१६६००२४
३४	लक्की डेरी	सु.न.पा.– ३	टुलु काजी थिङ कामी	९८४२६५७८७४
३५	नमुना डेरी उधोग	सु.न.पा.– ३	सूरेन राई	९८४२७११८६८
३६	बज्रयोगिनी कृषि पशुपालन तथा डेरी उधोग	सु.न.पा.– ३	मुना कुमारी लिम्वू	९८६२६०७००३
३७	सौगात पशुपालन तथा डेरी उधोग	सु.न.पा.– ३	भिमा पाण्डे	९८०७९६४५४५
३८	विपुल डेरी उधोग	सु.न.पा.– ३	रजिना आचार्य	९८४२६९७४०३
३९	कृतिका दुध डेरी	सु.न.पा.– ३	किरण भष्डारी	९८१६९३०६५६
४०	किराँत दुध डायरी(चिज छुर्पी उत्पादन)	सु.न.पा. – ४	विनोद राई	९८१६०६७७९७
४१	श्रीबुङ दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था(दुध सङ्कलन मात्र)	सु.न.पा. – ४	मन ब. पौडेल	
४२	कुसाङ चेवा डायरी (दुध सङ्कलन मात्र)	सु.न.पा. – ४	निमा शेर्पा	
४३	ढकाल डेरी उधोग (चिज छुर्पी उत्पादन)	सु.न.पा. – ४	मात्रिका प्र. ढकाल	
४४	सुर्योदय डेरी उधोग (चिज छुर्पी उत्पादन)	सु.न.पा. – ४	धर्मेन्द्र आचार्य	९८४९०३०९५८
४५	सिताराम डेरी उधोग	सु.न.पा. – ४	राम ब. बस्नेत	९८५२६८१३०१
४६	मेचीकृष्ण डेरी उधोग	सु.न.पा. – ५	सन्तोष तामाङ	९७४२६९४६०२
४७	समालबुङ डेरी उधोग	सु.न.पा. – ५	प्रेम सागर चाँपागाई	९८४२७२२३२६
४८	ओरेन्ज भ्याली डेरी उधोग	सु.न.पा. – ५	ज्योती आचार्य	९८५२६८१५७९
४९	सेतो पहाड श्रीअन्तु डेरी उधोग	सु.न.पा. – ५		९८४२६९८८९४
५०	सेती नाग डेरी उधोग		पूर्णिमा प्रधान	९७४९४७६४१७
५१	ध्रुर्वतारा डेरी उधोग	सु.न.पा. – ६	मञ्जु पोख्रेल निरौला	
५२	हिमालचुली डेरी उधोग	सु.न.पा. – ६	रघुनाथ तिम्सिना	
५३	पाथीभारा दुग्ध डेरी	सु.न.पा. – ७	दावा तुण्डु शेर्पा	
५४	कन्याम दुग्ध परिकार उधोग	सु.न.पा. – ८	चन्द्र प्रसाद गौतम	
५५	कन्चनजंगा डेरी उधोग	सु.न.पा. – ८	खेमराज अर्याल	९८४२६६२७४९
५६	युवराज डेरी उधोग	सु.न.पा. – ९	युवराज राई	९८४२७६५१९२
५७	खड्का डेरी	सु.न.पा. – ९	पहलमान खड्का	
५८	पशुपति डेरी उधोग	सु.न.पा. – ९	सुजन घले	
५९	अनुराधा डेरी	सु.न.पा. – ९	जगद महत	९८५२६८१७५७
६०	मोरग्याङ डेरी	सु.न.पा. – ९	विकास राई	
६१	हलेसी डेरी	सु.न.पा. – ९	किरण भण्डारी	९८४२४३७९३५
६२	रिले डेरी	सु.न.पा. – ९	श्याम राई	९८०४९९३३७५
६३	कुसाङ डेरी उधोग	सु.न.पा. – १०	दावा पाख्रीन	९८६६७९७९७९
६४	पारुहाङ दुग्ध डेरी	सु.न.पा. – १०	सुवास राई चौरासे	९८४२६३६३९३
६५	निया डेरी	सु.न.पा. – १०	सुधिर श्रेष्ठ	९८५२६७४७८५
६६	पाथिभारा डेरी उधोग	सु.न.पा.– ११	दिपेश राई	
६७	साम्पांग डेरी उधोग	सु.न.पा.– ११	बल ब. राई	९८४२७४५७४८
६८	भित्रि डेरी उधोग	सु.न.पा.– ११	दिपेश राई	

सि.नं..	उद्योगको नाम	ठेगाना	सञ्चालकको नाम	सम्पर्क नं.
६९	सायोक डेरी उधोग	सु.न.पा.– ११	रविन राई	
७०	जनहित कृषि सहकारी उधोग ललिपप उधोग	सु.न.पा.– ११		
७१	दिया डेरी उधोग	सु.न.पा.– ११	टेक ब. राई	
७२	अभिज डेरी उधोग	सु.न.पा.– ११	अनुराज भण्डारी	
७३	पञ्चकन्या डेरी उधोग	सु.न.पा.– ११	सन्तोष राई	
७४	सुच्चा डेरी उधोग	सु.न.पा.– ११	प्रेम राई	
७५	सुप्रभात डेरी उधोग	सु.न.पा.–११	सावित्रा निरौला	९८६३६१०३३५
७६	आचार्य पशुपालन तथा डेरी उधोग	सु.न.पा.– १२	तिर्थ आचार्य (सुमन आचार्य)	९८६२७४८३९६
७७	नमो सिनयो डेरी उधोग	सु.न.पा.– १२	निमा शेर्पा	
७८	ओलन डेरी उधोग	सु.न.पा.– १२	इन्दु ढुगांना	
७९	महालक्ष्मी डेरी	सु.न.पा.– १२	भूवन खड्का	९८१४९१५४१६
८०	ओएसिस डेरी उधोग	सु.न.पा.– १३	दिपेश राई(रुपेन्द्र राई)	९८४२७४९५३२
८१	प्रबल डेरी उधोग	सु.न.पा.– १३	बल ब. राई	९७६२६१५७१७
८२	उत्तरे डेरी उधोग	सु.न.पा.– १४	राम प्र. अधिकारी	९८१७०३९१४३
८३	केदारनाथ डेरी उधोग	सु.न.पा.– १४	हरिमाया अधिकारी	९८०७९७०१३२
८४	वतासे डेरी उधोग	सु.न.पा.– १४	याम प्र आचार्य	९८१५०००४२५
८५	बर्दु डेरी उधोग	सु.न.पा.– १४	कमल तामाङ	९८०६०६९७१५

लघु उद्यम विकास कार्यक्रममार्फत गठित उद्यमी समूहको विवरण

क्र. सं.	समूहको नाम	वडा नं.	सदस्य सङ्ख्या	व्यवसायको प्रकार	कैफियत
१.	बुद्ध लघु उद्यमी समूह	८	५	मिश्रित	
२.	प्रगति लघु उद्यमी समूह	८	१८	मिश्रित	
३.	सिर्जनशील लघु उद्यमी समूह	८	१३	मिश्रित	
४.	गृहलक्ष्मी लघु उद्यमी समूह	८	१९	मिश्रित	
५.	कजेनी लालीगुराँस लघु उद्यमी समूह	८	७	मिश्रित	
६.	माइली पाथीभरा लघु उद्यमी समूह	९	१४	मिश्रित	
७.	सगरमाथा लघु उद्यमी समूह	९	१३	मिश्रित	
८.	आरिदाङ्ग लघु उद्यमी समूह	९	७	मिश्रित	
९.	सुन्दरगैरी लघु उद्यमी समूह	९	७	मिश्रित	
१०.	डाँफे मुनाल लघु उद्यमी समूह	५	१३	मिश्रित	
११.	दृश्य लघु उद्यमी समूह	५	६	मिश्रित	
१२.	लालीगुराँस लघु उद्यमी समूह	५	११	गाई + बाख्रा पालन	
१३.	सिर्जनशील लघु उद्यमी समूह	११	५	मिश्रित	
१४.	पौरखी लघु उद्यमी समूह	११	४२	मिश्रित	
१५.	नमूना लघु उद्यमी समूह	११	९	मिश्रित	
१६.	हरियाली कृषि लघु उद्यमी समूह	११	१५	बेमौसमी तरकारी खेती	
१७.	मनकामना लघु उद्यमी समूह	१	८	मिश्रित	
१८.	पारिजात लघु उद्यमी समूह	१	१३	मिश्रित	
१९.	लालीगुराँस लघु उद्यमी समूह	३	१०	मिश्रित	
२०.	कट्टेबुङ्ग लघु उद्यमी समूह	३	२२	मिश्रित	
२१.	सफल लघु उद्यमी समूह	३	५	बेमौसमी तरकारी खेती	
२२.	गोदावरी लघु उद्यमी समूह	३	७	मिश्रित	
२३.	मेहनती महिला कृषि लघु उद्यमी समूह	३	२८	गाई पालन	
२४.	एकता लघु उद्यमी समूह	७	५	गाई पालन	
२५.	सिंग्राम लघु उद्यमी समूह	७	७	गाई पालन	
२६.	सगरमाथा लघु उद्यमी समूह	७	१४	गाई पालन	
२७.	सयपत्री लघु उद्यमी समूह	६	१०	गाई पालन	
२८.	लामपधँरो लघु उद्यमी समूह	६	२१	गाई पालन	
२९.	मलिम लघु उद्यमी समूह	१२	२२	बेमौसमी तरकारी खेती	
३०.	सूर्योदय ढाका लघु उद्यमी समूह	१४	१५	ढाका बुनाई	
३१.	एन्जेलिया पुष्प व्यवसाय लघु उद्यमी समूह	१४	१२	पुष्प व्यवसाय	
३२.	मेहेलबोटे लघु उद्यमी समूह	१०	१०	थुक्पा बनाउने	

क्र. सं.	समूहको नाम	वडा नं.	सदस्य सङ्ख्या	व्यवसायको प्रकार	कैफियत
३३.	प्रगतिशील लघु उद्यमी समूह	५	१०	मुढा बनाउने	
३४.	प्रगतिशील एकल महिला उद्यमशील समूह	८९१०	३०	मिश्रित	
	जम्मा		**४५३**		

नगरपालिकामा दर्ता भएका सिँचाई जल उपभोक्ता समूहको विवरण

सि.न.	सिँचाइ तर्फको संस्थाको नाम	ठेगाना	अध्यक्षको नाम
१	रामेखोला मेहबोटे सिँचाइ जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा. १०	दल बहादुर राई
२	माघेटार सिँचाइ जल. उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा. ११	अजित राई
३	टाङटोङ्ग खोला पिपलडाडा सिँचाइ जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा. १३	गणेष ढकाल
४	श्री दशगते फेदी सिँचाइ जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा. १	पुष्पलाल आचार्य
५	कन्याम फाजीगाँउ सिँचाइ जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा.६	रोषण पोखरेल
६	पान्दाम दहालटोल सि.जल.उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा.९	टिका देवी दहाल
७	श्री अम्बीटार सिरुवानी जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा ७	हुकुमलाल लाप्चा
८	श्री साउने सिँचाइ जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा ११	बुद्ध बहादुर राई
९	श्री लेवक टोल सि.जल.उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा. १२	लालमान राई
१०	श्रीखोला गहिरीगाउँ सि.जल. उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा. १	विसाल तामाङ्ग
११	अधेरी जमिखाद भुर्तेनी सि.जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा. १३	देउ बहादुर लिङ्गदम
१२	सल्लेरी सिँचाइ जल.उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा. ४	भुवन थुलुङ्ग राई
१३	श्री कलकले सिँचाइ जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा. २	फुर्वा दोर्जे पार्खिन
१४	श्री कालीखोला जल सि.जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा. ३	लक्ष्मी कुमार राई
१५	केरावारी सिँचाइ जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा. ११	खेम प्रसाद राई
१६	श्रीखोला खत्रीथरीगाउँ सि उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा. १	सुमन राई
१७	श्री गुप्तीअम्बीखोला सिंजल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा. ७	भिम बहादुर राई
१८	श्री खाल्डे बेंसी सिचाई जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा १०	खड्ग बा. राई
१९	अँधेरीखोला मुहान बडारेकुलो सिँचाई जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा. १४	योग बा. योङहाङ्ग
२०	श्री आरुबोटे सिरान कुलो जल उपोभोक्ता संस्था	सू.न.पा १०	तिर्थ कुमार राई
२१	श्री ठाडेखोला सिँचाई जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा. ११	रञ्जु राई
२२	मझुवा खोला सातघरे सिँचाई जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा १	मिलन राई
२३	श्री सुन्दरबेशी सिँचाई जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा १२	सोम राज राई
२४	ओद्रि खोला सिँचाई जल उपभोक्ता संस्था	सू.न.पा १	डिक माया राई

नगरपालिकामा दर्ता भएका खानेपानी उपभोक्ता समितिहरूको विवरण

सि.न.	खानेपानी तथा सरसफाइ तर्फको संस्थाको नाम	वडा नं.	अध्यक्षको नाम	फोन नं.	दर्ता नम्बर	दर्ता मिति
१	पशुपतिनगर सुधार विस्तार खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	२ र ३	वाङ्ता तामाङ्ग	९८२४१३४९३४	४२	२०८०-०२-२५
२	श्रीथरेगाउँ खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	१	धिरेन राई	९८४२६७६७१७	१०	२०७७-१०-२१
३	दमाईधारा खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.स्किम नं. १	१	भक्त बहादुर भण्डारी	९८४२७७२१७८	३३	२०७९-०२-२१
४	श्री धजे मकरजुङ्ग खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	१	टीका सापकोटा		९	२०७७-१०-१७
५	श्री कन्याम पञ्चकन्या खानेपानी आयोजना उ.मू.स.सू.न.पा १०	१०	बिक्रम चेम्जूङ्ग	९८५२६३८००५३	२८ क	२०७७-०८-१८
६	श्री फिक्कल कन्याम खानेपानी आयोजना सुधार विस्तार तथाभालुझोडा सरसफाइ उ.स.	११	सावित्रा देवी राई	९८६३६८१४९३	१८(क)	२०७८-०८-०७
७	श्रीसूर्योदय बृहत खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.स्कीम नं.२ र३	१२	मेनुका राई		१३	२०७८-०३-१४
८	श्रीपधेराधारा खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	१२	विनोद सापकोटा	९७४२६१५४९६	१७	२०७८-०४-१७
९	श्रीलक्ष्मीपुर पञ्चकन्या सिमधाप खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	१२	बालछिरिङग लाप्चा		२७	२०७८-११-१२
१०	सुन्दरवेंसी लेवक खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.स्किम नं. १	१२	भक्त बहादुर राई	९८६२४६९७४४	३७	२०७९-१०-०४
११	श्री कन्याम पञ्चकन्या खानेपानीआयोजना तथा सरसफाइ उ.स.	१३	लोक बहादुर आच्छामे		७	२०७७-०८-१८
१२	श्री जोगमाई कन्याम पञ्चकन्या लक्ष्मीपुरखानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	१३ र १४	विक्रम चेम्जुङ्ग	९८५२६८००५३	क ८	२०७७-१०-२६
१३	श्री सिंहदेवी खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	२	विक्रम पाण्डे	९८०४९८४४४३	५	२०७७-०६-२५
१४	श्री पशुपतिनगर सुधार विस्तार खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स. स्कीम न. १ ए	२	खड्ग बहादुर खडका		१८	२०७८-०५-२९
१५	श्रीपशुपतिनगर सुधार विस्तार खानेपानी तथा उ.स.	२	डिक बहादुर बम्जन	९८४२६६६४१५	२०	२०७८-०८-०७
१६	श्रीपशुपतिनगर दोस्रो खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.स्कीम नं.. ६	२	मिलन तामाङ्ग	९८४२६६६४१५सचिव	२१	२०७८-०८-०७
१७	श्रीनिसाने जंघुडाडा खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	२	लाक्पा रिन्जी शेर्पा		२२	२०७८-०८-०७
१८	श्रीपशुपतिनगर खानेपानी आयोजना तथा सरसफाइ उ.स.	२	भीम प्रसाद राई	९८४२६३५२८२कमलगदाल	२६	२०७८-११-०८
१९	पशुपतिनगर खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.सूनुपा २ तल्लोवजार	२	साङबु योल्मु	९८०४९८७७२८सचिव	३५	२०७९-०७-०३
२०	श्रीबौद्धधाम खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	३	शिवलाल प्रधान		२	२०७६-१०-२७
२१	श्रीतिनखुट्टे ग्रामीण खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	३	प्रकाशचन्द्र आचार्य		८	२०७७-१०-०७
२२	श्रीसूर्योदय ८९ १० सङ्घीय खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	३	शुसिल लामा		३०	२०७९-०१-०८
२३	श्रीपशुपतिनगर रुङसुङ्ग बृहत खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स. स्किम नं..१	३	चित्रसिह लिम्बु		११	२०७७-११-०७
२४	श्रीअन्तुपोखरी लिफ्ट खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	४	भोगिन्द्र गिरी		४	२०७७-०३-१६
२५	श्रीसूर्योदय बृहत खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.स्कीम नं. १	४	अजय गुरुङ्ग		१२	२०७८-०३-१४
२६	भुत्तेखोला खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.स्किम नं. ४	४	अमृता राई	९८४२६३६५६४	३१	२०७९-०२-१९
२७	छागेंछिरुवा गिरीगाउँ लिफ्ट खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	४	चन्द्र कुमार गिरी	९८६२५८५५९५	३४	२०७९-०७-०३
२८	छाँगे छिरुवा संकटेखानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	४	प्रकास राई	९८४२६३१२४०	४०	२०७९-०२-२८
२९	श्रीअन्तुपर्यटकीय खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	५	संजिव प्रधान		१	२०७६-०२-२०
३०	श्रीसमालबुङ्ग खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	५	पूर्ण बा तामाङ्ग		३	२०७७-०२-२५
३१	श्री समालबुङ्ग खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.स्कीम न. १	५	भीम राज प्रधान		२३	२०७८-०९-२७
३२	श्री पाख्रीनगाउँखानेपानी तथा सरसफाइ उपभोक्ता समिति स्किम नं. २	६	नवीन तामाङ्ग		१४	२०७८-०३-१४

सि.न.	खानेपानी तथा सरसफाइ तर्फको संस्थाको नाम	वडा नं.	अध्यक्षको नाम	फोन नं.	दर्ता नम्बर	दर्ता मिति
३३	श्रीतारगाउँ बोरिङ्ग खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	६	पर्शुराम भुजेल		१५	२०७८-०३-१४
३४	श्री कन्याम खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.स्कीम नं.१९	६	झविन्द्र ढकाल		१६	२०७८-०३-२०
३५	कन्याम सुधार विकास खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	७ र ८	देउ कुमार गुरुङ्ग	९८४२७२५२००	३६	२०७९-०७-२८
३६	श्रीसिद्धिगाउँ तथा श्रीअन्तु खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	८	ज्ञनिन्द्र राई	९८६२७७०९५६(सचिव)	६	२०७७-०६-२९
३७	श्रीसूर्योदय बृहत संघिय खानेपानी आयोजना स्कीम नं.. ४	८	राम कुमार प्रधान		१९	२०७८-०८-०७
३८	श्रीसिद्धिगाउँ संघिय खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	८	तेज बहादुर प्रधान		२९	२०७९-०१-०७
३९	श्रीनमुना स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	९	धनसुर राई		ख ८	२०७८-०१-२०
४०	श्री पशुपतिनगर तेस्रो खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स. स्कीम न. १	९	सोनाम योल्मु		२४	२०७८-१०-११
४१	श्रीसूर्योदय ८९१०सङ्घीय खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.	९	रोम प्रसाद ढुगांना		२८	२०७९-१२-२८
४२	पशुपतिनगर दोस्रो खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.स्किम नं. ८	९	मान विर राई	९८१४०४४७२०	३२	२०७९-०२-२०
४३	सूर्योदय ८९१० खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.स्किम नं.१र२	९	भीम बहादुर वुडाथोकी	९८०७९५०८६५	३८	२०७९-११-१५
४४	सूर्योदय ८९ १० खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.सू.न.पा.९	९	विक्रम राई	९८१६०९३९१८	३९	२०७९-१२-२८
४५	सूर्योदय बृहत खानेपानी तथा सरसफाइ उ.स.स्किम नं. ५	९	पहलमान खडका	९८४२६२१३८४	४१	२०७९-०३-०१
४६	श्रीअन्तुसमालबुङ्ग खानेपानी आयोजना उ.स.सू.न.पा.४र५	४	राजु बम्जन	९८५२६८१०३२	२५	२०७८-१०-२६

नगरपालिकामा दर्ता भएका संघ संस्थाको विवरण

सि.न.	संस्थाको नाम	किसिम	ठेगाना	अध्यक्षको नाम
१	मेची महाकाली यातायात व्यवसायी संघ	व्यवसायिक		विनोद मोक्तान
२	रामजानकी मन्दिर किर्तन मण्डलीसंरक्षण संस्था	धार्मिक		नरनाथ पौडेल
३	सूर्योदय नगर उद्योग वाणिज्य संघ	व्यवसायिक		प्रमोद राई
४	सूर्योदय युवा मञ्च नेपाल	सामाजिक	सू.न.पा.१०	अनिल सुनुवार
५	महिला उत्थान समितिसूर्योदय नगरपालिका	सामाजिक	वडा नम्बर ३	निर्मला प्रधान
६	डोन्छेन छ्योई फेइलिङ्ग गुम्बा व्यवस्थापन समिति	धार्मिक	वडा नम्बर १२	वाल छिरिङ्ग लाप्चा
७	कन्याम पर्यटन विकास संस्था	व्यवसायिक	वडा नम्बर ७	टेक राज गिरी
८	सिद्ध सेती देवी मन्दिर संरक्षण तथा सम्वर्धन संस्था	धार्मिक	वडा नम्बर ७	पर्शुराम खडका
९	सिंहदेवी मन्दिर संरक्षण संस्था	धार्मिक	वडा नम्बर ८	इन्द्र प्रसाद निरौला
१०	शसिशेखर शिव मन्दिर	धार्मिक	वडा नम्बर ५	नदुलमान क्षेत्री
११	महिला संरक्षण समन्वय समिति संस्था	सामाजिक	वडा नम्बर २	एलिसा कटुवाल खडका
१२	सूर्योदय ट्राउडमाछा फार्म पशुपतिनगर इलाम	धार्मिक	वडा नम्बर ३	योगेश राई
१३	सद्धेश्वर शिवालय संरक्षण समिति संस्था	धार्मिक	वडा नम्बर ८	तुलाराम श्रेश्ठ
१४	माघेखोला घाट संरक्षण समिति संस्था	सांस्कृतिक	वडा नम्बर ११	कमल प्रसाद खतिवडा
१५	सिद्धेश्वर शिवालय सामुदायिक धार्मिक संस्था	धार्मिक	वडा नम्बर ०६	डुकराज पौडेल
१६	जनजाती घाट संरक्षण समिति संस्था	सांस्कृतिक	वडा नम्बर ०६	देउ कुमार मोक्तान
१७	छेसाङ्ग डोल्मा सामुदायिक घाट संरक्षण समिति संस्था	सांस्कृतिक	वडा नम्बर०६	छविलाल तामाङ्ग
१८	लाप्चा घाट संरक्षण समिति	सांस्कृतिक	वडा नम्बर ०७	मोहन लाप्चा
१९	प्रभात किरण प्रगती समाज	सामाजिक	वडा नम्बर ५	तुलसी क्षेत्री
२०	फिक्कल मा.वि.पूर्व बिधार्थी मञ्च इलाम	शैक्षिक	वडा नम्बर १०	दिपेन्द्र राई
२१	गुफापातल पर्यटन विकास क्षेत्र समिति संस्था	सामाजिक	वडा नम्बर ४	
२२	लुङ्गखिम राई समाज संस्था	सामाजिक	वडा नम्बर ११	जंग बहादुर राई
२३	महादेव स्थान संरक्षण समिति संस्था	धार्मिक	वडा नम्बर ०१	रुप कुमार राई
२४	बागबिरे खेलकुद विकास समिति संस्था	सामाजिक	वडा नम्बर ०२	हेम बहादुर खडका
२५	रमिते युवा क्लब	सामाजिक	वडा नम्बर ०२	मुस्कान तामाङ्ग
२६	बिन्ध्या वासिनी मन्दिर संरक्षण समिति संस्था	धार्मिक	वडा नम्बर ०४	गोकर्ण प्रसाद रिजाल
२७	श्री मंगल ज्योति सेवा प्रतिस्ठान	धार्मिक	साविक फिक्कल ६	देवी प्रसाद उप्रेती
२८	थोप्छे साङ्गे छोइलिङ्ग गुम्बा विकास समिति संस्था	धार्मिक	वडा नम्बर ४	सुकबीर तामाङ्ग
२९	जनता सेभेन स्पोटर्स क्लब	सामाजिक	वडा नम्बर ८	ज्ञान बहादुर प्रधान
३०	श्री सूर्योदय नगर इसाई समाज संरक्षण समिति	धार्मिक	वडा नम्बर १०	राजेन्द्र शिवा
३१	श्री रामपथ बुद्धपार्क कटेबुङ्ग बाह्रमासे सडक	उपभोक्ता	वडा नम्बर ३	श्याम कुमार राई
३२	श्री बरबोटे गहिरीगाउँ कजेनी बाह्रमासे सडक	उपभोक्ता	वडा नम्बर ९	बेद प्रसाद दुलाल
३३	श्री थिगा छोइलिङ्ग गुम्बा	धार्मिक	वडा नम्बर ५	मनोज कुमार लिम्बु
३४	शहिद चोक रत्न चोक संगम टोल बाह्रमासे सडक उपभोक्ता समिति	उपभोक्ता	वडा नम्बर १०	शुभास राई
३५	श्री धापशनिश्वरे सडक स्तरउन्नती उ.स.	उपभोक्ता	वडा नम्बर १	तिलक पाण्डे
३६	यांङखोला पिङ्गडाडा देउराली सेतीदेवि परिवर्तन टोल हुदैचुचे ढुङ्गा तीनघरेसडक उ.स.	उपभोक्ता	वडा नम्बर १२	बुद्धसिंह राई
३७	श्री बौद्धदाह संस्कार घाट व्यवस्थापन समिति	सांस्कृतिक	वडा नम्बर १०	भीम मोक्तान
३८	जलकन्या सिंहदेवी मन्दिर संरक्षण संस्था	धार्मिक	वडा नम्बर ०७	दुर्गा देवी पौड्याल
३९	श्री कजेनी मालुम वडा कार्यालय डब्बुगाउँ हुदै वडा नम्बर ६ जोड्ने १२ मासे सडक उ.स.	उपभोक्ता	वडा नम्बर ०६	ख्याम राज प्रधान
४०	श्री नयाँचोक केरावारी माघेसुन्तले भित्री हुदै गोदक जोड्ने सडक निर्माण बयोजना उ.स.	उपभोक्ता	वडा नम्बर ११	सन्तोष राई
४१	डुक तालज्योर छ्योलिङ्ग गुम्बा विकास समिति	धार्मिक	वडा नम्बर ०१	पेम दोर्जे शेर्पा
४२	श्री सेरेप वेयलछिलिङ गुम्बा विकास समिति	धार्मिक	वडा नम्बर ३	याङ दोर्जे तामाङ्ग
४३	हर्कटे महेन्द्रवेसी तारगाउ सडक स्तरउन्नति आयोजना उ.स.	उपभोक्ता	वडा नम्बर ६	खिरदल गुरङ्ग
४४	सेतीदेवी मन्दिर संरक्षण संस्था	धार्मिक	वडा नम्बर ३	लक्ष्मी कुमार राई
४५	प्रगती संघ समाज	सामाजिक	वडा नम्बर ०१	देव कुमार बुढाथोकी
४६	श्री शिवेश्वर चारधाम	धार्मिक	वडा नम्बर ०२	सोम बहादुर राई
४७	श्री बगानवेली युवा कल्ब	सामाजिक	वडा नम्बर ०४	सन्तोष राई

सि.न.	संस्थाको नाम	किसिम	ठेगाना	अध्यक्षको नाम
४८	श्री सनसाइन युवा समाज	सामाजिक	वडा नम्बर ०७	प्रेमलाल ग्यावाक
४९	चित्रे गुम्बा	धार्मिक	वडा नम्बर ०१	
५०	एकता परिवार	सामाजिक	वडा नम्बर २	
५१	शिवालय मन्दिर संरक्षण संस्था	धार्मिक	वडा नम्बर ९	थर्क बहादुर खडका
५२	पशुपतिनगर युवा परिवार	सामाजिक	वडा नम्बर २	राजु सुब्बा
५३	थुम्के पर्यटन प्रवर्धन विकास समिति	सामाजिक	वडा नम्बर १	हरि बहादुर थापा
५४	इलाम एम टि.वि. राइटर्स	सामाजिक	वडा नम्बर १०	शरण फागो
५५	प्रगतीशील समाजबादी कलाकार संघ	सामाजिक	वडा नम्बर १०	तुलसी क्षेत्री
५६	श्री गुरुरत्न त्रिरत्नमणी छयोलिङ्ग गुम्बा	धार्मिक	वडा नम्बर ३	
५७	रिकभरी फिक्कल	सामाजिक	वडा नम्बर १०	अमित लिम्बु
५८	सातदोवाटो जागृती युवा परिवार	सामाजिक	वडा नम्बर ४	विशाल राई
५९	क्रोक्रोडायल सालामेण्डर क्लब	सामाजिक	वडा नम्बर १	धर्मेन्द्र राई
६०	ठूलो श्रीबुङ्ग सिव मन्दिरसंरक्षण संस्था	धार्मिक	वडा नम्बर ४	विगेन्द्र राई
६१	सेरव बोलेलिङ्गमहाणी ल्हाखाङ्ग	सामाजिक	वडा नम्बर ९	बुद्धमाया लाप्चा
६२	मेची राजमार्ग शान्ती चोकदाम्सिङ्ग वडा कार्यालय हुँदै अल्वेदर जोडने बाटो	उपभोक्ता	वडा नम्बर ८	सुरेन पौडेल
६३	आप्रवासी कामदार हकहित संरक्षण केन्द्र	सामाजिक	वडा नम्बर १०	दुर्गा प्रसाद काफले
६४	युनाइटेड फिक्कल कल्ब	सामाजिक	वडा नम्बर १०	अभिशेक श्रेष्ठ
६५	न्यूभिजन युथ क्लब	सामाजिक	वडा नम्बर ११	दिपेश राई
६६	किराँत राई याखा समाज	सामाजिक	वडा नम्बर १	बिधान राई
६७	श्रीअन्तु पर्यटन व्यवसायी संघ सू.न.पा. ४ र ५	व्यवसायिक	वडा नम्बर ४	रुद्ध प्रसाद घिमिरे
६८	संमृद्धि समाज सेवा	सामाजिक	वडा नम्बर२	कुमार गुरुङ्ग
६९	पोखरी युवा क्लब	सामाजिक	वडा नम्बर १३	निरज आचार्य
७०	टासी छोखोलिङ्ग बौद्ध गुम्बा व्यवस्थापन समिति	धार्मिक	वडा नम्बर १३	देउ कुमार तामाङ्ग
७१	सिहदेवी देवीस्थान संरक्षण समिति	धार्मिक	वडा नम्बर १३	हेम प्रसाद कट्टेल
७२	यूनाइटेड मालुम यूवा क्लब	सामाजिक	वडा नम्बर १२	
७३	क्रियटिभ युथ क्लब	सामाजिक	वडा नम्बर ६	प्रज्वल भूजेल
७४	श्री कट्टेबुङ खेलमैदान उपभोक्ता समिति	उपभोक्ता	वडा नम्बर २३	वेन कुमार राई
७५	स्मृति फाँटक थुम्के सडक निर्माण उपभोक्ता समिति	उपभोक्ता	वडा नम्बर १	भक्त ध्वज लिम्बु
७६	छघरे थुम्के आयोजना उपभोक्ता समिति	उपभोक्ता	वडा नम्बर १	ओम प्रकाश खड्का
७७	श्री मेहेलबोटे महिला सामुदायिक संस्था	सामाजिक	वडा नं. ३	शारदा पौडेल
७८	श्री शिव मार्ग उपभोक्ता समिति	उपभोक्ता	वडा नं. १०	प्रकाश प्रधान
७९	पञ्चकन्या मन्दिर विकास एवं संरक्षण समिति	धार्मिक	वडा नं. ११	भिष्म प्रधान
८०	श्री थुक विलोम (कृषि)मार्ग उपभोक्ता समिति	उपभोक्ता	वडा नं. ९	छिरिङ्ग तामाङ
८१	श्री चारधाम मन्दिर विकास समिति	धार्मिक	वडा नं. ८ मालुम	सृजन नेपाल
८२	श्री शहिद केदार मार्ग आयोजना उपभोक्ता समिति	उपभोक्ता	वडा नं. १४	नरेन्द्र राई
८३	श्री माईली पाथिभरा उपभोक्ता समिति	उपभोक्ता	वडा नं. ९	कमला देवी प्रधान
८४	श्री प्रगतिशिल एकल महिला समूह	सामाजिक	सू.न.पा.१०	इन्दिरा भण्डारी

हाल सम्म दर्ता भएका कृषि समूहको विवरण

क्र.स	समूहको नाम	ठेगाना	सदस्य सङ्ख्या	अध्यक्षको नाम	सम्पर्क नं..
१	श्री दिर्घकालिन बहुउदेश्यीय कृषक तथा पशुपालन समूह	सू.न.पा-६	२५	कुमार सापकोटा	९८६२६००३८३
२	श्री स्वमी गाउँ जैबिक कृषि समूह	सू.न.पा-१०	११	सन्त कुमार तामाङ्ग	९८६९८५४४५२
३	श्री सुन्दर भबिस्य कृषक समूह	सू.न.पा-९	३२	ओम प्रसाद दुलाल	९८६५१९१०००
४	श्री हरियाली अभियान प्राकृतिक स्वाच्छ कृषक समूह	सू.न.पा-११	५७	बिष्णु कुमारी राई	९८६३६२०८१४
५	श्री कर्मशिल महिला च्याउ उत्पादक कृषक समूह	सू.न.पा-११	१६	सान्ता देबी पौडेल	९८४२७२४६५२
६	श्री जनमुखी कृषक समूह	सू.न.पा-९	२९	कल्पना राई	९८१७९७०३७७
७	श्री ऊर्जाशील कृषक समूह	सू.न.पा-९	३०	प्रकाश चन्द्र सर्मा	९८४२६५९८४१
८	श्री हरियाली अभियान प्रकृती संकल्प कृषक समूह	सू.न.पा-१४	८०	गोपाल लुइटेल	९८१४०७५७७०
९	श्री हरियाली प्राकृतिक अभियान रमाईलो कृषक समूह	सू.न.पा-१४	७१	तिर्थराज पौडेल	९८१४९९५३२३
१०	श्री मजुवा कृषक समूह	सू.न.पा-११	२४	हुकुम लाल राई	९८४२६४६२८७
११	श्री उज्यालो कृषि समूह	सू.न.पा-४	२०	नेत्र कुमारी लामिछाने	९८६२६३३८८०

क्र.स	समूहको नाम	ठेगाना	सदस्य सङ्ख्या	अध्यक्षको नाम	सम्पर्क नं..
१२	श्री पारिजात कृषक समूह	सू.न.पा-१४	१८	देबमणी थापा	९८४२७४५६१२
१३	श्री हरियाली अभियान मिलन कृषक समूह	सू.न.पा-१०	५१	आइतराज राई	९८४२७४९०६४
१४	श्री हरियालि अभियान प्राकृतिक हातेमालो कृषक समूह	सू.न.पा-१०	५०	खड्ग ब. राई	९८४०१०५६११
१५	श्री उज्वल भबिस्य महिला कृषक समूह	सू.न.पा-४	३०	नैनाकला गिरी	९८२४६३५६९८
१६	श्री हरियाली अभियान प्राकृतिक रोङ कृषक समूह	सू.न.पा-१२	६०	वालछिरिङ्ग लाप्चा	९८४२६७९३०
१७	श्री सानाकिसान तरकारी पकेट कृषक समूह	सू.न.पा-४	३१	भुबन थुलुङ्ग राई	९८१४९००३२६
१८	श्री पाथिभरा अग्रणी महिला कृषक समूह	सू.न.पा-९	३५	टिका गड्तौला	९८१७००६०२४
१९	श्री नवदिप युवा कृषक समूह	सू.न.पा-१	२१	ललित महरा	९८१६०५५०८६
२०	श्री माङ्खिम सामुदायिक कृषक समूह	सू.न.पा-१३	२५	डम्बर ब. राई	९८१७९१५८६६
२१	श्री नमुनाधजे कृषक समूह	सू.न.पा-१	३५	गोबिन्द ढकाल	९८४२६९५८३२
२२	श्री प्रगती कृषक समूह	सू.न.पा-१	२४	जित ब. राई	९८४२७२७४५७
२३	श्री रम्फोक नमुन कृषक समूह	सू.न.पा-९	२४	चन्द्र कुमारी मादेन	९८४२६७०९०२
२४	श्री घट्टेडाँडा युवा कृषक समूह	सू.न.पा-३	१४	तिलक खत्रि	९८१३९३११७७
२५	श्री सदाबहार कृषि तथा पशुपालन कृषक समूह	सू.न.पा-१४	१५	नरेन्द्र राई	९८१५९६०६१४
२६	श्री सेती देबी कृषक समूह	सू.न.पा-३	१९	उत्तरकुमार पौडेल	९८४१९७७३७७
२७	श्री प्रगतिशील कृषक समूह	सू.न.पा-१०	२४	कौसीमाया लिम्बु	९८४८२७३०१७
२८	श्री मिरमिरे महिला कृषक समूह	सू.न.पा-१४	१५	तिला कुमारी राई	९८०३०५८१९७
२९	श्री समाल्बुङ्ग अर्गानिक सामुहिक तरकारी खेती कृषक समूह	सू.न.पा-५	१५	सारदा गदाल	९७४२६७०४३०
३०	श्री नमोबुद्ध कृषक समूह	सू.न.पा-१	२४	भारात राई	९८४४६८१९२५
३१	श्री पौरखी महिला कृषक समूह	सू.न.पा-११	१६	लता देबी गौतम	९८४२७२६४४४
३२	श्री बर्दु कृषि पशुपन्क्षीपालन कृषक समूह	सू.न.पा-१४	३५	खगेश्वर पौडेल	९७४२६४८३०६
३३	श्री दलित जागरण कृषक समूह	सू.न.पा-९	१६	कमल कुमार बिश्वकर्मा	९८०६०५५१५६
३४	श्री उद्धमशिल युवा कृषक समूह	सू.न.पा-४	३४	नगेन घले	९८१८५४०११३
३५	श्री लोपन्मुख लाप्चा महिला कृषक समूह	सू.न.पा-९	१५	हुत कुमारी लाप्चा	९८२४९४१४९४
३६	श्री सूर्योदय मौरी तथा पुत्का पालक कृषक समूह	सू.न.पा-५	१५	कमल तामाङ्ग	९७४५१६०९१७
३७	श्री युवा जागरण कृषक समूह	सू.न.पा-३	२२	हरी कार्की	९८१५०८६०६६
३८	श्री किरात महिला सेलिमा कृषक समूह	सू.न.पा-३	२३	हिमा राई	९८६२६०७४४०
३९	श्री कृषि कर्म समूह	सू.न.पा-११	२६	चिन्तामणी दाहाल	९८६२६३३९४२
४०	श्री मुर्ती डाँडा कृषक समूह	सू.न.पा-१२	११	लाल ब. राई	९८१५९०९१३३
४१	श्री प्रगतिशील कृषक समूह	सू.न.पा-१	११	पदम प्रसाद खतिवडा	९८६२६००४१३
४२	श्री युवा प्रगतिशील कृषक समूह	सू.न.पा-१४	२०	सुबास तामाङ्ग	९८२३०३५३६९
४३	श्री मेहेलबोटे कृषक समूह	सू.न.पा-१०	११	योगेन्द्र कुमार सुनुवार	९८६६६९२८४०
४४	श्री महिला जागरण कृषक समूह	सू.न.पा-१०	१०	बालकुमारी राई	९८४२६६६०१४
४५	श्री नमुना फाजिगाउँ तरकारी उत्पादक कृषक समूह	सू.न.पा-६	२४	बाल कृष्ण पौडेल	९८४२७१३०३२
४६	श्री नमुना सुनाखरी सक्रिय कृषक समूह	सू.न.पा-९	१५	राम प्र. राई	९८४०१०१५९६
४७	श्री लगनशील उधमी कृषक समूह	सू.न.पा-९	१५	बिमला राई	९८२६९४३१२१
४८	श्री नवज्योती कृषि समूह	सू.न.पा-३	१७	टिका प्रसाख सर्मा	९८४२७२४२१२
४९	श्री सदाबहार कृषक समूह	सू.न.पा-७	१५	मणी बहादुर राई	९८४२६३१२८४
५०	श्री महिला लघु उधमी कृषक समूह	सू.न.पा-१२	२२	गंगा धर प्रधान	९८६३०१७७३५
५१	श्री नमुना कृषक समूह	सू.न.पा-८	२०	नेत्र बहादुर प्रधान	९८४४६३१६२७
५२	श्री शिध्दकाली महिला कृषक समूह	सू.न.पा-८	२५	मनिका डुम्जन प्रधान	९८१५०१४७३१
५३	श्री उन्नती कृषक समूह	सू.न.पा-८	२३	दिबिनारायण प्रधान	९८६९३८३२१८
५४	श्री जवसृजनशिल कृषक समूह	सू.न.पा-९	२१	सोनाम लामा	९८१४९२४४३६
५५	श्री परिवर्तन युवा कृषक समूह	सू.न.पा-१०	११	कुमार लाप्चा	९८४०६५५१९४
५६	श्री खानीगाउँ कृषक समूह	सू.न.पा-८	१३	राजेश दुलाल	९८४९४४७२४४
५७	श्री भुलभुले कृषक समूह	सू.न.पा-८	३०	राम ब. तामाङ्ग	९८६३६१२७५९
५८	श्री ग्रिन एण्ड स्पेशियालिटी चिया कृषक समूह	सू.न.पा-३	२७	मन प्रसाद राई	९८२५९८६५७५
५९	श्री रक्तकाली अर्गानिक कृषक समूह	सू.न.पा-८	११	दिनेश कुमार माझी	९८५२०२९३२४
६०	श्री पन्चकन्या अर्गानिक हरियो चिया कृषक समूह	सू.न.पा-११	३०	कमल प्रसाद खतिवडा	९८४२७४९२४२
	जम्मा सदस्य सङ्ख्या		१५०८		

हाल सम्म दर्ता भएका पशुपालन समूहको विवरण

क्र.स.	समूहको नाम	पदाधिकारीको नाम	ठेगाना	कैफियत
१	उन्नतिशिल बाख्रा पालन कृषक समूह	गोम ब. बस्नेत	सू.न.पा.– ४	९८४४६६९०३१
२	प्रगतिशिल बाख्रा पालक कृषक समूह	मोहनलाल खड्का	सू.न.पा.– ५	९८४५७६१८०५
३	सूर्योदय गाई पालन कृषक समूह	कृष्ण घिमिरे देव कुमारी सुवेदी	सू.न.पा.– ४	९८४२७२९६४१ ९८४२७४४६२१
४	प्रगतिशील महिला गाई पालन समूह	सम्झना राई	सू.न.पा.– ११	९८१५०७२५३०
५	सुदुङ हरियाली पशुपालन समूह	तेज ब. गुरुङ आइतमाया राई	सू.न.पा.– ९	९८४२७३८१८४ ९८६२६८४४७९
६	मकरजुङ गाईपालन समूह	रमेश सापकोटा जिवन प्र. पोख्रेल	सू.न.पा.– १	९८४११६१८१२ ९८४२७१०८५२
७	महिला गाईपालन कृषक समूह	पम्फादेवी दर्नाल	सू.न.पा.– १३	९८०६०५१००५
८	सूर्योदय ट्राउट माछापालन समूह	यूगेश राई	सू.न.पा.– ३	९८१५०२२६९१
९	श्री ओरेन्जभ्याली पाडापालन कृषक समूह	हस्त ब. लेप्चा	सू.न.पा.– ५	९८६०२८२२६१
१०	समालबुङ पाडापालन कृषक समूह	अमृत तामाङ	सू.न.पा.– ५	९८६४१८६०९१
११	देउराली राँगा तथा पशुपालन कृषक समूह	रगुन राई	सू.न.पा.– ७	९८०३५५७५००
१२	रोङ पाडापालन कृषक समूह	सुदर्शन लेप्चा	सू.न.पा.– ५	९८६६२६४२४४
१३	श्री नमुना पाडापालन कृषक समूह	संयोग तामाङ	सू.न.पा.– ५	९८४०४०४१०९
१४	श्री शान्तिधारा पाडापालन कृषक समूह	भिम कुमार सुब्बा	सू.न.पा.– ५	९७४२६९२८०९

पहिचान गरिएका सिँचाइ आयोजनाहरूको विवरण

S.N.	Name Of Project	Scheme Code	Ward	Remarks	Irrigated area (ha.)
१	Bhattarai gaun acharya gaun IP	११००९SI०३०	१	Unfeasible, 100% Overlap with dashgate Phedi ip	
२	Dasgate phedi IP	११००९SI०२६	१	Under Operation	११.००
३	Himali Sichai Yojana	११००९SI०३२	१	On Pipeline with Ranking	
४	Majhuwa Khola Saatghare IP	११००९SI०३३	१	Under Operation	१८.००
५	Odri Khola IP	११००९SI०२८	१	Under Operation	१३.००
६	Shreekhola Khatri Tharigaun IP	११००९SI०२९	१	Under Operation	१२.५०
७	Shreekhola Sichai Yojana (Gairigaun)	११००९SI०२७	१	Under Operation	१८.००
८	Thotney Khola IP (Chipchipey)	११००९SI०३१	१	Low Water	
९	Chitre Tasigau Sichai Aayojana	११००९SI००२	२	New Scheme	
१०	Kalikhola Sichai Aayojana	११००९SI००३	२	New Scheme	
११	Kalkale Sinchai Yojana	११००९SI००१	२	Under Operation	२३.००
१२	Kalikhola Jil Irrigation Project	११००९SI०५८	३	Under Operation	४०.००
१३	Katyang Khola Sichai Yojana	११००९SI००५	३	Under Operation	५०.००
१४	Kokrekhola Sichai Yojana	११००९SI०३५	३	On Pipeline with Ranking	
१५	Majhgau Sichai Yojana	११००९SI००६	३	Overlap with DOI	
१६	Mathilo Bhulkeykhola Sichai Yojana	११००९SI०३६	३	On Pipeline with Ranking	
१७	Rungsung Khola Sichai Yojana	११००९SI००४	३	On Pipeline with Ranking	
१८	Setidevi Sichai Yojana	११००९SI०३४	३	On Pipeline with Ranking	
१९	Salleri Sichai Yojana	११००९SI००७	४	Under Operation	१६.००
२०	Baudhatolma Sichai Aayojana	११००९SI००८	५	New Scheme	
२१	Kanyam Phajigau Sichai Yojana	११००९SI०१०	६	Under Operation	१४.६०
२२	Siddhikhola IP	११००९SI००९	६	On Pipeline with Ranking	
२३	Ambi khola alaichi Bari sichai yojana	११००९SI०३८	७	CCA<5Ha	
२४	Ambirtar Siruwani Kulo IP	११००९SI०११	७	Under Operation	१२.००
२५	Gupti Ambi Khola Sichai Aayojana	११००९SI०१२	७	Under Operation	७.५०
२६	Dhakal Gau Sichai Aayojana	११००९SI०६२	८	Low Water	
२७	Pandam Dahal Tole Sichai Yojana	११००९SI०५७	९	Under Operation	८.००
२८	Sudung Muhan Bhaeko Aaridang Tole IP	११००९SI०१५	९	Under Operation	८.४०
२९	Aarubote Siran Kulo IP	११००९SI०५९	१०	Under Operation	१४.००
३०	Khalde Besi IP	११००९SI०६०	१०	Under Operation	६.००
३१	Ramekhola Melbote IP	११००९SI०१८	१०	Under Operation	९.००

S.N.	Name Of Project	Scheme Code	Ward	Remarks	Irrigated area (ha.)
३२	Ashley Sichai Yojana	११००९SI०४१	११	Implemented by FG	
३३	Dhungey IP	११००९SI०४४	११	Low Water	
३४	Julphe Sichai Yojana	११००९SI०२१	११	On Pipeline with Ranking	
३५	Kerabari sichai aayojana	११००९SI०१९	११	Under Operation	९.००
३६	Magetar IP	११००९SI०२५	११	Under Operation	१४.००
३७	Magghe Puchchar Kulo IP	११००९SI०४५	११	On Pipeline with Ranking	
३८	Saune Sichai Aayojana	११००९SI०२०	११	Under Operation	१४.००
३९	Thade Khola IP	११००९SI०४२	११	Under Operation	७.००
४०	Chiuribote Sichai Yojana	११००९SI०५०	१२	On Pipeline with Ranking	
४१	Lewak Tole Sichai Yojana	११००९SI०२२	१२	Under Operation	२१.००
४२	Rongtole Sichai Yojana	११००९SI०४७	१२	Under Operation	१३.००
४३	School Tole Sichai Yojana	११००९SI०४६	१२	On Pipeline with Ranking	
४४	Setidevi Kulo IP	११००९SI०४८	१२	On Pipeline with Ranking	
४५	Sunderbesi Sichai Yojana	११००९SI०५२	१२	Under Operation	५.२०
४६	Tangting Khola Pipal Dada Aayojana	११००९SI०२३	१३	Under Operation	५.३०
४७	Aaiselu kharka muhan hudai simle sahakale tole	११००९SI०६२	१४	New Scheme Feasible	
४८	Aderi Jimikhaad Bhuteni Sichai Yojana	११००९SI०५५	१४	Under Operation	४२.००
४९	Adheri Khola Muhan Badhare Kulo Irrigation Project	११००९SI०६१	१४	On Pipeline with Ranking	६.००
५०	Chumang Khola Muhan Gari Chumangko Puchargau Sichai Yojana	११००९SI०२४	१४	On Pipeline with Ranking	
					४१७.५०

उमेर अनुसार जनसङ्ख्याको विवरण

उमेर समूह	लिङ्ग	वडा नम्बर													
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
०–४	पुरुष	१२८	९२	९४	१२५	११९	८६	५८	१४९	१५२	१३२	१३७	१०९	७६	९०
	महिला	१२८	७६	११२	१२२	१११	७९	६१	१२९	१३७	१२२	११५	११४	७३	८९
५–९	पुरुष	१७०	९७	१५२	१५५	१३३	१०३	७८	१६७	१८०	१८३	१६१	१३९	९५	९६
	महिला	१४२	१०१	१११	१६२	१३९	९८	६१	१२६	१६९	१७९	१४०	१४२	८८	१११
१०–१४	पुरुष	१५१	१२२	१३८	१७७	१२२	९७	६९	१६४	१७९	१५४	१४९	१५८	८५	१३०
	महिला	१२८	११२	९३	१८८	१४७	९२	७४	१२०	१६१	१५५	१४७	१७०	१००	१३१
१५–१९	पुरुष	१८६	१४०	१४५	२००	१८६	१०६	९१	१७५	२१३	२०७	१६८	१८९	१३६	१८७
	महिला	१९९	१३८	१४८	१८०	१८४	१३४	८८	१६९	२३१	२०१	१५५	१९२	११८	१६७
२०–२४	पुरुष	१९७	१३५	१७९	१७४	१९२	११९	९९	१६३	२००	१८२	१७१	१६६	११८	१३५
	महिला	२१८	१५७	१५९	१७७	२०२	१२१	९३	१६०	२२१	२१७	१८४	१७५	११६	१६१
२५–२९	पुरुष	१९७	१६१	१६६	२०८	२०७	११७	९७	१७७	१९१	२०५	१७५	१५४	१०२	१२८
	महिला	२१५	१७७	२०७	२०१	२३३	१२७	९३	२१०	२४७	२४७	१८७	१७१	१०४	१५३
३०–३४	पुरुष	२१२	१५४	१५८	२२०	१७३	११२	९४	१६०	१९२	२०५	१६२	१६२	९८	९५
	महिला	२१५	१५४	१५७	२२६	१४४	११४	७७	१७३	२०३	२१९	१९६	१७४	९३	९६
३५–३९	पुरुष	२०३	१६०	१५०	२३५	१७०	१२५	८१	१७२	१८९	२०१	१५९	१५०	८९	१२७
	महिला	१८३	१६५	१५१	२४३	१६२	१२५	९१	१८२	२११	२०९	१६६	१६७	१०६	१४४
४०–४४	पुरुष	१६७	११३	११७	२२०	१५८	१०९	७३	१५३	१६५	१७६	१२९	१४५	७१	१२०
	महिला	१७७	१५४	१४८	२२२	१६८	११२	८८	१७६	१७७	२१६	१५९	१५०	१००	१४५
४५–४९	पुरुष	१३५	१०७	१२२	१६२	१३१	९३	५८	१२६	१२८	१५३	११३	११४	७५	९३
	महिला	१५२	११७	११७	१५७	१२३	९१	७४	१४१	१३९	१६४	१०२	११५	६६	११६
५०–५४	पुरुष	१६४	११४	११२	१६९	१२९	९०	८९	१५४	१६०	१६९	१३८	१०८	७०	११४
	महिला	१७४	१२०	१२९	१६४	११६	९२	६७	१३५	१५५	१७९	१२८	११४	७९	१०५
५५–५९	पुरुष	१४०	८९	१३७	१४३	११८	७३	५४	१०८	१२१	१५१	११९	९१	६२	८९
	महिला	१५५	८७	११०	१३३	९८	७५	७४	१०२	८७	१४०	१३८	७३	६३	८७
६०–६४	पुरुष	१२८	९०	१००	१३५	११९	५६	६७	९०	९३	१०३	१०३	८८	५८	७६
	महिला	१०९	८३	८९	१२९	१०१	५९	४७	८५	९१	१०६	८६	७५	६०	७९
६५–६९	पुरुष	११२	६९	८२	१०७	९२	५७	३८	८०	७८	९२	६५	६९	५३	६९
	महिला	९८	४७	७०	१०९	९२	४५	३३	९१	७२	८९	५८	६२	४१	६४
७०–७४	पुरुष	९२	३४	५१	६४	६७	३९	३३	५८	४५	५८	५२	५०	३९	४५

उमेर समूह	लिङ्ग	वडा नम्वर													
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
	महिला	७४	४२	५७	६२	३६	२६	२७	४६	४९	३५	६४	४५	२४	४३
७५–७९	पुरुष	५१	३८	३५	४२	३०	१९	२३	३६	४०	३२	३९	३२	१६	२८
	महिला	४२	१८	२९	२६	३३	२२	१३	२८	३०	२९	३९	१९	११	१७
८०–८४	पुरुष	३७	१७	२५	२८	२०	१२	७	९	२२	१०	१७	१९	९	१४
	महिला	१६	१९	२०	२८	१४	९	२	११	१०	१८	१३	१२	११	६
८५–८९	पुरुष	६	८	१३	१३	१२	६	२	१६	१०	८	१०	७	४	६
	महिला	४	९	९	९	६	२	१	१२	११	४	६	४	४	८
९०–९४	पुरुष	३	२	५	६	६	१	०	४	१	९	१	३	१	३
	महिला	०	२	५	३	२	०	१	१	३	०	२	२	१	०
९५±	पुरुष	१	०	०	३	२	०	१	०	०	१	०	१	०	०
	महिला	०	२	१	०	०	०	०	०	१	१	०	०	०	१
जम्मा		२४८०	१७४२	१९८१	२५८६	२१८६	१४२०	११९२	२१६१	२३५९	२४३१	२०६८	१९५४	१२५७	१६४५
		२४२९	१७८०	१९२२	२५४१	२१११	१४२३	१०६५	२०९७	२४०५	२५३०	२०८५	१९७६	१२५८	१७२३

विगत ५ वर्षको व्यक्तिगत घटना दर्ताको विवरण

वडा नं..	जन्म				मृत्यु				सम्बन्ध विच्छेद	विवाह	बसाइँ सरी आएको		बसाइँ सरी जाने		जम्मा
	पुरुष	महिला	तेस्रो लिङ्ग	जम्मा	पुरुष	महिला	तेस्रो लिङ्ग	जम्मा			दर्ता सङ्ख्या	सदस्यको सङ्ख्या	दर्ता सङ्ख्या	सदस्यको सङ्ख्या	
वर्ष : २०७६															
१	३७	३१		६८	३१	१६		४७	१	३४	१	१	१०	२७	१६१
२	३२	३५		६७	११	९		२०	१	२८	९	३०	४	१२	१२९
३	२५	२३		४८	१६	१७		३३	३	३८	४	८	२	५	१२८
४	४७	३७		८४	११	१६		२७		२७	७	२९	२	४	१४७
५	३७	३५		७२	१२	१०		२२	१	३०	१	१	७	२२	१३३
६	१३	१०		२३	१४	३		१७	१	२७	४	८	६	२४	७८
७	१०	१३		२३	८	४		१२	२	१६	५	१२	४	८	६२
८	२५	३२		५७	१०	७		१७	१	२७	१०	२७	३	११	११५
९	२२	२८		५०	१९	११		३०	२	३४	७	१९	२	२	१२५
१०	३२	३७		६९	११	१२		२३	१	३८	८	२५	३	९	१४२
११	३७	२४		६१	११	११		२२		४०	७	२५	१०	२५	१४०
१२	२९	३६		६५	२६	१२		३८	२	२४	५	२०	५	१२	१३९
१३	२४	२३		४७	८	२		१०	१	२३	१	२	६	२१	८८
१४	२	५		७	१२	५		१७	३	३८	२	३	१४	३७	८१
जम्मा	**३७२**	**३६९**	**०**	**७४१**	**२००**	**१३५**	**०**	**३३५**	**१९**	**४२४**	**७१**	**२१०**	**७८**	**२१९**	**१६६८**
वर्ष : २०७७															
१	२९	२९		५८	२२	९		३१	३	२७	२	४	६	१६	१२७
२	१२	१२		२४	१३	१०		२३		२४	१०	३१	४	१३	८५
३	२७	२१		४८	२२	१४		३६	१	३३	५	१४	६	१४	१२९
४	४६	३६		८२	२३	१७		४०		२९	९	२३	९	२५	१६९
५	३३	४३		७६	२३	१५		३८		२९	२	५	३	११	१४८
६	२६	२५		५१	१०	६		१६	१	२०	७	१८	१०	३३	१०५
७	१८	२३		४१	९	६		१५		२१	१	३	४	११	८२
८	२६	२७		५३	१५	११		२६		२५	६	२६	९	३६	११९
९	२८	३३		६१	१६	१५		३१	३	२८	७	३१	४	१२	१३४
१०	४२	२३		६५	९	१७		२६	२	३५	१३	४०	९	३०	१५०
११	२३	२१		४४	११	१८		२९	१	३०	१०	३५	७	२४	१२१
१२	३४	२६		६०	१६	१२		२८	१	२४	६	२१	९	२७	१२८
१३	१६	२७		४३	१४	४		१८	१	१३	१	३	१२	३५	८८
१४	२४	२५		४९	१५	१६		३१	१	१८			२६	९१	१२५
जम्मा	**३८४**	**३७१**	**०**	**७५५**	**२१८**	**१७०**	**०**	**३८८**	**१४**	**३५६**	**७९**	**२५४**	**११८**	**३७८**	**१७१०**
वर्ष : २०७८															
१	४७	५७		१०४	४७	४१		८८	१	७१	३	५	१९	६८	२८६
२	२२	३१		५३	२४	१६		४०	१	५०	१३	३६	८	२७	१६५

वडा नं..	जन्म				मृत्यु				सम्बन्ध विच्छेद	विवाह	बसाइँ सरी आएको		बसाइँ सरी जाने		जम्मा
	पुरुष	महिला	तेस्रो लिङ्ग	जम्मा	पुरुष	महिला	तेस्रो लिङ्ग	जम्मा			दर्ता सङ्ख्या	सदस्यको सङ्ख्या	दर्ता सङ्ख्या	सदस्यको सङ्ख्या	
३	३८	४४		८२	३१	१९		५०	६	५१	१०	३७	८	२३	२०७
४	३९	४९		८८	२६	२४		५०	२	६०	७	१५	६	१८	२१३
५	५५	४३		९८	२७	२१		४८		६९	६	१८	७	१२	२२८
६	२९	२५		५४	१६	१२		२८	१	३६	२२	६६	१४	४४	१५५
७	२४	२२		४६	१५	९		२४	२	३०	९	२२	१०	२९	१२१
८	३४	२६		६०	३०	२६		५६	४	४०	२९	८१	१०	२७	१९९
९	४९	५२		१०१	२८	१५		४३	१	९८	४४	१५४	७	२५	२९४
१०	४०	४७		८७	२५	२४		४९	७	८१	३५	११२	१६	५२	२७५
११	६४	४५		१०९	३२	२२		५४	५	७०	१९	६४	१५	४१	२७२
१२	५३	६४		११७	१९	२३		४२	८	५९	११	३०	९	३७	२४६
१३	६०	४३		१०३	१९	११		३०	३	३६	८	२०	११	३३	१९१
१४	४५	४६		९१	१९	१५		३४	४	४५	१३	३२	२०	५३	२०७
जम्मा	**५९९**	**५९४**	**०**	**११९३**	**३५८**	**२७८**	**०**	**६३६**	**४५**	**७९६**	**२२९**	**६९२**	**१६०**	**४८९**	**३०५९**
वर्ष : २०७९															
१	५३	५९		११२	३७	१४		५१	५	४८	१	४	८	२६	२२५
२	४५	४२		८७	१३	१२		२५	२	३७	१५	३९	८	१९	१७४
३	४१	३०		७१	१८	१५		३३	५	४२	८	२५	४	१७	१६३
४	५४	६०		११४	३२	१९		५१	६	४८	२	४	१०	३४	२३१
५	७८	७५		१५३	१८	१७		३५	१३	५५	३	७	७	१४	२६६
६	२९	३२		६१	१२	१०		२२		२१	६	२१	५	१५	११५
७	२१	१६		३७	८	७		१५	२	९	५	१६	९	३१	७७
८	४०	४२		८२	१७	१५		३२	४	३९	२०	७६	१४	४९	१९१
९	४३	४७		९०	१८	१७		३५	४	३२	२६	८५	८	२२	१९५
१०	३८	२५		६३	१६	१३		२९	३	४१	२९	१०१	१३	३६	१७८
११	५७	५४		१११	२०	१२		३२	६	४३	१४	४२	७	३०	२१३
१२	४८	५३		१०१	२०	१३		३३	७	४७	११	३५	१२	३८	२११
१३	२५	१८		४३	१२	१०		२२	४	२३	३	९	१७	५३	११२
१४	२९	४३		७२	१७	८		२५	४	३३			२२	५३	१५६
जम्मा	**६०१**	**५९६**	**०**	**११९७**	**२५८**	**१८२**	**०**	**४४०**	**६५**	**५१८**	**१४३**	**४६४**	**१४४**	**४३७**	**२५०७**
वर्ष :२०८० (वैशाख- फागुन)															
१	५६	४६		१०२	२२	१७		३९	२	४५	१	१	४	१०	१९३
२	१५	२७		४२	२०	५		२५	२	२२	५	१६	६	१४	१०२
३	२०	२६		४६	१९	१०		२९	३	२८	७	१५	४	१३	११७
४	४२	३१		७३	३१	१६		४७	२	३६	४	१४	१	२	१६३
५	४८	४६		९४	२०	१८		३८	४	४८	१	२	४	११	१८९
६	२९	१३		४२	१५	९		२४	५	२१	१०	३३	९	२३	१११
७	१२	१४		२६	७	८		१५	२	२४	१	३	५	२०	७३
८	२७	३१		५८	१४	१०		२४	५	३२	१३	४०	७	२२	१३९
९	४१	३९		८०	१०	७		१७	८	२५	८	२०	७	२१	१४५
१०	३२	३५		६७	२४	१३		३७	६	३७	१५	४४	१०	२३	१७२
११	४६	४०		८६	१९	८		२७	१	३५	७	१५	८	२०	१६४
१२	३०	२९		५९	१७	२२		३९	६	३६	६	१३	३	६	१४९
१३	२८	१९		४७	७	७		१४	३	२०	४	९	७	१९	९५
१४	२४	१९		४३	१५	९		२४	३	२०	३	३	१८	४५	१११
जम्मा	**४५०**	**४१५**	**०**	**८६५**	**२४०**	**१५९**	**०**	**३९९**	**५२**	**४२९**	**८५**	**२२८**	**९३**	**२४९**	**१९२३**

अपाङ्गताको किसिम अनुसार परिचयपत्र प्राप्त गर्ने नागरिकको सङ्ख्यात्मक विवरण

अपाङ्गताको किसिम	पूर्ण अशक्त अपाङ्गता			अति अशक्त अपाङ्गता			मध्यम अपाङ्गता			सामान्य अपाङ्गता			जम्मा
	म	पु	जम्मा	म	पु	जम्मा	म	पु	जम्मा	म	पु	जम्मा	
अटिजम	०	१	१	४	३	७	०	०	०	२	१	३	११

अपाङ्गताको किसिम	पूर्ण अशक्त अपाङ्गता			अति अशक्त अपाङ्गता			मध्यम अपाङ्गता			सामान्य अपाङ्गता			जम्मा
	म	**पु**	**जम्मा**	**म**	**पु**	**जम्मा**	**म**	**पु**	**जम्मा**	**म**	**पु**	**जम्मा**	
दृष्टि सम्बन्धी अपाङ्गता	०	०	०	१२	१२	२४	६	६	१२	१	०	१	३७
न्यून दृष्टियुक्त	०	०	०	०	०	०	०	३	३	३	०	३	६
बहु अपाङ्गता	२५	४६	७१	२१	२७	४८	१	१	२	०	०	०	१२१
बहिरा	०	०	०	१४	८	२२	०	०	०	०	०	०	२२
मानसिक तथा मनोसामाजिक अपाङ्गता	०	१	१	५	४	९	१	२	३	१	०	१	१४
बौद्धिक अपाङ्गता /सुस्त मनस्थिति	३	७	१०	१९	१९	३८	८	८	१६	८	५	१३	७७
शारीरिक अपाङ्गता	२०	२३	४३	२९	६९	९८	४४	८६	१३०	४१	५१	९२	३६३
सुनाइ सम्बन्धी अपाङ्गता	०	०	०	३३	४२	७५	१६	१२	२८	२	४	६	१०९
स्वर र बोलाइ सम्बन्धी अपाङ्गता	०	०	०	१	०	१	९	६	१५	१०	३	१३	२९
सुस्त श्रवण	०	०	०	०	०	०	६	९	१५	१	०	१	१६
जम्मा	**४८**	**७८**	**१२६**	**१३८**	**१८४**	**३२२**	**९१**	**१३३**	**२२४**	**६९**	**६४**	**१३३**	**८०५**

सामुदायिक विद्यालयको शिक्षक दरबन्दी र पूर्तिको अवस्था

क्र.सं.	सङ्केत	विद्यालयको नाम	१-५				६-८				९-१०				११-१२			
			दरबन्दी	स्थायी	अस्थायी	रिक्त	दरबन्दी	स्थायी	अस्थायी	रिक्त	दरबन्दी	स्थायी	अस्थायी	रिक्त	दरबन्दी	स्थायी	अस्थायी	रिक्त
१	०३०३४०००४	आदर्श आ.वि.	६	६	०	०	१	०	१	०				०				०
२	०३०३४०००८	आदर्श आ.वि. याङ	२	२		०				०				०				०
३	०३०३१००१८	अम्लिसे आ.वि.	२	२		०				०				०				०
४	०३०४४०००५	अंशवर्मा आ.वि.	४	१	३	०				०				०				०
५	०३०२००००२	बाल विकास आ.वि.	२	२		०				०				०				०
६	०३०२२०००४	बाल कल्याण आ.वि. कोल्बोटे	२	१	१	०				०				०				०
७	०३०२२००१२	बाल कल्याण आ.वि. सिम्ले	२	१	१	०				०				०				०
८	०३०१४०००९	भगवति आ.वि.	२	२		०				०				०				०
९	०३०२००००४	भाग्योदय आ.वि.	२	२		०				०				०				०
१०	०३०४००००३	भानुभक्त आ.वि.	२	२		०				०				०				०
११	०३०३१०००१	भवानी आ.वि.	४	४		०				०				०				०
१२	०३०३२०००५	भीम ज्योति आ.वि.	२	२		०				०				०				०
१३	०३०३१०००९	वीरेन्द्र मा.वि.	६	२	२	२	५	१	४	०	२	०	२	०				०
१४	०३०३४०००६	विष्णु ज्योति आ.वि.	२	१	१	०				०				०				०
१५	०३०४००००६	वौद्ध आ.वि.	२	२		०				०				०				०
१६	०३०३२००१०	वौद्धधाम मा.वि.	४	३	१	०	५	४	१	०	५	४	१	०	२	०	२	०
१७	०३०३४०००२	बुढानीलकण्ठ आ.वि.	३	२	१	०				०				०				०
१८	०३०२२०००१	बुद्ध मा.वि.	९	८	१	०	२	१	१	०				०				०
१९	०३०१४०००२	चन्द्रकला आ.वि.	२	२		०				०				०				०
२०	०३०४००००७	चन्द्रोदय आ.वि.	२	२		०				०				०				०
२१	०३०३४००१०	दियालो आ.वि.	६	५	१	०				०				०				०
२२	०३०१९०००९	दुर्गा भवानी आ.वि.	२	२		०				०				०				०
२३	०३०३४०००१	फिक्कल मा.वि.	१३	१०	३	०	४	४	०	०	६	६	०	०	३	०	३	०
२४	०३०३१०००२	गणेश्वरी मा.वि.	८	६	१	१	१	०	१	०	१	१		०				०
२५	०३०४००००९	गोरख आ.वि.	६	५	१	०	१	१		०				०				०
२६	०३०२२००१०	ज्ञानोदय आ.वि.	३	२	१	०				०				०				०
२७	०३०१४०००३	हिमालय मा.वि.	४	३	१	०	४	२	१	१	५	४	१	०	२	०	२	०
२८	०३०४४०००१	जनक मा.वि.	५	५	०	०	५	४	१	०	५	५	०	०	२	०	२	०
२९	०३०२२०००७	जिमीखाँद आ.वि.	२	२		०				०				०				०
३०	०३०२२०००५	ज्योति मा.वि.	७	६	१	०	५	०	५	०	३	०	३	०	२	०	२	०
३१	०३०४४०००९	कञ्चनजङ्घा आ.वि.	३	१	२	०				०				०				०

क्र.सं.	सङ्केत	विद्यालयको नाम	१-५				६-८				९-१०				११-१२			
			दरबन्दी	स्थायी	अस्थायी	रिक्त	दरबन्दी	स्थायी	अस्थायी	रिक्त	दरबन्दी	स्थायी	अस्थायी	रिक्त	दरबन्दी	स्थायी	अस्थायी	रिक्त
३२	०३०३१०००५	करफोक मा.वि.	९	८	१	०	७	४	२	१	९	६	३	०	६	०	५	१
३३	०३०३१०००४	केराबारी आ.वि.	६	६	०	०				०				०				०
३४	०३०३१००१०	कृष्ण आ.वि.	४	३	१	०				०				०				०
३५	०३०२००००८	कृष्णाश्रम मा.वि.	११	५	६	०	६	६	०	०	५	५	०	०	२	०	२	०
३६	०३०३२०००४	लक्ष्मी राष्ट्रिय आ.वि.	४	२	२	०				०				०				०
३७	०३०३२०००६	महेन्द्र आ.वि.	२	१	१	०				०				०				०
३८	०३०४४०००३	महेन्द्र आ.वि. अर्थेटार	२	२		०				०				०				०
३९	०३०१४०००५	महेन्द्रोदय आ.वि.	३	२	१	०				०				०				०
४०	०३०३४०००५	मालुम आ.वि.	२	२		०				०				०				०
४१	०३०४४०००२	मेची मा.वि.	५	२	२	१	४	४		०				०				०
४२	०३०४०००१२	नमुना बालमन्दीर आ.वि.	२	१	१	०				०				०				०
४३	०३०२००००३	नवज्योति आ.वि.	३	१	२	०				०				०				०
४४	०३०२००००६	पद्म आ.वि.	७	६	१	०				०				०				०
४५	०३०३१०००७	पञ्चकन्या आ.वि.	१	१		०				०				०				०
४६	०३०३१०००३	पाथीभरा आ.वि.	१	०	१	०				०				०				०
४७	०३०३१००११	पुण्यस्मारिका आ.वि.	१०	८	२	०	१	०	१	०				०				०
४८	०३०३४०००३	राष्ट्रिय आ.वि.	८	६	२	०				०				०				०
४९	०३०३४०००९	राष्ट्रिय आ.वि. आरुबोटे	२	१		१				०				०				०
५०	०३०४४०००४	राष्ट्रिय आ.वि. तकपत	४	४		०				०				०				०
५१	०३०३२०००७	रत्न सुधार आ.वि.	२	२		०				०				०				०
५२	०३०४००००२	समालबुङ मा.वि.	५	४	१	०	४	१	३	०	४	०	४	०				०
५३	०३०३२०००३	शान्त मा.वि.	३	२	१	०	३	०	३	०				०				०
५४	०३०२२००१३	शारदा आ.वि.	५	३	२	०				०				०				०
५५	०३०२२०००३	सरस्वती मा.वि.	५	४	१	०	४	३	१	०	६	५	०	१	२	०	२	०
५६	०३०२००००५	सरस्वती निवास आ.वि.	५	५	०	०	३	१	२	०				०				०
५७	०३०४००००५	सरस्वती आ.वि.	२	१	१	०				०				०				०
५८	०३०३२०००२	सार्वजनिक आ.वि.	५	५	०	०	२	०	२	०				०				०
५९	०३०४००००१	शान्तिधारा आ.वि.	२	२		०				०				०				०
६०	०३०१४०००८	सिद्धदेवी आ.वि.	२	१	१	०				०				०				०
६१	०३०२००००७	सिद्ध आ.वि.	२	१	१	०				०				०				०
६२	०३०३२००१२	सिद्धेश्वर संस्कृत गुरुकुल पाठशाला	०			०				०				०				०
६३	०३०१४०००१	सिंहदेवी मा.वि.	५	५	०	०	५	०	५	०	१	०	१	०				०

क्र.सं.	सङ्केत	विद्यालयको नाम	१-५				६-८				९-१०				११-१२			
			दरबन्दी	स्थायी	अस्थायी	रिक्त	दरबन्दी	स्थायी	अस्थायी	रिक्त	दरबन्दी	स्थायी	अस्थायी	रिक्त	दरबन्दी	स्थायी	अस्थायी	रिक्त
६४	०३०३१०००६	कृष्ण आ.वि.	१	१		०				०				०				०
६५	०३०३२००१४	उर्गेन छ्योलिङ गुम्बा	२	०	२	०				०				०				०
जम्मा			**२५३**	**१९३**	**५५**	**५**	**७२**	**३६**	**३४**	**२**	**५२**	**३६**	**१५**	**१**	**२१**	**०**	**२०**	**१**

नगरक्षेत्र भित्र रहेका खेलमैदानहरूको विवरण

वडा नं..	खेल पूर्वाधारको किसिम	क्षेत्रफल	स्वामित्व	दर्शक क्षमता
१	खेलमैदान	३४०० वर्गमिटर	विद्यालय	५००
	मानेडाँडा खेलमैदान	३६०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	४००
	सिंहदेवि मा.वि खेलमैदान	३६०० वर्गमिटर	विद्यालय	९००
२	जिपजिपे खेलमैदान	३५०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	२५००
	बागबिरे खेलमैदान	३५०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	५००
	कभर्ड हल	३५०० वर्गमिटर	विद्यालय	४००
	टाँसीगाउँ खेलमैदान	३४०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	७००
	रमिते खेलमैदान	९००० वर्गमिटर	सार्वजनिक	१००००
३	तिनखुट्टे खेलमैदान	३४०० वर्गमिटर	निजी	५००
	रुङसुङ खेलमैदान	३४०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	५००
	कट्टेबुङ खेलमैदान	३४०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	८००
४	उत्तरे खेलमैदान	३६०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	२५००
	जनक मा.वि खेलमैदान	३४०० वर्गमिटर	विद्यालय	१२००
	मेचिबजार खेलमैदान	३६०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	५०००
	बगरे खेलमैदान	३६०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	२५००
५	समालबुङ खेलमैदान	७००० वर्गमिटर	विद्यालय	४५००
	ओरेन्जभ्याली खेलमैदान	३६०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	४५००
	देउराली खेलमैदान	३६०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	४५००
	दारगैरी खेलमैदान	३६०१ वर्गमिटर	सार्वजनिक	४५००
	सामसुन खेलमैदान	३६०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	५०००
६	डुँडेगैरा खेलमैदान	४५०० वर्गमिटर	स्थानीय तह	७०००
	लामपोखरी खेलमैदान	२५०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	५००
	तारगाउँ खेलमैदान	४००० वर्गमिटर	विद्यालय	६०००
७	कृष्णाश्रम मा.वि खेलमैदान	४००० वर्गमिटर	विद्यालय	६०००
	कृष्णाश्रम मा.वि खेलमैदान	१५०० वर्गमिटर	विद्यालय	१०००
	अम्बी खेलमैदान	४००० वर्गमिटर	सार्वजनिक	४५००
८	मालुम युवा क्लब खेलमैदान	४६०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	७०००
	अन्तर्राष्ट्रिय क्रिकेट खेलमैदान	१४००० वर्गमिटर	स्थानीय तह	१००००
	सिद्धिखोला बगर खेलमैदान	४६०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	५०००
९	चन्द्र खेलमैदान	४५०० वर्गमिटर	स्थानीय तह	१०००
	शान्ति एकता खेलमैदान	४६०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	१०००
	इडेनभ्याली खेलमैदान	४६०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	४५००
१०	फिक्कल मा.वि खेलमैदान	१५०० वर्गमिटर	विद्यालय	१२००
	आले खेलमैदान	२५०० वर्गमिटर	विद्यालय	१५००
	कभर्ड हल	२५०० वर्गमिटर	निजी	५०००
	फुटसल	२५०० वर्गमिटर	निजी	५००
	सिमपानी खेलमैदान	३६०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	३०००
११	केराबारी खेलमैदान	३५०० वर्गमिटर	विद्यालय	१५००
	भवानी आ.वि खेलमैदान	३५०० वर्गमिटर	विद्यालय	१०००
	विरेन्द्र मा.वि खेलमैदान	३६०० वर्गमिटर	विद्यालय	२०००
	तिनघरे पोखरी खेलमैदान	३६०० वर्गमिटर	विद्यालय	२०००
	सुन्तले खेलमैदान	४६०० वर्गमिटर	विद्यालय	३०००
१२	करफोक खेलमैदान	२५००० वर्गमिटर	विद्यालय/स्थानीय तह	१००००
	मुर्तीडाँडा खेलमैदान	३४०० वर्गमिटर	विद्यालय	१५००
१३	उत्तरे खेलमैदान	३५०० वर्गमिटर	सार्वजनिक	२५००

नगर क्षेत्रभित्र पहिचान गरिएका सुरक्षित खुला क्षेत्रको विवरण

क्र सं	वडा नं.	पहिचान गरिएको खुल्ला स्थानको नाम	सुरक्षित स्थानको ठेगाना	क्षमता (परिवार सङ्ख्या)	भौतिक संरचना
१	१	गोर्खे बजार खेलमैदान	हिमाली टोल		चौरी र भवन
२	१	ने रे सो उपशाखा भवन गोर्खे	हिमाली टोल		भवन
३	१	एन्जेलिया महिला सहकारी संस्था	कमेरे टोल	१५	भवन
४	१	किरात याक्थुङ चुम्लुङ भवन	बिहानी सिर्जनशील टोल	१०	भवन
५	१	निलकमल सहकारी भवन	फेदिखोला टोल	५	भवन
६	१	सामुदायिक भवन	मकरजुङ		भवन
७	२	जिवजिवे खेलमैदान	समृद्धि टोल	५०	
८	२	रमितेखोला खेलमैदान	सिर्जनशील टोल	१००	
९	२	मन्दिर डाँडा खेलमैदान	देउराली टोल	४०	
१०	२	बागबिरे खेलमैदान	सयपत्री टोल	५०	
११	२	अर्थेटार खेलमैदान	अर्थेटार टोल	५०	
१२	२	कञ्चनजङ्गा खेलमैदान	कञ्चनजङ्गा टोल	५०	
१३	२	हिले निसाने खेलमैदान	सगरमाथा टोल	५०	
१४	५	श्री समालबुङ्ग मा.वि.खेलमैदान	शान्तिबजार टोल	१००	चौरी र भवन
१५	५	सामसुङ खेलमैदान	गोरख टोल	१००	खाली जमिन
१६	६	वडा नं. ६ वडा कार्यालय	सिद्धार्थ टोल	१५	भवन र मैदान
१७	६	मर्ज भएको सरस्वती आ.वि.	थलथले टोल	२०	भवन र मैदान
१८	६	आधारभूत स्वास्थ्य चौकी	कन्चनजङघा टोल	५	भवन
१९	६	डुँडेगैरा खेलमैदान	कन्याम टोल	३०	खेलमैदान
२०	६	लामपँधेरा खेलमैदान	लामपँधेरा	३०	खेलमैदान
२१	६	बाल विकास आ.वि.	समावेशी टोल	१०	भवन
२२	६	पञ्चकन्या आ.वि.	कन्याम टोल	२०	खेलमैदान
२३	६	रामजानकी मन्दिर	कन्चनजङघा टोल	२५	धर्मशाला
२४	७	गोगने चिया सहकारी	एकताटोल	२०	भवन खेलमैदान
२५	७	कृष्णाश्रम मा.वि.	कन्याम	१०	भवन र चौर
२६	७	महिला पुनर्स्थापना केन्द्र	कन्याम	२०	भवन
२७	७	चिया सङ्कलन केन्द्र	अम्वीटोल	२०	भवन
२८	७	महिला वहुउद्वेश्यीय संस्था	हर्कटे सुकेपोखरी	२०	भवन
२९	७	वर्थिङ सेण्टर	खड्कागाउँ	३०	भवन र चौर
३०	७	वडा कार्यालय	कन्याम	२०	भवन र चौर
३१	७	अम्बी खेलमैदान	सिर्जना टोल	१५०	खुल्ला चौर
३२	९	चन्द्रग्राउण्ड खेलमैदान	रम्फोक टोल	२०	छैन
३३	९	एन.एफ.सि. खेलमैदान	दियालो टोल	२०	छैन
३४	९	आरिदाङ खेलमैदान	आरिदाङ टोल	२०	छैन
३५	९	सुदुङ खेलमैदान	सुदुङ टोल	२०	छैन
३६	१०	आरुवोटे खेलमैदान (१.५ रोपनी)	आरुबोटे	१००	छैन
३७	१०	आहाले खेलमैदान (३ रोपनी)	आहाले	१००	छैन
३८	११	खेम्पालुङ सामुदायिक भवन	सु.न.पा.-११ भवानी टोल	१०	
३९	११	भवानी खेल मैदान	सु.न.पा.-११ भवानी टोल	६०	
४०	११	आइतबारे खेल मैदान	सु.न.पा.-११ भवानी टोल	८०	
४१	११	साकेला सामुदायिक भवन	सु.न.पा.-११ साकेला टोल	१०	
४२	११	श्री सौजन्य दलित उत्थान समूह	सु.न.पा.-११ आइतबारे टोल	२	
४३	११	परिवर्तनशील समाज	सु.न.पा.-११ परिवर्तन टोल	५	
४४	१२	करफोक मा.वि. को खेलमैदान	पञ्चकन्या टोल	५०	चौरी र भवन
४५	१२	ड्रिम्स क्लवको खेलमैदान	हिटी टोल	२५	क्लवको भवन
४६	१२	पाथिभरा आ.वि. क्षेत्र	त्रिवेणी टोल	१०	भवन मात्र
४७	१२	सुन्दरबस्ती खेलमैदान	सुन्दरबस्ती टोल	१०	लमैदान
४८	१२	गणेश्वरी मा.वि. क्षेत्र	स्कूल टोल	३०	भवनहरू
४९	१२	पञ्चकन्या आ.वि.	पिङ्गडाँडा टोल	१०	विद्यालय भवन
५०	१२	सामाजिक भवन	रोड टोल	२०	चौरी र भवन

क्र सं	वडा नं.	पहिचान गरिएको खुल्ला स्थानको नाम	सुरक्षित स्थानको ठेगाना	क्षमता (परिवार सङ्ख्या)	भौतिक संरचना
५१	१२	त्रिभूवन आ.वि. खेल मैदान	मूर्तिडाँडा	५०	चौरी र भवन
५२	१३	सुकेपोखरी	किराँत टोल	१५०	खुल्ला चौरी मात्र
५३	१४	कटुसे टोल खुल्ला मैदान	कटुसे	२००	मैदान
५४	१४	जनजाती भवन	कटुसे	५०	टिनको छाना
		जम्मा		२११७	

सूर्योदय नगरपालिका क्षेत्रभित्र बग्ने खोला खोल्सीको विवरण

वडा नं.	खोला खोल्सीको नाम	खोला खोल्सीले छुने टोलहरू
१	मैयुँ खोला	धजे टोल, मकरजुङ्ग टोल, सुनाखरी टोल, फेदीखोला टोल, मगलबजार टोल, कमेरे टोल, हिमाली टोल, सुनौलो विहानी टोलहरू
	श्रीखोला	मङ्गलबजार टोल, नमोबुद्ध टोल, सगरमाथा टोल
	च्याने खोला	फेदी खोला टोल, इन्द्रेणी टोल
	सेती खोला	कमेरे टोल, रमाइलो टोल
	ओद्री खोला	मानेडाँडा टोल, सानो वाङ्गीन टोल, पूर्वेली एकता टोल, हिमाली टोल
	गुद्रे खोला	हिमाली टोल, हरियाली नमूना टोल
	सन्तेनी खोला	सुनौलो विहानी टोल, विहानी सृजनशील टोल
	आहाले खोला	जनप्रिय टोल, सनौलो विहानी टोल, विहानी सिर्जनशील टोल
	मुडे खोला	जनप्रिय टोल, मकरजुङ्ग टोल
	काफ्ले खोल्सा	हरियाली टोल, हिमाली टोल, विहानी टोल
	जोगमाइ खोला	जनप्रिय टोल, सुनौलो विहानी टोल, धजे टोल
२	बागविरे खोल्सी	देउराली टोल हुँदै त्रिवेणी
	धोविधारा खोल्सी	देउराली – मानेडाँडा
	काली खोला	त्रिवेणी टोल
	मयाँ खोला	सुनाखरी हुँदै त्रिवेणी – लालिगुराँस
	सिद्धि खोला	मानेडाँडा टोल
	इश्वरी खोला	परिवर्तन हुँदै सगरमाथा टोल
	कामीधारा खोला	परिवर्तन हुँदै सगरमाथा टोल
	पधेरी खोला	परिवर्तन हुँदै सगरमाथा टोल
	देवीथान खोल्सी	परिवर्तन हुँदै सगरमाथा टोल
	कट्याङ खोला	सिद्धार्थ हुँदै मानेडाँडा टोल
३	दोवे खोला	वरदोवे टोल, कट्टेवुङ टोल
	रुङसुङ खोला	नमुना टोल, मंगलस्मृति टोल
	कोचे खोला	वरदोवे टोल, कट्टेवुङ टोल
४	ढुंगे खोल्सा	आदर्श टोल, हुँदै उन्यूटार
	वाङ्गे खोला	
	सिद्धि खोला	
	अन्तु खोला	अन्तुटोल हुँदै उन्यूटार
	सिरिसे खोला	
	भालु खोला	
	छाँगे खोला	
	उत्तरे खोला	
५	सिद्धि खोला	नमुना, बौद्ध र रोङ टोल
	गोरख खोला	गोरख, बौद्ध र रोङ टोल
	सङ्खे खोला	रोङ टोल
	कत्ले खोला	ओरेन्जभ्याली टोल
	बडारे खोल्सी	समावेशी उदय टोल
	आसाङ खोला	शान्तिधारा टोल
	मेची नदी	झुल्केघाम, शान्तिधारा, मेची किनार र रोङ टोल
	अन्तु खोला	गोरख र नमूना टोल
	देउनी खोला	अन्तुडाँडा र झुल्केघाम टोल
	समालबुङ्ग खोला	शान्तिबजार र मेचीकिनार टोल
६	तारगाउँ खोला	उत्तरे टोल, कञ्चनाजङ्घा टोल, तल्लो फाजीगाउँ
	सिद्धि खोला	जुनतारा टोल, ढकाल टोल, वरपिपल टोल
	कमेरे खोला	कन्याम टोल, सिद्धार्थ टोल
	फाङफुङ खोला	ढकाल टोल, फाङफुङ टोल, लालीगुराँस टोल
	फाजी खोला	लामपँधेरो टोल, समावेशी टोल, तल्लो फाजीगाउँ
७	बिरीङ खोला	राइ टोल, रमाइलो टोल, सिग्राम टोल, सृजना टोल, सिरवानी टोल
	दाम्से खोला	एकता टोल, वरपिपल टोल, राइ टोल
	ढिके खोला	घलेधारा टोल, राइटोल
	त्रिवेणी खोला	घलेधारा टोल, कटुवाल टोल, रमाइलो टोल, खड्का टोल
	सिग्राम खोला	भाङटार खड्का टोल सिग्राम टोल सिर्जना टोल अम्बी टोल
	गुप्ती खोला	गुप्ती भाङटार टोल, गैरेगाउं टोल, अम्वीटोल

वडा नं.	खोला खोल्सीको नाम	खोला खोल्सीले छुने टोलहरू
	अम्वी खोला	अम्वीटार, गैरीगाउँ टोल
८	डब्बु खोल्सा	बुद्ध टोल, भुलभुले टोल
	कालीखोला	पाल्टाँगे, सिद्धकाली, वरडाँडा, रामते
	मालुम खोला	दाम्सिङ हुँदै सरस्वती टोल हुँदै सिद्धिखोला झर्छ
	सुदुङ खोला	महालक्ष्मि र गुम्वाटोल हुँदै सिद्दिखोला झर्छ।
९	जोगमाइ खोला	ढोडे टोल
	मैयु खोला	ढोडे टोल र आदर्श टोल
	पान्दाम खोला	आदर्श, साम्पाङ, ढोडे, नमूना, दियालो टोल
	रम्फोक खोला	रम्फोक, ढोडे, सृजनशील टोल
	मगर खोला	रम्फोक, दियालो र काजीफाटक टोल
	खुम्रे खोला	पाथिभरा र आरिदाङ टोल
	आरिदाङ खोला	आरिदाङ र सुदुङ टोल
१०	याङ खोला	आदर्श टोल
	बिरिङ खोला	याङ टोल
	रामे खोला	गुम्वा पथ, महेलबोटे
	तारिम खोला	रत्न चोक, सुम्निमा टोल
	चरुङ खोला	मिलन टोल, सगम टोल
	जोगमाइ खोला	रत्न चोक
	ढोडे खोला	सुम्निमा टोल, बुद्धशान्ति टोल
	डाक्टर खोला	गुम्बा पथ, महेलबोटे
११	आन्द्रे खोला	प्रगति, भवानी, मेवाहाङ टोल र किरांत टोल
	माघ खोला	सम्झना टोल, सुन्तले टोल, मेवाहांङ, परिवर्तनशील टोल्
	असले खोला	वैशाखे
१२	खोपी खोला	देवीस्थान टोलबाट अम्लिसे लेवक टोल हुँदै बिरिङखोलामा
	सुन्दर खोला	परिवर्तन टोलबाट सेतीदेवी टोल हुँदै सुरवेसी वस्ती
	खारे खोला	लेबक टोल हुँदै सून्दर बेसी सम्म
	याङ खोला	नवजागरण टोल हुँदै पिङ्गडाँडा सम्म
	खहरे खोला	देउराली टोलबाट स्कुलटोल हुँदै लुम्के टोल
	बिरिङ खोला	पिङ्गडाँडा बाट लुम्के टोल रोङ टोल हुँदै चौवन्दी
१३	आंजङ्गरे खोला	किरण टोल र लक्ष्मी टोल
	राने खोला	लक्ष्मीपुर टोल
	टाङटिङ खोला	खानीभञ्ज्याङ टोल
	खानी खोला	खानीभञ्ज्याङ टोल
	दागदारे खोला	सयोग टोल
१४	अँधेरी खोला	पूर्वि वतासे, जिमिखाँद, भुतेनी, लुइचेटार
	चुम्याङ खोला	वतासे, जरिङ्गे, चुम्माङ
	सिस्ने खोला	हजुरे, कटुसे, सिस्ने
	लेवा खोला	हजुरे, माइ नपा
	कटुसे खोल्सी	कटुसे, चुम्माङ टोल
	खानी खोला	सिस्नेबाट टाङटिङ पुग्छ।
	सहकाले खोला	सिम्ले र सहकाले टोल

नगरपालिका क्षेत्र भित्र रहेका झोलुङ्गे पुलहरूको विवरण

सि नं.	झो पु को नाम	खोलाको नाम	दायाँ किनार	बायाँ किनार	संरक्षकको नाम र ठेगाना	सम्पर्क नं.
१	बोरङ्गे झो पु	करफोक खोला	सूनपा १४	इनपा १०	राम कुमारी राई, लक्ष्मीपुर	९८४४६४७६४१
२	मरुवा झो पु	मयुम खोला	सूनपा ३	सूनपा १	फूलमाया लिम्बु, गोर्खे	९७४२६२१७६२
३	सिद्धिखोला झो पु	सिद्धि खोला	सूनपा ५	सूनपा ६	यमना गजुरेल, समालबुङ	९८४३२८८२४५
४	न्यौपाने बेंसी झो पु	सिद्धि खोला	सूनपा ५	सूनपा ६	नर्बदा बोहोरा	
५	श्रीअन्तु झो पु	सिद्धि खोला	सूनपा ४	सूनपा ८	भगिमाया राई, फिक्कल	९८१४९११९८१०
६	लाप्चाबेसी झो पु	मयुम खोला	सूनपा ३	सूनपा १	बीरमोती राई, गोर्खे	९७४२६२२०४९
७	मयुम झो पु	मयुम खोला	सूनपा ३	सूनपा १	प्रभा सुचीकार, गोर्खे	९८१७०८८९५१
८	गोर्खे मयुम झो पु	मयुम खोला	सूनपा २	सूनपा १	गंगा माया प्रधान, गोर्खे	९८१७९८२८८०
९	ठूल्दुङ्गे झो पु	श्री खोला	सूनपा १	सूनपा १	फूलमाया तामाङ	
१०	दोभाने झो पु	मयुमखोला	सूनपा ३	सूनपा १	पिङ्गला खतिवडा, गोर्खे	
११	गोर्खे मयुम २ झो पु	मयुम खोला	सूनपा ९	सूनपा १	अञ्जना राई	९८१४९२७६९५
१२	बाङ्गेदोभान झो पु	सिद्धि खोला	सूनपा ४	सूनपा ८	शोभा राई श्रीअन्तु	९८१६०८७२४७
१३	चन्दने झो पु	विरिङ खोला	सूनपा ७	सूनपा ८	जमुना माया लाप्चा, पञ्चकन्या	९७४२६४८११९
१४	साँघुबोटे झो पु	असले खोला	इनपा १०	सूनपा ११	भीम कुमारी राई, पञ्चकन्या	९८०४८९५४९३

सि नं.	झो पु को नाम	खोलाको नाम	दायाँ किनार	बायाँ किनार	संरक्षकको नाम र ठेगाना	सम्पर्क नं.
१५	कोचेखोला झो पु	कोचे खोला	सूनपा ३	सूनपा ८	कल्पना तामाङ, पशुपतिनगर	९८०६०७७६४६
१६	मयुमघाट झो पु	मयुम खोला	सूनपा ३	सूनपा १		
१७	पंपले खरबनी झो पु	सिद्धि खोल	सूनपा ५	रोङ ६		
१८	अंगारे झो पु	सिद्धि खोला	सूनपा ४	सूनपा २		

नगरपालिकाले तर्जुमा गरी लागु गरेका स्थानीय कानुनहरूको विवरण

सि नं.	प्रकार	कानुनको नाम	स्वीकृत मिति
१	ऐन	सहकारी ऐन २०७४	६/१/२०७४
२	ऐन	संघ संस्था ऐन २०७४	६/१/२०७४
३	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने) ऐन, २०७४	१२/२६/२०७४
४	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको आर्थिक कार्यविधि नियमित तथा व्यवस्थित गर्न बनेको ऐन, २०७४	१२/२६/२०७४
५	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको स्थानीय कृषि व्यवसाय प्रवर्धन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन -२०७४	१२/२६/२०७४
६	ऐन	न्यायिक समितिले उजुरीको कारबाही किनारा गर्दा अपनाउनुपर्ने कार्यविधिका सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७४	१२/२६/२०७४
७	ऐन	अनाथ तथा जोखिम युक्त बालबालिकाका लागि सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रम (सञ्चालन कार्यविधि) ऐन, २०७५	३/१६/२०७५
८	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकामा.वि.पद् जोखिम न्युनीकरण तथा व्यवस्थापन गर्न बनेको ऐन, २०७५	३/१६/२०७५
९	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको कर तथा गैरकर राजस्व लगाउने र उठाउने सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको ऐन, २०७५ को मस्यौदा	३/१६/२०७५
१०	ऐन	सहकारी ऐन, २०७५	१०/८/२०७५
११	ऐन	आकस्मिक कोष सञ्चालन ऐन २०७६	३/१०/२०७६
१२	ऐन	सूर्योदय नगरपालिका इलामको आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा ऐन, २०७६	३/१०/२०७६
१३	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको खानेपानी व्यवस्थापन ऐन, २०७६	३/१०/२०७६
१४	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको वातावरण संरक्षण ऐन २०७६	३/१०/२०७६
१५	ऐन	सूर्योदय नगरपालिका इलामको फोहोरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०७६	३/१०/२०७६
१६	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको कर्मचारी व्यवस्थापन ऐन २०७६	११/११/२०७६
१७	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको सुशासन सञ्चालन तथा व्यवस्थापन ऐन २०७६	११/११/२०७६
१८	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको वातावरण तथा प्राकृतिक श्रोत संरक्षण ऐन २०७६	११/११/२०७६
१९	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको सवारी तथा यातायात व्यवस्थापन ऐन २०७६	११/१३/२०७६
२०	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको स्थानीय तथ्याङ्क सङ्कलन तथा व्यवस्थापन ऐन २०७६	११/१३/२०७६
२१	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको बालबालिका सम्बन्धी ऐन २०७६	११/१३/२०७६
२२	ऐन	सूर्योदय नगरप्रहरी सम्बन्धी ऐन २०७६	११/१५/२०७६
२३	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको अभिलेख संरक्षण ऐन २०७७	३/११/२०७७
२४	ऐन	सार्वजनिक जग्गा संरक्षण तथा उपयोग सम्बन्धी ऐन, २०७८	३/१४/२०७८
२५	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको उपभोक्ता हित संरक्षण ऐन, २०७८	३/१४/२०७८
२६	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको स्थानीय सडक व्यवस्थापन, सञ्चालन तथा नियमन सम्बन्धी ऐन – २०७८	३/१४/२०७८
२७	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको स्वास्थ्य ऐन	९/२७/२०७८
२८	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको सङ्घ संस्था ऐन, २०८०	
२९	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकाको सार्वजनिक निजी साझेदारी ऐन, २०८०	
३०	ऐन	सूर्योदय नगरपालिकामा मदिरा तथा सुर्ती जन्य वस्तु नियन्त्रण र नियमन ऐन, २०८०	
३१	कार्य योजना	सूर्योदय नगरपालिका कृषकलाई उन्नत गाई खरिदमा अनुदान एवं तालिम सञ्चालन कार्य योजना २०७६	५/१८/२०७६
३२	कार्यविधि	नगरपालिकाको बैठक सञ्चालन कार्यविधि-२०७४	४/९/२०७४
३३	कार्यविधि	नगर सभा सञ्चालन कार्यविधि, २०७४	४/२०/२०७४
३४	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको श्रोत परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४	५/२३/२०७४
३५	कार्यविधि	जनसहभागितामा आधारित सौर्य सडक बत्ती कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि-२०७४	८/२९/२०७४
३६	कार्यविधि	उद्यम विकास कोष परिचालन कार्यविधि, २०७४	१०/३/२०७४
३७	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको मेलमिलाप कार्य सञ्चालन कार्यविधि, २०७४	११/१०/२०७४
३८	कार्यविधि	स्थानीय राजपत्र प्रकाशन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४	१२/१९/२०७४
३९	कार्यविधि	"घ" वर्गको निर्माण व्यवसायी इजाजत पत्र सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४	१२/१९/२०७४
४०	कार्यविधि	करारमा प्राविधिक कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४	१२/१९/२०७४
४१	कार्यविधि	कृषि तथा पशुपालन समूह दर्ता सम्बन्धी मापदण्ड तथा कार्यविधि।	१२/२३/२०७४
४२	कार्यविधि	पदाधिकारीहरूको आचारसंहिता सम्बन्धी कार्यविधि, २०७४	१२/२३/२०७४
४३	कार्यविधि	वार्षिक योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४ (परिमार्जित)	१२/२३/२०७४
४४	कार्यविधि	संस्था दर्ता सम्बन्धी मापदण्ड कार्यविधि २०७४	१२/२३/२०७४

सि नं.	प्रकार	कानुनको नाम	स्वीकृत मिति
४५	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको पर्यटन बोर्ड स्थापना तथा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि २०७५	१/२५/२०७५
४६	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको करार शिक्षक, बाल विकास केन्द्रका स.का. र विद्यालय कर्मचारी नियुक्ति गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि – २०७५	१/२५/२०७५
४७	कार्यविधि	गुणस्तरीय चिया उत्पादन मापदण्ड कार्यान्वयन कार्यविधि, २०७५	२/९/२०७५
४८	कार्यविधि	विपद् व्यवस्थापन कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७५	७/९/२०७५
४९	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको परिचयपत्र वितरण कार्यविधि, २०७५	८/५/२०७५
५०	कार्यविधि	घर नक्सा नियमित (निर्माण भइसकेको पुराना भवनको) सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५	८/५/२०७५
५१	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको सम्पत्ति र भूमिकर कार्यविधि, २०७५	११/२७/२०७५
५२	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको स्थानीय विकास कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७५	११/२७/२०७५
५३	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको मदिरा निषेध गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५	११/२७/२०७५
५४	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको कन्याम पर्यटकीय क्षेत्रमा ट्रली व्यवसाय सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७५	१२/१७/२०७५
५५	कार्यविधि	मानव संसाधन विकास कोष खर्च सञ्चालन कार्यविधि, २०७५	१२/१७/२०७५
५६	कार्यविधि	वातावरण विकास कोष सञ्चालन कार्यविधि, २०७५	१२/१७/२०७५
५७	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिका नगर खेलकुद विकास समिति सञ्चालन कार्यविधि २०७६	५/१८/२०७६
५८	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिका युवा परिषद् सञ्चालन कार्यविधि २०७६	५/१८/२०७६
५९	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिका स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि २०७६	५/१८/२०७६
६०	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिका करार खेल प्रशिक्षक नियुक्ति गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि २०७६	५/१८/२०७६
६१	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिका श्रमिकदस्ता स्थापना र सञ्चालन कार्यविधि २०७६	५/१८/२०७६
६२	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिका नगर साहित्य कला तथा संगीत प्रतिष्ठान सञ्चालन कार्यविधि २०७६	६/१२/२०७६
६३	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको खानेपानी तथा साना सिँचाइ दर्ता नवीकरण र सूचीकृत गर्ने सम्बन्धी कार्यविधि २०७६	८/५/२०७६
६४	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको कम्प्युटर तालिम तथा कम्प्युटर अनुदान सम्बन्धी कार्यविधि २०७६	९/२४/२०७६
६५	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको सुपथ मूल्यका सहकारी पसल सञ्चालन कार्यविधि २०७६	९/२४/२०७६
६६	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिका सहकारी संस्थाहरूको एकीकरण सम्बन्धी कार्यविधि २०७६	११/१४/२०७६
६७	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको सङ्क्षिप्त वातावरणीय अध्ययन र प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण कार्यविधि २०७७	५/१९/२०७७
६८	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको वारुणयन्त्र व्यवस्थापन तथा सञ्चालन कार्यविधि २०७७	५/१९/२०७७
६९	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको लैङ्गिक हिंसा निवारण कोष सञ्चालन कार्यविधि २०७७	६/९/२०७७
७०	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको टोल विकास संस्था(गठन तथा परिचालन)कार्यविधि २०७७	१०/१३/२०७७
७१	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूको स्वास्थ्य बिमा सञ्चालन कार्यविधि २०७७	१०/१३/२०७७
७२	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको अति विपन्न नागरिकको स्वास्थ्य उपचार सहायता कोष सञ्चालन कार्यविधि २०७७	१०/१३/२०७७
७३	कार्यविधि	गुणस्तरीय चिया सङ्कलन मापदण्ड कार्यान्वयन कार्यविधि २०७७	११/२०/२०७७
७४	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको बाल अधिकार संरक्षण तथा संवर्धन कार्यविधि २०७७	१२/८/२०७७
७५	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको सञ्चित कोषको आन्तरिक लेखापरीक्षण सम्बन्धी कार्यविधि	६/७/२०७८
७६	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिका स्तरीय मानव बेचविखन तथा ओसारपसार नियन्त्रण समिति (गठन तथा परिचालन) कार्यविधि, २०७८	९/२०/२०७८
७७	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८	९/२०/२०७८
७८	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको मेयर शिक्षा सुधार कोष सञ्चालन तथा परिचालन कार्यविधि २०७८	१०/२८/२०७८
७९	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको सहकारी संस्था निरीक्षण तथा अनुगमन कार्यविधि २०७८	१०/२८/२०७८
८०	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको विषयगत समिति (कार्य सञ्चालन) कार्यविधि, २०७९	३/५/२०७९
८१	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको राजस्व परामर्श समितिको कार्य सञ्चालन कार्यविधि, २०७९	३/५/२०७९
८२	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको अर्थ तथा सार्वजनिक लेखा समिति (कार्य सञ्चालन) कार्यविधि, २०७९	३/५/२०७९
८३	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको गाईको प्रजननको लागि उन्नत नस्ल (सेक्स्ड सिमेन) कार्यक्रम प्रयोग तथा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९	४/२/२०७९
८४	कार्यविधि	मेयर शिक्षा सुधार कोष कार्यविधि, २०७९	५/२८/२०७९
८५	कार्यविधि	बाल बचत खाता सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९	६/९/२०७९
८६	कार्यविधि	स्वयम्सेवक बाल शिक्षक तथा स्वयम्सेवक शिक्षक नियुक्ति तथा परिचालन कार्यविधि, २०७९	६/९/२०७९
८७	कार्यविधि	खानेपानी पाइप, जस्ता पाता, विद्युत् पोल, विद्युत् तार र ग्याबियन जाली वितरण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९	७/२२/२०७९
८८	कार्यविधि	एक शिक्षण संस्था, एक उद्यम कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७९	७/२२/२०७९
८९	कार्यविधि	सू.न.पा.को नगर अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९	७/२२/२०७९
९०	कार्यविधि	स्थानीय बिमा संयोजन कार्यविधि, २०७९	७/२२/२०७९
९१	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको भु उपयोग कार्यविधि, २०७९	९/११/२०७९
९२	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको सुरक्षित आप्रवासन आपत्कालिन कोष सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९	९/११/२०७९
९३	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको खानेपानी सेवा व्यवस्थापन तथा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९	९/११/२०७९
९४	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको खोरेत रोग नियन्त्रण कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७९	१०/२९/२०७९

सि नं.	प्रकार	कानुनको नाम	स्वीकृत मिति
९५	कार्यविधि	आत्मनिर्भरताको लागि कृषि उत्पादन कार्यक्रम सहजीकरण तथा सञ्चालन कार्यविधि, २०७९	१०/२९/२०७९
९६	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको ब्याक हो लोडर सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९	११/१०/२०७९
९७	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण कार्यविधि, २०७९	११/१०/२०७९
९८	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको सडक संरक्षक(हेरालु) सम्बन्धी कार्यविधि, २०७९	१२/२२/२०७९
९९	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको साझा सुविधा केन्द्र सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८०	
१००	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको तह वृद्धि सम्बन्धी कार्यविधि, २०८०	
१०१	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको बजार अनुगमन कार्यविधि, २०८०	
१०२	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको वातावरणमैत्री स्थानीय शासन सम्बन्धी कार्यविधि, २०८०	
१०३	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको उपभोक्ता समिति गठन, परिचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८०	
१०४	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण परीक्षण कार्यविधि, २०८०	
१०५	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको चिया परीक्षण तथा प्रवर्धन केन्द्र सञ्चालन कार्यविधि, २०८०	
१०६	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको कृषि एम्बुलेन्स सञ्चालन कार्यविधि, २०८०	
१०७	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको टोल विकास संस्था (गठन तथा सञ्चालन) कार्यविधि, २०८०	
१०८	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको बाली तथा पशुबीमा कार्यविधि, २०८०	
१०९	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको लम्पी स्कीन डिजीज रोकथाम, नियन्त्रण र राहत सम्बन्धी कार्यविधि, २०८०	
११०	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको करार कर्मचारीहरूलाई योगदानमा आधारित सामाजिक सुरक्षा कोषमा आबद्ध गराउने कार्यविधि, २०८०	
१११	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको छोरी बुहारी छात्रवृत्ति मार्फत स्नातक तह उत्तीर्णलाई रोजगारीमा आबद्ध गराउने सम्बन्धी कार्यविधि २०८०	
११२	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको बजार व्यवस्थापन समिति(गठन तथा परिचालन) कार्यविधि, २०८०	
११३	कार्यविधि	सूर्योदय नगरपालिकाको युवा मैत्री स्थानीय शासन कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०८०	
११४	कार्यविधि	लागत साझेदारीमा भकारो सुधार कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०८०	
११५	कार्यविधि	लागत साझेदारीमा कृषि सम्बन्धी मेसिनरी औजार तथा उपकरण वितरण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०८०	
११६	दिग्दर्शन	सूर्योदय नगरपालिकाको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४	४/९/२०७४
११७	नियमावली	नगर कार्यपालिकाको (कार्यसम्पादन) नियमावली-२०७४	४/९/२०७४
११८	नियमावली	नगर कार्यपालिकाको (कार्य विभाजन) नियमावली-२०७४	४/९/२०७४
११९	नियमावली	कार्यपालिकाले गरेका निर्णय, आदेश तथा अधिकार पत्र प्रमाणीकरण (कार्यविधि) नियमावली-२०७४	४/२०/२०७४
१२०	नियमावली	सहकारी नियमावली	८/२९/२०७४
१२१	नियमावली	सूर्योदय नगरपालिकाको सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०७५	३/३१/२०७६
१२२	नियमावली	सूर्योदय नगरपालिका इलामको आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा नियमावली, २०७६	५/१८/२०७६
१२३	नियमावली	सूर्योदय नगरपालिकाको सामुदायिक विद्यालयको आर्थिक कार्यविधि सम्बन्धी नियमावली २०७८	२/२०/२०७८
१२४	नियमावली	सूर्योदय नगरपालिकाको संघ संस्था नियमावली, २०८०	
१२५	निर्देशिका	मर्मत सम्भार विशेष कोष सञ्चालन निर्देशिका	१२/२३/२०७४
१२६	निर्देशिका	उत्पादनमूलक सहकारी संघ संस्थाहरूलाई अनुदान सहयोग उपलब्ध गराउने तथा छुट सुविधा सिफारिस सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५	८/५/२०७५
१२७	निर्देशिका	सूर्योदय नगरपालिकाको उद्यम विकास कोष परिचालन निर्देशिका, २०७५	९/२५/२०७५
१२८	निर्देशिका	बायो ग्याँस प्लान्ट निर्माण र सञ्चालन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५	९/२५/२०७५
१२९	निर्देशिका	विषादी जन्य पदार्थ न्युनीकरण, नियन्त्रण तथा नियमन सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५	९/२५/२०७५
१३०	निर्देशिका	सूर्योदय नगरपालिकाको खानेपानी संरक्षण तथा वितरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५	११/२७/२०७५
१३१	निर्देशिका	स्वास्थ्य संस्था दर्ता, अनुमति तथा नवीकरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५	११/२७/२०७५
१३२	निर्देशिका	सूर्योदय नगरपालिकाको बहाल कर निर्देशिका, २०७५	११/२७/२०७५
१३३	निर्देशिका	सूर्योदय नगरपालिकाको कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७६	५/१८/२०७६
१३४	निर्देशिका	आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली निर्देशिका २०७८	२/२०/२०७८
१३५	निर्देशिका	सूर्योदय नगरपालिकाको उद्यम विकास कोष परिचालन निर्देशिका, २०७८	५/३/२०७८
१३६	निर्देशिका	सूर्योदय नगरपालिकाको विद्यालय कार्यसम्पादन निर्देशिका २०७८	६/७/२०७८
१३७	निर्देशिका	सूर्योदय नगरपालिकाको कर्मचारी कल्याण कोष सञ्चालन निर्देशिका, २०७८	९/२०/२०७८
१३८	निर्देशिका	साना सिँचाइ आयोजना सञ्चालन निर्देशिका, २०८०	
१३९	निर्देशिका	सूर्योदय नगरपालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली निर्देशिका, २०८०	
१४०	नीति	लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण मूल प्रवाहीकरण रणनीति, २०७९	१२/२२/२०७९
१४१	मापदण्ड	सूर्योदय नगरपालिका कार्य सम्पादनमा आधारित प्रोत्साहन मापदण्ड , २०७६	६/५/२०७६
१४२	मापदण्ड	सूर्योदय नगरपालिकाको असंगठित क्षेत्रमा कार्यरत श्रमिक वर्ग तथा असहायहरूलाई उपलब्ध गराइने राहत सम्बन्धी मापदण्ड २०७६	१२/९/२०७६

सि नं.	प्रकार	कानुनको नाम	स्वीकृत मिति
१४३	योजना	सूर्योदय नगरपालिकाको विपद् पूर्व तयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०७९	१२/२२/२०७९
१४४	वडापत्र	आन्तरिक लेखा परीक्षण वडापत्र २०७८	२/२०/२०७८

World Economic Outlook Growth Projections (IMF: January 2024)

World Economic Outlook Growth Projections

(Real GDP, annual percent change)	ESTIMATE 2023	PROJECTIONS 2024	2025
World Output	3.1	3.1	3.2
Advanced Economies	1.6	1.5	1.8
United States	2.5	2.1	1.7
Euro Area	0.5	0.9	1.7
Germany	-0.3	0.5	1.6
France	0.8	1.0	1.7
Italy	0.7	0.7	1.1
Spain	2.4	1.5	2.1
Japan	1.9	0.9	0.8
United Kingdom	0.5	0.6	1.6
Canada	1.1	1.4	2.3
Other Advanced Economies	1.7	2.1	2.5
Emerging Market and Developing Economies	4.1	4.1	4.2
Emerging and Developing Asia	5.4	5.2	4.8
China	5.2	4.6	4.1
India	6.7	6.5	6.5
Emerging and Developing Europe	2.7	2.8	2.5
Russia	3.0	2.6	1.1
Latin America and the Caribbean	2.5	1.9	2.5
Brazil	3.1	1.7	1.9
Mexico	3.4	2.7	1.5
Middle East and Central Asia	2.0	2.9	4.2
Saudi Arabia	-1.1	2.7	5.5
Sub-Saharan Africa	3.3	3.8	4.1
Nigeria	2.8	3.0	3.1
South Africa	0.6	1.0	1.3
Memorandum			
Emerging Market and Middle-Income Economies	4.2	4.0	4.0
Low-Income Developing Countries	4.0	5.0	5.6

Source: IMF, *World Economic Outlook Update*, January 2024

Note: For India, data and forecasts are presented on a fiscal year basis, with FY 2023/2024 (starting in April 2023) shown in the 2023 column. India's growth projections are 5.7 percent in 2024 and 6.8 percent in 2025 based on calendar year.

INTERNATIONAL MONETARY FUND IMF.org

स्थानीय आर्थिक सर्वेक्षण प्रतिवेदन तयार गर्न उपयोगी सामाग्रीहरू

१. केन्द्रीय तथ्याङ्क विभागका प्रकाशनहरू
२. राष्ट्रिय योजना आयोगका प्रकाशनहरू
३. अर्थ मन्त्रालयबाट प्रकाशन हुने आर्थिक सर्वेक्षण
४. नेपाल राष्ट्र बैकको मौद्रिक नीति र अन्य प्रकाशन
५. प्रदेश सरकारको आवधिक विकास योजना
६. स्थानीय तहको बस्तु स्थिति विश्लेषणहरूccvv
७. महालेखा नियन्त्रकको कार्यालयका प्रकाशन
८. महालेखा परीक्षकको लेखापरीक्षण प्रतिवेदन
९. अर्थ मन्त्रालयबाट प्रकाशन हुने अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण
१०. शिक्षा र स्वास्थ्य मन्त्रालयका विवरणहरू
११. अन्तरराष्ट्रिय मुद्रा कोषका तथ्याङ्क
१२. विश्व बैकको तथ्याङ्क